

T.C.
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

KARAGÖZ GAZETESİ TRANSKRİPT VE DEĞERLENDİRMESİ

(NUMARA 19 – 36)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MİKAİL DEMİR

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Hamza ALTIN

KİLİS

EKİM -2015

T.C.
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

KARAGÖZ GAZETESİ TRANSKRİPT VE DEĞERLENDİRMESİ
(NUMARA 19 – 36)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MİKAİL DEMİR

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Hamza ALTIN

KİLİS
EKİM -2015

T.C.
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH A.B.D.

KARAGÖZ GAZETESİ TRANSKRİPT VE DEĞERLENDİRMESİ
(NUMARA 19 – 36)

MİKAİL DEMİR

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

(Unvanı, Adı ve SOYADI)

İmzası

Doç. Dr. Hamza ALTIN (Danışman)

Yrd. Doç. Dr. Murat ÇELİKDEMİR (Jüri Başkanı)

Yrd. Doç. Dr. Serhat KUZUCU (Üye)

SBE Müdürü

Doç. Dr. Halil ALDEMİR

T. C.
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu ve bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan ederim. 28/10/2015

Mikail DEMİR

ÖZET
KARAGÖZ GAZETESİ TRANSKRİPT VE DEĞERLENDİRMESİ
(NUMARA 19 – 36)

DEMİR, Mikail
Yüksek Lisans Tezi, Tarih ABD
Tez Danışmanı: Doç. Dr. Hamza ALTIN
Ekim 2015, 316 sayfa

Ülkemizde gazetenin yayın hayatına başlamasından günümüze kadar bir asırdan fazla bir dönem geçmiştir. Bu süreç içinde farklı dönemlerde yayımlanan kısa ve uzun ömürlü birçok siyasi gazete ve mecmua çıkartılmıştır. Nitekim Takvim-i Vekayi', Ceride-i Havadis gibi gazetelerin yanında Letaif-i Asar (1868), Diyojen (1870), Latife (1874), Geveze (1875), Karagöz (1908) , Cadaloz (1911) gibi mizahi dergiler de yayınlanmıştır. Karagöz Gazetesi önemli ve devletin siyasi, idari, sosyal olarak genel resmini yansıtmaya bakımından geneldir. Gazeteler dünya kamuoyunda önemli bir yere sahip olmuş; dünya ve ülke sosyal ve siyasi durumu hakkında bilgiler de içermektedir. Osmanlı mizah basınının ortaya çıkışı, 19. yüzyılın ikinci yarısından sonraya denk düşmektedir. 1856 yılında Osmanlı Devleti'nde ilk çıkan mizah dergisi yayınlandı. Osmanlıca olarak yayınlanan ilk mizah dergisi ise 1870 yılında çıkmaya başlayan Diyojen'dir. 1870-1877 yılları arasında toplam 20 Osmanlıca mizah dergisi çıkarıldı. Heyet-i Mebusan, 1877 yılında mizah dergilerinin yayınlanmasını yasakladı. Bu yasak, ancak 1908 yılında anayasanın yürürlüğe girmesi ile kalktı. II. Meşrutiyetle beraber fikirlerin önündeki engellerin kalkmasıyla birçok konuda olduğu gibi gazete ve dergilerin yayılmasında da hızlı gidişatlar olmuştur. Karagöz'ün yazı macerası II. Meşrutiyet'in ilanından sonra başlar. Gazetenin imtiyaz sahipliğini Ali Fuad Bey yapmıştır. Haftanın iki günü (Çarşamba ve Cumartesi) neşir edilmiştir. Mizah gazetesi olması hasebiyle günlük konuşmalara ve halk deyişlerine yer verilmiştir. Gazete dönem itibarıyla edebi, felsefi, siyasi, güncel gibi hemen her konu hakkında bilgi verir. Bu nedenle yayın hayatında uzun süre ayakta durmayı başaran ender gazetelerden olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Karagöz, Karagöz Gazetesi, Mizah Gazetesi, Karagöz Gazete, Karagöz Gazetesi 19 – 36 Numaralı Nüshaları Transkript ve Değerlendirmesi, Karagöz Mizahi Gazete.

ABSTRACT**TRANSCRIPT AND ANALYSIS NUMBER 19-36 KARAGÖZ NEWSPAPER**

DEMİR, Mikail

M. A. Thesis, Department of History

Supervisor: Doç. Dr. Hamza ALTIN

October 2015, 316 pages.

Our country has gone through a period that more than a century since the start of the broadcasting newspaper. During this process many newspapers and magazines which have short and long service life have been published in different periods. Indeed Calendar-i Vekayi', Ceride Havadis next to the newspaper Letaif-i Asar (1868), Diyojen (1870), Latife (1874), Geveze (1875), Karagoz (1908), Vixens (1911) as humorous magazines were published. Also humorous magazines like Karagöz (1908), Cadaloz (1911) were published with Takvim-i Vekayi' and Ceride-i Havadis Newspapers. Karagoz Newspaper is important and general in terms of reflecting the overall image of state's political, administrative and social. Newspapers had an important place in world public opinion, and contains information about the social and political situation of world and countries. The emergence of the Ottoman humor press was corresponds to the second half of the 19th century. In 1856, the first humor magazine published in the Ottoman Empire. The first humor magazine had been published in Ottomans Turkish was Diyojen which began to emerge in 1870. In total 20 Ottoman Turkish humor magazine was issued in the between 1870-1877 years. Heyet-i Mebusan (Ottoman Delegation of Deputies) has banned the publication of humor magazine in 1877. However, this ban was lifted by the entry into force of the Constitution in 1908. With II. Meşrutiyet (constitutional monarchy), has been rapid progress on the many issues as well as in the spread of newspapers and magazines with the removal of barriers on the ideas. The text adventure of Karagöz begins after the declaration of II. Meşrutiyet. Ali Fuad Bey had made ownership concessions of this newspaper. It were published two days in a week (Wednesday and Saturday). It has been included to daily conversations and folk idioms due to be humor newspaper. Newspapers as of period gives about almost any subject as well as literary, philosophical, political, and daily. Therefore, it was rare newspapers that has been able to long stand in life broadcast.

Keywords: Karagoz, Karagoz Newspaper, Humor, Karagoz Newspaper, 19 - 36 number copies of Karagoz Newspaper, Karagoz Humor Newspaper.

İÇİNDEKİLER

ONAY.....	i
ETİK KURALLARA UYULDUĞUNA DAİR BEYAN.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
ÖNSÖZ.....	xvii
KISALTMALAR.....	xviii
KONU VE KAYNAKLAR.....	1
GİRİŞ.....	2

I. BÖLÜM

1. KARAGÖZ GAZETESİ 19-36 NUMARALI NÜSHALARININ TRANSKRİPTİ.....	3
1.1. NUMARA-19.....	3
1.1.1. İhtar-1 Mahsusa.....	3
1.1.2. Hatırat-1 Niyazi.....	3
1.1.3. Tarihçe-i İnkılap-1 Kebir-i Osmaniyeden Bir Sahife:.....	4
1.1.4. Muhavere.....	4
1.1.5. Ciddi.....	5
1.1.6. Teşekkür.....	7
1.1.7. Ton Ton ve Ben.....	7
1.1.8. Zaman-1 İstibdad Ya Diğerlerinden:.....	9
1.1.9. Telgraf.....	14
1.1.10. Muharrerat.....	15
1.1.11. Karagöz.....	15
1.1.12. Tiyatro.....	15
1.2. NUMARA-20.....	17
1.2.1. Muhavere.....	18
1.2.2. Dâhili.....	19

1.2.3. Karagöz	19
1.2.4. Karagöz	20
1.2.5. İlaveler.....	21
1.2.6. Ramazan Mektubu.....	22
1.2.7. Telgraf	23
1.2.8. Borsa.....	23
1.2.9. Muharrerat	24
1.2.10. Karagöz	24
1.2.11. Takvim-i Ceraid	25
1.2.12. Karagöz	26
1.2.13. İstihdam-ı Akarib	26
1.2.14. Karagöz	26
1.2.15. Karagöz	27
1.2.16. Hazine Hırsızları.....	27
1.2.17. Karagöz	27
1.2.18. Tiyatro	27
1.3. NUMARA-21	28
1.3.1. Muhavere.....	29
1.3.2. Ciddi	31
1.3.3. Dâhili	31
1.3.4. Karagöz	31
1.3.5. Ramazan Mektubu.....	32
1.3.6. Telgraf	34
1.3.7. Karagöz	35
1.3.8. Karagöz	35
1.3.9. Karagöz	35
1.3.10. Takvim-i Ceraid	36
1.3.11. Karagöz	37
1.3.12. Polislerimiz.....	37
1.3.13. Karagöz	37
1.3.14. Hafiyelerin Taltifi.....	37
1.3.15. Karagöz	37
1.3.16. Latife	38

1.3.17. Yeni Kitaplar	38
1.4. NUMARA-22	40
1.4.1. Muhavere.....	40
1.4.2. İcmal-i Siyasi.....	43
1.4.3. Dâhili	44
1.4.4. Karagöz	44
1.4.5. Karagöz	45
1.4.6. Tiyatro	46
1.4.7. Karagöz	47
1.4.8. Telgraf	48
1.4.9. Fes Borsası	48
1.4.10. Avusturya Malı.....	48
1.4.11. Karagöz	48
1.4.12. Dâhili Telgraf	50
1.4.13. Karagöz	50
1.4.14. Takvim-i Ceraid	50
1.4.15. Karagöz	51
1.4.16. Konser	51
1.5. NUMARA-23	52
1.5.1. Muhavere.....	52
1.5.2. Makale-i İktisadiye.....	54
1.5.3. Dâhili	55
1.5.4. İdare-i Mahsusa Gazetesi'nden	55
1.5.4. Karagöz	55
1.5.5. Ramazan'da	56
1.5.6. Karagöz	56
1.5.7. Çerezler	57
1.5.8. Karagöz	57
1.5.9. Askerin	58
1.5.10. Davulcunun İkinci Gecesi	58
1.5.11. Karagöz	59
1.5.12. Telgraf	60
1.5.13. Dâhili Telgraflarımız	60

1.5.14. Karagöz	60
1.5.15. İpsiz Mecburimizin Telsiz Telgrafları	60
1.5.16. Takvim-i Ceraid	61
1.5.17. Karagöz	61
1.5.18. Karagöz	62
1.5.19. Karagöz	63
1.5.20. Tiyatro	63
1.6. NUMARA-24	64
1.6.1 Muhavere	64
1.6.2. Dâhili	66
1.6.3. Karagöz	67
1.6.4. Karagöz	67
1.6.5. Karagöz	68
1.6.6. Manzume-i Müşterike	68
1.6.7. Karagöz	69
1.6.8. Tiyatro	69
1.6.9. Sabah Harit	69
1.6.10. Telgraf	70
1.6.11. İpsiz Muhabirimizin Telsiz Telgrafları	70
1.6.12. Dâhili Telgrafımız	71
1.6.13. Takvim-i Ceraid	71
1.6.14. Karagöz	71
1.6.15. Karagöz	72
1.6.16. Mebusan Heyet Teftişiyesi	73
1.6.17. Rusya'nın Fikri	73
1.6.18. Karagöz	73
1.6.19. Karagöz	73
1.6.20. Karagöz	74
1.6.21. Muharebe-i Aliye	75
1.6.22. Tiyatro	75
1.7. NUMARA-25	76
1.7.1. Muhavere	76
1.7.2. Erbab-ı İnsaf Okusun	77

1.7.3. Boğaz Meselesi.....	79
1.7.4. Dâhili	80
1.7.5. Ramazan Ser Gezişlerinden.....	82
1.7.6. Telgraf	84
1.7.7. İpsiz Muhabirimizin Telsiz Telgrafları	84
1.7.7. Dâhili Telgraflarımız.....	84
1.7.8. Karagöz	85
1.7.9. Yeni Kitaplar	85
1.7.10. Karagöz	86
1.7.11. Bingöz İttihad Ve Teavün Cemiyeti.....	86
1.7.12. Muhabere-i Aliyane.....	87
1.8. NUMARA-26	88
1.8.1. Muhavere.....	88
1.8.2. Ciddi	90
1.8.3. Bu Konsere Dair (1)	90
1.8.4. Dâhili	91
1.8.5. Ramazan Ser Gezişlerinden.....	93
1.8.6. Geçen Nüşadan Mebaid.....	93
1.8.7. Telgraf	96
1.8.8. Dâhili Telgraflarımız.....	96
1.8.9. Takvim –i Ceraid.....	97
1.8.10. Karagöz	97
1.8.11. Karagöz	98
1.8.12. Karagöz	98
1.8.13. Mezkurat-ı Dostane	99
1.8.14. Karagöz	99
1.8.15. Tiyatro	99
1.9. NUMARA-27	100
1.9.1. Muhavere.....	100
1.9.2. Dâhili	102
1.9.3. Afacan	104
1.9.4. Karagöz	105
1.9.5. Mersiye	105

1.9.6. Telgraf	107
1.9.7. Karagöz	107
1.9.8. Takvim-i Ceraid	107
1.9.9. Karagöz	107
1.9.10. Sabah	108
1.9.11. Karagöz	108
1.9.12. Karagöz	109
1.10. NUMARA-28	111
1.10.1. Tebrik-i Nacizane	111
1.10.2. Muhavere	112
1.10.3. İhtar-ı Mahsus	114
1.10.4. Dâhili	114
1.10.5. Karagöz	114
1.10.6. Bir İhtira-i Mühim	115
1.10.7. Müdde-i Umumiliğin Nazar-ı Dikkatine	116
1.10.8. Mahkeme	117
1.10.9. Telgraf	118
1.10.10. Karagöz	118
1.10.11. Baba İle Oğlu	119
1.10.12. Takvim-i Ceraid	119
1.10.13. Dersaadet Posta Müdiriyetinden	120
1.10.14. İzmir’de Çıkan İttihad’tan	120
1.10.15. Karagöz	121
1.10.16. Tiyatro	121
1.11. NUMARA-29	122
1.11.1. Muhavere	122
1.11.2. İhtar-ı Mahsus	125
1.11.3. Afak-ı Siyasi	126
1.11.4. Yüksel Ki Yerin Bu Yer Değildir	126
1.11.5. Karagöz	126
1.11.6. Dâhili	126
1.11.7. Mesudiye’nin Mahkemesi	127
1.11.8. Mebaid	127

1.11.9. Kararname	129
1.11.10. Karagöz'ün Fahriyesi	130
1.11.11. Telgraf	132
1.11.12. Takvim-i Ceraid	132
1.11.13. Mesafe-i İrfan	132
1.11.14. Dertlerimiz.....	133
1.11.15. Hukuk-ı Umumiyyeden	133
1.11.16. Sahiye-i Tensikat	133
1.12. NUMARA-30	134
1.12.1. Muhavere.....	134
1.12.2. Dâhili	137
1.12.3. Rapor Sureti.....	137
1.12.4. Doktor Boykot.....	137
1.12.5. Telgraf	141
1.12.6. Takvim-i Ceraid	142
1.12.7. Tiyatro	144
1.13. NUMARA-31	146
1.13.1. Muhavere.....	146
1.13.2. Dâhili	150
1.13.3. Mebuslarımıza	150
1.13.4. Bilmece.....	156
1.13.5. Telgraf	156
1.13.6. Takvim-i Ceraid	158
1.13.7. Adem-i İktidar	158
1.14. NUMARA-32	160
1.14.1. Muhavere.....	160
1.14.2. Safsata-i Siyasiye	163
1.14.3. Dâhili	163
1.14.4. Cezire-i Kebirede 7 Kale	163
1.14.5. Karagöz'ün Programı	164
1.14.6. Bir Kitabe-i Senin Mezar.....	166
1.14.7. Katma	167
1.14.8. Telgraf	168

1.14.9. Müsabaka.....	170
1.14.10. Takvim-i Ceraid	170
1.14.11. İran Ahvali.....	170
1.14.12. Muharebe-i Aliye.....	170
1.14.13. Tiyatro	171
1.15. NUMARA-33	172
1.15.1. Askeri Muvazene.....	172
1.15.2. Muhavere.....	173
1.15.3. Dâhili	175
1.15.4. İhyayı Eser.....	177
1.15.5. Şarkı.....	177
1.15.6. Meclis-i Mebusan Dairesinde Bir Muhavere	178
1.15.7. Telgraf	179
1.15.8. Karagöz	179
1.15.9. Harici Telgraflar	181
1.15.10. Takvim-i Ceraid	181
1.15.11. Katma	182
1.15.12. Boykotojun İlk Günü.....	182
1.15.13. Tiyatro	183
1.15.214. Yeni Kitaplar	183
1.15.15. Jön Türk.....	183
1.15.16. İlan.....	183
1.16. NUMARA-34	184
1.16.1. Muhavere.....	184
1.16.2. İhtar-ı Mahsusa.....	187
1.16.3. Reji Musahharalıklarından	188
1.16.4. Dâhili	189
1.16.5. Boykotaja Raiyet	189
1.16.6. Karagöz	190
1.16.7. Karagöz	191
1.16.8. Telgraf	191
1.16.9. Hususi Telgraf	192
1.16.10. Harici Telgraflar	192

1.16.11. Takvim-i Ceraid	192
1.16.12. Tiyatro	193
1.17. NUMARA-35	194
1.17.1. Muhavere	195
1.17.2. Dâhili	197
1.17.3. Bir Karar Havası	197
1.17.4. Şirketi-i Hayriye	199
1.17.5. Telgraf	202
1.17.6. Harici Telgraflar	203
1.17.7. Takvimi-i Ceraid	204
1.17.8. Muharerat	205
1.17.9. Tiyatro	205
1.18. NUMARA-36	206
1.18.1. Muhavere	206
1.18.2. Ciddi	208
1.18.3. Kaşkarika-i Siyasi	208
1.18.4. Dâhili	209
1.18.5. Telgraf	212
1.18.6. Takvim-i Ceraid	213
1.18.7. Tiyatro	214
1.18.8. Son Havadis	215
1.18.9. Muharerat	215
1.18.10. Meşhur	216
1.18.11. Tiyatro	216

II. BÖLÜM

BASIN TARİHİ - OSMANLI MİZAH BASINI VE KARAGÖZ GAZETESİ 19-36 NO'LU NÜSHALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	217
2.1. BASIN TARİHİ VE OSMANLI MİZAH BASINI	217
2.1.1. Basın Tarihi Üzerine Genel Değerlendirme Ve Gazete	217
2.1.2. Basının Gelişmesi (Dünya Basını- Osmanlı Basını)	220
2.1.3. Osmanlı Mizah Basını (II. Meşrutiyet)	224

2.2.KARAGÖZ GAZETESİ 19-36 NO'LU NÜSHALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	231
2.2.1. BALKAN SAVAŞLARI VE BULGARİSTAN	231
2.2.1.1. Telgraf.....	231
2.2.1.2. Boğaz Meselesi	233
2.2.1.3. İcmal-i Siyasi	234
2.2.1.4. Dâhili	236
2.2.2. İKAMETGÂH MESELESİ.....	236
2.2.2.1. Muharrerat	236
2.2.2.2. Ciddi.....	237
2.2.3. KIYAFET MESELESİ.....	239
2.2.3.1. Muhavere	240
2.2.3.2. Muhavere	241
2.2.3.3. Telgraf.....	242
2.2.3.4. Karagöz.....	243
2.2.3.5. Telgraf.....	244
2.2.4. AYAKLANMA.....	245
2.2.4.1. İlaveler	245
2.2.5. KÂĞIT - MATBUAT - GAZETE.....	245
2.2.5.1. İlaveler	246
2.2.5.2. Müdde-i Umumiliğin Nazar-ı Dikkatine	246
2.2.6. GAZETE VE ULAŞIM SORUNU	247
2.2.6.1. İhtar-ı Mahsus	247
2.2.7. ULAŞIM SORUNU VE ULAŞIM ARAÇLARI.....	248
2.2.7. 1. Ton Ton ve Ben	248
2.2.8. TEMİZLİK SORUNU.....	250
2.2.9. DIŞ SİYASET	250
2.2.9.1. Dâhili	251
2.2.9.2. Boğaz Meselesi	251
2.2.10. ALMANYA-FRANSA İTTİFAKI.....	252
2.2.10.1. Takvim-i Ceraid.....	252
2.3. İÇ SİYASET VE MÜLKİ KONULAR.....	253
2.3.1. İKTİSAT NEDİR	253
2.3.1.2. Makale-i İktisadiye	253

2.3.2. SİGORTA ŞİRKETİ	254
2.3.2.1. Dâhili	254
2.3.3. DİLENCİLİK SORUNU	255
2.3.3.1. Dâhili	255
2.3.4. TRAMVAY HAREKET SAATİ	255
2.3.5. TUĞLA İMAL EDİLMESİ.....	256
2.3.5.1. Telgraf.....	256
2.3.6. PARA TAHSİLİ.....	256
2.3.7. REJİ ve TÛTÛN.....	257
2.3.7.1. Reji Musahharalıklarından.....	257
2.3.8. BOYKOTAJ	258
2.3.8.1. Bir İhtar-ı Mühim.....	258
2.3.8.2. Dâhili	259
2.3.8.3. Rapor Sureti	259
2.3.8.4. Doktor Boykot	260
2.3.8.5. Boykotaja Raiyet.....	260
2.3.8.6. Boykotajın İlk Günü	262
2.3.8.7. Dâhili	263
2.3.9. İTTİHAT VE TERAKKİNİN TESİS EDİLMESİ.....	263
2.3.9.1. Teşekkür.....	263
2.3.10. MECMUALARDA İRAN	264
2.3.10.1. İran Ahvali.....	264
2.3.11. EĞİTİM	264
2.3.11.1. Ciddi.....	265
2.3.11.2. Baba İle Oğlu	265
2.3.12. TİYATRO	265
2.3.12.1 Tiyatro.....	265
2.3.12.2. Tiyatro.....	266
2.3.12.3. Tiyatro.....	266
2.3.13. ŞEHREMANETİ (BELEDİYE).....	267
2.3.13.1 Muhavere	267
2.3.14. ALİ GALİP BEY KİMDİR?	268
2.3.14.1. Karagöz.....	268
2.3.15. OSMANLI TEBAASI.....	269

2.3.15.1. Muhavere	269
2.3.16. KARAGÖZ'ÜN PROGRAMI	271
2.3.16.1. Karagöz'ün Programı.....	271
2.3.17. EKMEK FİYATI- NARH	273
2.3.17.1. Muhavere	273
2.3.18. TELEFON ve TELGRAF	275
2.3.18.1. Muhavere	276
SONUÇ	281
KAYNAKLAR.....	283
ÖZGEÇMİŞ	296
VITAE	296

ÖNSÖZ

Ülkemizde gazetenin yayın hayatına başlamasından günümüze kadar bir asırdan fazla bir dönem geçmiştir. Bu süreç içinde farklı dönemlerde yayımlanan kısa ve uzun ömürlü birçok siyasi, mizahi gazete ve mecmua çıkartılmıştır. Nitekim Takvim-i Vekayi', Ceride-i Havadis gazetelerinin yanında Letaif-i Asar (1868), Diyojen (1870), Latife (1874), Kahkaha (1874), Çaylak (1877), Geveze (1875), Karagöz (1908) , Cadaloz (1911) gibi mizahi gazeteler de yayınlanmıştır. Bu yayımlar içinde yeri mühim ve devletin siyasi, idari, sosyal olarak genel resmini yansıtması bakımından önemlidir. Gazeteler dünya kamuoyunda önemli bir yere sahip olmuş; dünyanın ve ülkenin sosyal ve siyasi durumu hakkında bilgiler de içermektedir.

Karagöz'ün basım ve yayın macerası II. Meşrutiyet'in ilanından sonra başlar. Gazetenin imtiyaz sahipliğini Ali Fuad Bey yapmıştır. Haftanın iki günü (Çarşamba ve Cumartesi) neşir edilmiştir. Mizah gazetesi olması hasebiyle günlük konuşmalara ve halk değişlerine yer verilmiştir. Gazete dönem itibariyle edebi, felsefi, siyasi, güncel hemen her konu hakkında bilgi vermektedir. Bu nedenle yayın hayatında uzun süre ayakta durmayı başaran ender gazetelerden olmuştur.

Yüksek Lisans bitirme tezi olarak çalıştığım bu konuyla gayem; Osmanlıca matbu belgeleri okuma pratiğimi arttırmak, Osmanlıca metin özelliği gösteren bu tür belgeleri transkript edebilme deneyimi kazanmak, tarihi metinlere hâkim olmak ve tarihi kaynaklardan olan Osmanlıca belgelerden istifade edebilmeyi sağlamak idi. Osmanlı Devleti'nin özellikle II. Meşrutiyet Dönemi hakkında mizahi yaklaşımının yanı sıra verdiği bilgiler ve içeriği oldukça önemli olduğunu kavrayarak, tarihi çalışmalara bir kazanım sağlamak olmuştur.

Karagöz Gazetesi'nin 19 - 36 numaralı sayılarını Latin harflerine transkript ve değerlendirmesini yaptım. Çalışmalarım esnasında, gerek dönemin diline tam vakıf olamayışımız, gerekse gazete dijital ortama aktarılırken oluşan engellerden dolayı transkript içerisinde kopukluklar meydana gelmiş olabilir.

Yüksek Lisans tezi çalışmamda ve neticelendirilmesinde destek olan danışman hocam Sayın Doç. Dr. Hamza ALTIN'a, transkript sürecindeki yazım çalışmalarımda emeğinden dolayı Mehmet Sait OĞUZ'a şükranlarımı sunarım. Ayrıca, dualarıyla ve bütün maddi manevi desteklerini benden esirgemeyen biricik babam, annem ve kardeşlerime ithaf olunur. Elimden gelenin fazlasını yapıp dikkat ve özveri ile çalışmama rağmen elimde olmayan sebeplerden dolayı yaptığım, aynı zamanda gözden kaçırdığım hatalarımın ve kusurlarımın mâzur görülmesi temennisiyle...

MİKAIL DEMİR

KİLİS / EKİM 2015

KISALTMALAR

	<u>Uluslararası</u>	<u>Türkçe</u>
Adı geçen eser	op.cit.	a.g.e.
Adı geçen makale		a.g.m.
Baskı	ed.	B
Bakınız	be.	bkz.
Cilt	vol.	C.
Çeviren	Trans.by	Çev.
Çok yazarlı eserlerde ilk yazardan	et.al.	vd.
Sayı		S.
Sayfa/sayfalar	p./pp.	s./ss.
Türkler Ansiklopedisi		TA
Tarih Araştırmaları Dergisi		TAD
Türk Tarih Kurumu		TTK
Türk Tarih Kurumu Yayınları		TTKY
Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi		TDVİA
Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi		USAD
Yüzyıl	Century	Yy/yy

KONU VE KAYNAKLAR

Çalışmamızın adı ‘‘Karagöz Gazetesi 19-36’’ numaralı nüshalarının transkript edilmesi ve değerlendirmesidir. Karagöz Gazetesi’nin mezkûr sayılı nüshalarını mizahi gazete çerçevesinde transkribe edilerek, yayın hayatına başladığı dönemin siyasal, kültürel, ekonomik, eğitim ve demografik özelliklerini ortaya koymaya çalışacağız. Devlet yönetimi, Osmanlı halkı içindeki gayri müslim halkın faaliyetleri, diğer devletlerin Osmanlı Devleti ile olan ilişkileri doğrultusunda döneme şeklini veren, özellikle siyasi olguları görme imkânını sağlayacağız. Sansür ve engellemelere maruz kalan basın yayın hayatının bu çalışmamızla özellikle mizahi gazete olarak ele aldığı konuları inceleme fırsatı da elde edeceğiz.

Tanzimat ile birlikte basının kurumsal yapı ve yaygınlık kazanmasında sözlü kültür ve edebiyat birikimi gazetelere önemli bir kaynak olmuştur. Zira, Tanzimat döneminde kadar Türk mizah gazeteleri ile de temsil edilmiştir. Basının yaygınlaşmasıyla birlikte kendine yaşam alanı bulan yazılı mizah, Türk basınının en erken gelişen alanlarından biri olmuştur. Böylece mizah edebiyatının ve mizah kültürünün genişlemesini de sağlamıştır.

Karagöz Gazetesi ‘‘Pazartesi ve Perşembe günleri neşir olunur, musavver eğlence gazetesidir’’ başlığıyla yayınlanan gazetenin idarehanesi Eski Zaptiye Caddesi 28 numaralı daire-i mahsusa idi. Gazetenin imtiyaz sahibi ve musavveri Ali Fuad, başyazarı Mahmud Nedim idi. Gazete çıkış günlerini değiştirerek Cumartesi ve Pazartesi günleri çıkmaya başlamıştır. Karagöz Gazetesi ilk sayısını Karabet Matbaasında çıkarmıştır. İlk dört sayısını bu matbaada bastırdıktan sonra sonraki sayılarını İkdam Matbaasında yayınlamaya başladı. Karagöz Gazetesi özellikleri itibariyle mizah basını tarihimizde önemli bir yere sahiptir.

Basın tarihinin anlaşılması, gelişimi ve süreçlerini kaleme alan özverili birçok müverrih gerek Türk gerekse yabancı olmak üzere tarihçi ve yazar bulunmaktadır. 18. Yy. dan günümüze birçok eser kaleme alınmıştır. İlk gazete örnekleri 19. Yy.’ın ilk yarısında ortaya konulmuştur. Türk Basın Tarihi ve Gazetecilik Tarihi üzerine, III. Selim, II. Mahmut, Tanzimat öncesi, Tanzimat, Islahat Fermanı ile gelişmeler ve. Meşrutiyet I – II Dönemleri yaygın olmak üzere araştırmacıların kitap ve makaleleri bizim başucu ve araştırma kaynaklarımız arasında yer almaktadır. Basın tarihimiz ve gazetecilik üzerine kaleme alınan eserler kaynağımız olmuştur.

Yazma Eserler- İBB Atatürk Kitaplığı veritabanı kaynağından ulaştığımız gazete nüshalarımızı transkribe ederek tarihi dönemsel içindeki önemini, gelişimini, sosyal ve kültürel etkinlikler, devletlerarası siyasi ilişki, halkın geçimi, demografik yapı gibi dönemi genel hatları ile değerlendiren nüshaları transkript ve değerlendirmesini yüksek lisans tezi olarak çalıştım.

GİRİŞ

Osmanlı Devleti'nde, Tanzimat ve Meşrutiyet dönemiyle matbaacılık ve yayın faaliyetlerinin yoğunlaşması ile basın hayatının da temelleri atılmıştır. Bu durum devletin çağdaşlaşması ve okuma-yazma oranındaki artışa vesile olması açısından önemli gelişmeleri ortaya koymuştur.

Haberdar olma, hatta haberdar etme iştiyakı fitridir ve doğal olarak ilk çağlardan itibaren vardır. Nil boylarında bulunan eski Mısır'a ait bir tablette güncel önemli olayların yazıldığı ve bu nesnenin elden ele dolaştırıldığı anlaşılmıştır. Benzer tabletlerin Sümerlerde de mevcut olduğu anlaşılıyor. Eski Yunan'da önemli günlük olaylar tellâlar aracılığı ile agoralarda halka bildirilirdi. Roma'da rahipler yıllık önemli hadiseleri bir levhaya yazarak evlerinin duvarlarına asarlardı.¹ Fransızca gazete manasına gelen jurnal kelimesi Latince "diyurna" kelimesinden alınmıştır. Diyurnalar el ile parşömenlere yazılmakta ve duvara asılmaktaydı. Halk önemli haberleri bu duvar ilanlarından alabilirdi. Benzer bültenler Bizans ve Venedik'te de vardı.²

Osmanlı Devleti'nde ilk gazete yayınları 1820'li tarihlerde başlamıştır. Türkçe olarak yayınlanan ilk gazete olan Takvim-i Vakayi' olup 11 Kasım 1831 tarihinde II. Mahmut'un ıslahat dâhilindeki girişim ve çabaları sonucu yayın hayatına başlamıştır.³ Fransızca, Ermenice ve Rusça olmak üzere farklı dünya dillerinde de yayınlanan gazetelerimiz olmuştur. Avrupa'daki örneklerine uyumluluğu ayrıca iç ve dış politikada kamuoyunu bilgilendirme noktasında önemli bir yere sahiptir.⁴

Basın ve yayın araçlarının dünyada gelişimi şu şekilde olmuştur; elle yazılan kitaplar, mektuplar, haber mektupları, ilk muayyen yayınlar şeklinde olmuştur. Dünya'da gazetenin öncüsü olarak 15. yüzyılın ikinci yarısında haber yaprakları ortaya çıkmıştır.⁵ 1660 yılında ise ilk günlük yayın ile tanışılmıştır. Bu hadisede şüphesiz en önemli rolü matbaa oynamıştır. Böylece mizah edebiyatının ve mizah kültürünün genişlemesini de sağlamıştır.⁶

Osmanlı Devleti'nde ise "haber yaprağı" dönemi yaşanmamış, ilk gazeteler ancak 19. yüzyılın ilk yarısında doğmuştur. Yaklaşık dört yüz yıllık bu gecikmenin sebebinin matbaa ile izah etmek gerekir. Matbaadan önce mektupla haberleşme kitapların ise elle yazılması söz konusu idi. El yazımı kitaplar çok pahalı oldukları için sadece zengin olanların kitaplık oluşturma imkânları olmuştur.⁷

¹ Hamza Altın, *II. Meşrutiyet Devri Osmanlı Mizah Basını*, Ankara 2004, s.13.

² Enver Behnan Şapolyo, *Türk Gazetecilik Tarihi ve Her Yönü İle Basın*, Ankara 1971, s. 11-12.

³ Orhan Koloğlu, *Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi, İstanbul*, 2006, s.11,21,24.

⁴ Orhan Koloğlu, *Basımevi ve Basının Gecikme Sebepleri ve Sonuçları*, İstanbul 1987, s,106.

⁵ Hamza Altın, *a.g.e.*, s.14.

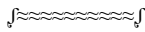
⁶ M.Nuri İnuğur, *Basın ve Yayın Tarihi*, İstanbul,1993,s.15.

⁷ Orhan Koloğlu, *a.g.e.*, İstanbul 2006, s. 11.

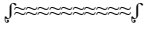
I. BÖLÜM

1. KARAGÖZ GAZETESİ 19-36 NUMARALI NÜSHALARININ TRANSKRİPTİ

Muharriri: Mahmud Nedim

Seneliği Dersaadette İdare
Hanesinden Alınmak Üzere
(45) Vilayete Posta İcraatı ile
Birlikte (65) Guruştur.

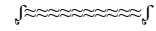
Altı Aylık Abone Kabul
Olunmaz Memalik-i
Ecnebiyeye Seneliği (80)
Guruştur.

Jonrnallllustré

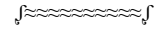
Kara-Gueuz

Sahib-i İmtiyaz ve Musavviri:
Ali Fuad

Posta İcraatı Verilmemiş
Mektuplar Kabul Olunmaz
.Derc Olunmayan Evrak İade
Edilmez.

Her Nev'i Evrak Muharrer
Namına Eski Zaptiye
Cedidesinde 38 Numaralı İdare
Haneye Gönderilmiştir.

Administration : Reu Eski
Zaptié 38

Şimdilik Cumartesi, Pazartesi ve Perşembe Günleri Neşr Olunur Musavvir Eğlence Gazetesidir.

Numara 19

[Nüshası 20 Para]

Sene 1

1.1. NUMARA-19 PENÇŞENBE (PERŞEMBE)

12 Ramazan 1426

25 Eylül 1324

8 Teşrin-i Evvel 1908

1.1.1. İhtar-ı Mahsusa

1.1.2. Hatırat-ı Niyazi

Yahud:

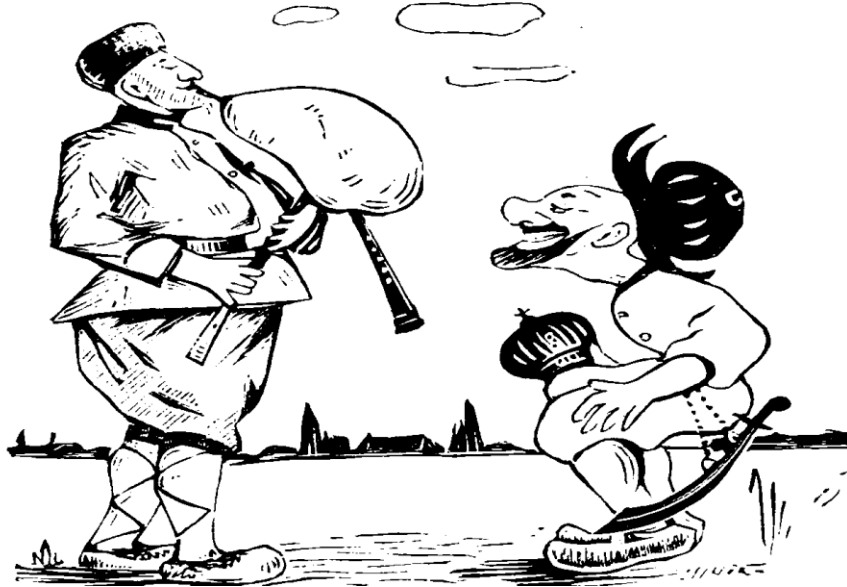
1.1.3. Tarihçe-i İnkılap-ı Kebir-i Osmaniyeden Bir Sahife:

Kahraman Harit Niyazi Bey Efendi'nin Bala'daki eserine idare hanemizde dahi abone-i kayıt olunmaktadır.

Bedel-i iştirakın haddi sağıresi 25 guruştur.

1.1.4. Muhavere

- Aferin Karagöz..
- Ne olmuş ki..
- Geçen günkü nüshadaki (bakkal) resmi..
- Ay..
- Abisi.. Sen o sabah neşir ettiğin nüshada Balkan kurtulmamış diyorsun.. Akşam üzeride istiklal telgrafları gelince...
- Ahh birader.. Bunu bilmeyecek ne var?.. ‘‘ Kör kör parmağım gözüne’’ Sen ikdamın Salı nüshasındaki (Akşam-ı Hakaik) i okumadın mı? .
- Hayır..
- Bu işin bir siyaset müessesesi ayrı olduğunu anlayan bir adam elbette bunu beklerdi..
- Ya !...
- Ne zan ettin abdal. Sen bilmiyorsan bir bileni bul da sor vaktiyle de meclis-i mebusanböyle bir hal içinde dağılmış. Kanuni Esasi kaldırılıvermiş...

- Oğlum sen ne diyorsun da... Senin şu kıyafetin benim daha hoşuma gidiyor...
- Maaza teali..

- Evet.. Şimdi iş bunun meratip bir yalan olduğu anlayıp da ona göre aklına, basir tekrarına hareket ederek asıl korktuğumuzu başımıza tekrar getirilmeğe çalışmalı.. Baksana ne diyor:

“ Bulgaristan istiklalini bugün ihraz etti. Bu günün meali sırf bir ılandan işi resmiyete dökmekten ibarettir. Yoksa Bulgaristan daha on beş sene evvel, Prens Ferdinand tarafından ekber devlete nişanlar verildiği tasvirini hava olunan meskûkât darp ve posta pulları imal olunduğu gün ilan-ı istiklal olmuştur. Bizce yapılacak bir şey varsa o da meşrutiyet idaremize ve Kanun-ı Esasiye dört el ile sarılıp....”
Anladın mı?

- Aman Karagöz iyi aklıma geldi.. Bu iş Pazartesi günü meydana çıktı değil mi?..
- Evet..
- Pazar günü Pendik’in karşısındaki mavri itasına karın sabık Ragıp ile Refik Şefik Faik, daha birçok avane-i hane ile gidip mübarek ramazana rağmen koyu kunduz içkiler içmişler. Çalgılar çaldırıp tefnen atarak ilan-ı şamdanı eylemişler.
- Sahi mi?.
- İnanmazsan git de sor..
- Hanım... A canım dediğim gibi bunun böyle olacağını herkes biliyordu..
- Ne demek istiyorsun?.. (*NUMARA 19- s.1*)
- Ne demek istiyorsun..iş başlar, kendi dur müsaadeleri başka ne olabilir. Sen mübarek ramazan günü her türlü ihtimale rağmen öyle aç aşık koyu kunduz içkiyi içip de salah atarak oplayıp zıplayanı şimdiye kadar gördün mü idi?..
- Hayır birader hayır. Hem Allah yine göstermesin.
- Amin...

1.1.5. Ciddi

Kimler nerelerde ikamet etmeli ?

Kenarda: Hayaliler ve Karagöz

Mudada: Sağır numara ve Şıklar

Kadı Köyünde: Muaz ve Lin Hakem

Haydapaşada: Seçmen Harit

Salacakta: Zülüflü ilen Kenan

İhsaniyede: Kar ve Saile

Beylerbeyinde: Emare

Çengel Köyde: Kasap Esnafı

Kandillide: Eski Beğler

Hasarda: Devr-i İstibdad Harza Vekilleri

Keklicede: Kanlılar

Çubukluda: Tiryakiler

Paşa Bahçesinde: Sebzevatçılar

Bingözde : Kumarbazan

Ümraniyede: İş güç Sahipleri

Sütlücede: Sabırcılar.

Kavaklarda: İri yarılar.

Sarayperde: Büyücü Çırakları

Mesar Burnunda: Sefa Meftunları

Yeniköyde: Eski Ahali

Boyacı koyunda: Boyacı Esnafı ve Kısırlı Hamdi

Bebekte: Çocuklar

Kuru Çeşmede: Soyu Habiller

Kundaklıda: Kuruyemişçiler

Kurşunlu Mağazada: Habibe Meal

Eminönünde: Şehre Emin Sabıkı

Sirkecede: Teşriciler

Sarayburunda: Nazif Sururi

Çatal Kapıda: Erbab-ı Hased

(mebadi' yok değil)

1.1.6. Teşekkür

Halep Vilayetinin resmi gazetesi olan ‘‘ Fırat’’ refik-i muhteremizin hak-ı nacizanemizde ibraz edildiği eser tevcihe bilinmesi arz-ı teşekkür eyleriz.

İstanbul’da dahi bir Osmanlı İttihad ve Terakki Kulübü te’sis olunmuştur. Müessisi İnyet Efendiyi tebrik ederiz.

1.1.7. Ton Ton ve Ben

Ne de olsa, ne kadar da vakit geçse ben yine onu unutmam. Ben daha ufacık çocuktum. Deniz üzerinde ilk gördüğüm tekne ton ton idi. Otuz üç sene kadar evvel kadı köyünde oturuyor idik. Deniz kenarına gelip de taş sektirerek oynarken Pazar günleri kadı köyüne uğradıktan sonra öteye giderken kartal kanadı gibi yelkenlerini açmış, denize göğüs vermiş olduğunu şimdi görür gibi hatırlıyorum. Bu vapur gözüme başkalarından daha büyük görünüyordu. Ben yavaş yavaş büyüdüm. Hoş o da olduğu gibi kakılıp kalmadı ya.. O da büyüdü. Vakıma hacmen büyümesi kabil değil. Fakat senaen de aylarıyla değil. O zaman (ton ton) idi. O tin tin defterine herkes hayran olur emvacıçıknayarak üzerlerinden sana sana atlar. Geçer giderdi.. Ara sıra düçar tebdil ve tahvil oldukça ismini de değiştirdiğinden birerlik (ton ton) olmuştu ki mektebe bununla gidip geldim. Refakat-ı mecburiyemiz beni adeta ona ısındırdı da sevmeğe çalışmağa hoşlanmağa başladım. Kıç kamarasında halkı bizar eden sente kokusu bana o kadar ağır gelmemeye makinesinden çıkan sedayı garip bir avaze-i şikayetçi imiş gibi merhamet-i celile başladı.. Zavallı kaptanın evirdiğini şimşire gördükçe hem güler, hem acıdım. Zaman beni andan ayırdı. Fakat tamamen değil..Yine ikimizde bir deniz üzerindeyiz. Yalnız makinesinin iniltisini işitemiyordum. Çünkü ben şirket-i Hayriye vapurlarının birine kaptan olmuşum. Hiç unutmam. İlk kumanda ettiğim o vapurla sarayburnundan içeriye girerken kuyuya bulanmış da selam veriyormuş gibi haline bakmayarak benim vapurumu geçmek gayretine düşerek bir de düdük çalmıştı.

O aynı tonton olmak üzere değişir. Tolun tabağı gösterirdi. Fakat koca idare-i mahsusa onu öyle getirdi. Şimdi tebdil-i kıyafet değil hatta tamire girdiği bile yok.. Yaşı ilerledikçe kesb-i sükut etmiş. Artık şıklığa felan da (*NUMARA19 -s.2*) merak kalmamış. Baksanız üstü başı temizlenip de boyanmaya bile lüzum görmüyor.

Bu kere dokuz senelik bir gabavetten sonra İstanbul’a gelirken bindiğim alman vapurunu kız kulesi önünde karşılayan yine ton ton olmuştur. Torun tebayla beraber vefadardır. Hoş bunu yalnız ben değil herkes bilir. Baksanıza kadı köyünden ayrılmışlar mı? Arada bir başka yere gönderseler evine sevdiği kadı köyünden ayrılmaz. İşini bitirince hemen oraya gider gelir beni karşıladığı gün bir kere de kadı köyünden baktım.. Sabunum hatırıma kaldı. Fakat ton ton bu sefer gözüme pek ufak göründü. Her şey ihtiyarlayınca o kalır derler. Doğru imiş. Bu da öyle olmuş. Eski kıç diğerini çıkarmış atmış. Belki de bir ihtiyaca bazı satmış. Kim bilir.

Hasılı benim esbak tın tınım. Sabık dın diyenim. Şimdi bir ucuz ton ton olmuş.. Fakat ne de olsa severim. Bir türlü vazgeçmem. Yalnız gemicilikle ve kafam olduğunu için benim yoksa senden hürmet medenimi bilmem. Eğer kadı köyüne gidecek olursam kendisine binemem.. ben ihtiyarladığımı anladım, biliyorum fakat açılıp da verdiğim ve perisini anlayabildiğim?.. **Hayreddin Naci**

Karagöz

Ebulo :

‘ İhtiyar olsam da gelmem tazedir ‘

Ahengiyle dur çarh ediyor. Devr-i istibdadının kırk senelik çıkmış olan ton tonu şu zaman müsavetinde beş on sene gün görmediği mi.. Onu yalnız sen değil ben de severim. O benim bir tanecik ” kınalı “ keklîğimdir.

Galatasaray itlak olunup ilhata haz, dahi mutasarrıflık dairesi olmak üzere kullanılan mahal-i Beyoğlu'nun tam karşısında vafi' ve hal-i harabe-i namı ile bundan evvel bir aralık te'sis ve ihdasına çalışılmak da ve hala bu istinada daha ziyadesi intizar eyledikte iken şehre emini merkezinin bulunduğu dairenin i'tiraz üzerine garaz yapmasından korkularak ali hale terkine lüzum görünen istizam ve mekmlatı mani' ve fakat az mikrayiyenin hassayı adem-i mülkiyeti ecilden fenası gabirdef'a olmak itibariyle şehre emanetin tamam istediği gibi bir bina ise de casusla her ne de yapsa mes'uliyeti hükümete ait olmak üzere içtinap edip halbuki hükümet mesturiyenin topa takılmak olmasıyla tarihinde iken hala şükrü meydana çıkan usul meşrutiyetin bu gibi ahvali garbiyeyi hoşça kurmadığından ve çünkü ben anladım namına tespitle de kendi mal sarhini olduğuna şahit ispat istediğinden kat'i nazar her türlü eser istimandan mahrumiyeti hesabıyla kendisine iadesi halinde, haliyle mütenasib bir mahalde bulunacağıının her suretle te'minine hazır ve amade bulunduğu beyanıyla bir an evvel kendi malına kavuşturulması muharrerine Galata tarafından ba-arzihal Beşiktaş zabıtasından çaldığını gece gündüz oralarda dolaşan çabukça muhabirimiz yazıyorum.

Karagöz

Ah Gülhanı ah !..Tam sırasını buldun... Yoksa 11 Temmuz evvel böyle bir arzuhal yaza idik. Sen kendi serabın demek olan mutasarrıflık dairesinde yüz bin def'a harap olurdun. Allah'a şükür kendimiz girip çıkmadık ama orasını boyalayan çok kişiyle görüştük dehal o günden geçirmek istiyoruz. Fakat ne de olsa dua iki güç dilekleri zan ederim. Onun için başka bir yer bulup da müracaat etsek daha iyi olur.

Ramazan-ı Şerife mahsus olmak üzere hakikat de üç def'a intişar bizi Karain girmek üzerlerine tabiyetten münais biraz terk-i adediyle hakkımızda ibraz

tevcih buyuran zevat-ı kirame alenen takdim-i teşekkürat eyler ve bunu çok görenler de malum naci-i merhumun:

“ az bol sanma efendi hasdı”

“ muhavidir hasdı kendi hasdı “

Beyitini irad ile iktifa eyleriz.

1.1.8. Zaman-ı İstibdad Ya Diğerlerinden:

Ser mihrab-ı tersane, sarak-ı eşhar ve yakına bozca italı müteveffi Hasan Hüsnü Paşa hakkında vaktiyle nazım eylemiş iken bil-zarure neşredilemeyen vasiyetnamesi:

1

Hakikat nazırı bahriyeyi asa perişan olmaz

Hala evvel can vazifeden alçak bir bilen olmaz

Hasan Paşa ki serakatte mahir pehlivan olmaz

Evet, nazır gibi âlemde bir sağ çıkararı olmaz

Ne bitmez ömür imiş yarab bitirdi devleti bitmez

Belayı müberim oldu son zamanı buldu da gitmez.

2

Donanma bağıdır geçten kara hepsi muhabbet diz

Yosunlar midyelerden hep olundu tekneler teçhiz

Direk avın tekneler yay olmuş hep alet harbleriz

Durdurup henkam harbi bekliyorlar merhamet emir

Bozuk çarklar, delik kazanları, yelken çuvallardan

Zafer ma'mul eder akıl ve izan köhne sallardan

3

Gezersin sahili tersaneyi anlarsın halinden
 Vapurlar zırhlılar mahkummuvaddır sen ve selinden
 Dizlemişler haberdar olmuş hepsi irtihalden
 Bulmuş da salahtan son hak anlar harb ihtimalinden
 Çoraklık halini almıştır artık hali tersane
 Bu kabristanı görmek gam verir vicdanlı insana

4

Tam aldık bıktık ey zalim dahi tersaneye baktık
 Bıkıp baykuş gibi itkasının da üstüne çıktık
 Ne sevinmeden ne çalmadan ne tahrip etmeden dediğin
 Alıp açıkta bunca kahramanı hırs ile sıkmak
 Hadi alem ki ağlar bahriye efradı zalimlikten
 Vatan olduğunun gelmiştir onları hepsi salından

5

Çevirdin dairenin, dahilde kim kaldıysa şad oldu
 Feraşından çıkan yüz çarenin belki azad oldu
 Ulan namertlere ihsan-ı rütbe itad oldu
 Nişanlar, rütbeler mukavele münasipler mezad oldu.
 Sana çok zevcelik etmiş hanım kızlar yetiştirdin
 Senin halinde fevkalade hırsızlar yetiştirdin

6

Maaş asa et, ekmek, yağ, pirinç, elbise muid midir.
 Hala zeytinle zeytinyağı, sabun, haliyle mektundur

Maaş, elbise, tayin ismi var ama ki meftundur
 Sarıp tekfin ederler surete serkiye merhumdur
 Olur mu çilek açlardan ümit hizmet etmek ah
 Main evvel bahriye efradına ya hazret ah

7

Düşün! Bir zabt-ı bahriyeyi ey sahib-i irfan
 Eder suretle ser ki yüz de van. Doksan guruş noksan
 Maaş elbise yok tayineden el andı serafan
 Eder serafamenat altıca biçeremütahcan
 Nedir maksad neden icad olundu ser ki suretler
 Meram, nazar kazansın zabitan çeksin suretler

8

Verilse et, pirinç kumaş almak adet olmuştur
 Hususansade yağ, zeytinle zeytin yağı bulunmuştur
 Eski mi yeni mi et bilinmez hali bulmuştur
 Bu etler acep nerden kasaphaneye dolmuştur
 Nasıl bir hırs sirkat kim kazanmış izahatı
 Gören yok sevilen yok sıra idik bir hakem dersini

9

Bize bir sandık ihcad edilen ki namı sahilat
 Çıkan üç ayda bir aylık içinden kısmı teslimat
 Kim etmiş istifade? Kimler aya def'i hacet
 Teraküm eyleyen binlerce altın nerededir heyhat
 Bunun ma'mul ederdin hüsn-i niyet macerasından

Suhulet, merhamet derken neler çıktı varasından

10

Nizama riyaset eylemek kahyayı kalmıştır

Nizam ve intizam devleti hep yıllar almıştır

Adalet mahv olup zulüm ve ihanetler çoğalmıştır.

Nizamsızlık, bu hanenin içinde halk bunalmıştır

Ömür devleti, riyaseti ad etmek aklınca

Makam devleti ey nisvanperest matbah mıdır sence

11

Divanece fakire mübah-ı enva'ı metindir.

Divanece daife meşhur alam ve mühatindir

Divanece res'i hacete meydan ibrettir

Divanece olur kim meşhur fakir ve mezalettir.

Dolar taşlık taşar her gün ederler çeşitçe imdat

Mühasib, yolunma şura cevap i'ta eder biad

12

Divanece maaş i'ta ederken sıra şayandır

Tarafgiran alır üç dört maaş birden ki handandır

Kır ve beklesene bir maaş kime ki ihsandır

Sıkışmış ah eder feryad eder muhtaç dermandır.

Kulak kimler verir herkes de nefis feryaddan

Sanır herkes ki mahşer? Bu haber kardeşle evladan

13

Kadem, irfan ve malumat aranmaz intisap ister

Veya arsıza yalvarmak için kuvvetli bab ister

Terkiyab-ı ikbal olmak için irtikab ister

Saadet bekliyorsan, doğruluktan içtinab ister

Hıyanet, mülanaatme'mul ederler merd gelmekten

Sadakat, hüsn-ii hizmet beklenmez cahil esafaldan (NUMARA 19- s.3)

14

De naat baas sıdk-ı ve sadakattır sana kalsa

De naat dai' az ve şereftir sana kalsa

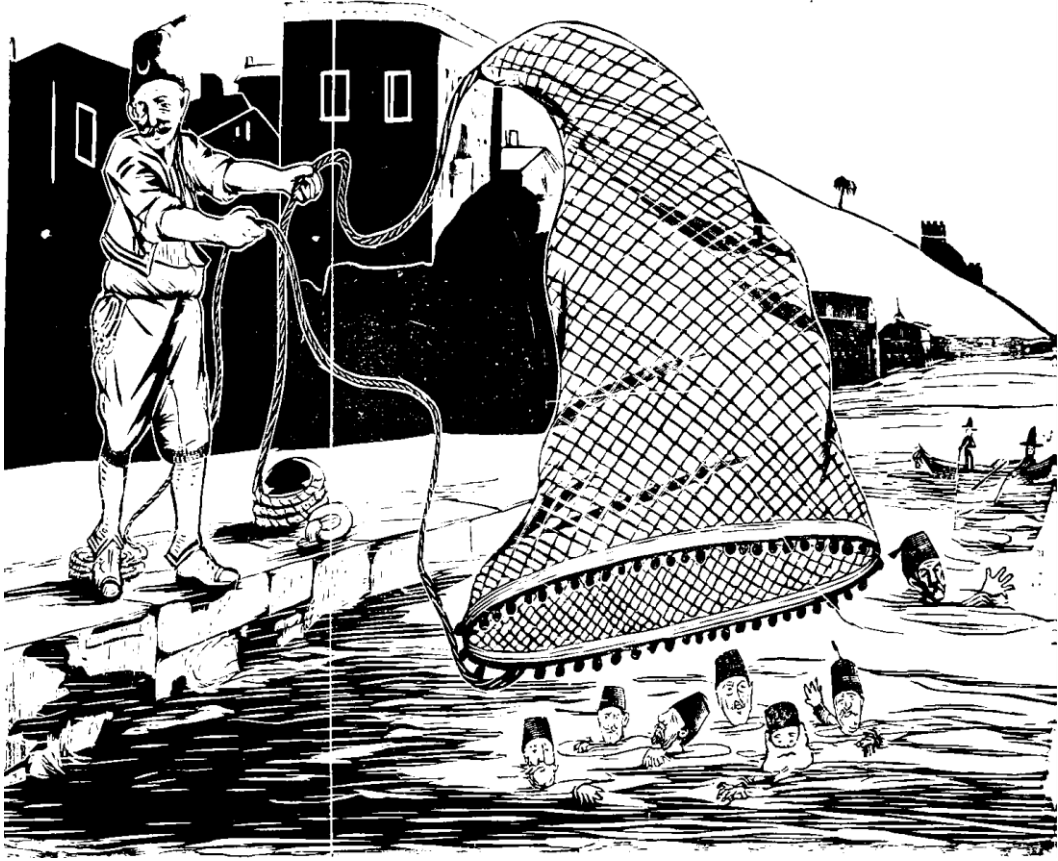
De naat bir karıştır bir zerafettir sana kalsa

De naat köklüce istikamettir sana kalsa

Deni' olsan eğer, ey talep rahat olan insan diyanetle olurmuş matlunun
daşadaman insan...

Fi 18 Haziran sene 1318

- Bu baştan etme hiç akılda yoktu... Ah lain azat ah... Buradan kurtuldu ama bakalım öte de zokayı yutmayacak mı?

1.1.9. Telgraf

Karagöz Gazetesine – Telgraf Numarası 4542

Evraka: 12 Eylül – Millet-i İbrahim'in göğsünde mert olduğu ve oğullarının nisyan hükümetine dehalet eylediği takip kumandanlığından bildiriliyor. Hapis gayet dessastır. Oğullarını bu suretle kandırıp kendisinin firarı mahuzdur. Cihannüma-i üsul bulup bulmadığının telsiz telgrafla fehimden bila-tahkik ilanı mütamendir. Celaledin.

Karagöz

Şu telgraf üzerine ben de merak ettim.. Fakat sur dediğin herif de doğru söyler bir şey değil ki.. Hala tavır bakalım bir iki gün daha bekleyelim. Elbette doğru bir haber alırız.

Beyoğlu: 23 Eylül – buradaki balık pazarı –rüyanın dehşetli surette bittiği merkezi olduğu kat'iyen tahkik ettiğinden ba'dema aylık yazarı tesmiyesi tekrar ederek nüfus-ı tezekküresi dahi o suretle Baltacık yedine i'ta kılındı.

Rum İli Hisarı: 22- Mukim Paşa buradaki yalısında mukim olup devri-istibdad da şunun bunun başında oturduğu baykuşları bal asma etmekle meşguldür.

Karagöz

Bu kadar devri endişe olduğunu bilmiyorduk... Sorusu geldiği gibi kendi başında da oturmak için öteden beriden baykuş aramaktan ise şimdiden hazırlamak daha iyi...

1.1.10. Muharrerat

Muhassalamızda ahlakı bozuk, arvak cemaati uyuşuk, narçiçeği faslı kötü nefesli kimesne mevcut olmayıp cümlemizde yekdiğerimizi menal-kadim bilir, gül gibi adamlarız. Hal böyle iken her nüshaya mahallemiz, vaktiyle ‘‘ kaba sakal ‘‘ tesmiye olunmuş.. Vakıma bu sefaetle musuf ol-şahıs mülanaat me’luf henüz dar dünyayı vücud-ı bir tutmalarıyla telvis eylemeden evvel mahallemi bu suretle tevsim kılınmış ise de mahaza iltibas vuku’na mebni âdeti sersei gibi mahal-i ikamet tayininden aciz bulunuruz. Çünkü bu inad kin sudur sa’yine mahreç olmayan ağızlarımızı madem olmayan pek bulundurmak bizlerce ahs-ı ameli olduğundan o nam-ı kerahet etsem ile telvis-i dühan mümkün olmuyor. Bahusus burnumuzun dibindeki ak yağın pek altından vak’i olan istihazlarına karşı ağız açmayıp her an görünmeğe mecburiyet çekilir. Tahammül olunur dereceyi çoktan geçtiğinden mahallemizin namı tebdil ve hiç olmazsa yağı mahallemize beyhude hal bir sakal lazım ise bari ‘‘ sivri sakal – çatak sakal ‘‘ gibi bir surette tahvil edildiği takdirde her şeyini göze alıp yerimizi yurdumuzu terk ile kendimiz münasip bir mahalle tedarik edinceye kadar sokak sokak dolaşmağa bile razı olduğumuzdan. mahalle-i mezkure ahalisinden..

Bir Matruş Mastur

1.1.11. Karagöz

Gördüğü haklı grevı... Bende olsam böyle yapardım. Hem efendim..kaba sakalda ikamet iyi bir şey değil ki... İnsan başını çıkarıp da biraz hava da alamadıktan sonra.. Olca gece gibi didilmemiş yük içinde oturmak kimin hoşuna gider.. Hem kim bilir belki temizde değildir.

1.1.12. Tiyatro

Tepebaşında kışlık tiyatro da ‘‘Hersekler On Cemaati’’ tarafından:

Bu gece – Vatan

Yarın gece – Akif Beğ

Piyesleri muvakkî' temsiliye vazih olunacaktır.

İK DAM MATBAASI

ALİ FUAD..

(NUMARA 19- s.4)

Muharriri: Mahmud Nedim

Seneliği Dersaadette İdare
Hanesinden Alınmak Üzere
(45) Vilayete Posta İcraatı ile
Birlikte (65) Guruştur.

Altı Aylık Abone Kabul
Olunmaz Memalik-i
Ecnebiyeye Seneliği (80)
Guruştur.

Jonrnalllusrté

Kara-Gueuz

Sahib-i İmtiyaz ve Musavviri:
Ali Fuad

Posta İcraatı Verilmemiş
Mektuplar Kabul Olunmaz
.Derc Olunmayan Evrak İade
Edilmez.

Her Nev'i Evrak Muharrer
Namına Eski Zaptiye
Cedidesinde 38 Numaralı İdare
Haneye Gönderilmiştir.

Administration : Reu Eski
Zaptié 38

Şimdilik Cumartesi, Pazartesi ve Perşembe Günleri Neşr Olunur Musavvir Eğlence Gazetesidir.

Numara 20

[Nüshası 20 Para]

Sene 1

1.2. NUMARA-20 CUMARTESİ

31 Ramazan 1326

27 Eylül 1324

10 Teşrin-i Evvel 1908

1.2.1. Muhavere

- Aman Karagözüm bu kıyafet ne?
- Kıyafetimde ne var? Beğenemedin mi?
- Hayır iş bakınıp bakmadığımda değil. Sen hiç böyle kıyafette görmedim ki bu dereceye çıkacağını aklıma bile getirmedim..
- Sebep. Ben adam değil miyim?
- Canım onu demek istemedim.
- Paşazade olduğum için mi bana lakap kurmuyorsun?..
- Hayır A birader hayır...
- Onların babası paşa idiye babalarının babaları da paşa değil idi ya..
- Hayır A gözüm..
- İktidar mı? Sen merak etme.. Ben o paşazadelerin bir çoğundan daha da iyi yazarım daha da akıl erdiririm.
- Ben onu demek istemiyordum ki...
- Ya hu halt ediyorsun suçlusun A...
- Canım şu kıyafetin ne münasebeti var diye soracaktım..
- Sebebi ne olacak hiç.. Bit pazarından geçerdim. Sallana satıla..malum bir şey çok satılırsa ucuz olur. Hesap ettim, kitap ettim..en çürük bir hazır elbise alsam. Bundan ziyade para vereceğim. Bari bunu alırım hem ucuz hem de şatafatlı olur dedim aldım. Bir fikir hususla değil maahaza tasarruf için. Fena mı ettim.
- Fikir iktisadında reisin fesadı değil ama.. Kimsenin olduğunu bilmiyor musun?..
- Bu mu.. nemalarım. Kimse olursa olsun sırtıma kafi isterdim. Parasına verdim aldım...
- İyi ama A birader. Bunu sanatlar herhale buna lakap ve müstehak olmadıklarını kendileri de anlayanlardır.
- Öyle ya.. Liyakati müsellim olanlar satmaz A..
- Dahiliye söylüyorsun.. O halde bunlarda yine mikrop felan bulanlara bari içime temizlediğimi?
- Aman Hacivad ne diyorsun o kılların mikrobu değme temizliğe çıkarayım..
- Haydi birader haydi. Sen öyle alışından vazgeç..
- Zaten alaya merakım bu kadar ama. tamakarlık gördük.
- Hakkın var.
- Bende seni bu kıyafetle görünce şaşım.. Çünkü bir taraftan mizahi gazetelerini istemeyenler var iken öbür taraftan da seni bu kıyafetle görünce...
- Ahi Hacivad onu ben bilmiyorum. Onlar bir takım eski hafiyeler.. Hanya sadrazam paşa hazretlerine müracaatla kadri haricinde kalan memurin gibi bize de maaş veriniz felan dese müracaat edip de cevaplarını almışlardı. İşte onlar yani belayıkınayeleri bu kurtulan çalışması gibi dikkatli eşhas yok mu?.
- Kendilerini teşhire asıl sebep olan mizah gazeteleri olduğu için öyle bir hezeyan etmişler.. (**NUMARA 20- s.1**)
- Kaç para eder. Hükümet işini bilmiyor da öyle dört buçuk harza vekilden akıl mı danışacak.
- Ama ne kadar ya.. Matbuat-1 ulu kanun dairesinde bile olsa bile serbesttir.

- Tıbbi mi hatta bu serbestlik sebebiyle değil mi ki sus çare basiret de çıkar yanar, yine çıkmağa çalışır..
- Canım onu bırak.
- Aman Karagöz. Basiret bir ilan çıkarmış gördün mü?
- Evet..
- O düşünen herif kim?..
- Sus Hacivad sus... Ömür müddet bu kadar münasebetsiz ilan gördüm. O diyenin resmini bende merak ettim..mekar o kim imiş biliyor musun?.
- Bilsem sana sorar mıyım?.
- Victor Hugo'nun gençlik resmi değil mi imiş..
- Tuuu ... Ne münasebet var..
- Aman hacivad ... Hiç münasebeti olsa onlar yapar mıydı..
- O da var A ..

1.2.2. Dâhili

Cenab Tahsin Rusya'nın krallıkla ve çatlağını ne için Karosso taşına aramasan da ve ne de çarı başının nezdinde gerek çıkmak da iken (Ebu Karaoğlan... Yufdi..) hitabına maruz bulunmuştan eyler ve gelmeyip mücerredaid haritanın arkasında yalan seviliyorsun bilirim günü (11 Temmuz) yazı kara çıkmasından nasihat eylediği karaca köy muhbirimizin kuraklıkta idarehaneye gönderdiği bir adet karalama mealinde anlaşılmiştir.

1.2.3. Karagöz

Bu da doğru ama... Diğer iki şıktan ikincisinde yardımı olsa gerek..

Anlayamadı, (anlasaydı) m ne olduğu henüz bilmeyen ve fakat bir barihesenin (minkarı) zadelerinden olduğu ilana meşhur ve bitaraf bulunan olamam laim esmam, sahib-i eltafilcesm, anı ba, ali el-mulüv nam diğer sahif kuburu, serserinin neşr eylediği fena kanunlarla memleketin ahvali sahifesi ihlal etmekte olmasından içini çekti istimal civar kararını hesabıyla ma-adavet ve tekrarat-ı isticar edilecek dört nefer tulumbacı ile bir nefer hortumcu ve bir nefer deborucuyumurlu başkaca te'diye kalınacak olan (Beli Paşa) tulumbasıyla gliserinli ve olduğunu takdir de yüzde yirmi su ile halt edilmiş ve bundan da bir netice-i husul olunursa kireçli şıringalar tatbikiyle cuf- ı infak tertibi suretiyle intişar etmek de olan mesailerin (1) tanzifi ve tethiri'zam baytar vapuru cümle-i miner canından bulunmuş ise de ta'liki hesabıyla süvari kapısı tulumbacılarının da nevmi' protestoyu matmun vermiş oldukları istiadları nazar-ı dikkate alınmak lüzum sarf edilen görülmekle her iki tulumbanın ali tarik alınmaya ifayı vazife eylemeleri lüzumu hakkında dünkü gün inkısaçılar içtimaında verilen karar tarafına tefhim verilenden itibaren ise de mübaşeret eylemeleri aniden tembih edilmiştir.

Dün gece (teravîh merâm) tiyatrosunda binir semid bin bir çocuğun birden bire fesad maddeye uğraması üzerine icar elinden tahkikattan akıl olunan biterek (mizan) gazetesine sarılmış olduğu ve arıza-i mezkurenin efkar-ı umumiyesi ifsad ettiği gibi dokunduğu eşyayı da bozmakta olduğu anlaşıldığından badema mezkur gazetenin ma'kulüne temas ettirilmesi için umumi ilan kifayet olunması mukarreret müthiş icabından olduğu cümle-i müstehir edendir.

(Fakir-ül reşan) denilen dert deva nazara giriftar olarak alem-i matbuatdan girilip kendi ceraid-i metine ashab etmeyiz ve ulüfedarını don meyit iskelesinde akd-ı meclis ederek satılmayıp ellerinde kalan ceraid-i atikanın o kokusuna bakkalların otuz paradan ziyade vermediklerinden ve halbuki kendileri vukuatla kağıdın kilosunu üç guruşa almış olduklarından mevcut basılmış gazetelerin yazılarını beklenmeyerek beyaz kağıt hala getirebileceğini miktar bir kimyagere büyük bir kifayet itasına karar vermiş oldukları tevcihatlarından gelen muhtasarımızın verdiği malumattan anlaşılmıştır.

Karagöz

Meşhur elmas amili (!) Lumvana müracaat edenlere belki öküz boyacı mühendis kendilerine bir kolaylık gösterir.

Tiyatroları takip eden belediye etbası geçen senelerde birçok locaların hangileri tarafından işgal edilmiş olduğunu nazar-ı dikkate alarak bil-umum tiyatroların sevilip mahlulesiyle dezenfekte edilmesine karar vermişlerdir.

1.2.4. Karagöz

Boşuna zahmet..bizim tiyatrolarımız öyle sublimamahluliyle temizlenecek gibi şeyler değil. Onları tethir için daha esaslı bir çare düşünmeli..

- (1) Çürümekte olan mevdudiyete ve hayvaniyeden çıkan muhtelif gaz ve buharlar.

Pers sefiri sefili, şeytanın dünya yüzündeki vekili, şununat ve hayatının rezalet ve dinaenin mecum meşailağut delili ol-muid Münir gayrımız delalet-i karara:

- Şahsı arzal ve ustanız bu ana değin bir kere olmasın utanıp arlandığınızı hatırlar mısınız? Diye sorulduğu zaman:
- Pederim.....
- Emin misiniz..
- Bi't-tabii pek iyi bilemem. Fakat nüfus-ı tezekküre madde öyle yazılı. Bahusus tabiatlarımızdaki müşabehat ve mutabakat-ı şedide dolmasıyla da öyle olmak lazım gelir.
- Belki.
- Evet. Pederim vefat ederken...
- Tayrı değiştirdiniz..
- Sorar bak.. Benim olca icap eder. Suretimi üç def'a sıvayarak ' ' utanma ..oldum. ' ' demişti.. Ben de son sözüdür diye itaate mecbur oldum.
- Fakat siz ondan evvel de o namaz kılmaz zan ederim..
- Ne yapalım efendim.. Helaket..
- Yalnız siz mi böylesiniz yoksa aba an ceddi ar ve haya mahrumiyetsiz?
- Yedi batına kadar soyabilirim efendim.
- Peki... El-yevm mevcut olanlarla.. Şayet ileride gelecek varsa.. Onlar..,
- Bükmeliden geldiğimizi başka türlü gösteremeyeceğimiz için ümit ederim ki onlarda baba eserine ikfa ederler..
- Dediği pers de bulunan bir muhbirimizin gönderdiği mektupta muharrirdir.

1.2.5. İlaveler

İlave neşri hususunda büyük bir gayret ibraz eden gazete sahibinin heyet-i matbuat-ı osmaniyye reisi olduğu nazar-ı dikkat alınarak ya eserine iktifa veyahud mumaileyhin ilave neşirde sahip-i imtiyaza ait edilerek muhafaza-ı hukukuna begayet i'ta edilmesi icap ederken bazı gazetecile tarafından ilave neşrine rağbet ve kısım imham-ı canibinden de bu kabahat kardan mecanit edilmesi kaide mesule son derece münafi ve bana veren heyet-i matbuat içinde dirletiyi bade hala ileve neşri ihlali arasında geceli gündüzlü hicabı dai olması husuat-ı mahmusesinden kat'i nazar kabule olamaz ya..ulu vezir olsa bile bu günlerde bana baş gösteren temayişçilerin elinden gözünden ve ilave satıcılarının ayağından geçilen uyku uyumaları kabul olmayan biçare gelip aza dahi baş kaldırarak gece gündüz feryat ile halkı tacize hazırladıklarını ruz ve leylduyup dediren zabitan muhabirimiz koşa koşa idare haneye gelip haber verdi. (*NUMARA 20- s.2*)

Hanımlara mahsus ve edebiyat, tezkiyenin senah-ı tefiyesi ve teyiden bahs olmak üzere ihtiyaren ziyasız alemleri matbuat olan musavvir (mehasin) mecmua mukutesini muhasenin enevsiye ile devam intişarını temini eyleriz.

1.2.6. Ramazan Mektubu

- Birader bugün yevmiyeyi erken kapatacağım. Sizde gayret edin. Talatı mermere kadar gideceğim. Vaktiyle çıksam fena olmaz.
- Kime gidilecek efendim.
- Evet evet. Açığa çikalı daha bir kere ziyaretine gidemedim. Benden de arz-ı ihtiram edin
- Baş üstüne mirim..
- Bekmez dairesinden çıktığı vakit saatine baktı. On buçuk olduğunu gördü. Yavaş yavaş mercan yokuşunu tutturdu. Elbette bizimde çıkılacak, serkilere göz gezdirilecek, bazı kitaplar birer alınıp süzülükten sonra yine yerlerine bırakılacak, anar nefsiyesi olduktan gözlükle bakılacak takdir olunacak, hini mamulatinin fiyatları sorulacak, bir kehribar tesbih ayrılıp çevrilecek, pek iri daneli olduğundan yine camekân üzerine bırakılacak enfes olurlardı ki hakimiyet azıcık yüksek sesle utanıp baş sallanacak, yalnız hattatın ufacak bir hatası bulunacak, çünkü (ع)nin ağzı mütenasiben üç nokta olacak hala (ha) nın gözleri fal taşı gibi açılacak, bu hatalar bulunacak, tesadüf edilen ahbaba esnaflar pek ve kur'ana olacak. O da ki yüz suri teşbih de mütemessil çıkılacak. Tutuculardan artık boş geçiliriz ya! Hususuyla muavin bey efendinin hanesinde açılacak sigara bahane hanı dokuz gurusluk yakıttan olacak, alınacak ve verilecek, heybe konulacak, ağızlıkçılara da bir baş örülecek, zerafetlerinden biri beğenilecek çıkartılacak, fiyatı pahalıca gözükecek, camekâna dayayarak istifade bulunurken bir metromerbuğundaki cam kırılacak, denizde şafak atacak.
- Efendim kırıksalar temizlemesi bizden tazminatı sizden..
- (şakşaklayarak) Bir kazadır oluyordu..
- Evet efendim. Dirsekleriniz maşallah çok metin etmiş.
- Azak olmak kısmet değilmiş. Allah'a ismarladık efendim.
- Bakmaz afv edersiniz. Yirmi beş gurus kadar bir cam inayet buyur musunuz? Kenarda ki de çatlamış bakınız.
- Ya ! . . . Efendim mazeret kabul olunmaz mı !.?
- Hayır beyim..Camekanımız sabittir. Hem de naziktir.
- (Elleri titreyerek) alınız şu bir mecdiyeyi bari!.
- Teşekkür ederim efendim. Alış veriş olmadıysa da arada bir dostluk hasıl oldu.
- Doğru bes uğurlu ve muhkem dostluk bekmez veda' ettiği zaman içinden (işte araba parasını cama verdik) diyerek mırıldanıyor, saatini bir defa daha muayene ile pestillere ve festivali baklavalara yan yan bakarak bir ağız sulandırıp:
- On biri on üç geçiyor ! Azıcık hızlı yürüsem tam vaktinde yetişirim..

Diyerek Beyazıt'tan tramvayın kış terasına atladı.

Aksaray'dan oldukça hızlanan bekmez ezana yedi dakika kalarak altı mermere vardı. Bir iki sokak dolaştıktan sonra yeni bir binanın kapısında zili temsil çıkıyordu. Kapı açılmıyor, ses seda yok. Karşiki hanenin kapısı önünde duran bekçi elindeki kâğıdı kapının aralığından içeriye uzattıktan sonra dönüp bakmaz...

- Beyefendi! Evleri onda yoktur.
- Acaba! Nereye nakil ettirilir.
- Pekiyi bilirim ama muhal koca altıya düşündüler.
- Ay demek...

- Kaçta kaldınız beyefendi. Aha şimdi pek top atılacak.
- İşte bende vakitsiz geldim de...
- Sıra yok beyefendi! Gel sana bir fukara çorbasına gelmez misin?
- Çorbayı içireyim gelersen de acıktım bekçi baba... Memnunum. Benim evimde pek uzak değil...

Top patladığı zaman bekçi kolundan tutarak:

- Sıkılma beyefendi. Biz fukarayız. Fakat elimizden bir ikram gelir.

Çar ve nüçar bey, bekçi babanın iftarında bulundu. Alicenab bekçi baba tam bir Anadolu ikramında bulundu. Bakmaz nefsinin tütününü savurarak bekçi babaya veda ederken:

- Bekçi baba sende bir gece bana iftara muhakkak gelmelisin. Beklerim. Hem de ramazanın on sekizinde. Niye mi? Benim evim Üsküdar da İhsaniye de yere batsındadır. Gafil Benek evim neredir diye sorarsan sana gösterirler. Yalnız erkence gel ki hemşerilerinin misafiri olmayasın..
- Haydi, selametle beyefendi.

1.2.7. Telgraf

1.2.8. Borsa

Devr-i Sabık Ru'us Zadelers Tahvilatı

A.D.M. Tertipleri

Aded

- 1 açıldı 10 tertibi
- 27 en aşağı
- 27 en yukarı
- 51 açıldı d. Tertibi
- 51 en aşağı
- 51 en yukarı
- 499 açıldı M. Tertibi
- 499 en aşağı
- 6579 en yukarı
- 27 kapandı A. Tertibi

51 ‘‘ D.
6579 ‘‘ M.

Felaket Yeri: 26 Eylül – Saadet Gazetesi için ısmarlanan kopya makinesinin döküm ameliyesine başlanmıştır.

1.2.9. Muharrerat

(Ser vermek olur ser-i ayan ilmek olmaz)

Düsturuna tab’iyetle kabasakalın seri hakkında malumat i’tası can görülmezse de mademki zatsa dedeleri bunu bir bilmece aralarak soruyorsanız bende me’adi müjdeyi almak için okumuş hakkında bildiklerimi yazayım:

Zer-i zenburi olca nişane-i fehhar ve matbuat olarak gele burulasında taşıdığı biraz koyulaştırmıştır. Kanun-ı esasinin ilan olunduğu sralarda utanmadan herit ruznamçede çıkarıp etmiş. Bu günlerde kabasakal haniyat emlak anayasası satıp para yapmakla meşguldür. Azat ebu tekitakin potuk gazetede merak ederseniz şabat ordunun gibi iki tarafa sallanarak hemen her gün bahçe kapısından gelip geçmektedir. Bu kadar malumata makbul mü’id müjdeyi artık bu fakire verirseniz zan ederim. Baş Büyükbade

Döngel . . .

1.2.10. Karagöz

Verdiğiniz malumat doğrusunu mükafata şayeste müteveffi temaşa gazetesinin son nüshasından bir adetini size müjde olmak üzere ihtiyab ettik. İdareye gelip alınız. Temaşa eder, anlıyorsunuz. Kaba sakalın sırrı keşif olundu. Meğer o kötü sırrı bilmeyen yokmuş. Vah vah bizde onu sözüm yabana bilinecek diye yazmıştık ha. Diğer bilmecenin hali de sonra. (NUMARA 20- s.3)

- Hokka da üç, bu varlıkta üç . . Haydi bakalım. Ellime baş. Yuf dediğimiz o kötü yuvarladığımı da yut... Korkma...
- Aman dur Hacıvad.. Ötekini yuttum ama.. Bunlar öyle ötekiler gibi kolay kolay yutulur gibi şey değil. Yapamayacağım...

1.2.11. Takvim-i Ceraid

İkdam:

Merkez kumandanı sabık Saadallin Paşa'nın el-yevm ukdesinde bulunan meskufatın iddiası hakkındaki işarete hal-i cevap verdiğini yazıyor.

1.2.12. Karagöz

Canım, belki biraz düşünecek.. Bu kadar sık boğaz etmeğe ne lüzum var...

İkdam: 24 Eylül

Kala-i sultaniyedeki köhne harp gemilerinin dersaadete çürüklü gark tehlisiye şirketine havale edilmiştir.

Karagöz

Sağ ve salim getirirse bari birde tahlisi madalyası verilse...

İkdam: 24 Eylül Sahife 3

Ne duruyorsunuz?..

Karagöz

Ne olacak... Bizde Kör Ali gibi bir takım sebkağzadı başımıza tutup da sokak sokak dolaşalım mı?..

Gazeteler:

1.2.13. İstihdam-ı Akarib

Karagöz

Bu babda malumat ve tafsilat lüzumu olmak isteyenler maliye nezaretine ve adliye-i Bursa terkiyatını anlamak arzu edenler telgraf kasamıza müracaat edebilirler. Ankarib listesi neşir olunacaktır.

İkdam: 26 Eylül

..... Merkular hemen cihet-i adliyeye tevdih edilmelidirler.

1.2.14. Karagöz

Ya!.. merkez komiserini yine işleri te'hir etsin diye rahatı bırakmalı?..

Hukuk-ı umumiye:

..... faal, müstakim Zeki Said Paşa

..... gibi ekabir-i rical mevcut iken. . .

Karagöz

Ayet değil A.. Bahis olunan Said Paşanın hangi Said Paşa olduğunu anlamadık..

Sabah : 26 Eylül

. . . . Çanak kalma boğazında bulunan domatesten aksırması muhtaç tamir olduğundan bunlarında dersaadette celbi bahriye nezaretince tekrar ederek

1.2.15. Karagöz

Sabahçı bu havadisi istihsalde gece akşamlamış.. Daha iki üç gün evvel gark kumpanyasıyla pazarlık bile edildiği henüz de bütün gazeteler yarmış idi. Haydi bu bir şey değil.. Ya tamirlerine ne diyelim?..

Hukuk-ı umumiye:

1.2.16. Hazine Hırsızları

Sırlı hesabıyla neşir ettiği mektupta bahriye nazırı iş bu buzca İtalya'nın varisinden hazine hukukunun istiradı talebinde bulunur.

1.2.17. Karagöz

Daha diriler, olan çaldıklarını soyduklarını yemekle hem de zevk ve sefa ile yemekle meşgul olanlar duruyor. . . Mesela dediğini ordu müşirliğinden kaldırılıp buraya getirilen Zeki Paşa ve Rumili hasarettaki yalısından rahat rahat oturup zevkine bakıyor. . Vesaire vesaire... Daha henüz sağ iken bu gibilerden istifa hukuk edilse de edilir de vartaya müracaat lüzumu görülse olmaz mı?

Muharabe-i Alanya

Şam-ı Harit Talubuna:

Pazar ertesi günü neşir olunacak nüshamıza derc edilecek resm-i suallerinize cevap verecektir.

1.2.18. Tiyatro

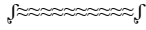
Tepebaşında kışlık tiyatrodaki " Hu sekaran cemaati" tarafından bu gece: nasıl oldu.

İKDAM MATBAASI

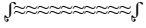
ALİ FUAD

(NUMARA 20- s.4)

Muharriri: Mahmud Nedim

Seneliği Dersaadette İdare
Hanesinden Alınmak Üzere
(45) Vilayete Posta İcraatı ile
Birlikte (65) Guruştur.

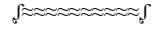
Altı Aylık Abone Kabul
Olunmaz Memalik-i
Ecnebiyeye Seneliği (80)
Guruştur.

Jonrnallllustré

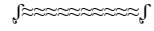
Kara-Gueuz

Sahib-i İmtiyaz ve Musavviri:
Ali Fuad

Posta İcraatı Verilmemiş
Mektuplar Kabul Olunmaz
.Derc Olunmayan Evrak İade
Edilmez.

Her Nev'i Evrak Muharrer
Namına Eski Zaptiye
Cedidesinde 38 Numaralı İdare
Haneyeye Gönderilmiştir.

Administration : Reu Eski
Zaptié 38

Şimdilik Cumartesi, Pazartesi ve Perşembe Günleri Neşr Olunur Musavvir Eğlence Gazetesidir.

Numara 21

[Nüshası 20 Para]

Sene 1

1.3. NUMARA-21 PAZARERTESİ

16 Ramazan 1326

29 Eylül 1324
Evvel 1908

12 Teşrin-i

1.3.1. Muhavere

- Ah Hacivad şu hale bak..
- Vah vah. . geçmiş olsun. Ne oldu. Düştün mü? .
- Hayır. .
- Kavga mı ettin ? .
- Keşke kavga etse idim! . . Belki bir iki tokat da ben atar idim. .
- Yoksa seni de ilaveci zan ediyorlar da köpekler mi hücum etti?
- Hayır A gözüm. .
- Anladım . . Tramvayın başından geçerken zavallı aç civanlar öte saşdı.
- Değil değil . . O da değil. .
- Kolunun bir yeri mi ilişti?
- Bana kim ilişecek. .
- Yoksa yine bitpazarından mı aldın. . Sen ona iyi dadandın. .
- Hayır arkadaş hayır.. Bir kere baksan A . . Bunda öyle eksiklik felan var mı? .
- Vakıma yani gibi görünüyor ama. .
- Görünüyor gibi değil yepyeni..
- Canım Karagöz bedel misin nesin !böyle yırtık pırtık yeni elbise olur mu?
- Bende yeni diyorum. Fakat yeni aldım da. .
- Bu haliyle mi?
- Hayır, A canım. Aldığım vakit böyle değildi. Bir saat sonra oldu.
- Anladım. . Elbisen grev yapmış demek.
- Hacivad benim içim yanıyor. Sen de karşıma geçip de eğlenme. . Hırsımı senden alırım ha. .
- A canım anlat ki bende derdini bileyim!
- Anlatacağım manlatacağım işte bu. . . Hanya geçen gün sırtımda ne var. .
- Ha . . Bir üniforma almış idik.
- Soyun, çıkar demedik mi . ??.
- Öyle değil mi ya.. Üniforma ile sokakta gezilir mi . ??.
- Bu kere kimin münasebetsiz. .
- Neden münasebetsiz oluyormuş. . . Hiç kimsenin ne maadaya ne hukuk düveli ve ne de şu aralık korkuları kapına kısılan fsadın hukuk-ı malına reyanları yok iken bir de kalkıp da üniformasını sanan iki buçuk çıkarılsın üniformasını kimler giysin. Rütbesini de elinden almadım ya. . . Onu o alsın. . .
- Sana laf yetişmez ki. . . Ne ise şu başka kelamı anlat. .
- Ne diyordum . . ha . . o elbiseyi çıkaracaktım. Fakat ne giyeyim. . Haydi şuradan ucuz pahalı bir hazır elbise alayım da sırtıma takayım dedim.
- Öyle ya . . kolu ancak olur biter.
- İşte bende okulicacak yaktı ya. .
- Ama nasıl ?
- Nasıl olacak. . aşağı indim. Köprüye kadar. . Baktım, kocaman bir mağaza. . yaldırlı, şık. . girmeğe çekindim. .
- Ay ne kadar da olsa bu kadar masrafı çıkarmak için elbiseyi pahalı satmak lazım. . İşte geldi..
- Onu düşününce hiçbir dükkandan bir şey almamak lazım a birader.
- Doğru ama. . O vakitte ne yaparız. . (NUMARA 21- s.1)
- İhvanı şer'i intihap gerek. .
- İşte bende öyle yaptım. . Zaten dedenin o konuda bakınıp dururken o kadar çağırdılar, o kadar yalvardılar ki dayanamadım. .

- Girme birader.
- Düşünmeğe kalmadı. . Suruklar gibi içeriye çıktılar.
- Dirensene A . .
- Muaraza mı çıkarayım. . . ne ise efendim girdik. . bir dane bakındım, aldım. . Vay efendim sen misin alan. . mağazadan çıktıktan sonra vücudumun her tarafında ufak bir çıtırtı başladı. Kendi kendime . . Bu nedir? Diye düşünüp dururken kolum üşümeğe başladı. . bir de ne bakayım. . O canım kumaş dese verdikleri açılmağa başlamış mı ! . . Aman zaman demeğe kalmadı . . Diz kapağım verdi kendini. . Bir isyan da o . .
- Ah birader ah... Sen mutlaka aştıyon mir, tarınağ vesaire gibi elbiseçi mağazalarından almış olmalısın. .
- İsmi bilmiyorum ama öyle bir şey olacak.
- Sen üstünü malın çıkararak olduğunu daha yeni mi öğreniyorsun.
- Bir musibet bin nasihattan yekdir derler. Benim de şimdi aklım başıma geldi. .
- Ya ! . . Ayağındaki pantolonları nereden aldın. Bak onlar iyi..
- Ha ! Onları bizim eski kunduracıya ısmarlamıştım. . . Zaten öteden beri yerli malı kullanır.
- Zevkli değil. . Bak ne güzel dayanmış. . Ben de senin kıyafetini görünce hatırıma başka şey gelmişti. .
- Nasıl ?
- Sözüm yabana mizah gazetelerinden biri senin için at pazarına doğru gidiyor diye yazmış idi. Bende orada bir tarafki aç havyalara kaptırdın zan ettim.
- O da yalan değil yanlış. .
- Ne gibi . .
- Vakımaat pazarına gittim ama öte mi bir yem kaptırmak için değil.. Millet sayesinde beş on para kazandım. . Bir çift hayvan almak istedim..
- Nasıl hayvan istiyorsun?
- Yağız . . yağız. . toparlak. . kısa. . Fakat eşe dosta karşı. . Aferin ve emsaline faik bir hayvan olmalı ki. . Para verildiğinin noksan. .
- Aman Karagöz. . Malum ki hayvan merakına düşmüşsün. . Bari bir de papağan alsan. .
- Uğursuzdur derler Hacivad. .
- Adamsın da. . . Onun uğursuzluğundan ne olacak. . Bir demet maydanozluk canı var. .
- Canım yenice makbul bir hayvan değil.. Zorla istenecek değilsin ya..
- Peki peki sustum..
- Esnaf asmında yeni bir gazete daha çıkmış gördüğümü? .
- Hayır görmedim. Ne var ki. .
- Neler yok ki . . Bak . . ‘ Nev’i adamı ya tahkir etmekte olduklarından fevkalade müstehak mücazat olsalar sezadır. ‘
- Ver şu gazeteye bakayım. . A. . A Birader, tahkir olunuyorlar deşiği el-yevm hükümetçe de nazır affıyla görülemiyorsun kimi dilek de ve kimi işsiz güçsüz açıkta bırakılan hafiyeler değil? . Eğer insaf mahruru insan sahibi olsa bunları adam telafi etmekte biraz müsamaha ederdi. . Onlar vaktiyle bütün efradı milleti mahv ve yaraşan, sayesinde yaşadığımız sevgili vatanımızı harap eyledikleri zaman acaba insaf mahruru henüz diniyeyi gelmemiş mi idi. O zaman niçin ağzını açıp da bir şey söylememiş. Yoksa nazarında, yalnız o kabul herifler insan ad’ ediliyor da bunca azaba bütçe felaketi maruz kalan biçare millet nev’i adamı ya mensup telafi olunmuyor mu? . .

1.3.2. Ciddi

Murad Beğ, Nazif serveri, cemil manlı tevkif edildi. Sebebi de memleket de iğtişaş zuhurunu ve bu suretle devri istibdadın idadesini te'min maksadına hadim olmalarının tahkik eylemedir. Fakat şurası nazar-ı dikkat olunmalıdır ki gerek Nazif ve gerek cümle-i manalı bil-nefis ortaya çıkıp başlarına onu toplayamazlar. Bunların bu mukaddime hanlarına terviç için kendi hususı hafiyelerini istihdam eyledikleri emir aşıkardır. Cümle menalının bu hususda nuru muhafif denilen ve zatın ve rezaleti herkesçe bilinen şahsi rezaleti ve nazifinin de mana kaldım. Alt hiyanet ve cinayeti olan Mahmud Efendi istihdam eylediklerinde hiç şahsi olduğundan merkumların tevkifi ehem ve elzem olmakla beraber bu surette daha bir çok hainlerin zuhura ihracı da te'min edilmiş olur. Binabiren kifayeti mercianın nazar-ı dikkatine arz ile neticesi intizar eyleriz.

1.3.3. Dâhili

Tensikat-ı ciddiye icrası hakikaten matlup ve dersaadet icrası evvel bul adım iltifatdar olanların ve bütçesini kaderat vukuatları ancak intisaptan ibaret olup zaten bu sebeple bir tür menat ve tek bu ve tebsis geleneği bilse ihtiyar ile irtikab-ı zillet eyleyerek bulunduğu mevkufu misal-i istihvan koyup ile geçirebilenlerin erbab-ı liyakati ve istihkakı meyanından bil-tefrik geldikleri yere gönderilmeleri icap ederse bu babda teşkil olunan husus-ı mahsusı komisyon tarafından el-yevmmevcud geçirildiği halde huruç-ı şeriate dair bir ki dezafeyap olunamaması ve bahusus mahsus bunları vaktiyle oralara tikiştiren nazarıyla sair ru'su emirin bir çoğu el haleti hazihi mukaddema gece metin ad' edilen muvakkı' müstahkeme-i mehcilelerden devr-i oldukları gibi henüz dinlemeyip kalan bil-nasip cevval bazı evkaf-ı neferin ru'suem varpergüvak da an-ı karib çürük meyve gibi birer birer ve patır patır düşmeleri akva-ı muhtemelattan olmakla merkumunun esnası gıyubetleri kendilerini tethiremedar olamayanın üzere müntesibin merkumunun yadigar olarak alıkonulmaları münasib olacağı cihetle açığa çıkarılmaları icab etmediğinden maada hukuk-ı kadimeye riayet eser-i vefa ve munahebet olacağından bilakis tutup hatıralarına bedel cehd olan münasip ve masip ettiği bil-tezekkür evvel suretle mazbatasının tanzim kalınmakta idiği müstahberdir.

1.3.4. Karagöz

Hakikaten o müntesib birer yadigardır. Fakat hafız vevasiyete değer mi değmez mi? İşte orası şüpheli. .

Daire-i adap ve terbiyeden matrud ve ilhatahaza hareket bağlamalarına binaen işkiyad ma'dud göre makruva hafaya, müracaat girmelerinde yine de cevap

rad olduktan sonra artık yapacakları hiçbir iş, müracaat eyleye bilemeyecekleri hiçbir tedbir kalmadığından cümlesi birlikte birebir taoplanıp dört ayaklarını bir yere getirerek hayli avare ederler. . Netice her her yanda kendilerinin bu dereke-i rezalet ve şunuata sukutlarına sebep aslı olan i'ta sakini merkurumun yaşlarla müracaatla te'min-i medar-ı maişete karar vererek vapura binmek için geriye kadar gidip idare-i mahsusa me'murlarına iskân rozetlerini aralarında ile bedava vapura binmek arzusunda bulunmuşlarsa da oradan süpürdükleri için şimdilik ispanoz asa düşünmekte imişler.

Karagöz

Varsın düşünün dursunlar. O camlar bardak oldu. .

1.3.5. Ramazan Mektubu

Direkler Arasından:

Bir aralık bulup da sergiden çıkıncaya kadar canım ağzıma geldi. . . Kapladığım, nasılsa içine katıldığım (*NUMARA 21- s.2*) o insan cereyanını sükuta tebean kah olduğum yerde hirçfellik gibi dönerek kah bila ihtiyar ayrılarak ancak sergilerin üst taraflarını görebilyordum. Bizimde meydana çıkacağı bir nefes alıp çorbaya nezreti kapısının bir çift gözü gibi duran saatlere baktım. İki de birbirinden farklı ve beki de bir eser terki gösterebilmiş olmak üzere biri diğerinden daha ileri idi. . . Saatimin ayarını bozmak için hiç dokunmayıp vurdum. Birisince şehri emaneti diğerince defter hakemi nezreti olacağını zan ve hikâye olunan ve ilahetle haza, darül-hayr namına taşıyan bina müştemi sol tarafta bırakarak köşeyi dönüp vezneçilere doğru ilerlemekle başladım. Malum olduğu üzere ramazan-ı mübarake her türlü tecelliyat-ı taharriyesini en ziyade sakın ve sakın duran bu civarda ki esnaf bu mübarek yaklaşınca artık seyid zatından vazgeçerek usanmaktan ağrımış çekmelerine metanet dikenlerine nezaket gelir. Çocuklar bütün bütün çoğalıyor, birebir kahvehane kesiliyor. Tiyatrocular kapılarını dönmüş, panayır döküntüsü hokkabazlar sağ canı mahlukat-ı garabiye. . Hep buraya dökülmüş. . Ol husule İstanbul'un her tarafından ziyade bir gayret ve faaliyet yalnız burada manzur.

Olca buralarda görünmeyenlerden mesela havanda, sazında tıfil cefa itaat, sail geriye mütad delil, remal, hamal, ucube sakal, gazib almakla hem yenice hem bakkal, şair, akı, bedel, sersem, kortoz, tavlacı, zurnacı, kılkuyruk fesilesinden çıkararak müdahim, yal yallayıcı, yelken kürekçi, arabacı, bakırcı, eşkici, kitapçı, kalıpcı, boyun bağıcı, zeytinyağcı, dümbelek kafa, bırakıcı, man kafa, kuru kafa, kasaba, tezek, ters, incelik, şişman, sahib-i yakalık, ağzı balık. . Zaten etrafında geçilecek yüz yok. . Biz de bu kalabalığa karışıp ayrıldıkça gözüme bir (harit parası) göründü. Hakikaten öyle. . İsmi müsemmasına bi-hak mutlak öyle ya eğer herit olmasa idi buranın ismi de böyle olmazdı. . yani yaşında japon mağazası, makineciden mukaddema makine sanan diğeridir. Başka mana akıl anlaşılmasın..Hiç olmadık yerde fotoğrafçı. . Tatlıcı, trenci, terzi, tiyatro. Bir defa da karşıda çaycı. . of.

. Yine tiyatro. . yine çaycı. . Yine bir tiyatro. . Artık çaycı kalmadı. O kıraathanenin neresine loca yapılabileceğini düşünerek döndüm. . o konu kader de zaten iftar vakti yakınlaştığından yağından gece tekrar çıkıp bir de gece halini görmek üzere gideceğim mahallenin kapısını ve derhal sefere başına geçip dühan-ı iştihayı şok oldum.

On bir aydır hayli ettim intisab-ı iştiha
 Dediler Ruşen ki geldi duraklama bazı
 Muntazır oldum bütün ashab-ı latife bir raya
 Böyle cend gönderen aldirmamak ne? Mutlaka

Her sene mutad olan akşamda iftar isterim
 Demiş gerisinden dahi vazgeçmezim kar isterim

Bir kırılmış sefere özüre atlı çorba olmalı
 Kuşkulu, zeytin, reçel, havyar da imal olmalı
 Kimisi bol bir koca tepsi yumurta olmalı
 Arkasından hindi kurbı yana dolu olmalı

Her sene muatad olan akşamda ifar isterim
 Demiş gerisinden dahi vazgeçmezim kar isterim

Sebze ve atık isterim turfandasından enginar
 Taze bakla üstüne döksek yoğurdu hoş geçer
 Bildiğinin taze fasulye varsın olsun derkenar
 Malcih asma kabuğu, hazmı ishal gözü açar

Her sene muatad olan akşamda ifar isterim
 Demiş gerisinden dahi vazgeçmezim kar isterim

Tebamın zevki çıkarlı, kıymalı rana boruk
 Akıl ederdim cümlesin etrafı bir bir sezerik
 Arkasından baklava kaymaklı külah müşterin
 Gelse meydan sefaya menkar olmaz yörük

Her sene muatad olan akşamda ifar isterim
 Demiş gerisinden dahi vazgeçmezim kar isterim

Bir büyük lingir polardan dönmezim böyle ile
 Görüşüp olsa yandım çok yer seda ile
 Bin şükür evvel dem açılın kahveler kahya ile
 Anladın mı ey vekil-i harç! Git görüş paşa ile

Her sene muatad olan akşamda ifar isterim
 Demiş gerisinden dahi vazgeçmezim kar isterim.

Karagöz

Öyle yağlı bir kapıya çatmış olsam keman
 Ay da bir kere ziyafet hem de iftar isterim
 Ben de olsam sen gibi kuru suratlı gam yerim
 Yüz bulunca hiç sıkılamam hem de istar isterim.

1.3.6. Telgraf

Sofya: 25 Eylül – Babası kaydıyla doldu.

Kuval-ı faianında şiddetli bir terfi' peyda oldu.

1.3.7. Karagöz

Gaydağı anladım ama icabı koldan maksat taksimi yoksa çoban gelirine yetişmez mi?

Turnuva: 25 – Kilitli suret de kılınc ve kalkan sipariş edilmiştir.

Karagöz

Tekli biz burada palamut der de yumarız. Saray Burnu: 28 – Üç dört günden beri buralarda gezen bir sandık kış ve kıt hareket etti. Fakat bie de gittiği ma'lum değildir.

1.3.8. Karagöz

Ne sebebe mani' oralarda gezdiği malum ya! Alt tarafı ne göze gerek. .

Kuzguncuk: 28 – Arabani zadenin yemeği ismi gibi mahfi kalmağa çalışmakta ise de muvaffak olacağını me'muldur.

Karagöz

Sıçan deliği bir perdeye desen! . .

Galata: 28 – Bir çok mağazacılar tebdil-i tebaiyete lüzum görüyorlarsa da henüz intihab edemediklerinden bir türlü karar veremiyorlar.

Karagöz

Vakıma düşünecek mes'eledir.

Salyaniye: 28 – Buradaki güğercinler birden bire ürkererek havalandıklarından dericiler eli bu geride kalmıştır. Esbab-ı tahkik olunur.

Bekir Ağa Bloğu: 27 – Gece geç vakit ile terazili ayrıca kim bir şey vasıl olup derhal tıklamıştır.

Karagöz

Çoktan beri bu manadan telgraf olduğumuz yoktu. Tarifçe bu gece masraf mizancı baba olmak gerek fakat onun da terazisi yoktu. Eğer olsa idi yaptığı, dediği tasarı tarzında der huma sığmadığını anlardı.

Salyane: 28 – Ebu Alaaddin'in oğluna benzer pişmiş kelleyi tanzir eden bir şahıs bu tarafa nazarı pencereden göründü.

1.3.9. Karagöz

Anladım... Arabani. . Ama şöyle akıbet libası reyakı çıkarıp da çarlık kaldın mı?

Keleş: Gezi – Buraların havasında birden bire ciddiyet hâsıl oldu.

Karagöz

Nazif Mülavenin, Bekir Ağa'nın yoluna naklindedir. Hiç merak etmeyin..

Bekir Ağa Bloğu: Kaza – Gece mesarifinin kim olduğunu merak edenler muradına erdiler. Makar-ı mizancı baba imiş..

Karagöz

Ya . . Ben sana demedim mi çıkma duvara diye. İşte söz dinlememenin hali budur. Oh olsun.

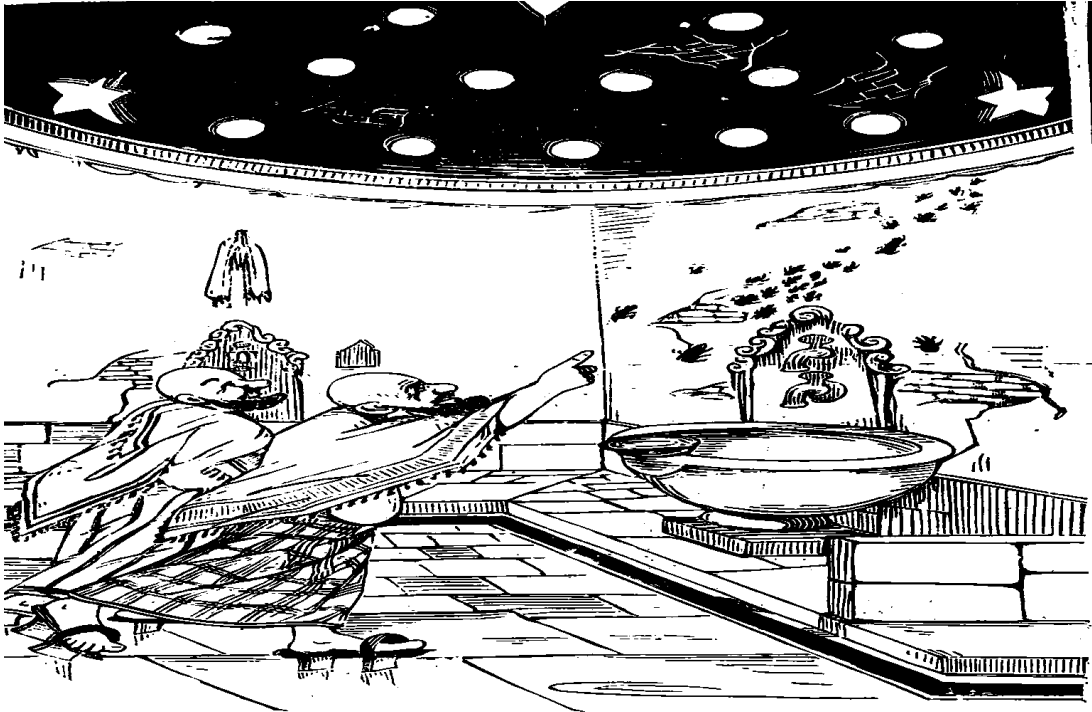
1.3.10. Takvim-i Ceraid

Tercüman-ı Hakikat: 27 Eylül

Almanya sefirinin ifadatından:

. Hadisat-ı mezkure olca Almanya hükümetinin re'yi olmaksızın vakıma gelmiştir.

Trabya 9 Teşrin-i Evvel 1908

– Ah Hacivat ah. . . Hani ya şöyle böyle diyordun. . . İşte yine eski hamam eski tas... (NUMARA 21- s.3)

1.3.11. Karagöz

Şu ifade eğer gazete sütununa bila- tahrif geçmiş ise şayan-ı nazardır. Olca re'y almamış diye bir kayıt istidrad bilahare ses çıkaarılmağa da lüzum etmez mi?

Hukuk-ı umumiye:

1.3.12. Polislerimiz

Aman nerede birader ?

– Tercüman-ı Hakikat'ın akşam nüshasından:

Kumkapı da denizde görülen paketin bomba olduğu anlaşılmıştır.

Karagöz

Sakın mantar olsun.

– Yine öteden:

Tercüman'ın akşam nüshasından ilave diye halkı halecana düşüren yaygaracı herifin sattığını şey değildir.

Karagöz

Eğer kendin çıkıp da satacak isen ne ala. Yoksa yine o yaygaracılar satacak olduktan sonra yine bağırlar ötekinden farkı kalmaz. . Bir kere ayı düşünesin. . A iki gözüm. .

Hukuk-ı Umumiye: 28 Eylül

Makam-ı Sadaretin Kanun-ı Esasimize tecavüzü.

1.3.13. Karagöz

Ortada Murat Bey'e tevfikimes'elesi olsa iyi ama. . . Fedakaran milletinin neşri efkarı ola bu gazete bunu mizah bahis ederek Kanun-ı Esasimize tecavüz edilir denilmeli. Mamafih muaddiumumiyece 'merhum ve rüfekasının memleket-i asayiş-i ihlale cüretleri tahkikedildiğinden gayrı mukit meselesi bir hatada olsa tahsis-i kabuldür.

Hukuk-ı Umumiye:

1.3.14. Hafiyelerin Taltifi

Reşit ve Cemal Paşaların Selanik'e tayin ve aza olmalarından bahis ile matlumasını bildiriyor.

1.3.15. Karagöz

Bu ait acizinfakr-ı kasrına göre bunlara bundan büyük ceza olamazdı. Çünkü şimdiye kadar burada bulunmaları da ne oldu. Dedikleri gibi konup düzüyorlar ve belki de diğer fistanın fakr-ı haineneleri tervice yardım ediliyor. Kim

bilir fakat Selaniğe giderlerse rahat otururlar malum ya. . . Orada dizilmek var. Burada ise kurşun yerine su bardağı gibi adadaki keşhaneye diziliyorlar.

Hukuk-ı Umumiye, şehremini hakkında son derece ağır ve gayrı kabulhasım ve sükut bir lisan kullanmış. İşte muaviniyle mektupçusunu karıştırıp hatta muavine (bey) eski ile çok görmüş.

Karagöz

Haydi saadet. . Paçaları suya. . İş başa düştü..
Tercüman-ı Hakikat :
Hamdi kim imiş?

Karagöz

(8) numaralı nüshalarımızda biz bunun mahiyetini teşrih etmekle üzerine (ototçular kurbında cebeci başı mahallesi imamı ali) muharible diğer bir mehiri hoca bir vefa itirazına almıştık. O herifin kim olduğunu anlamak isteyenleri gitsinlerde onlardan sorsunlar. . Bakalım şimdi ne cevap verecekler. . Tafsilat-ı lüzuma gelecek nüshamızda. .

1.3.16. Latife

Bunun itada bir eskici ile müşteri arasında:

- Bakasana . . Merkezci bir tur yapacağım. . Fakat adam akıllı bir işin isterim.
- Adam akıllı işi istemiyorsan biraz daha ileriye git de sor.
- Anladım ama A gözüm. . O dediklerin için akıllı adam. Ben onları ne yapayım.

1.3.17. Yeni Kitaplar

TAKİP-İ İSTİKBAL KİŞİHANESİ

1

Hak yerini buldu

Muharrir

Meclis-i Ma'ruf Adasından. . .

Abdulkerim Hadi.

Karagöz

İşte kendi botunu kendi örmek diye buna derler. . Bari sen yazma. . Hem açacağım halk, dolamamaktan yere dinlemeden bıktı. . bak sen A. . Mizancı babanın bile kapısı meydana çıktı.

(mebadi' yok değil)

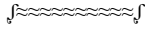

İK DAM MATBAASI

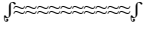
ALİ FUAD

(NUMARA 21- s.4)

Muharriri: Mahmud Nedim

Seneliği Dersaadette İdare
Hanesinden Alınmak Üzere
(45) Vilayete Posta İcraatı
ile Birlikte (65) Guruştur.

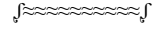
Altı Aylık Abone Kabul
Olunmaz Memalik-i
Ecnebiyeye Seneliği (80)
Guruştur.

Jonrnalllusrté

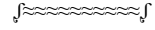
Kara-Gueuz

Sahib-i İmtiyaz ve Musavviri:
Ali Fuad

Posta İcraatı Verilmemiş
Mektuplar Kabul Olunmaz
.Derc Olunmayan Evrak İade
Edilmez.

Her Nev'i Evrak Muharrer
Namına Eski Zaptiye
Cedidesinde 38 Numaralı
İdare Haneye Gönderilmiştir.

Administration : Reu Eski
Zaptié 38

Şimdilik Cumartesi, Pazartesi ve Perşembe Günleri Neşr Olunur Musavvir Eglence Gazetesidir.

Numara 22

[Nüshası 20 Para]

Sene 1

1.4. NUMARA-22 PERŞEMBE

19 Ramazan 1326

2 Teşrin-i Evvel 1324
1908

15 Teşrin-i Evvel

1.4.1. Muhavere

- Hacıvad. Burası neresi?
- Bilmiyor musun?
- Yok...
- Aman hiç gelmedik mi idi?
- Hayır..
- Şehr-i emaneti
- Daha neler.. üzerime iyilik sağlık..
- Ne olmuş ki!
- Hacıvad . . . Ya sen bunamışsın yahud budalasın..
- Sebep?

- Daha sebep soruyorsun ha?
- Öyle elbette sorarım.
- Öyle ise bende elbette sana cevap veririm.. Al şu gözlüğü de bir kere iyice bak.
- Canım bende senin fikrindenim ama. Neylersin. Dur bakalım acele etme. Elbette burası da şehre layık bir emanet dairesi haline getirilir.
- Evet çıkmadık canda ümit vardır derler. Doğru. Fakat bir kere düşünsek a.. Şu dairede üç aydır ne konu icraat meşhud oldu ki alt tarafı ümit edelim!
- İyi imiş geç biter derler. Bilmiyor musun.
- Doğru ama. . . Her iş hakkında değil A anlık..
- Sus. Bu tarafa gel çabuk çabuk. .
- Ne oluyor ne var..
- Şehre emini geliyor.
- Varsın gelsin. Beni yiyecek değil ya..
- Baksana çarşılar nasıl koşuşuyor.
- Ne olacak.
- Şehre emini geldi dedim ya..
- Ay! O gelirken çarşılar kaçır mı?
- Yok canım. Karşılama için sıraya dizilirler de selama dururular.
- Haa . . Acaba sebebi ne?
- Onu bende merak ettim sonra da adet öyledir dediler.
- Olabilir. Fakat acaba bu adet eski mi yeni mi?
- Eski. Hem de pek eski imiş..
- Mademki o kadar eski imiş. Bari değiştirip de bir yenisini tedarik etseler..
- O da eskir yine böyle olursa..
- Yine değiştirsinler.
- Sus. İşte şehre emini geldi.
- Bu mu?
- Evet.
- Adı ne?
- Bilmiyor musun? Ziver Bey.
- Hacivad ben seni öyle bir döverim öyle bir döverim ki kımıldayacak halin kalmaz.
- Kabahatim ne?
- Sen benimle eğleniyor musun?.
- Niçin eğleneyim oğlancağızım..
- Hukuk-ı umumi gazetesinin geçen gün yazdıkları üzerine hiç Ziver Bey artık buraya gelir mi? Neden gelmiyormuş!..
- Ben gelsin diyorum.. fakat bari bir cevap verse idi.
- Keyfinin kahyası değilsin. Canı isterse verir.
- Vakıma doğru. Fakat Hanya şu. Şey. Sanki menfaati efradına karşı çirkin görünüyordu.
- Hala şu düşündüğün şeye bak.
- Aman hacivad bak bak..
- Ey sen daha görmedin mi? Kırmızı fesler Avusturya malı diye alınmıyordu. Böyle beyaz fes tercih olunuyor.
- İyi imarı içinde kurt damgası olmamasına dikkat etseler.
- Ya! O da var mı?
- Yine fesin kırmızısını yapan beyazını yapmaz m? Bunlar dün sabah erkenden İstanbul'da yapıldı ya. Ben anladım taşralarda giyilirdi. El-yevm dükkânlarda bulunanlarda elbette onlarındır.
- Akla yakın. Ama bunlar fes değil keçe kele.

- Fes nedir keçe kele nedir? Nev’i askeri cezadır.
- Sabah.. iyi aklıma geldi.. Öyle bir ceza vardır. Fakat şimdi hapiz keçe kele gelirsen ucuzlamak adını değiştirmek lazım gelecek..
- Yok. Hiç de lüzum yok. Biz sivil değil miyiz?
- Sivil ne demektir?
- Türkçesi başıbozuk.
- Ha! Bak nasıl da bildin.
- Fakat bu gelenek manası biraz imalı da.. (NUMARA 22- s.1)
- Sen yine, hulasa bak o sahiden başı dik olanlar cendereye girince kafeslerini yazıyorlar.
- Ulan köftehor. Geleceğimi getirdik. Acaba mizancının da o muharrer de gelse düzelir mi dersen.
- Ha bak onda biraz değil hayalce şüpheliyim. Bazı keçe kelde giyeceğiniz diye dükkanlara koşturup dediğim gibi kurt markalı ve buna veren Avusturya malı beyaz fes alacağımıza “hereke” ve “feshane” mallarını alıp da ticaret-i maliyemizin terkiyesine çalışsak daha iyi değil mi?
- Hakkın var. Yerli malı olsun da ne olursa olsun...

Karagöz, ahiren gördük mü lüzum üzerine meslek-i siyasete ve felsefesine son olarak bir hatıra olmak üzere aldırıldığı en son fotoğrafı.

1.4.2. İcmal-i Siyasi

Malum olduğu üzere siyaset, umur-ı tabiiyeyi maslahat-ı devlet muhaverelik cereyan ettirmek suretiyle olan hakemliğe ve mücriman üzerine tertip eden mucizatların icrasına denilip arasında siyasi tabir olunur. Mamafih siyasi bahane hali diplomat demek değildir. Çünkü diplomat münhasıran umur-ı siyasiye ve münasebet-i düveliye ile meşgul adama Vanlı Zeki iş bilir ziraat-ı alem olduğu handa ‘siyasi’ kelimesi umur-ı devliyeye müteallik hususatı dahi ifade eder buna binaen aradaki fark zahar olup zaten bu mübanet yalnız manaya ihsar etmeyerek erbab-ı siyasetin efkarına münafına kadar da sirayet ile bir mübaneyet bir tezattır.

Lafı lastikli ve fakat çıka çıka koparmayacak kadar idareli sevmek en büyük düşüp mutlak olup yoksa işin o kadar ilerisini görmek kimseye nasip olur muvaffakiyetlerinden olmadığını için bizde istikbali mevzu’ bahis etmekte mazuruz. Bu hassa-i kizb ve deruh yani ileride şöyle olacak böyle gidecek diye onla gelen hezeyanı sayıp dökmek ancak falcılara has bir iş olup halbuki diplomatları falcı olduğunu gibi lehü’l-hamd bizde şer kadı dinleriz.

Bir kere mukayese buyrulursa anlaşılıyor ki bu işin falcılıkla hiç münasebeti yok. Binaen aliye bir diplomatın atiyeden bahs etmesi kabul değildir. Öyle ya! Eğer erbab-ı kehanet veyahut kendini öyle yettiren sahib-i feraset eğer atiyi keşfe kadar arasalar ebu’l-ahd bu hale mi girerdi?

Eğer diplomatlar, siyasiler işin ilerisini görebilirler Bulgaristan’ın istikbali ilan edilir. Bosna şehri son Avusturya ilhak olunur da mayor esteban ver fakhim hepsinin olmamakla vakit geçirdi?

Ve el-hasıl siyaset-i tahkik bir şeydir. Hem o kadar tuhaf o kadar ortada görünmez bir nişandır ki afla gelmez iş çıkarda nereden çıktığını kimse farkına varmaz.

Kangurulara gelince: Bunlar da öyle o gösterdikleri azadan her birinin alt musikisi kendi malı çalgısı ve kutusu kendi alacak ve vereceğinin pusulası olup hiçbir şey birbirine uymayan havayı çalarak reisin davula vurduğunu son sayarak (kum m m m m m) seda-ı şedidi üzerine cümlesi terk-i ahının ederler.

O zaman sahne değişip kongre mahalli bir mahkemeyi andırır ve çoktan hazırlanmış olan o karar mestur icabı adına tebliğ olanlara cümlesi de ister istemez imzayı basarlar... Bu da istibdad-ı muhakemenin şiddetli mukayesede bir numunesi olup ne itirazı vardır ne temyizi...

Vali-i Meşakkati...

Bahrü'l-ahrar Niyazi Bey efendinin veznecilerde mesrat apartmanı itsalinde resmine maarif idaresi ile harika deniz münafana teşhir edilmekte bulunan gibi olduğu akşam Veli Ahid sultan hazretlerinin müneccim keremi dahi temaşa istemişlerdir.

1.4.3. Dâhili

Her ne kadar rütbe başına ikrar vapurlarıyla cedededen buraya gelmiş ise de vaktiyle mahalline yazılan telgrafda "Ankara" suretinde bir kayıt görülmesine ve bu da vapur süvarisince nazar-ı dikkatinden duvar tutulmasına binaen merkumun karadan azami ihtimali vird-i hatır olarak acaba görse geriye dönmek mi ve yoksa yolda münasip bir iskeleye yanaşarak mı? Karadan sevk ve azamı icabı eyledikçe uzun uzadıya düşünülmüş ve netice-i mülahazede tekrar eden mukarrer üzerine olduğu halde gerisine lüzumda bir ışığı baş yukarı! Telaştan koşup seyrettiği bahr-i sefid muhaberemizin seyir halde iken sol gözünün seğirmesinden istidal olunmuştur.

Garaib-i Tensikattan:

Devr-i sabıkda bi-hak ve bila-istihkak lafı edilmiş iken ahiren bi-gayr hak ve fuzuli olarak mağdurun meyanına duhule fırsat bulup dersaadette gelen maarif nezareti evrak müdürü esbak-ı Ali Galip'e hazine-i maliyeden 3500 guruş maaş tahsis ve hattı birkaç gün evvel teskiye dahi edilmiştir.

1.4.4. Karagöz

Bu Ali Galip'i bilmeyen yoktur. Gözler süzük oldukça baygın ve mahmur, pardesü surat da karanlık kanat, dokur fakat adilesini, bayağı ki saklanamayan bir devir mağruruna ile harman. . . nazarıyla erkeklere mütecasiseTekrar, kitap-ı mukaddeseye varıncaya kadar jurnal etmeye mütecahir olduğu için sorulmuş olup hatta maarif nezaretince toplandırılmasına sebep olduğu kitapları çemberli taş hamamı külhanında bizzat yakan, kim bilir nice hanımın bıkan böyle bir deniye maaş tahsis eğer cemi' tensikattan ad' olunur ise bütçenin eskisinden bin derece kötü bir hale neler işiteceğiz..

Kırıldı şimdi bir kizb-i itsafın çarh ve mizanı

Adalet bütçesi içeri hoşafa döndü arayanı

Tutuldu süvari burnundan kapına şol Nazif canı.

Hakikat çıktı meydana göründü cirm şeytanı.

Hıyanet ehline rehber olanlar avladı zindanı
Zanaat pervanesi kahır eder kanun-ı Osmani

Avamın işini nam rezili hem gelmiş hem de
Koparmış anasır zulmü tecavüz eylemiş hadi
Rical-i milleti yekdiğere çarpmak imiş kastı
Bu memalik ismini, mert akıldır müdebbirdir bütün ferdi

Hıyanet ehline rehber olanlar avladı zindanı
Zanaat pervanesi kahır eder Kanun-ı Osmanî

Kararmış gözleri hırs-ı münasipten menfaatten
Yıkıldı kendi hep menhus vücutlar tabir defadan
Nedamet etseler de boştur artık cirm-i vakıadan
Minvar olmuştur, şimdi nekir ve bir nur lazımdan

Hıyanet ehline rehber olanlar avladı zindanı
Zanaat pervanesi kahır eder Kanun-ı Osmanî

Elbiseci mübarek galata şubesi henüz hal-i mütareke ve mesalihde bulunduğunu mealen olmak üzere her taraftan beyaza büyüyük meşveretsiz durmakta ise de İstanbul şubesi ihtimalini İstanbul'da bulunduğu binaen ve hürmeten alamet-i masususa olarak beyaz (*NUMARA 22- s.2*) ve kırmızıya boyamak suretiyle Jön Türkiye intisabı beyan ve ilan eylemesiyle kifayet meyanı diğerinde mevzu' bahs edilmiş ve netice-i merkumeden bulunan ve dolunan sahib-i göz boyamaktan ibaret ve te'min ticarete bi-tamamiha gayr-i kafi olduğunu tahkik ve tekrar eylemekle çare-i diğer tahriri husus-ı taht karara olunmuştur.

1.4.5. Karagöz

Tevekkülü görmez mi bu yakınından terki görülmüyordu. Mekar-ı bu iş ha. .

Orası için bir tasannu olup böyle düzüldüğünden lağımcı ertesinden fırlayarak benim bil-tasannu olup götürmeğe ne hakkın var diye ğuğaya tutuşunca dolaplar yetişerek o tarafa sirayet etmeden bastırmışlar ve fakat ruhsatsız basıldığı için nisah matbuasını toplamak ve toplamadan evvel nefsinin ve daha doğrusu bocalamak lazım gelmiş ise de kayakçılıkta o derece hem zatı derdi olmadığından o yüce tabancalayamamış ve bu sebeple iskele tarafından kaygan başı açılınca hemen örterek yalın ayak koşmaya başlar. Başlamaz arkadan gelen olmadığından koşmaya maniye çevirmiştir:

Adam aman a a a a ma ha ha ha han.. kukel a a a a ma ha ha ha han...
sevda mu hu hu hu meşkur hu hu hul... adam aman deyilir.

Yar şanki düşürse tut kolumdan diyenler dilindir..

Yar yazma silmeğe bir kuru men. . . .

Diyener.. kakül.. A a a ma ha ha ha han.

“ Susunup durdu”

Matbuat-ı istibdadiye müdürü garaib tedbiri akıbetli kil kıvrarak Bey ağa canibleri diğer fesdeki hayali kaplamayarak tembel hususat iştimalini zorunlu meyana alıp bir hayli düşünüp taşındıktan ve mesele cerbeli kaşındıktan sonra naktini istidaya karar vermiş ve hatta müracaat dahi etmiş ise de tercüman basmalığı tasdik edecek kimse zuhur etmediği müstehcirdir.

1.4.6. Tiyatro

Ta en başındaki kışlık tiyatro da icrayı layiat ilkimde olan “ Mal-ı Osmanlı tiyatrosu” mümessillerini her suretle şayan-ı tebrik ve takdir görürüz. Sahne-i temaşaya vazi’ olunan piyesler bu sanat-ı mühümedeki kayalıkla ve acilesindeki rağmen pek güzel olunuyor.. hazıran terk-i lisanı Türkçe olarak istemekle tezat ediyor. Şimdiye kadar işi de geldiğimiz garip Türkçeden bizi kurtaran bu kampanya efradına beyan tebrik ve memnuniyet eyleriz.

Geçen Pazar akşamı sahne-i temaşaya vazi’ olunan mürebbiye piyesinin icrasına müteakip ticaret-i maliyemizin terakkiyatına aid beyanat memuru ve meshude bulun Rıza Tefvik Bey Efendi hazırımın bi-hak mezhur takdir ve Tahsin oldular. Nutukta mevzu’ bahis olan fes mamulüne mahsus bir fabrika küşadına tespit edebilmek üzere hiçbir güne menfa intizar-ı kabul etmemek şartıyla Mısırlı Şerif Muhammed Paşa hazretler bu hal beş yüz lira i’tasını ve ad’ etmişleridir. Erbab-ı hamiyet ve ashab-ı vicdan eser müşarünileyh iktifası ma’mul ve muhakkaktır.

Geçen Pazar ertesi gününden itibaren böyle olarak intişare başlayan (cihan) ceridesini samimiyetle tebrik ve muvaffak-ı ciddi tematı ederiz.

Malum olduğu üzere her memlekette münteşir ceride-i kendine mahsus bir fikir ve meslek sahibi olup mesleğine iltizam eylediği farkına buna göre tasnif olunurlar. Bizde de vaktiyle acınacak gazete varken hepsi bir fikir ile bir mesleğe tabiyeden gayrı bir nesne edemezken sanki münafi yoktu ama şimdi öyle değil... Artık teslif olunacak dereceye geldi ve belki de geçti.. Şimdilik münteşir-i ceridenin adedi tespitte sunufi de çok... Mamafih mümkün olanları yazalım..

Ciddi. . Ciddi mi .. Papağan.. Borazan.. Harazcı.. Tarafgir.. Sulu.. Metlon (Kapıcılar bu seneki dahildir.) . . Haris.. Şedid.. Harde Ferraş.. Mütefahir.. Yarım Yamalak.. Tahfirak.. Tırlak.. Kırlak.. Hırlak.. Atak.. Batak.. Arsız.. Karsız.

“Hak yerini bulmalı” namıyla çıkan bir formadan:

..... Epeyce zamandır hizmet düvelinde de bulunmakla halden mütevellid endişelerle, istikbal-i dersiye....

1.4.7. Karagöz

Benim bildiğim, buna 11 Temmuz korkuları derler..

..... İnkılabın ilk günlerinde yazı yazmaklığı isteyenlere....

Karagöz

Hiç ümit etmem ama. . . Eğer müsabih onlarda iyi adam olmasalar gerek....

..... İrad-ı nutuk etmemekse suret-i mahsusada talep edenlere hattı bu babda esrarı gösterenlere hakkımdaki teveccüh ve muhabbetlerince teşekkürler arz mazaret eyledim..

Karagöz

Elbette... Nutuk-ı irad etmek nam-ı müstearla yazmağa benzemez, kaçacak delik felan güç bulunur. Sevildiğine yine iyi ettik...

Bütün mevcudiyetimle sevdiğim mesleğimi bile takibe başladım.

Karagöz

Haddi mi ki düşmüş.. şimdi Hakkılık var mı?

(mebadi' yok değil)

İdare-i mahsusa vapurlarının nazar-ı dikkatine çürük ayıklayan kestirerek limana muvassallı hesabıyla gözünüzü dört açıp teknelerinizi kendisinden uzak bulundurmağa gayret eylemenizi sizlerin değil fakat zavallı müşterilerinizin selameti namına rica ederiz.

1.4.8. Telgraf

1.4.9. Fes Borsası

1.4.10. Avusturya Malı

Guruş

10 açıldı kırmızı tertip

3 en aşağı

15 en yukarı

0 kapandı

3 açıldı beyaz tertip

3 en aşağı

9 en yukarı

9 kapandı

Suret-i mahsusada a'zam eylediğimiz ipsiz muhabirimizin teksiz telgrafları:

Sofya 28 Eylül — Şapkalar meydan olup kalpaklar itibaren düştüğü için kalpakçılar ellerindeki tuzlu derileri sokaklara atıyorlar. Balkan civarları ucuzca guçuk yaptırmak için akın akın buraya geliyorlar.

Filibe 29 — Asr-ı ahir çarının baş ağrıları şiddetle devam ediyor.

1.4.11. Karagöz

Gemi alışmadığı serkabı içerse başı ağrı derler. Hafifçe çok kalpak dururken ne kimin nesine gerekti.

Lebbah: 29 — Avusturya malının anlaşılması üzerine kiya mağazalarında kilitli mal kalmıştır. Ziyadece medet durması ihtimali binaen çevirip tefen etmesinden korkuluyor.

Karagöz

Her şeyin kokusu sonradan çıkmak kaidesindedir.

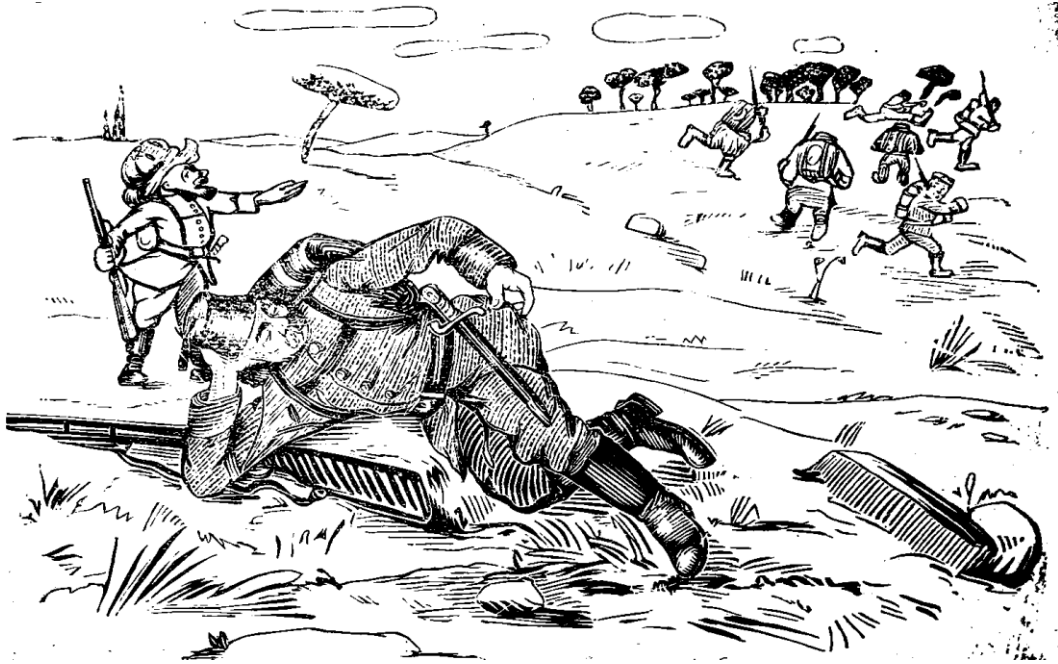
Viyana: 29 — Elbise imalı eden fabrikalar işsiz kaldığı için umumen garp yemenisine lüzum kalmamıştır. Fabrika-i amelesinin ekmek bulamayarak kiya mağazalarına hücum ile kıranlarını doyurmağa tensip edeceklerinden endişe olunuyor.

Karagöz

“ Bir iş yapmadan evvel düşünmesi lazım biraz ” derler..

Lipzig: 29 — kağıt fabrikaları kağıd imalı için muahiddet düveliyeyi methuk evrakı isterse karar verdiklerinden paçavra fiyatında şiddetli tenzil vakıma gelmiştir.

Burgaz: 29 — buralara kimi gelmemesi için Karadeniz'in pek şiddetli kurnazlar çıkarması arzu edilmektedir. (NUMARA 22- s.3)

— Yahu ne kaçıyorsunuz be.... Daha uyunmadı.... Kaşınıyor ayol.. kaşınıyor...

New York: 29 — Düvel-i muazzama tarafından kendi kendine çarık tasdik kalınmayacağı çark çarlığı tasdik kalınmayacağı ümidiyle ne çok kabahati halinde müzayedeye dâhil olmak üzere buradaki sahne alması nicelerinden bazıları Bulgaristan'a müteveccihen hareket edeceklerdir.

Burgaz: 29 — Romanya vapurlarının buraya kendi kendine çarda hareketini husule getirmekte olduğundan Avusturya'dan gelen mukadderde kardiyal celbine tevessül edilmesi üzerine Almanya derhal mıntikasına girişmiştir.

Viyana: 29 — Bulgaristan kilitli masksatlarla potin sevk edilmeğe başlamış ise de mukabilinde para yerine kalpak, çarık, dolak gibi mevadın müstealleri gönderilmekte olduğundan sevkiyata hatem verileceği me'muldur.

1.4.12. Dâhili Telgraf

Cadde-i Bostani 1 Teşrin-i Evvel — Ragıp refika-i sairesi gibi tahte'l-hafız nakil olundu.

1.4.13. Karagöz

Al bir daha...

Derkenar arası 30 Eylül — Her yerde olunduğu gibi tiyatrolarda dahi hafiye gurevi kesb-i katiyet ettiğinden müşteriler oturacak yer bulamayacaktır.

1.4.14. Takvim-i Ceraid

İzmir'de çıkan " Hizmet " den:

Milli İbrahim'in iki milyon lira serveti olduğu...

Karagöz

Haydi çıkın Ratıb Paşa da bunun yanına. . .

İzmir de münteşir " Sadad " dan:

Almanya idare-i sabıkadan alıştığı imtiyazat gafleteyi

Karagöz

İsmimizi yazsak daha iyi olmaz mı? Fakat kırat-ı dövizyat gibi kulağıma kalkışır da her gittiğimiz yerde bırakırsak tuhaf olur..

Servet-i Fünun:

İdare-i mahsusa hala düzelmedi.

Karagöz

Düzeleceği yok.

Yine ondan:

. Bir Osmanlı seyri sefin şirket-i cesimesi birkaç sermayedarın yed-i ihsarına bırakılmaz.

Karagöz

Ortada fol yok yumurta yok iki işte böyle mevhum Karagöz dedikleri de onun için iş olmaz ya. . .

Tanın:

Hanımlara mahsus gazete matbaasında tertip olunmuştur.

1.4.15. Karagöz

Bize de tab' olunduğu açıkça acib sebep ne olsa gerektir?..

Selanik'te menşur " İttihad ve Terakki " den:

Metin gazetesi ser muhabiri Esteban Luvzanın makalesi:

Demek ki beyan olunan muahedenin hiç hükmü yokmuş!

Karagöz

Ha şunu bile idin..

1.4.16. Konser

Bu gece saat üçte Beyoğlu'nda oynayan Fransız salonunda bekrâş opera tiyatrosu birinci senfoni:

Mösyö Nikol Kofenfesko

tarafından fark olmad bir konser verilecek ve meşhur piyanist

Mösyö Teodor

Konsere iştirak edeceklerdir.

İKDAM MATBAASI

ALİ FUAD

(NUMARA 22- s.4)

Muharriri: Mahmud Nedim

Seneliği Dersaadette İdare
Hanesinden Alınmak Üzere
(45) Vilayete Posta İcraatı ile
Birlikte (65) Guruştur.

Altı Aylık Abone Kabul
Olunmaz Memalik-i
Ecnebiyeye Seneliği (80)
Guruştur.

Jonnalllusrté
Kara-Gueuz

Sahib-i İmtiyaz ve Musavviri:
Ali Fuad

Posta İcraatı Verilmemiş
Mektuplar Kabul Olunmaz
.Derc Olunmayan Evrak İade
Edilmez.

Her Nev'i Evrak Muharrer
Namına Eski Zaptiye
Cedidesinde 38 Numaralı İdare
Haneye Gönderilmiştir.

Administration : Reu Eski
Zaptié 38

Şimdilik Cumartesi, Pazartesi ve Perşembe Günleri Neşr Olunur Musavvir Eğlence Gazetesidir.

Numara 23

[Nüshası 20 Para]

Sene 1

1.5. NUMARA-23 CUMARTESİ

12 Ramazan 1326

4 Teşrin-i Evvel 1324

17 Teşrin-i Evvel 1908

1.5.1. Muhavere

- Vay benim düzenbazım..
- O. . Hoş geldin hokkabazım..
- Canım Karagöz.. şimdi bu da hevabi ya..
- Senin gibi seviyeli böyle cevap verilir..
- Neden seviyeli oluyor muşum..
- Doğru ders merhaba varken vay benim maada nüvazım, yok dere otum.. Laf mı bu . . .
- A canım. Sen hiç şakadan anlamaz mısın?
- Seninki şaka ise benimki de öyle. . Ne darlıyorsun..
- Hiç ben sana darlıyor muyum. Onur anım..
- Habis!.. hem riyakar, hem de müstehizsin.
- Yo.. buna darılırım. Benim sana ciddi bir muhabbet-i kalbiyem vardır.
- Öyle ise bir törpü gibi eksik olma..
- O böyle ne tarafa?

- Otura otura içim sıkıldı da şöyle biraz hava alayım dedim..
- Nasıl hava ?
- Borsadaki hava değil a . . Taze, saf hava...
- Paran var mı?
- O ne demek. . hava para ile mi alınıyor a birader. . şuradan biraz yukarıya doğru çıkıp dört sokak dolaştığım gibi. .
- Şaşarım aklıma . . .
- Neden? . .
- Bu bile nezaketsiz, murdar sokakta saf hava olur mu? Temiz ciddi hava istiyorsan. . Ötelere doğru gitmelisin. .
- İdre vapuruyla değil mi? Yapamam..
- Boğaz içine doğru git.
- Bihali.
- İyi ya . . Ben sana teklifimi yaparak var mı diye sordum..
- Hakkın varmış hakkın..
- Hayattı yeri bakalım.. Kapının önünde iskele kazığı gibi kakılıp kalacak değiliz ya. .
- Gir şu koluma da ağır ağır büyülenelim.
- Fakat çok hızlı yürümeyeceksin ha. .
- Yok yok. . . Ey Hacivad bu ne? İşgüzar . . Şirketin istambuti buraya mı getirilmiş. . sanılarak mı?
- Hayır a canım. . . O burada hane ismi. .
- Nasıl idarehane. .
- Elinden her iş geliyormuş da onun için ismini işgüzar vermiş . . Her ne istersen oraca tedariki kaplamış..
- Fena değil. Lüzumu olursa baş vururuz. Aklımızda kalsın.
- Aşağıya mı döneceğiz, yukarıya mı?
- Yukarıya çıkalım. . Yine bir nev'i terki sabırlı borsa neresi?
- Sabah matbaası.
- Karakulak.. Aman birader.. Şimdi kimler var..
- Nerede. .
- Sabahda muharrer..
- Belli oluyor mu a kardeş..
- A bu tünelden nereye gidiliyor?
- Akdem matbaasına.. Bilmiyor musun?
- Hayır.. Kendim geldim yoktu..
- Yalnız akdem değil başka matbaada var..
- Daha iyi ya.. Ne kadar çok olursa o kadar memnun olurum.
- Şu koca binayı bildin mi?
- Dur bakayım. Üzerinde yazısı var ama. .
- Şu eski malumat..
- Gördüm gördüm sus. His Hacivad his..
- Neden his oluyor... Orası şimdi tanin tabakası..
- Ve minel-acaip! . . Yürü yürü biraz hızlıca yürü..
- Aman yetişemiyor koşsa...
- Hiç durulur mu... Sen ne diyorsun..
- Bak Helal matbaası.
- Yeni açılmış galiba.
- Evet.
- A .. Postahane buraya mı nakil edildi.

- Yok a canım.. yeni gazete idarehanesi..
- A . . bu posta kutuları ne?
- Aman Karagöz . . Ne kalın kafalısın.
- Anlamıyor musun? Muhasenporluk..
- Aman şurada duralım.. Vay .. Bizim Servet-i Fünunda buraya gelmiş ha. Evvel burası adeta matbualar caddesi olmuş. Fakat çamuru biraz ziyade. .
- Ya burasını sen kışın bir görsen.
- İnşallah o güne kadar düzelir. (NUMARA 23- s.1)
- Diyorsun?
- Elbette...
- A birader şehre emini daha intibaha bir hüsn-i netice vermedi. Sokakları nereden düzenleyecek.
- Şehre emaneti kendi raibinde müstakil ve emin şehir de kayıt-ı hayat şartıyla senet-i aliyesine merbut değil ya...
- Ya! . . . Öyle midir?
- Elbette. . Şehre emaneti dahiliye nezaretine merbut değil ya..
- Vay.. bilmiyordum. İyi pekala. Dahiliye nezareti niçin bir şey demiyor.
- Bu kadar meham-ı umur ve meşgul-ı kesire arasında vakit bulamamış olmalı..
- İşte bunda zırvaladık Karagöz..
- Neden?.
- O dediğin meşagil-i kesire arasında şehre emaneti umuruda dahil değil mi ya? . . .
- Hacıvad. . Çok biliyorsun. Haydi idareye dönelim.. Ayaklarım yoruldu.
- Yalnız ayaklarım mı?
- Hayır.. Sana dert anlatacağım diye çenemde kuvvet kalmadı..

1.5.2. Makale-i İktisadiye

(Alakadarına)

İktisat, tasarruf demek olduğu gibi i'tidal üzere hareket müanesi dahi gelir. Fakat hiçbir zaman nahil ve emsalin manalarını ifade etmez.. Buna pek ziyade dikkat edip de adeta yemekten içmekten kesilecek bir halde gelmemeli. Yoksa ‘ işten artmaz dıştan artar ‘ darb-ı meselini arpacık gibi hemen gün o günden devr-i ihtiyarın aç acına ömür geçirmek iktisad değildir. Mamafih biz burada iktisadı tarif edeceğiz diye durmayıp yemeği, güllacı, baklavayı birbiri ardından şimendifer öğünü gibi dizip mideye indirerek biçare uzuv nazik de harap etmek ve ettirmek arzusunda değiliz. Maksadımız yerli malı kullanarak paracıklarımızı dahili memlekette alıkoymaya gayrettir. Yerli malı dediğimiz öyle... yere mihlanmış esas beytiye veya alet ve edavat sanayi ile dolup rafları, çıkanları hücreler kalında hatıra gelmemeli. . onlar her ne kadar yerli ise de alınsa kesri vardığın gibi merbut oldukları yerlerde kalamazlar. Bu dünya böyle bak ve yerli değilken üzerindikilerle üzerindikilerinin onu özenerek bözenerek vücuda getirdikleri mevad elbette nas-ı temas yerli olamaz.. Bahusus bizce memleketimiz mahsulat ve mamulâtı yerli olduğu gibi hariçten getirilenlerde getirdikleri yerlere göre yine yerlidir. Binaenaleyh ya umumen yerli veyahut bilakis yersizdir. Fakat bi't-tabi' bunlara serseri ve derbeder ıtlakı caiz olamaz. Vakıma oradan oraya nakil eyledikleri için böyle bir sığata kesb-i liyakat

etseler bile hilaf-ı üzerleri olarak nakil eyledikleri için müstesna ad' edilseler gerektir.

İmdi mademki yerli unvanına bi-hakkın layık olacak mevad mefkudur. O halde her nazenin malı olursa olsun onu alıp kullanmakta kar-ı akıl ve muvafık-ı iktisad olamayacağından hiç olmazsa vaktiyle alınmış ve kendimize mal eylemiş olanları dahi yerli ad' etmekle beraber badema harice muhtaç olmamak iin lüzumu olan mevadı burada tedarik-i gayrette kusur eylemişlerdir. Mesela a'lel yerli ve demirden ma'mul eskereler şeyler var iken beyazdır, kalaylıdır diye Avrupa malumatı olmak bir kısım esnafa zarar ve adeta hakarettir. Onlar dahi demirlerini hariçten getirmeyerek bi hema hal koldan tedarik çaresine bakmalıdırlar. O canım tahta havanların takırtısı semaya ne iyi te'sir eder. İ'kal değinenden onun sedası havacı işitir işitmez bol sarımsaklı tara taraklı gelir de insanın iştihası açılmaz olur mu? O güzelim küp kapaklarını Avrupalılar naklide muvafık olabilirler mi? Ne kızar? Bu eserin sarmalı ancak erbab-ı malumane maumdur. On paraya tedarik edebildiğimiz maşalar, simsiyah olmakla beraber hem ucuz hem dayanıklı değil midir? Harcın parlak, celali maşaları bunlar kadar dayanır mı? Ne mümkün ?

Velhasıl bir makalede teadi mümkün olmayan nice eser-i mahalleyi mahaza-i fekadana rağbet yüzünden nazarlarından devir almaya yüz tuttu. Fakat evkaf bir eser rağbet hem ahyayı sanat eder. Hem de iktisada rağbet edilmiş olur.

1.5.3. Dâhili

1.5.4. İdare-i Mahsusa Gazetesi'nden

Vapura acele girmeğe mecbur olup bilet alamayanlarla biletini kayıp eylediğini sorulup da edinemeyenlere vapur derununda verilmekte olan biletin aynıdır:

“ İdare-i mahsusanın sevahil-i karibe ve borularında biletsiz zuhur eden eşyadan alınacak icraatı mahsusdur. “

İcraatı	Nev'i Mukadderi	Cinsi
2 Adem	1	

1.5.4. Karagöz

Adam talkı bile o yolsa kayıt ettiğine bin şükür.. Eğer orada müşterilerini adam diye tanısa o çürük çarık kimlere rakibe mecbur ederde hayat ve selametlerini hema an tehlikeye muarız bulundurur mu!

1.5.5. Ramazan'da

Öksüren, aksıran, bakan, sırtan, söz atıp da dayak yiyen, kırıtan, sivri fes, eli boyun bağı, şalvar: hissi çıkmıştı akşam üstü böyle.. Ötede züppe bey yürür, sıçrar sağda aklınca yoksa doğru sola.

Bir ya da tersi ol da bir ağcık, derdi, iftirada olsa birde çocuk!

İki çapkın alanlı karşılaşır:

- Kör müsün be. .
- Ne kör mü? Kör, sensin..
- Günaha sokma, haydi
- Kör sensin. .

Suratı askın, çatık alın, kaşlar:
 Bir üzünce gürültüdür başlar...
 Böyle bin türlü levha arz eyler:
 Çarşı, şehzade küpür, sargı, felan. .
 Topa on var, diyorken işte ezan..
 Evde de şanlı gökler bekler!..
 1234
 Osman Fahri

Şehre eminin riyaset-i fahriyesi altında teşkil eden bir tiyatro kumpanyası, mahalle piyeslere tercihen cambazlık, peronabazlık, hokkbazlık, lafbazlık, şakşaka bazlık velhasıl hiçbir yerde görülmemiş akla gelmeyen bazlık oyunlarını muvakkı temaşa vazi' edeceklerdir. Bu kumpanya suret-i cedidede teşkil eylediğinden diğer bazı tiyatrolara tevfik (!) hareketle meblağlı i'lan teşrine lüzum görmeyerek sözünde sadık (!) ve ertesileri emsale cidden faik (!) olduğunu beyan ile kesb fahr eder.

Birinci Oyunun Programı

Harusca — Alafranga kovmadı 1 para layığına işbu kovmadı ile başlanıp diğer marifetler icra edildiğinden sonra muvazene oyunlarında (kele kaçmak) maharetleri gösterilerek hanıma ayıracaktır.

1.5.6. Karagöz

Gel bakalım derken külahı değiştirmişler dahili yaparlar..

Maltepe vapur iskelesinin harap olmasına yine şimen vapur tarifıyla öteye gidecek yolcular ekseri karanla kadar gönderiliyor ve bila ar ve hicab birde şimendifer bileti farkı alınıyormuş.. iskele harap ise biçare müşterileri yıktılar veyahut bostancı iskelesinde aktarma yapılamaz mı? Yapılır, fakat şimendifer idaresi az para alır. . iyidir, münasebetsizdir. İhtikarın bu derecesinin kağıtta bilse manası bu kadar. (NUMARA 23- s.2)

Yine çağırılmağa gocunarak tahmini tarafına çağrıldığı gibi soluğu seviyede olan keşif efendiye hatır muvazene bir sıfat keşidesi Hüsna düşen bazı hukuk-ı viran itamına atiyeyi ihzar ile bir davetname irsalatına karar verecekleri müstehirdir.

1.5.7. Çerezler

Zeytin

Diş Sarımsak

Çornuhis (bir nevi' tuzlu ve kuru ufak tatlı su balığı)

Etmeş

Yoğur çevir baş
Bul kırmızı boyalı kapusağı
Teretorlu ekşili pisaru
Halas hasrı önünden yapılmış mamalığa
İçi sarımsaklı arpa ekmeği

Meşrubat

İşlu
Kırmızı yerli şarap

1.5.8. Karagöz

Eğer bundan da memnun olmazsa artık ne diyeyim..

Tiyatro kumpanyalarının Bosna gösterdikleri eser tacında mükâfaten müşteriler tarafından bazılarına bayram hediyesi itası karar kılınıp hatta şu suretle de bir liste yapılarak mübayene girişildiği haber alınmıştır.

Hüsna: Şimşir Tarak
Münafiyane: Usul-i İnşa ve Kitabet
Bittamiyane: Alem-i Hesap
K. İsmail: Ayine
Armanaka: Şekul (Tecümanın Tiyatro Münkadı Tarafından)
Kamle: Hakka Kalem (Keza)
Çobaniye: Küsemen
Şahineye: Kapanca
El-Kasaniye: Tabanca
Mancınıkcıyane: Bir Takım Diş
Pozantana: Binlik
Manual: Peruka
Aletçilere: Birer Okka Çiriş
Biletçilere: Akçe Farkını Gösterir Cetvel

Kapıcılara: Mendil
 Adam Azımlığa: O Geçersiz Terlik
 ‘Battaniyeciyeye: Yumurta ökçeli lor peynir..

1.5.9. Askerin

‘ Sanike: Ular Yatat
 ‘ Peruzo: Tesli
 ‘ Şamarah: Nota
 ‘ K. Elbiye: Bin
 ‘ K. Vertezite: Keza
 ‘ K. Amiliye: Keza

Tiyatro müstecirleri, hiçbir eser teheccüde gösteremedikleri cihetle mükâfattan bi-tamamiha muharrer bir akşamlarıdır.

1.5.10. Davulcunun İkinci Gecesi

Gün görüldü şimşek çaktı
 Seller sokaklardan aktı
 Hiç korkmadan git iftara
 Artık zurnacılık kalktı

Dan dan da dan dan, dan dan da dan dan

Kandilim var yakılacak
 Davuluma takılacak
 Cihanlar dolsun artık
 Casusular yok korkulacak
 Dan dan da dan dan, dan dan da dan dan

Yoklarım vardır diyecek
 Minderi istif edecek
 Odadaki paşalara

Kimler iftara gidecek
 Dan dan da dan dan, dan dan da dan dan

Bu benimki taktım dağarcık
 Eski ki soksan tatarcık
 Kalpak senin ne ne yetmez
 Tacı neylersin Bulgarcık
 Dan dan da dan dan, dan dan da dan dan

Canbiş varmış kızanlıkta
 İmdat bekler karanlıkta
 Bizim sütçü mitucağın
 Gözü varmış krallıkta
 Dan dan da dan dan, dan dan da dan dan

Gazetelerde tiyatro tenkidatının önü alınmak, ancak mükaderlerin ağzına bir parmak bal çalmak ile kabul olabileceği aklınca hane kumpanyasının hususi loncasında tahtı karara alınarak kendi arzularına tercüman olan münakkidlere, şimdilik loca biletine terdifen bir derde tahvitli kahve akramına başlanılmıştır.

1.5.11. Karagöz

Acaba inanayım mı? Yoksa gülmekten yere yatıp yuvarlanayım mı?

İkisinin ismi de bir uzunda olduğumuzdandır nedir bilemeyiz, fakat Rağıp ile Ratıp Paşaların hemen de beraber denecek surette tevkifi hem hoş tesadüf etti, hem de hoş gitti..

Karagöz

Hala ben yok mu? Bekir Ağanın balığı doldukça adeta kışlık zahire ambarım doluyormuş gibi kafamda ağzım kulağıma varıyor.. Fakat ambarımın boş gözleri var... Henüz kapıda bucakta kalmış olanları tamamen orada göremedikçe gözüm tutmayacak vesselam.

1.5.12. Telgraf

1.5.13. Dâhili Telgraflarımız

Büyük Ada: 30 Eylül — Kara Tahsinin ahiren merkepçiliğe merak ederek kendi gibi yağız birçok hamar bi-vakar iştirak ile kerdane-i mahsusa koşması üzerine merkep-i saire cebire terk-i eşgale karar verip onların kalbi kapamakta, akranlarına kalbini tepmektedirler.

Heybeli Ada: 30 — Büyük Adadaki merkep-i garibenin buraya sirayetinden korkulduğu için cezbere itirafına girilerek tedbiri hafızaya ittihaz kılınmıştır.

Cisri Mustafa Paşa: 2 Teşrin-i Evvel — Esir alınma emvaliyesinin suret-i cedideye de muvakkî' tatbiki vazi' için umumi bir kalp te'sis edilmiştir.

Bekir Ağanın Bilveki: 2 — Buradaki mevkufun şimdilik dertleştilerse de ayrı ayrı buldukları için bir türlü dertleşmiyorlar.

Çemberlitaş: 2 — Şehre emanetin kayıp olduğu hakkında ber-ru'yet devran etmiş üzerine tersdatı teshil için merdiven 'imaliyle iştilgal olunmaktadır.

Yangın Kalesi: 2 — Birçok erbab-ı tedkik akın akın buraya gelip şehri emaneti arıyorlar. Amerikaya ısmarlanan bir büyük devrinin urdunya intizar edilmiştir.

1.5.14. Karagöz

Nafile zahme, beyhude masraf. . . .

1.5.15. İpsiz Mecburimizin Telsiz Telgrafları

Sofya: 2 — On beş yaşında vasıl olan evlad-ı zekuran silahaltına alınması üzerine birdir ameliyeti ta'til edilerek top oyunu talimlerine başlanılmıştır.

Sofya: 2 — “ Piştiye gelen Pilvir ” talimlerinde bir tabiliği kazanan gelen cesamette bir lastik top mükafat verilmesi taht-ı karar alınmıştır. (NUMARA 23- s.3)

- Haydi Karagöz. Bir algı üzerine al.. Ötekinide suya at.. Yoksa yanaşalım..
- Baksana!.. Sular ortası.. Vira başı.. Bari sen boyuna ilk kalkan..

Filibe: 2 — İlan-ı iskabal üzerine elde kalan balkan kaşarı gelirinin tazik usuliyile sertleştirilerek top ve nakliye erbablarına fakirlik olmak üzere istimal taktır eylemesi üzerine bura ticari tarafından bir arabza-i teşekkürkiye kalma alınmak üzeredir.

Burgaz: 2 — Romanyadan dakik celbi şimdilik muvafık-ı maslahat olamayacağı matluasıyla Avusturyadan kiya celbi sıfatında mühim bir komisyon teşkil edilmiştir.

1.5.16. Takvim-i Ceraid

Sabah:

Nazif Serveri memlektine gönderilmesi talep edilmiştir.

1.5.17. Karagöz

Buradaki fenalıkları elvermez idi bir de oraları aramış karamış etmek istiyor ha...

Sabah:

Şurayı devlet reisi, vekili harcı Hasan Ağaya bab-ı ‘ali nişanı kapıcıdarlığına teyin...

Karagöz

Oh . . . Oh . . . Gördüğüm ki tensikati . . . Çıkar kararı el münsabeti. . Şurayı devlet reisi böyle uşağını kuşağını bab-ı aliye yerleştirse.. Bilmem ki tensikat hakkındaki layiha.

İhalar, itirazları kim tedkik edecek.. Vay geldi başımıza...

Sabah:

İngilizler Avusturya malı almıyorlar.

Karagöz

Hay Maşaallah.. Ne suretle sirayet..

Hukuk-ı Umumiye:

(Hükümet Eli) ser levhası ile yazdığı fıkra da Yalovada bulunan Kenan bin Nazifin tezamından bahis ediyor.

1.5.18. Karagöz

Yazın Yalova hamamlarında alel seferler etti.. İyi. Fakat bu kış kıyamette oralardabarınlır mı ya. Bahusus refika-i malumesi Bekir Ağanın vekiline yarışırılıp durulurken kendisinin açıkta kalması caiz midir ya . . .

Milat:

Avrupa işini tersih etsin.

Karagöz

Senin bu seneki lazım yok. O yapacağını bilir. Hem o kadar aceleye ne hacet?...

İkdam:

İmtiyaz-ı Ecnebiye.

Karagöz

Hala mı ? . .

Tanın:

Türkiye ile Avusturya arasında gizli mukavelename

1.5.19. Karagöz

Pek inanmıyorum ama...

. Bu mukavelenamenin şive' bulunmasından dolayı Avusturyanın canı sıkılmıştır.

Karagöz

Teazhür-ı can sıkın haline “ ayıp ” itilaf olunarak acaba bu mukavelenamede neler var ki Avusturyanın canı sıkılmış Ha . . . Anladım.. Anladım.. nakdi ahd ettiği için...

Tanın:

Bil-umum Arnavutların merkez-i saltanat ve hilafetine olan hasiyet ve merbutiyetlerinin bir kemal bulunduğu telgrafla bab-ı âliye tayin kılınmıştı.

Karagöz

Arnavutlar, mert, vefakâr, fedakâr necip bir kumdur. Onlardan şüpheye düşmek hatadır.

1.5.20. Tiyatro

Gelecek Salı günü akşamı Tepebaşındaki Kıyak Tiyatroda:

Artist Birhan Aldin Bey

Arzuylı umumiye teb'an ikinci oyunu verecektir.

Tepebaşındaki kışlık tiyatroda mali Osmanlı Tiyatrosu tarafından bu egece ilk defa' olarak:

Sabah Harit — Mali Oyun 5 Talepli

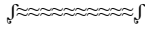
Muharrir: Hüseyin Kami Bey

İKDAM MATBAASI

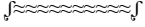
ALİ FUAD

(NUMARA 23- s.4)

Muharriri: Mahmud Nedim

Seneliği Dersaadette İdare
Hanesinden Alınmak Üzere
(45) Vilayete Posta İcraatı ile
Birlikte (65) Guruştur.

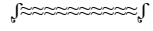
Altı Aylık Abone Kabul
Olunmaz Memalik-i
Ecnebiyeye Seneliği (80)
Guruştur.

Jonrnallllustré

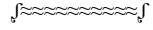
Kara-Gueuz

Sahib-i İmtiyaz ve Musavviri:
Ali Fuad

Posta İcraatı Verilmemiş
Mektuplar Kabul Olunmaz
.Derc Olunmayan Evrak İade
Edilmez.

Her Nev'i Evrak Muharrer
Namına Eski Zaptiye
Cedidesinde 38 Numaralı İdare
Haneye Gönderilmiştir.

Administration : Reu Eski
Zaptié 38

Şimdilik Cumartesi, Pazartesi ve Perşembe Günleri Neşr Olunur Musavvir Eğlence Gazetesidir.

Numara 24

[Nüshası 20 Para]

Sene 1

1.6. NUMARA-24 PAZARTESİ

23 Ramazan 1326

6 Teşrin-i Evvel 1324

19 Teşrin-i Evvel 1908

1.6.1 Muhavere

- İcmal-i siyasi, Berlin konferansının tarihçesi.
- Aman Karagöz . . O okuduğun muhilat Aziz Efendi?
- Hayır yahu . . Selanik’de çıkan yeni asır.
- Yeni asır da yeni şeyler okumalı.
- Pek ala. Söyle bakalım ne okuyalım.
- Şöyle dese dokunur bir şey bul.
- Dur bakalım. . hah buldu. . Dişçi veya telis Pisah Efendi. .
- Canım öylesi değil. .
- Anladım. Anladım . . Grand otel kolumbu ve lokantası. .
- Ah Karagöz ah. . ben seni adam edeceğim.
- Canım ne istersin söylesene. .
- Şöyle derse şifa verecek bir şey yok mu ?
- Var katran hakkı ve ikram..
- Yahu.. Sen hakikaten laf anlamaz olmuştun...
- Ben pek alam anlamıyorum. Fakat sen anlatamıyorsun a bunak..
- Demek istediğim mucib-i memnuniyet olacak haberler..
- İyi ama onu bulmak güç..
- Neden?
- Neden olacak.. gazeteler ne yazar.. Bulgaristan’dan, Avusturya’dan el-hasil her yere ‘aid havadisı yine oradan alacak değil mi?
- Tabii..
- İyi. Mademki tabiidir.. oradan gelecek havadisde elbette yine oranın keyfine olmak lazım gelmez mi?
- Hah şöyle. . . Bak şimdi anladım.
- Hele şükür. .
- İyi.. Hizmet ne yazıyor bakalım.
- Hiç. Ötekiler gibi.
- Ya ahenk..
- O da diğerleriyle ahenk.
- İyi pekala. Senin hususu malumatın
- Sus. Ağzını topla. . benim öyle şeyim yok..
- Ne demek. . Hem gazeteci ol. . hem malumat..
- Kabul etmem.. Kabul etmem..
- Canım ne feryad ediyorsun..
- Tepelerim Hacivad. Bana öyle bir sıfat isnad etme . . Berbat ederim..
- Ha.. Anladım. İyi aman sana o maksatla söylemedim..
- Her ne olursa olsun.. Şakası bile makbul değil..
- Pekala.. pekala.. afv edersin bir daha söylemem.. Bilgisinin diyeyim mi..
- Ulan o tuhaf yazılır..
- Ne gibi? Böyle gele gibi okunur. Bilin bili diye okunur. Canım hiç bir şey söylemesen de adam akıllı konuşsak olmaz mı ?
- Pekala. Dediğin olsun. Haydi gel müşarede edelim..
- Bedel misin nesin Hacivad. Benim ağzımı ıçak açmaz.. sende gelmesen. Şair söyleyelim yok. Bilmem ne halt edelim diye ağzımdan hezeyanı ediyorsun..
- Canım ne yapayım. Oturayım da hüngür hüngür ağlayayım mı..
- Artık bilmiyorum.. beyhude başımı ağrıtmay
- Vay efendim.. bu kadar kibar mı olduk. Dur bakalım.. bari servetin...
- Hacivad döveceğim..
- Yine ne oldu.
- Elinin körü oldu..

- Aman.. Ebu'l-makbul Kemal Efendi lehü'l-hamd defa' olup gitti. Şimdi onun yerine seni sansuvar oldun.
- Yediği halta bak.. sansuvar değilim. Fakat kendimi tahkirde ettirmem ya. .
- Pekala. Pekala. . Sustum. Bu gün münasabetsizliğin der gelinen üzerinde, başka şimdi bahis edelim.
- Dirlen bakalım. . şahir ama . .
- Sus. . . Yoktu. . . Artık adını bile anmayacağım. . Biz bir hizmet edelim diye uğraşıyoruz. Kimisi çok oldu diyor kimi (*NUMARA 24- s.1*) şehir emanetinin ilim ve faziletinden bahis ediyor. Bende vazgeçtim. Bir daha ağzımı açmayacağım. Varsınlar çamur deryası içinde yüzünlerde akılları başlarına gelsin.
- Ya dur. Karagözüm. Öyle bir iki tarafdarın laflarına ehemmiyet verilirmi..
- Ben ehemmiyet vermiyorum. Yarın yağmur şır şır diye bir kere başlasın. ‘‘ A.. Karagözün hakkı varmış ‘‘ diyecekler ama. . o vakit de ben güleceğim..
- Ay . . O vakte kadar ne yazacaksın?
- Geçenlerde başladığım şerhali, mesele-i lügat kitabını ikmale çalışacağım.
- Aferin Karagöz. . Fakat ben o vakte kadar ne işle meşgul olayım. . Bana da bir iş havale etsen..
- İyi aklıma geldi. İzmirdeki askere çiftliği cihet okuma kalmıştı. Ona oldu. Öteberi anlayıver.
- Dur bakayım.. Evet evet. . olacak. Hatırımda kaldığına göre orman nezaretine satılmış idi.
- Ya.. işte bu tuhaf aman şunu bir iyice tahkik et. Eğer meydana çıkarabilirsek belki ihbariyede..
- Yok. Karagöz. Ben o söylediğin adamlardan değilim. Ben öyle ihbariye delan kabul etmem. Benim evkaf-ı millette, hazine-i hükümkette gözüm yoktur. Gözü olanın gözü çıksın..
- Aman.. Daha iyi ya hasbeten çalış, me'cur olursun.

1.6.2. Dâhili

Dersaadette ve bilad-ı selasede mevcut mağazaların hemen de yüz doksan dokuzuna olca takılmış olan Avurturya mallarının şu esnada satılması ancak tebdil-i tabiyetlerinemütevafık olup husus-ı çevridikleri hesabıyla uzunca müddet mağazalarda ikametlerine imkân-ı müsaade olduğundan her ne suretle olursa olsun bir an evvel elden çıkarılmaları lüzumu aşka ve bunun içinde aforoz-ı malumesinin serian tatbik-i ehem ve elzem ise de bunun da bir çare-i kat'i ve acele olabileceğinden terdid-i husule geleceğinden ilmek atan kazanır fehvasına tabien mağazalar ashabının, hakka yakın olanlardan evvel hemen Avusturya malları aleyhinde bulunmaları ve hatta mağaza kapılarına ve icab ederse uzağa ve esvakın çare köşesine emval-i mezkureye rağbet edilmesini mazmun ve rakiplerin ta'liki bahs-i karara alınarak muktezesinin ifasında derhal teşebbüs olduğunu müstehiddir.

1.6.3. Karagöz

Öterse iyi düdük...

Ahmed Ratıp Paşa me'muriyet sabıkası makamındaki hazine-i itrikab eşyanasında icabı surette ihraç ve muhabis muvaffakına idhal kılındıktan sonra Ankara ve operasyonun ciddiye muvasatlı özrüne me'murin lüzumu tarafından istihsab ve mezkur vapura kemal-i debdiyesiz vukuf olmada tantanasız, oldukça layıklı bir halde erkap edilerek artık oralardan payendeyi çözeceği gerek ki gibi aklına yer ettiğinde son bir irtikap eseri daha ibrazına daman dermiyan gayret olarak ve hiçbir şeyden kızmayacağına mümkinat cehamın zaten fail iken artık büsbütün emin olduğunu yüzüne yangın bakır gibi kızdırarak dest-i tesellini küşad veziri zarı feryad ile cidden muhtaç-ı inayet olduğunu beyan toplanılan elli lira enayi hib melusuna hümanacak ile iktisab sürur bir beyan eylediği ismi haber verileceği canı sıkılacağını sevilen mecburumuzun cümle-i ifadet mevtune-i acizanesidir.

Şehre emanetinin Dersaadet tarihi olduğunu ve tarihat vakımanın semeresi kaldığı geçen nüshamızda telgraf havadisı olarak yazmıştık. Meselenin ehemmiyete ve sokaklara bakılmadığı gibi inticab malumesinin de henüz bir neticeye mencur olmadığının maatteessüf ru'yetine binaen derhal ve serian ve hemen ve kemal-i istical ile damen-i dermiyan gayret ve çeleki olan mencur çapkınlı acizanemiz şehrin dört bir köşesini doaşmış ve hatta bir taraftan makro koyu veya istikbal nevse ve diğer cihetten ve Rumili koğana kadar oluşmuş olduğu halde gerek şehre emanetinden ve gerek icraat muntazırasından heba-i vahideye derdest olmamış olmakla olsa olsa delil çıkarılarak umumen bundan haberdar edilmesi suretle ele geçirilmesi mümkün olabileceği varid- hatıra olduğu ecilden ilan-ı keyfiyete ibtidar kılındı.

1.6.4. Karagöz

Bulana tarik-i acizinden ber-mükafat itası düşünülmüş ve fakat ehemmiyet-i meseleye muvafık bir mükafat henüz bulunamamış olduğundan gelecek nüshamızda münasip bir mükafat ilan edilecek ve o zamana kadar bulup da ahyar eden olursa mükafatı da re'yine bırakılacaktır.

Terbiyesi az, koltuğunda saz, önünde bir sürü kaz, bed maye-i zaman, makul-ı şeytan, sahtekarlığı zahir, taklitte mahir birinin ali tarik-i mesbuka icra edilen imticanında hasmın kalbur kasnağı lügat halkası gibi boynuna takılmasından göstermiş olduğu merhametsizliğine binaen taht-ı tasarrufunda olup dininden dolayı merhun bulunan bir çift maymundan erkeği alıkonulup dışisinin beraberinde bulunmasına karar verilmiş ve hasebeti bil-tetkik ve'l-rüya iki buçuk sucu (eski) si alacağı olduğunu teybin etmekle menkizlere açılarak Ebu Ensariye gittiği vardiran da

dikiş tutturamadında Kağıthanenin fiil-i köprüsünden karşı yakaya geçtiği geçtiği mencur dal tabiye sakin mahalle-i on meydanı, lulu- lulu harpani nam ayık kokmazın şimdi tebatı yana yana getirdiği ağız kalabalıklarından anlaşılmıştır.

1.6.5. Karagöz

Muhabirimiz henüz ismi tahkik edilmemiş.. Şayet bilen var da ihbar edilirse zuhurunun en son çıkacak nüshası mükâfatı olarak verilecektir.

1.6.6. Manzume-i Müşterike

Germiyan Paşası Ragıp Ameli Dozumastika ve paşayı Ratıp Sahip mahcuherat ve atika ve bila şatırın cümle arabeti ve Nazif melus paryanı:

1

Ratıp — Bugün şunlardan artık intikam almak diler gönlüm

Cemil — Bu hain milletin mahvıyla kem almak diler gönlüm

Nazif — Vurup namusu ağyara nam almak diler gönlüm

Ragıp — Bu millet, can verirken deste can almak diler gönlüm

2

Ratıp — Çalarken nasıl memnun idisem şimdi me'yusum

Cemil — Ocaklar söndürenbir kart badem yani casusum

Nazif — Halde belki jurnal yazdığım var öyle menhusum

Ragıp — Maaşım, rütbe ve cesetim var yoksa namusum

3

Ratıp — Topu beş milyon atacakla sahanemize vardır

Cemil — Munis hem mezkûr bir takım cananımız vardır

Nazif — Vatan isterse mahv olsun bizim kaşahanemiz vardır

Ragıp — Ziya-ı adile karşı halet mestanemiz vardır

Devr-i istibdadın leh-‘l-hamd zail ve kaffe-i efrad milatta memnuniyet-i azime ve harit-i Kemah hasıl olsa özüne bi’t-tab mükanip mevcudenin yani emri ehem maarifinde düçar-ı tebdil olsa acaba eylediğine binaen mukaddema mektep hocalarına ders tekrarı esnasında hedankarda ağızlarından bir kelime-i gayrı münasibe çıkaramamaları husu ve ta esasından mahv ve müzmahil olan maarif bütçesinin bir hal-i münasibe efradıyla varidat umumiyeyi derhit ederek menfaat-i zatiyeyi teminen zevat-ı mahsusayı gayrı ulumeden merkep bir komisyon teşkiliyle ircaa-ı muktezisi uzun uzadıya lede’l-tezekkür, tedris edilmekte evlad-ı ulum veftun muhaliyeyi heva giden müteveyye tay edile edie adeta o kocak birer risale haline getirimli olduğu nazar-ı dikkat vehmiyet alınarak münasip bir malum tarafından gaza mevkun plaklarına ders tekrarlarının nakli münasip olacağını husus-ı ehemmiyet karar verilmiş ve muktezisi bil-life birçok plak doldurtulmuş (*NUMARA 24- s.2*) ise de ilhata haza lüzum kalmamış olduğundan bunlar hakkında ne yapılacak lazım geldiği ol zaman bu işi düşündükten süşünülmekte olduğu müstecirdir.

1.6.7. Karagöz

Ay.. bunun da yoktu.. Eğer biraz daha kalmış olsa eşsiz lafda sevicekmişiz. Amanın..

Havaların latif ve yağmursuz olarak devamı karlarına küşad verdiğiinden lastikçilerin pek çamurlu bir mahallede bila-teveccüh diğer sokaklara çamur talkına binlerinde karar verdikleri sulu sakin muhabirimizin i'ta eylediği malumattan müsteban olmuştur.

Şurayı devlet reisinin vekil-i harcı Hüseyin Ağa nişan kapı çukadarlığına ta'yin ettirdiğini (sabah) refikamızdan naklen yazmıştık. Dün aldığımız bir varakda mumaileyhin on dört seneden beri me'muriyet-i mezkurede müstahzem olduğu bildirildiğinden hakikat-i halkın izahı refikamızdan bekleriz.

1.6.8. Tiyatro

1.6.9. Sabah Harit

Evvelki gece Tepebaşı tiyatrosundaki heveskaran cemiyeti tarafından sahne-i temaşaya vez' olunan bu oyun Avrupada (ravu) tarzında yazılan eseri takliden yazılmak istenilmiş ziraz alıp ancak bu sanat mahide ilkin hatve, ilk eseri teceddi olduğu için naklide muvaffakiyet tamamen husule gelememiştir. Bir fikri mahsus tarafkiriye ile yazılan bu nısf-ı ravunun temater aklı alfaz ve ibaret-i şairene ile tezyini hususunda gösterilen ifrat, maal-i nusuf-ı istihsal ümit olunan neticenin aksini husule getirmiş. Çünkü tiyatro sahnesinde bu yolda söz söylemeye alışmayan aokuturlar alt tarafı gelinceye kaar ibtidasını unutan temaşa gören hemende hiç bir şey anlayamamışlardır desek sezadır.

Oyun şimdiye kadar görülmemiş bir tarzda olduğu için umumiyeti itibarıyla güzel ad' edilse bile bir fikri tarafkirane ile yazılmış olmasından kat'i nazar zemin ve zamanda mağir yerler var. Biz Türkler, nefahir ne olduğunu bilmeyiz terki vaz' niçin mütevazıdır. Oyunun bütçelerinde yinede pekçe dikkat edilerek sarf olunan cümle-i şairane, tevsikat-ı edibine, o tarafdarlığını büsbütün ihsas ve teyid eyliyor.

Sahneye tarz tatbik ve icrasına gelince, muharrer eser Hüseyin Kalma Beyin uzağını, meblağa karane adeta hilaf-ı sanat ad edilmek tabiye olan dereceden daha ziyade ifratkarane bulmakta mazuruz. O tarz telafuzu, hiçbir Türkte hiçbir sahnede görmedik. Jorsburg Beyin nazar-ı dikkatini celb eder.

Vecihleri taklid edilmek istenilen eşhasda Hayati Paşa nam mesatiriyle tasvir edilen şahs-ı müstesna olmak şartıyla – mükemmelen temsil olunamadı.

Heveskarane kesr-i heves ve şoklarını bade olmamak üzere oyunun suret-i umumiyede iyi oynandığını söylemek istersekde pers sefiri sabıkının temsili olmak üzere tasvir edilen rolü Ahmed Bey pek fena oynandı. Rolünden bir kemale bile bilmediğinden maada ondaki vücut tehif yerine kaba saba bir vücut o keskin iblisine nazar yerine sönük te'sirsiz bir çift göz. . . hiç de uymadı. .

Asaf Paşanın teslim-i ruh eylediği anda mahdumiyle o kadar senelik imkadarın, hemen de bila te'sir denecek bir halde dururları ve u husus hiç haber verilmediği halde birinci uşağın kendi kendine içeriye girerek köye içine müddetinde paşanın vefatı bekliyormuş ve bu babdaki usul-ı mahsusamıza vefat etmiş gibi elinde çarşafı girmesi, eğer saatte azıcık bir te'sir kalmış ise de hemen onu da mahv edecek derecede fena oldu.

Bu perdesinde müdavin mutebere meydanda sahneye getirilen zaman bu hanasır anın yerlerine o sahneye layık olanları bulmak kabul değerli idi?..

Bizim bu tiyatro sahnesinde olca gördüğümüz, şevk ve heves, gördükçe mümkün olduğumuz intizam, bu defa' maattessüf mevhud değildi.

1.6.10. Telgraf

1.6.11. İpsiz Muhabirimizin Telsiz Telgrafları

Turna : 5 Teşrin-i Evvel — Bulgarların gösterdikleri şiddetli mukadderdeki eser-i heyecanın hoşka biberinin getirip istalından aylar ve geldiği suret-i gayrı katiyede tahkik etmiştir.

Sofya : 5 — Asker-i Bulgariyenin sefer bir haline vazî' üzerine Bulgarla bu bir fiyatında şiddetli bir terfi husule gemiştir. Memlekette bibersiz kalıp şiddet-i tehicin sukunet bulacağından endişe ediliyor.

Filibe : 5 — Pişti müsaakalarında duvarı kalınca amanda on beşlik bir baba yakıt birinciliği kazanmış olmakla mükafaten verilen lastik topu yuvarlaya yuvarlaya buradan uzaklaşmıştır.

1.6.12. Dâhili Telgrafımız

Esmâ Altı 5 — Avusturya şekeri almak hususunda şekerci esnafı ittifak eylemiş oldukları ve bayramda mütekarip ol-havale bulunduğu cihetle ihtiyacat-ı mahalliye te'min etmek üzere mahsulat-ı dâhiliyemizden serian kilitli mukadderde ballı baba arsalı zamanında mahalli ticari tarafınan Anadoluya müstacil telgraflar keşide edilmiştir.

Hafafahane 5 — Tek tozluk kullanan şık beylerden biri şimdi buraya gelmiş ve mamulât-ı dâhiliyeden bir tulumbacı yenisi bila-iştira giyerek ayağındaki (iştiyan) markalı potinleri sokak ortasına atarak bir semt-i meçhule doğru gitmiştir.

Hayırsızada: 5 — Koca bir dilimi on paraya satılan kanarya sarısı renkli Pendispanya i'malı için buradan toplanmakta olan martı yumurtalarının birçoğu her nasılsa ahiren kırılmış olduğundan martı yumurtası mütahderli be-dema verilecek siparişleri kabul etmeğe karar vermişlerdir.

1.6.13. Takvim-i Ceraid

Şuray-ı Emat:

..... Bektaş faillerinin cezası, cezayı adem olmuştur..

1.6.14. Karagöz

Hay ağzını öpeyim. Keşke me'murin mutlakası seneliğe akdamın fikrinde olupta hattı asayişi daha doğrusu muktezi adaleti te'minen bir an evvel yapsalarç ç hem efendim o kendi sonunda olacak bir şeyi te'hirde sebep ne?

Akdem:

Mabeynce Faik Bey nerede Korkusundan Avrupaya firar ettiği tahkik ediyor.

Karagöz

Demek ki mavirdeki ziyafet ve dua içinmiş ha..

Acaba Ragıp'ı getirenleri Faik vaktiyle niçin yakalamadılar. . Yoksa onun mesrukata bir eser-i irtikab ve denaet ad' olunmadığı mı?

Akdem:

. Murat Beyin Tiflise, Nazif ser vekilinin vezirinin iradiye, cümle milletin kusuya gitmelerine müsaade olunmuştur.

1.6.15. Karagöz

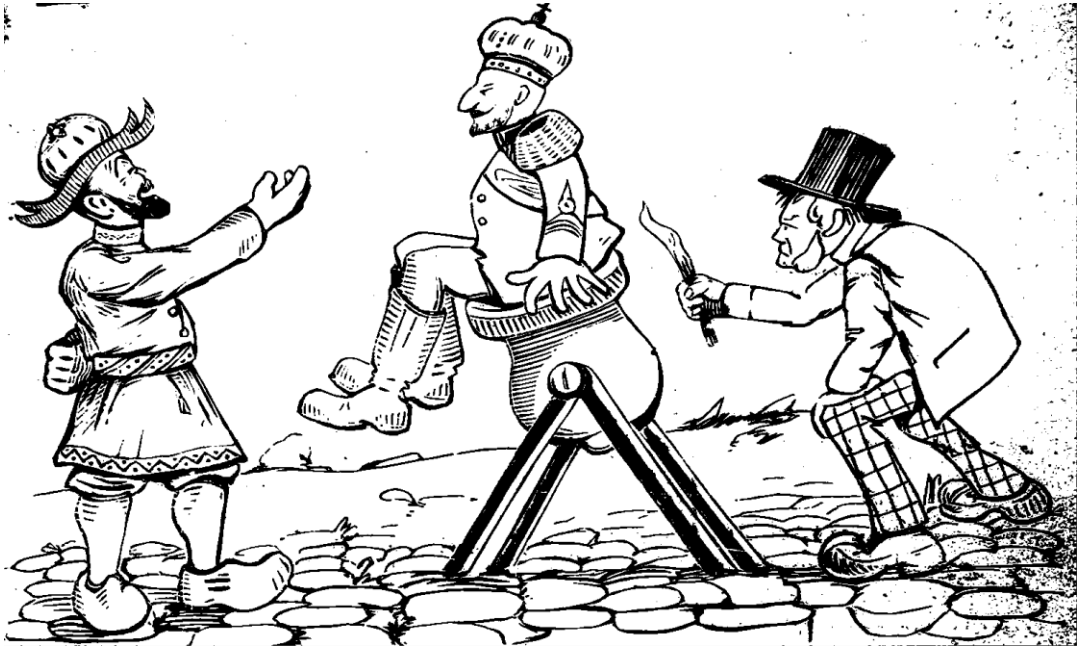
Herkes kendi meskut reisine gidiyormuş. Her horoz kendi çöplüğünde öter, darb meselesi niçin ötüvermes bilmem? Bunlar gidiyorlar. Pekala. . Defolsunlar. Yüzlerini şeytan görsün. Fakat arada adam akıllı oturacaklarını kim te'min ediyor. . vah . . . vah. . . Haydi gelde " Bu bahçede bizler yine yandık. " diye bakayım. . .

Sabah:

. . . Kapalı şişeler ile meskurat satmak üzere birçok mahaller meyhane haline getirilerek. . .

Umurice meyhanesi destekle hedari Ragıp çorbacının kulağı çınlasın..

(NUMARA 24- s.3)

– Ayol ! Oraya düşüdükte mi çıktık oturuyorsun... Hiç etrafına bakmadın mı ? . .

Sabah:

1.6.16. Mebusan Heyet Teftişiyesi

Karagöz

Esbahcı arkadaş. Ötede fol yok yumurta yok. İşte ‘ ‘ çayı görmeden paça sıvamak ‘ ‘ diye bana deseler girerdik.

Sabah:

1.6.17. Rusya'nın Fikri

Karagöz

Acaba kim anlayabilmiş . . .

Tanın:

Muharebe ihtimali azalıyor.

Bulgarsitan'ın hazırlıkları

1.6.18. Karagöz

Hangisine inanalım?

Tanın:

Avusturya mallarını almayınız.

1.6.19. Karagöz

Artık bıkıldı..

Bir istikraz nasıl doğru olur?

Karagöz

Bu işin abası malumun arz etti. . O'na sormalı. .

Sabah:

Devlet-i aliye tarafından konferansta merhus olarak bulunacaklar arasında dâhiliye nazırını Hakkı Beyin bulunacağı mevsukan haber veriliyor.

Karagöz

İşte bir tevcih vechi ki atılır ne sanılır. Çünkü kimse almaz. Köye umur-ı dâhiliyemiz düşülmez. Hiçbir noksan kalmamış gibi umur-ı hariciyemizde bu zana tevdiane bilmem ki ne diyelim? . .

Tercüman:

“ Sanki tabip hakim başının hakkında “ bir şikayetleme neşr ediyor.

Karagöz

Hazır Bekir Ağa boluda boşandı. . orası da kısmet ister. Haydi. Haydi zirazda orada mukim ol pašam..

İzmir’de Münteşir (Hizmet) den:

Ne yapmalıyız?

Ne yapacağız. . Adam olup adamlığımızı isbata çalışmalıyız..

İncili Çarşı:

Hazine-i hassa nazırı o Hasan Paşaya:

. İstanbul amire müdürü Ferik Faik Paşaya gelince: Bu zat bir topçu kumandanı olabilir. Siyasilikten anlamaz.

1.6.20. Karagöz

Kaş yapacağım derken göz çıkarmak diye buna derler. Bu zat aliyenin süvari derikanından olması dolayısıyla İstanbul amirenin ıslahı husunda ahraz muvaffakiyetleri ne kadar tpeu ise “ siyasilikten anlamaz “ diye köye meddah suretinde bila sebep bir ehem kahatte ancak bu mutarız inciliye hasdır. Şehri emini Ziver Bey hakkındaki matluatta işte böyle sahife, hattı hevadan müstağnidir. Şehri eminden me’mur olmak izzete muharrirliğine mani olamayacağından kat’i nazar, bilakis matluatının bir eser vukuf olarak kabulü daha ziyade muvaffak nesafet olur. Acaba incili refikimiz Ziver Beyin şu kadar zamandan beri devam eden me’muriyetleri esnasında icraatından ne gibi şeyler ortaya koyulacaktır.? Efem. .

1.6.21. Muharebe-i Aliye

Tenvir-i hazırda merkez otelinde Cevdet Efendiye zarihanede kayıp olan hak hakkındaki bilenceyi doğru olarak hal ettiniz. . Emvad olan oyuna için iş'ar gezi bekliyoruz.

1.6.22. Tiyatro

Yarınki Salı günü akşamı, Tepebaşındaki kışlık tiyatrodaki:

Artist Birhan Aldin Bey

Arzuyu umumiye tabien ikinci oyunu verecektir.

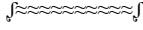
Mezkur tiyatrodaki " Mali Osmanlı Tiyatrosu " tarafından bu gece ikinci def'a olarak:

Sabah Harit — Mali oyunu beş talepli

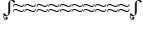
İKDAM MATBAASI

ALİ FUAD
(NUMARA 24- s.4)

Muharriri: Mahmud Nedim

Seneliği Dersaadette İdare
Hanesinden Alınmak Üzere
(45) Vilayete Posta İcraatı ile
Birlikte (65) Guruştur.

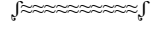
Altı Aylık Abone Kabul
Olunmaz Memalik-i
Ecnebiyeye Seneliği (80)
Guruştur.

Jonrnalllusrté

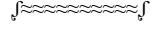
Kara-Gueuz

Sahib-i İmtiyaz ve Musavviri:
Ali Fuad

Posta İcraatı Verilmemiş
Mektuplar Kabul Olunmaz
.Derc Olunmayan Evrak İdare
Edilmez.

Her Nev'i Evrak Muharrer
Namına Eski Zaptiye
Cedidesinde 38 Numaralı İdare
Haneye Gönderilmiştir.

Administration : Reu Eski
Zaptié 38

Şimdilik Cumartesi, Pazartesi ve Perşembe Günleri Neşr Olunur Musavvir Eğlence Gazetesidir.

Numara 25

[Nüshası 20 Para]

Sene 1

1.7.NUMARA-25 PERŞEMBE

26 Ramazan 1326

9 Teşrin-i Evvel 1324

22 Teşrin-i Evvel 1908

1.7.1. Muhavere

- Haydi gel de pirincin taşını ayıkla bakalım.
- Yine ne oluyorsun? İşkirlilik başından kırılmış..
- Nasıl kırılmasın yahu.. Al şunu oku.
- O ne gazetesi?
- İzmir’de çıkan İstikbal..
- Aleyhinde bir şey mi yazmış?
- Hala şu aklına gelene bak. . Benimaleymimde ne yazacak. .
- A. . . O ne demek isterse yazmaz mı..
- Yazar ama. . Yazacak sebep yok. .
- İyi pekala. Ne yazmış?
- Dır dır öteceğine okuda anla.
- Ver bakayım..

1.7.2. Erbab-ı İnsaf Okusun

Numara

- 1- Cemil Bey gazetenizde siyasi makaleleri derc etseniz fena olmaz.
- 2- Birader hevadet ve levite hiç ehemmiyet verdiği yok ha.
- 3- Münşer ! mademki haftada üç defa’ çıkıyor. Bir takım kritik parçalar, gezide şairler derc eylemişiz.
- 4- Aman Cemil ! Bayıldım. Rica ederim. Ara sıra müsabiha yaz!
- 5- Azizim! Küçük hikaye niçin yazılmıyor?
- 6- Oh! A birader, her gazete telgrafları yazar. Siz bilakis.
- 7- Mirim! Sen gazetenı a’lel etmek istiyorsan çarpışmalı! Bak diğer gazetelere ahali kapan kapana. Çünkü bizdeki fikirler malumiye.
- 8- Arkadaş, bugün en ziyade matlup olan mesail ahval-i içtimaiyeye aid olanlardır. Bu yolda bentler yazmalısınız!
- 9- Ya hu! bazı küçük fikirlerde buldursanız ya . . .
- 10- Avrupa gazetelerinden tercüme etmelisiniz.
- 11- Şu taşra memleketlerini derc etmeniz be birader usandık.
- 12- Canım böyle yevmi olmayan bir gazeteye (mebaid) li yazılar yazılır mı ?

İşte size bir düzine ihtarat matbua!

- Anladın mı şimdi?
- Bunda sana dokunur ne var.
- Yediği haraz ya bak. . Ben sana İstikbal Gazetesi kuru fasulyedir, iyi pişmemiş de mideme dokundu diyorum.
- Ya ne demek istiyorsun..
- Onun şikayeti tabak benim de baş madada..
- Ne gibi?
- Ne gibi olacak.. Sabık başlardan bahis etme.. Etmiyorum... Niçin mevkufun malumeden bahis etmiyorsun.. Yazıyorum. Ortalığın pisliğini görmüyor musun? Yoksa hakkı sükutu mi olduk. Artık şehre emaneti hakkında yazı okumadan o sabah geldi. Peki. Dün yazarken bugün niçin sustuk. Le havle. . . Mektep-i aliyeye bu sene bila-ımtihan talebe kabul olduğu halde ticaret mektebine gireceklerin imtihana tabi’utulmasındaki sebebin izahını senden isterim. Peki, ama a iki gözüm nere. . Ne olaki kararı ben verdim, ne de sonra ben değiştim. Benim ne

- vazifem! . . . O komiser. . . efendi hakkında sekiz yüz mühürlü varakayı... Gazete derc etmiş. O adam böyledir şöyledir. . bundan bana ne ? tiyatro biletlerine darü'l-ceza pulu bastırılmış veya yapıştırılmıyormuş.. Haydi efendim buna da cevap isteniyor. . ben ne yazacağımı düşünüp dururken aklıma gelmez bin bin türlü sual.. köye her şeye aklım ermemişse kıyas ediliyor nedir.. Bende anlamadım ki...
- Aman Karagözüm bunlardan memnun olmasan.. Hakkındaki tevcih-i umumiyenin bir delilidir.
 - Bende Teşekkür ederim..
 - İyi o halde.
 - Cevaptan aciz kaldığım için kendi kendine kızıyorum.
 - Aman etme.
 - Hacivad eğlenme..
 - Sen benim gönlümün yanına açıkcası, büsbütün mahzuzayatımın birinci kağıtcasının..
 - Sende benim arsa-i hiddetimin deva dediği fezayı darb ve tetkik sulu sıkılacak..
 - Ola ki münasebetsizliği terk etmeyeceksin..
 - Bende iyice anadım ki bir adam akıllı sopa yemeden sen buralardan gitmeyeceksin..
 - Ne hadde ki . . Hala elini kaldır..
 - Vay ne yapabilirsin..
 - Ne mi yaparım... ne mi yaparım... daha elini kaldırmadan cezamı çektiğim gibi soluğu evde alırım..
 - Sen tabansızsın.. ne ise müşarıkla gelmeli aldık. . oturda konuşalım...
 - Hah şöyle yol gel.. Hanya gecelerde bir lügat kitabı yazıyordun ne oldu? (*NUMARA 25- s.1*)
 - İyice ilerledim... Fakat vakit bulup da yetiştiremiyorum ki...
 - Nerelerde sürtüyorsun.. oturup da işine gücüne baksan..
 - Ulan..
 - Ağzımı topla..
 - Sana da başka türlü söz söylenilir mi ya!
 - Neden söyleniyormuş.. azıcık terbiyeli ol. Yumurtanın pahalı zamanında doğduk..
 - Benim sana işkembe çorbası diye kim dedi.. emsiyet, insan yumurta ile mi terbiye olur..
 - Olanın para senindir. O kadar ince eleyip sık dokuma.
 - Beni sana çulcu esnafından diye kim anlattı..
 - Haydi şimdi de başka türlü.
 - Bunun türlü sü yenisı pilavı var mı?
 - Hayır. Tas kebepla zerdesi de var..
 - Ha bir parça gayret ette laf söyleyeceğim diye şurasını lokantaya çevir.
 - Kabahat bende mi.. Laf evire çevire zırvaya döndürdün..
 - Öyle ise al kısmetini..
 - Ne vuruyorsun.. Elin kırılısın.
 - Sardırırısın, sarmalar yine döverim..
 - Dilerim Karagöz elin kurusun.
 - Bulaşık çukuruna sokar ıslatır yine döverim.
 - Bir daha yüzümü görürsen iki olsun.
 - O da umrumda değil. Canın isterse gel.
 - Sen beni elbette yine ararsın.
 - Ararsam o vakit söyle.
 - Pekâlâ.. pekala. İşte gidiyorum.

- Diyorsunda hala buradasın.
- Karagöz sonra çağırırsan gelmem.
- Gidemeyişinden belli..
- Son defa' bir daha söylüyorum.
- Anladım köftehor anladım. Ne ise gel şöyle yanımda barışalım.
- Karagöz doğrusu gönlümü kırdın..
- Ben sana şimdi Hacı Bekirden rahmet lokum alırım.. çabucak yine yapıştır.
- Bari bir paket olsa..
- Bir parçada ankiya ister misin?.
- Soruyor musun?.
- Pekala. Pekala. . sen orman nezaretinden tahkik edeceğin işi ne yaptın?
- Şimdi gider tahkik ederim.
- Haydi bakayım. Gelinceye kadar da istediklerin hazırdır.

1.7.3. Boğaz Meselesi

Siyaset-i ahireyi teşkil eden ve daha doğrusu karma karışık bir surette meydana çıkarmağa sebep olan bir boğaz hemde ta'bir-i amiyanesiyle bir kör boğazdır. Bunu herkes bilir. Öyle ya . . . Bulgarstanın 'ilan-ı istikbaline, ve ne boğazla, ne ağızla, ne dişle hiç münasebeti olmadığı halde bu senaveher sana Avusturya ilhakına sebep bir boğaz meselesi değil midir? Küşaf Efendi ziyafeteçağrılmış, yani boğazını yemekle doldurmuş dese bu kadar iş meydan alnamadı? Haydi girdin 'ita olması itibariyle bir taraftan boğaz var diyelim. Prenslikte krallık arasında bir fark, bir eser-i terki varsa boğazla münasebeti yoktur. Prenslik boğazı kral olmakla genişlemek veya çokca yemek yemek tahmili eylemek iktiza etmez. Buğazın bu kadar fenalığı oluyormuş gibi birde taim ve teslimiyle boğazlara kadar işi çıkarmış bir tek kör boğazı, iki tane kocaman boğazla karıştırmak ve belki de boğazına çokça düşkün olanları boğaz boğaza getirip ortalığı daha ziyade karıştırmak iyi değildir. Bir boğumdan geçinmek öteki boğumlardan mürüvveti sigorta altına almak yiyeceğini acıca içtinab ile güzelce çıkmamak ve eğer geçecek insan laf ise hayli düşünüp taşınıp da ondan sonra oradan mervdivene müsaade etmek lazım ve ehmeddir.

Hem efendim! Asıl müsebbib-i mesele olan boğaz yemek memurudur, o varsa ötesi bulunur. Fakat öteki boğazlardan koca koca gemiler geçer, iki boğazın arasındaki farkı nazar-ı dikkate almayarak yalnız ismi dolayısıyla meseleyi birbirine karıştırmak, bir boğaz yahnisi pişirmeye benzemez, çünkü birinin lezzeti varsa diğerinin hiç tadı tuzu yok.. vakıma mesele-i siyasiyeden hiç birinin lezzetiyle telezzüz-i damağ olduğunu bilen yoksa da bir dereceye kadar tadı tuzu yerinde olmakla birebir karan tapu zatınıda büsbütün mefkut deüldir. Şimdilik bu boğaz mesele-i siyasiyesi şuna benzer. Mesele çok tuzu yemek yiyen bir adam karşısındakinin bir rahatsızlık veya i'tiyad neticesi olarak tuzsuz yemek mecburiyetinde olduğunu bilirse mahaza onu aç bırakmak ve daha doğrusu kendisi boğazını tika basa doldurmak için yemek içine bir avuç tuz atar... gerice onun da içi yanar. Yanar ama.. nihayet biraz su felan içerek hararetini teskin etmekle beraber

karnını da doyummuş olur.. siz ona bakın. İşte size bir boğaz yahnisi ki yiyen de pşman yemeyen de

1.7.4. Dâhili

İstanbul halkının hayat ve menfaati, görülür kazalara karşı sigorta etmek üzere Hacivad Çelebinin riyaseti altında bir sigorta şirketi teşkil olunarak veznadarlığına – elinden iş çıkmayan – bizim idare me'muru ta'yin kılınmış ve müfettişliği Karagöz tarafından kabul edilmiştir.

Sigorta-i atideki görünür kazalar içindir:

Köprübaşında ve iki camii' kemeri altında meaşiyen geçenler.

Saat on ikiden sonra köprübaşındaki arabalara binilir.

Tırnağ, şanabin, mayar mağazalarından mebaiyette bulunanlar.

Galatadan ve ruhanadan geçenlerin saatleriyle para çantaları.

Sirkeçiden galataya ve galatadan sirkeçiye sandalla geçenler.

Kadiköy vapuruba binenler.

Evlad, damat ve münasip olmasından dolayı açığa çıkarılmak korkusu çıkan me'murin.

Muahevede arabalı dişçiye diş çıkartanların çene kemileri.

Mahkûm nevm ve istirahat olan ceraid-i münteşire ashab-ı imtiyazının sürür ve zinetleri

Üç bardağı on paraya boyalı şerbet içipte sancılananlar.

Köprünün aralıklarına girip kırılan baston ve ayaklıklar.

Sahtekâr ekmekçilerin onada buzdur hem eksik ekmek çıkarmalarından metruh olanlar.

Çarşı içinden geçerken mağaza nakillerinin buyrun efendim, alası var efendim nidalarından kafası şişenleri.

Oda, sokakta hâsılı hiçbir yerde eksik olmayan cerar dilencilerinden bizar olanlar.

Devri istibdattan sonra da aralardan bir başının refika-i habiset istenmesi yazdığı bir mektup sureti:

Bir melanik beli mahz şer idik

Koyu vekil-i devlet idin me'mur idik

Bu kar-ı köhnede biz bir alay derbeder idik

Âlem yıkılsa biz yine azasında idik.

Çektik hamişe sıfatiye emval-i devleti

Gasp eyledik macum ile evkaf milleti

Meftun idik hayatına gayet cin idik
 Hakka ki biz hamişe arazil neşin idik. (NUMARA 25- s.2)
 Erbab-ı istikamet için pek haşin idik
 Bu heyet ile millet ıslama şayan idik.

Mahv eyledik feda ile ahlak-ı milleti
 Kaldık mezaç elmi sera bu illeti

Bade olup felaketine mülk ve mealine
 Bizi akıllısı olmuş idik çünkü devletine

Dillerde namı kalmış idi şan ve şevkin
 Onu ağa husule getirdik masiyetin

Şamda Halepde kalmadı çanağı topladık
 Nesnesi bayağı gibi şertacı hopladık.

Hep ihtilal ile bais idi neşr olan nazlım
 Bu masiyetle kalmadı anda intizam
 Serda vücut maliyeyi alet cezam
 Verdik cezaya alemlerimiz biz hasıl-ı kelam.

Ser defteri arazil idik hep şu hal ile
 Lügat okurdu halk cihan irtihali ile

Verdik umur-ı devleti dost efsala
 Kasr-ı metin devleti bıktık bile bile
 Ahvali mesleği maide ettik arzına
 Bu ühar içinde bir dahi kün görmedik hala
 Jurnalcilikle mahv edip ihrar emaneti
 Bıktık harabe zara çevirdik şu milleti

Geçti bütün ömüre göre müntesibin
 Yağma kıranı saltanat eyledik karın
 Senkal tadilini görüp tetradı zemin
 İflağa çıktı ah riayet hazin hazin

Anlar o rütbe başladılar ki mazlumla
 Rahmet okuttu her biri haced zalimi

Yıkarak bulmak saltanatı eyledik harap
 Kaşane oldu şimdi bize lane-i garip
 Mebus-ı milleti verecek var mıdır cevap

Bilmem nasıl kabul edecektir bizi turab

Yazdım şoven aleml, iken için sizi
Lügatları ile de eder elbet cihan bizi

Makale ve beyanatı bu yaparak genç görünmeğe meraklı olan bir danın her nasılsa ces çarlık kalarak şeb-i emrettiklerini şimdi ak bıktıktan kabasakal tarikiyle idarehanemize gelen münbir matruşumuz tarafından ihbar olunmuştur.

1.7.5. Ramazan Ser Gezişlerinden

Saat onu geçer. Bu akşam iftara bir iki ahbabı davet ettiğim için her vakiten ziyade erken çıkmağa arzuluyorum. Yazıcıkla müstahdem olduğum mağazanın derkenarı uzaktan içime bir estirmiştir. (mutlaka ehemmiyetsiz bir iş olacaktır. Amirini der-rakip icra edilirse bu akşam belki erken gitmek için izin alabilirim) diye düşündüm.

Ben karşısında ne söyleyeceğime intizar ederken o sandalyesinin üzerinde geriye doğru dönerek cebinden çıkardığı ata hatıralarından bir âli kasasını açtı. Bir demet bir banknot olup bir miktarını sayarak sened bir çehre ile bana uzattı.

— Say, dedi. On sekiz tane. Daha ezana vakit var. Bunları Beyoğlu'nda (başla) mağazasında götür teslim et. Orada bugün vadesi tekmili olmuş bir sened var. Onu al buraya getir.

Ben şaşladım. İ'tiraz edecek olsam o yenecek. Verdiği emri bihema hal yaptırmak ister, hala ramazanda hiç şakaya gelmez. Çarın çar muvafakat cevabı verdim. Mağazadan çıkmayacağım vakit söylediklerini tekrar etti. Bu defa' fazla izahatde verdi:

— Şayet götür der orada değilse bile mutlaka kendisini bul. Senedimi al. Bilirsin ya ben senetlerimi vadesinde kurtarmağa meraklıyım. Anladın ya sende bugün akşama kadar onun kasasından çıkmalı. Peki. Dedim. Köprüye doğru telaşla adeta koşarcasına yürüdüm. Yeni camiden geçerken saate baktım. Elfi eline on buçuk. Zaten bir hesap yaptım. Beş dakikada köprüyü geçerim. Beş dakikada tünelle kule tepesine çıkarım. On dakikda. . . Mağazaya gitmek ve senedi almakta bir buçuk sürsün. Yimi beş dakika. Üç çarıktta avdet için lazım. Herhalde ezandan evvel evdeyim.

Tahminim rücuyla köprüyü beş dakikada geçtim. Tünelin kalabalığından kurtulup kule kapısına çıktığım zaman yine saate baktım. Tahminimde hiç yanılmamışım. Müstacel bir işi gitmek için çabuk yürümeğe mecbur olanları hiç hatıralarına getirip yolda sallana sallana yürüyenlerin ellerinden bin zahmetle geçerek (balşa) mağazasından içeriye girdim. Gözlerimle derhal dir kutvörü aradım.

Yerinde yok. Yazıcıya sorarım. Yaptığı hesabı şaşırılmamak için başını defterden kaldırmadan kemal-i sukunetle cevap verdi.

— Bekleyecek biraz. . O geliyor.

İşte hesabımda hiç bu cevaba muhatap olmak yoktu. Bir yerde oturup duruyorum. Mağazanın içinde bir aşağı bir yukarı geziyorum geleli beş on dakika olmuştur. Kolumdaki saate baktım. İnsanın sabık bir işi olduğu vakit firil firil dönen akrep muhit dairede ancak iki nokta atlayabilmiş. Biraz bekledim. Yine ne gelen var ne giden.

Senet belki yazıcısındadır ümidiyle yazıcıya sebep-i ziyaretimi anlattım.. Kasayı göstererek ve yine sükûnetle:

— Bunun içerisinde. Anahtarları kendi alıyor birader.. Diyerek hesabını yürütmeğe devam etti. Mağazanın içerisinde gezindikten ise dir kotörün geldiğini uzaktan görmek ve şu suretle bir iki saniye olsun vakit kazanmak için kapının önüne çıktımç akşamüzeri o iki taraflı akın akın gelip giden halkın arasından diktatörü görmeye çalışıyorum. Ben gözümün arayabildiği buradakileri görmekle iktifa etmiyor, ayaklarımın ucuna basıp daha ilerilere müntazır ediyorum. Fakat yok, yok. Bir aralık uzaktan doğru dik travörün geldiğini gördüm. Yüreğim ferahlandı. Hemen ötekini berikini kakıştırarak kendine karşıcı gittim. Birde yaklaşınca yanıldığımı anlamayayım mı? İşte bu azap bilerseniz ne kadar devam etti. Tamam, üç çarın saat. Nihayet mösyö sükûn etti. Derakib-i sebep vurur mu söyledim. Elindeki frank sigarasının geriye kapılı devamını yüzüme doğru sürerek cevap verdi.

— Çok iyi çok iyi otur bakalım. Sonra bir müddet mağazanın bekçisine seslendi.

— Hüseyin beyefendi... Şöyle bir kahve bir tatlı, ramazan olduğunu anlattım. İ'tizarda bölündü.

— Pardon mil pardon. Unutuyorum. Ne vakit çok iş vağ. Akıl kalmıyoğ.

Nihayet zor ve zar kapıyı açtı. Verdiğim banknotları alıp saydı hepsini birer birer gözünden geçirdi. Bunları kasanın bir taraftan yığılmı olan arkadaşların benin yanına yerleştirdikten sonra cüzdanını çıkarıp senedi aradı. Bulup bana verdi.

Beni böyle geç vakte kadar beyoğlundu bırakmaya sebep olan şıu kağıt parçasını bilerseniz ne kadar kızdım. Hemen dişlerimle ısırarak, tırnaklarım ile parçalamak, ayaklarımın altında ezmek istedim. Fakat sonra bizim mağaza sahibine ne cevap verelim? Ne çare katladım, cebime koydum. (adi bu) deyip çıkarken dik tuvore muamele-i nezaketinden haberdar olduğumu anlatmak için:

— Akil Efendiye çok selam yapıyoğum. Ne zaman mal isteğ mağaza kendisinin. Diyordu. Oradan çıkınca saate baktım ezana on var. Hemen tünelere koştu. Son çingirak çalınıyorken yetiştim.

Köprü korkuluğunun önüne geldim vakit ezana tam iki dakika kamıştı. Misafirlerimin yanında istemeyerek mahçup kaldığımı düşünerek öfkelenim. Fakat kime ne demeli!

Onluğu verip köprüyü geçip giderken Üsküdar vapur iskelesi tarafında bir takım halkın birbiri üzerine yığılarak denize bakmaları merakımı mevcut oldu (*NUMARA 25- s.3*) acaba ne var? O şımarık denilen kötü hoca küçüklüğünden beri bir türlü bırakamadım. Bende o halkın arasına karıştım. İki muvaneci birbirleriyle kanca kancaya kavga ediyorlar.

(mebadi' var)

1.7.6. Telgraf

1.7.7. İpsiz Muhabirimizin Telsiz Telgrafları

Varna 5 Teşrin-i Evvel — Berlin Ahidnamesindeki imzası konuması Avusturyanın verdiği sözde durmadığını göstermekte şu hali imarete ve ad' eylediği muaveneti ifa edip etmeyeceği hususunda meşkûk bir ikamekte olduğundan Bulgar ordusuna kuvvet'ül-zahir olacak ahir bir muavenet terhisine teşebbüs edilmiş otul ve deriz mezkuratı icrasından sonra kara denizde mevcut kılınç ve kalkan balıklarıyla taarruz ve tedafi bir infak hakkı akdemine karar verilerek isbatına teşebbüs kılınmış olduğu esasız gizleyip kendisini ihfa eden bir Bulgar diplomatının beyninden anlaşılmıştır.

1.7.7. Dâhili Telgraflarımız

Cisri Cedid: 5 — Geçenlerde İstanbul cihetinden karşı tarafa geçirilen (Kamus-ı Harit) in manayı takilesinden dayanamayıp zaten kadid olan köprünün beli bulduğu icra kılınan tahkikat müşkofuna neticesinde tezahür eylemiştir.

Tiryki Çarşısı: 5 — Heyet-i Tiryakiyan tarafından icra edilen bariz ve amik tetkikat ve muharebe üzerine serkiden alınan tutanların yaktılar üzerindeki ramazan bamdrollerinden başka her zamanki nevilerinden kıl kadar farkı bulunmamağa karar verilmiştir.

Serkaci: 8 — İftar etmek üzere buradaki lokantalaradan birine gelen kele koloğlu yerinde büsbüyük bir zat ısmarladığı tas pilavını tabakla geldiğini görünce pek izyade hiddetlenerek biraz aşır taşınmış ve (sizi gidi yalancı herifler! Listeye tas pilavı yazıp müşteriye tabak pilavı getirmeyi ben size gösteririm.) gibi bazı yavanpilavı getirerek sarf eylemiş isede hazırımın müdahale ve tavastı üzerine iş tatlıya bağlanmıştır.

Borsa Hanı: 8 — Borsa hanıyla civardaki sarraflar şu aralık pek ilerde olan bu ikonaj mevdesinde kapılarak kasa ve camekânlarındaki mevcut karamis eldivenlerini kemal-i nefretle sokağa atmışlar. Vemarin ve abirinden hiç kimse bunlardan bir tane almağa tenezzül etmeyerek üzerlerine basıp geçmişlerdir.

1.7.8. Karagöz

Ben pek inanmadım. . Canı isteyende inanmamakta mazurdur.

1.7.9. Yeni Kitaplar

Bulgaristan ahvali tarihine ve çağrı afiyesiyle suret-i teşkil ve idare-i dâhiliye ve ahval-i askeriyeden bahs olunmakta münkari, burada Nazif serveri demekle arif, Nazif gayrı Nazif tam herif müolanat elif turabe-i fesadı düşünmeğe yoklanarak münafi-i ihtiyaresi canibe a'zam olunurken bir sam-i şehir etsem taradından maal-karahe alınan son resmidir.

1.7.10. Karagöz

İnşa' sonu hafiften böyle olur.

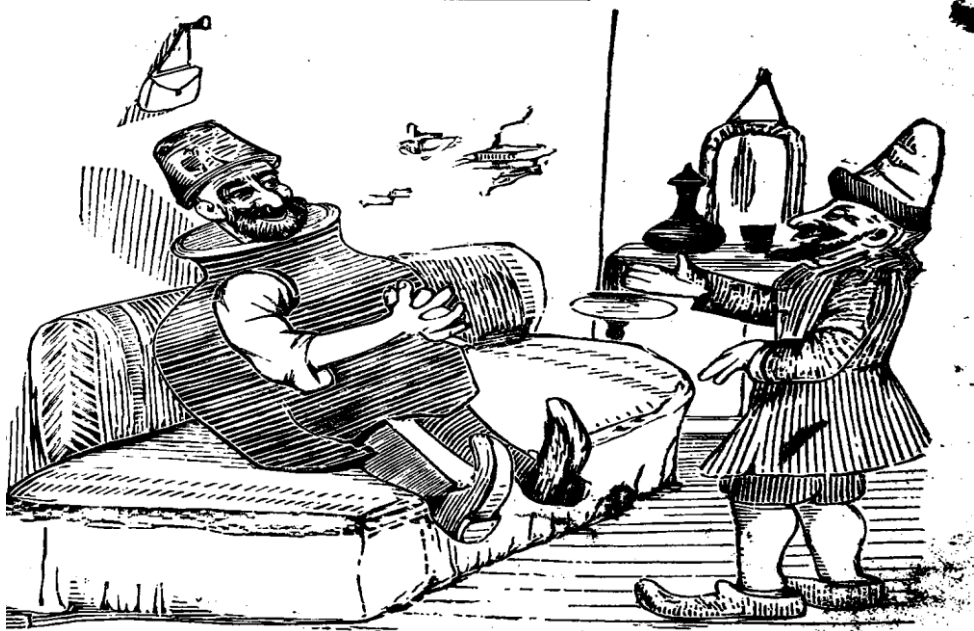
Olarak (Bulgaristan) namıyla üçüncü ordu zabıtasıdan Yüzbaşı Ragıp Refiki Bey tarafından kaleme alınan mesur eser birinci fermuası zib' ever-i sahih matbuat olmuştur.

1.7.11. Bingöz İttihad Ve Teavün Cemiyeti

Bu Gece: Ahmed Hidmet Efendi hazretleri canından kayıp mukid bir konferans.

Yarın Gece: Müstaker şehri mevzu refikası envar beyleri canibinden mahazam vemli bir kumdu ile alaturka kansız.

Cemiyetin ramazan ibtidasından biri ibraz ettiği faaliyet ve hizmet cidden şayan-ı takdir olduğu zikr etmek lüzum-ı şear-ı hamiyettir.

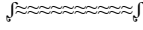
- Aman yahu. . Karagöz. . Bu ne kılık...
- Yerli malı yerli malı diye başımı ütüledin... Bende sırtıma uyuz koyu ile başka kılık sakisinden başka giyecek yerli malı buldum.. Bu hale geldim.. Bari birde ballı kahve ısmarlada tam olsun...

1.7.12. Muhabere-i Aliyane

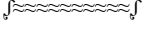
İzmir’de Mehmet Nuri Efendiye — Varakanızın neşri için zatınızın malum varaka-i zirisinin münhem olması icab eder. Neşr-i matlup ise diğeriini gönderiniz.

İK DAM MATBAASI**ALİ FUAD****(NUMARA 25- s.4)**

Muharriri: Mahmud Nedim

Seneliği Dersaadette İdare
Hanesinden Alınmak Üzere
(45) Vilayete Posta İcraatı ile
Birlikte (65) Guriştur.

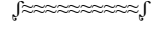
Altı Aylık Abone Kabul
Olunmaz Memalik-i
Ecnebiyeye Seneliği (80)
Guriştur.

Jonrnalllusrté

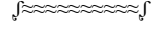
Kara-Gueuz

Sahib-i İmtiyaz ve Musavviri:
Ali Fuad

Posta İcraatı Verilmemiş
Mektuplar Kabul Olunmaz
.Derc Olunmayan Evrak İdare
Edilmez.

Her Nev'i Evrak Muharrer
Namına Eski Zaptiye
Cedidesinde 38 Numaralı İdare
Haneye Gönderilmiştir.

Administration : Reu Eski
Zaptié 38

Şimdilik Cumartesi, Pazartesi ve Perşembe Günleri Neşr Olunur Musavvir Eğlence Gazetesidir.

Numara 26

[Nüşası 20 Para]

Sene 1

1.8. NUMARA-26 CUMARTESİ

28 Ramazan 1322

11 Teşrin-i Evvel 1324

24 Teşrin-i Evvel 1908

1.8.1. Muhavere

- Merhaba benim koca derbederim.
- Hoş geldin benim kaba canlım.
- Ne demek? Sen bana gelişin dersen de sana koyu çeneli demişim çok mu?
- Ben sana gelişim dedim derbederim dedim derbederim.
- İyi ya. . Bende sana aklıma kâfi diyor derdim.
- Vay! . .
- Ne zan ediyordun ya.. Daha kızarsam bak neler ederim.
- Aman Karagöz. . bu gün şairlik damarların kabarmış..
- Evet. Avucumda pek kaşınıyor. İster isen seninde ense kökünü kabartayım.
- Yahu.. iki lafın arasında acele bir münasebetsizlikler edersin. Gel şu haviden vazgeç.
- Geçemem Hacivad geçemem.

- Pekala.. Ne halt ediyorsan et. Fakat mademki bugün şuaraya edersen var.. Haydi, gel bir iki beyit söyleyelim.
- Pekala olur.. Ama azıcık dur. Şu işimi bitireyim de tavuk pazarına kadar gidelim.
- O niçin?
- Seninle de başka yerde şairlik edilir mi ya.
- Afv edersin. Ben adeta şairim. Hem de demem. Şairini bir şair mahir ve yekta tanzim-i edebiyat ile lal-i kalemi salik vezne-i keşide de bir istiad hematayım.
- Herkesin arşınına göre bez verilirse, belki seninde dediğine inanan bulunurdu ama gel gör ki iş öyle değil azap ya..
- Halep orada ise arşın burada... Bir beyit söylerim, cevabını ver bakayım..
- Hala zırlada cevabını ağzına tıkayım.
- Bu gece iftara bilmem kime gitsem acaba
Galata semtine doğru yürüsem hoş olur.
- Çekil Allahı seversen bana da tutma kaf
Sen itama kapısın kim açar hı bedeli
- Nereye gitsen efendim bana hürmet olunur.
Ne demek hem ne demek ben ki şehir aklı
- Gülerim sözleri ki sen gibi bir muhsaranın
Sen elbette kovarlar okunmadan sela
- Haberin yok bu gece davet olundum paşaya
Beni kendin gibi meskenimi sanırsan hı ağa
- Sıkırım sımsıkı gayretliğini sen haddini bil
Sana kim yüz verir iyi kafalı reis hem ki
- Yıkıl oradan sözünü, sohbeti bilmez herif
Bana allame-i dünya deseler bu şüphe sözü
- Babilir gülmeden her kim işitirse sözünü
Sana allame değil, insan demek elbette hata
- Beni sen perde-i irfan arasından göremezsin
- Bana her halta açıktır, hala bizim tarafa
- Daha sen çok sulanırsan, yapacaksın şurada
- Yüzüne bir perde frank, belki üç de sopa
- Yoo. . işe dayak karışmayacak. Şairin nezaketi. Nezaheti, dayağın galezeti ile mütenasip düşmez.
- Herifin birine “ keyfin nasıl? “ demişlerde “ adamına göre ” diye cevap vermiş.
- O ne demek?
- Ne demek olacağını soruyorsun ya gerek var mı?
- Adamına göre şair söylenir. Mesela şairde nezahet-i üslup, nezaket ifade gerektir diye mecuhi hakın kesb-i istihkak etmiş bir müşariyede: “ Canım efendim, ne güzelsin, ne latifsin “ denir. .
- Vay bu taş bana mı?
- Kafanı çekte sana gelsin...
- Karagöz.. İbişin hoşsun. Fakat şu kabalığın çekilir gibi değil.
- Hacivad.. yok buradaki kaba ama çekilir.. Hem ne kadar kaba olsa o kadar hoş gider..

- Ov. Diyecek yok. Doğrusu puf buradaki nasıl benzersin ya. O boğazdan ne güzel ne latif ayır. Halbuki sen ham armut gibi demek gayretlerin ile kalır da vurduğunu patlatırsın..
- Galiba bende şimdi başı bir yerde eski gününde patlatacağımda o vakit aklın başına gelecek.
- Bu gün yine karışılır gibi desek. Vereyim gideyim..
- Ama ne kadar iyi yaparsın bilir misin? bir saattir şurada çene çaldık da bir münasebetli laf söyledin mi? Haydi tosunum haydi. Boyunu göreyim...

1.8.2. Ciddi

Sadi Paşa merhumun halilesi Belkıs Hanım Efendi, kahraman harit Niyazı Bey efendinin direkleri arasında teşhir eyledik de bulunan kıyağını ziyaret ve rusununda te'sis edilecek mektebin mesarif inşaiyesine medar olmak üzere beş lira teberri' ile ibraz me'muru hamiyet eylemişlerdir. (*NUMARA 26- s.1*)

1.8.3. Bu Konsere Dair (1)

Pek damada Malaylı
 Beş parasız kalmamalı
 Hususumuzun ekmeğine
 Bal ile yağ çalmamalı

Yerli malı yerli malı
 Başkasına almalı

Fabrikalar yaptıralım
 Yerli malı sattıralım
 Harca hep varımızı
 Biz niçin kaptıralım

Yerli malı yerli malı
 Başkasını almamalı

Çeşmimizi dert açalım

Rey hatadan kaçalım

Leyl ve Nehar gayret edip

Nur terki saçalım

Yerli malı yerli malı

Başkasını almamalı.

1.8.4. Dâhili

Dilencilerden taşralı olanların memleketlerine azamı ve buralı bulunanlarında yakalı sırmalı elbise etkise eden ve resmen dilenciler kethüdası bulunan zat tarafından istihbar kılınması üzerine esnafın şu suretle dağıtılarak kendisinin açıkta bırakılması mağduriyetinin muceb olacağından bahis ile münasip bir hizmetle kayrılması hakkında makam-ı aidiyetine müracaatta bulunduğu haber alınmıştır.

Tramvayların bi-tamam hareketinden şehrimiz ahalisinin pek ziyade şikayet etmekte olması ve muharririnden şehverderen birinin badema tramvaylara binilmemek suretiyle kumpanyaya karşı umumi bir garaz yapılmasını tavsiye etmesi, tramvay heyet-i idaresini hayli düşündürmüş ce icra edilen mezkurat-ı madide neticesinde teşrih- i hareket zamanında tramvay arabasının üzerlerine

(1)İşbu gelmenin manasını Canip Karagöz dahi birçokları gibi olca anlayamamış vazife bilahare buna dair yazılanları okuya okuya bir dereceye kadar manasına ermiş ise de hangi lisandan me'huz olduğunubir türlü kestiremedeğinden o cihetle dahi tayinini erbabdan raci ediliyor. Birer yılkin açılması kararlaştırılmış olduğu malumat-ı seradandır.

Cümle evrak hevadat koparıp vaveyla

Parçalandı hasır İstanbul dediler. Hifa!

Ağladım bir hayli müddet yad edip geçmişleri

Namını te'cil için ettim neşaid-i inş
 Ruzuşup durmayarak işleri idi mürsahat
 Millete hizmet için etti hayatını ikta
 Bunca lafızdan haciz, hürmet etmek lazım
 Namına bir abde demek pek seza ve ahra
 Pay-ı tahkir altına aldık, azıp çıkıştık
 İltifat etmez idik etse de bes ve şekva
 Pek kolay tamir olur üstü de altı gibi
 Bir çekiç vurmakla yazar etse kalkık peyd
 Serseri melce-i üstü, medyalıktır altı
 Köhne saçından dübürlü alel makmil meva'
 Atilane ayrılır, şiddetle kavuşurdu
 Dubalardan biri mecnun, sanki bir leyli
 Şemsiye baston kırar, pantolon yırtar idi
 Arardı yaptığını pek edna sararlar bazı
 Nice yıllar yaşamış, görmüş idi afetler
 Derdi devran eylemeleri ana de-hoş alka
 Şöhreti şayeh olunca Avrupa gönderdi
 Mevzuya davet için kendine has istida
 Sayesinde bin tefeli kesb-i saman etti
 Bu inayet, bu sıhhat kimdi vardır aya?
 Kim ki hizmet etse ona latif eyler
 Hepsinin alması esef ederdi ana
 Han, hamam, dükkan, akarat, bağcılar, ebradlar
 Meclisler, ettiler bunca ama kan inşa
 Say mahsulün alıp beraber idi nazırlar
 Tevabi düzdü uyuzdan hep, Rami Paşa

Hakkı el-insaf sevilen yaklaşmam bilmem fikrim
 Mesele-i inzar bu babla böyle me'kul olunur mu ifa'
 Bunca bildir köprü tebdil alacakmış derler
 İtimad etmeyiz bunlara, asıl kıta
 Köprüyü ifsalımızdan böyle aldık, biz dahi
 Eyleriz ahlaka ani halde terk ve ihda

Direkler arası şantozlarından birisinin vechi tepe kandaki badanaya aldanarak kimse melun ve merdarine rabt-ı kalp meftuniyet şu suretle ibraz eseri hamakat ve belahet eden bir mağrik geçce akşam (Ah!) dedikçe tepesinden duman çıktığı görülmesi üzerine etraftan yangın var zannıyla koşuşulmuş ise de işin mahiyeti anlaşılması üzerine ir bardağı on paraya satılmakta olan halis (!) nar şurubuyla atik-i merkumun tercihini itfa edilmiştir.

1.8.5. Ramazan Ser Gezişlerinden

1.8.6. Geçen Nüşadan Mebaid

—Ehemmiyetsiz şey. Her vakit olağandır.

Dedim. Yine acele ile yoluma devam ettim. Köprünün belki daha yarısını geçmeden (güm ?) top atıldı sağirede hiç dayanmam. Yanımda da tabakam yok. Geçerken köprünün başındaki tütüncüden almağa karar verdim. Tam oraya gelip de elimi çantama attığım zaman fena halde şaşırdım. Bizim çantanın yerinde yeller esiyor. Başka çabama koymuş olmaklığım ihtimaliyle her tarafımı aradım. Yok, yok.. Zaten tiryakilikle dönmekte olan başım bu defa' büsbütün döndü. Biraz düşününce kavga eden meyhanecilere bakarken yanıma sokulan hain gözlü bir herifin bana bir omuz çarptığını hatırladım. Evet, içerisinde tamam iki lira iki mecdiye yedi guruş bulunan çantamı ecirsiz, dolandırıcı yankesici herif aşırıyordu.

Ne yapacağımı şaşırdım kaldım. O kadar yayan gitmek mümkün değil. Hala sağiresiz hiç duramam. Acaba rast gelirim ümidiyle etrafıma baktım. Hiç öyle bir aşınaya tesadüf edemedim. Bütün akıl ve zekâvetimi toplayarak şu işin içinden çıkmak için bir parça düşündüm. Düşündüm ve buldum da. Ah keşki bulsaydım.

Zihnimde tasarladığım plan üzerine harekete karar vererek köprübaşında nöbet bekleyen arabaların numaralarını tetkike başladım. Kenarı üzerinde sarı boya ile yazılı (3) rakamı gördüğüm bir arabacının yanına yanaşım.

— Sen üçüncü daire arabası mısın?

— He he . . . Üçüncü dairenin.

— Arabalığın ne semte?

— Hekimoğlu Ali Paşa da.

Kendi kendime:

— Oh. çok şükür. Dedim işte bu sefer umduğum çıktı. Bu da bir hüsn-i tesadüf.

Aramızda muhavere başladı:

— Aksaray'a ne vereyim?

— Üç çırak.

— Yok iki çırak vereyim.

— Ha gel bakalım.

Harabe yüz tutmuş bir araba. İçine atadım. Ayağımı şu suretle yerden kesmeğe muvafık olduğum için bu rakam iyi ferahladı. Mamafih çaldırdığım çantanın acısında hatırımdan çıkmadığı yok.

Yeni camii' müftü hanesinin önünden geçerken saate baktım. Top atıllı bir çeyrek olmuş.

— Yarım saate kalmaz evdeyim. Diye kendimi teselliye başladım. (*NUMARA 26- s.2*) Ayağım yerden kesildi. Fakat tütün ihtiyacım hala bak. Hala arabacının içindeki sağirenin kokusu burnuma geldikçe baygınlıklar geçiriyorum. Kurduğum planı etraflı surette takibe karar verdim.

Sultan Hanımdan geçerken bir tütüncünün önünde arabayı durdurttum.

— Şuradan bana bir yüzlük zivanlı sigara al. Üstümde bozukluğum yok. Şimdi lira bozdurup zarar etmeyeyim. Aksaray'da veririm.

Arabacı pek samihane durarak kim olduğunu bilmeden emniyet gösterdi.

— Peki be paşam.

Paketi alırken geç kalmış bir simitçi:

— Ramazan gülleri saman kokulu. Nidasıyla yanımızdan geçiyordu. Arabacının yumuşak yüzlülüğünden aldığım cesaret ile:

— Şuradan üç tane simit aliver.

Arabacı onu da aldı. Simidin birisini kendisine uzattım. İkisini de ben yedim. Artık mercan yokuşu çıkıyoruz. Paketi açtım. Bir sigara arabacıya ikram ettim. Birini de ben tellendirdi. Oh! Gel keyfim gel. Laf olsun diye sorum:

— Adın ne?

— Hüsmen.

— Nerelisin?

— Rumeliliyim.

— Neresinden?

— Tatar pazarcığından.

Muhabetimiz daha uzayıp gidecekti. Fakat birden bire vukua' gelen bir kaza, yok kaza da değil benim için büyük bir felaket. Ne musahebe bıraktı, ne bende neşe. .

Mercan yokuşu üst başında çarşı kapısına giden çarşıya dönerken karşı taraftan alabildiğine süratle gelen bir araba bindiğim arabaya hızla çarptı. (Aman) demeye kalmadan başımı bir kere arkadaki körüğe vurarak tepe taklak yere yuvarlandım. Kendimi toplayıp ayağa kalktığım zaman beni bu hale koyan arabaya hiçbir şey olmamış gibi yine eski süratiyle yokuştan aşağı gidiyordu.

Sendeleyerek bizim arabanın yanına gittim. Aboo arka tekerlek hurda haş olmuş. Ne lastiği kalmış, ne çemberi. . Bizim hüsman ağnında öfke tepesine çıkmış. Açmış ağzını:

— Ne bunlarda arabacı mı. Bacak kadar kızanların eline araba verince ta böyle olur. Ama alacağı olsun o tosunun. Ben de ona ıslah bir iş edeyim de görsün.

Sonra bana döndü:

— Gördük A beyim. Teker kırıldı. Ta bununla gayrı gidilmez. Sen benim tütün parasıyla simit parasını versen, başka bir araba bulur binersin. Buraya kadar diye bir çırakta bekliyorsan eyvallah. O da senin üstüne.

Bu sözler kulağıma adeta bir kızgın demir gibi giriyordu. Bende o para bile yok. Bunu i'tiraf etmekte müşkil. Orada borç alacak bir tanıdık bulmak imkanı olduğu gibi üzerimde de para edecek bir şeyim de mevcut değil. Cebimdeki saati on sekiz guruşa Selanik bunmarşasından iki sene evvel aldım. Şimdi satsak belki beş guruş etmez. Bu defa' yine bir fikr-i sarîh ile şu müşkilden kurtulmağa teşebbüs ettim.

— Yok, dedim ben senin arabana bindim. Senin araba ile evime gideceğim. Nasıl olsa arabayı yerine götürmeyecek misin bende beraber giderim.

— Ne hale ama. Bir adamcağız bulup çekerek yerine bağlamalı da onun ile sürtmeli.

— Haydi nerden bulacaksan bul.

— Gel bari hayvanların önünde dur da etrafımıza bir bakınalım.

— Çar ne çare razı oldum. İspir gibi hayvanların önüne geçtim. Biraz sonra hüsman ağa oradaki fırından iki odun almış geldi. Arabacı sandalyesinin altından biraz ip çıkararak tekerleğin yerine odunları bağladı. Sonra bana hitap etti:

— Şimdi araba gider ama sen binemezsin. Al işte ben sana başka arabaya bin dedimdi ya. Ya biz bir daha yaya gidelim. Aksaray'a tepe aşağı inerken binersin.

Bit-tabi' teklife muvaffak ettim. Arabanın yanında yürüyerek bizde tramvayın merkezine kadar geldim. Orada bizim hüsman ağanın gönlü oldu.

— Pek ağırlığını verme.

Tembihle beni arabaya bindirdi. O bozuk kaldırımlardan odun tekerlekli araba ile iki tarafa çalkalana çalkalana evin kapısına kadar geldim. Fakat çalkalanmaktan ne beynim kaldı ne çekerlerim. O girdiğimiz hemen orada bir minder üzerine uzanarak:

— Aman arabacıya on beş guruş verin dedim.

Bizim nakıs ihtiyar iş bilir bilmez hemen atladı.

— A! On beş guruş çok ayol.

— Verin, dedim. O adamcağızın ben pek büyük lütfunu, iltifatını gördüm.

— Doktor. . Doktor. . . Beke yorulma. . . 000,004 liralık bilye — Kara Aydın hassa-i senedeti onun karnında iken uzar iyi olur.

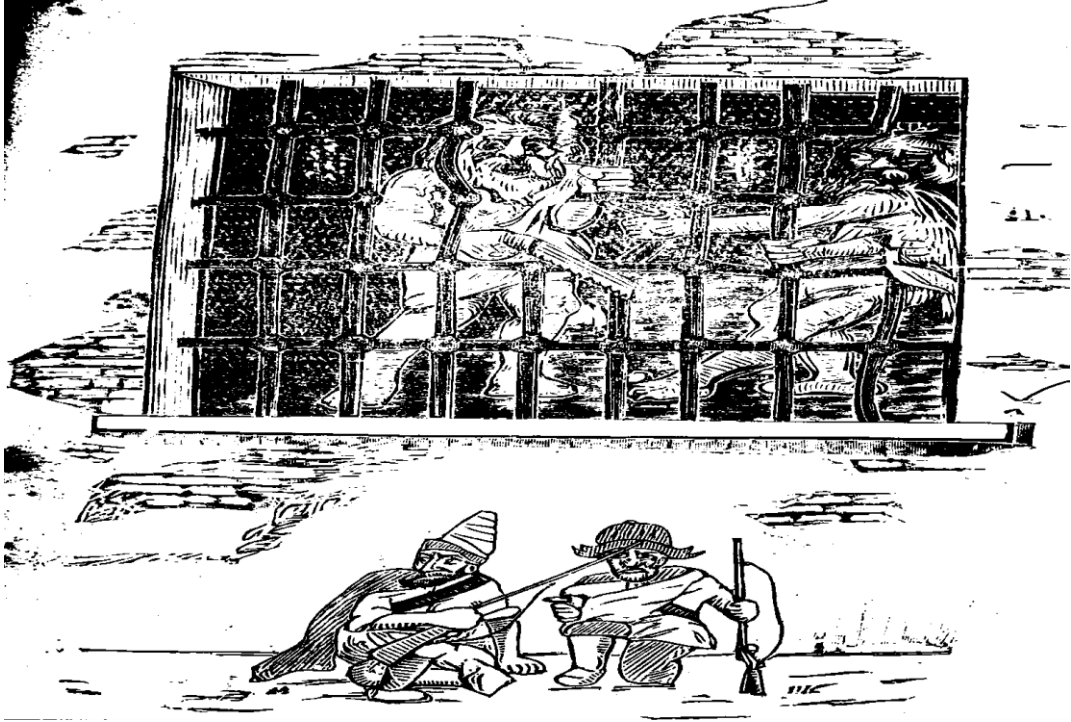
1.8.7. Telgraf

1.8.8. Dâhili Telgraflarımız

Şehzadebaşı: 10 Teşrin-i Evvel — İbraz eylediği fevkalade zuhurlar ile her gece mazhar-ı takdirat olan cambazlardan biri İstanbul ve Galata kaleleri beytine ip gererek beş dakikada İstanbul'dan Galata ya gidip geleceğini bil-beyan bir masika-i tertip eylemiş ve kifayetin birkaç güne kadar evrak-ı havadisle ilanı mukarrer bulunmuştur.

Tünel: 10 — İstanbul'a iki gün evvel gelmiş ve ilk defa' olarak tinele binmiş olan tiryaki trenin hareketle etrafı istila eden karanlıktan gecenin hululüne hüküm ederek sağireyi tellendirmiş ise de üst başa çıkar çıkmaz ferîge vurarak izhar-ı nedamet eylemiştir. (NUMARA 26- s.3)

Haliç: 10 — Feshane-i mahkumen burada rüsum-ı intizar olan sefin-i atika-i i'sar dide, tahtında aramanızın istirahat bulunan midyeler dün akşam büyük bir muntika akd ederek çanak kalmadı ki gemilerle gelecek hem cinslerinin parlak surette istikbali için tedarikat icrasına karar vermişlerdir.

- Sus. . Dinle dinle . . Bak kırtırtı dolaşiyor. . Sakın fırlamasınlar. . .
- Merak etme Hacıvad. . . Kulağım karıştı. Hadlerine mi düşmüş. Hala biraz daha kımıldasınlar da ben onlara anlatırım...

1.8.9. Takvim –i Ceraid

Sabah 9 Teşrin-i Evvel

. Hala bakalım. . . . Ne demişer?

1.8.10. Karagöz

Biri, aldı kalemi eline bakalım ne söyledi, diye yaz da aşk-ı Kerem ile Köroğluna nam-ı nazar olsun.

Yine Sabah'tan:

Hataya dürbünün tersiyle bakıyorsunuz.

Karagöz

Darılmazsan söyleyeyim. . Azizim sende öteki taraflara bakarsın ya. . .

Yeni Gazete:

Yangın anaları yandı mı?

Karagöz

Bir kimsenin gülü havayı bile soruldu. .

Yine Yeni Gazete'den:

En meşhur kalemlerin meşhur arefeti olan (boğça) yı . . .

1.8.11. Karagöz

Aman acaba bu boğça nerede? Sırf kamış dikilmiş de başka bir şey zari olunmamış mı? Yoksa boğça ismiyle açılmış yeni bir sergi mi?

Yine Yeni Gazete'den:

Şirket-i hayriyenin öteden beri meşhud enam olan intizam idaresinin mevhum bir hayalden başka bir şey olmadığı şu sıralarda bütün bütün meydana çıktı.

Karagöz

O şimdi meydana çıktı. Çoktan bulurduk ama sansür yaz durmazdı. Unuttunuz mu?

Sabah: 10 Teşrin-i Evvel

. . . . Mesudiye İtalya'dan getirildiği zaman kalgöze ihtiyaç görülmeksizin halice girebildiği için mesudiyeyi römorker ile çar etmeye lüzum yoktu.

1.8.12. Karagöz

Amanın bunu hangi emir eli yazmış (!) . . böyle koskoca yazar hali değil, layihaya giren çıkan saffe-i ticariyenin bile romorkörlerle çare-i kavaid mevzu' acibinden ve hatta sigorta tazminatı mukteziyesinden iken. . . Şu yolda beyan-ı matlua ve hatta birkaç satır aşağıda iki romorkerle çare lüzumatı beyanı . . . haylice garp tezat değil mi?

Tercüman-ı Hakikat: 10 Teşrin-i Evvel

. Hem de kitabe-i hizmetiöyle (Sabah) gibi at sergisi, mamulat kapar özü, hata (Sadakat) yolunda daha meydan-ı intışarda çıkamayan ceraidin men'i neşri gibi hizmet-i sadakata (!) ile mezin olduğu cihetle . . .

Karagöz

Karain-i Osmaniyeden bir zatın geçenlerde ismini hatırlamadığımız bir gazetede münderiç mektubunda Selanikli Tevfik Beyefendi biraderimizin (Sadakat) gazetesinin niçin neşredilmediği soruluyordu. Şimdi defa' merak eylesin..

Hukuk-ı Umumiye:

. Dersaadet pabuçusunun yanında bir türlü başlamış ve mütehasır derdest edilememiştir.

Karagöz

Nasıl olur? Hiç olmazsa yüzünü de mi görmemişler. Yoksa salahın sesi, mütecasırın fırınından sonraki işitilmiş...

Saadet: 10 Teşrin-i Evvel

1.8.13. Mezkurat-ı Dostane

2

1.8.14. Karagöz

Birincisinde ses çıkarmadım ama artık dayanamayacağım. . . Acaba bilerek mi yazıyor. Yoksa kitap-ı mahsusa devir ediliyor mu? Bana kalırsa bu gibi mevadı erbabına bırakmak hem kaderdanlık, hem haddi şinaslık olur.

1.8.15. Tiyatro

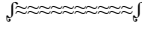
Tepebaşındaki kışlık tiyatroda (Mali Osmanlı Tiyatrosu) tarafından bu gece: Sabah Harit / oyun 5 talepli.

İKDAM MATBAASI

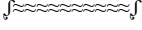
ALİ FUAD

(NUMARA 26- s.4)

Muharriri: Mahmud Nedim

Seneliği Dersaadette İdare
Hanesinden Alınmak Üzere
(45) Vilayete Posta İcraatı ile
Birlikte (65) Guruştur.

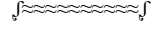
Altı Aylık Abone Kabul
Olunmaz Memalik-i
Ecnebiyeye Seneliği (80)
Guruştur.

Jonnalillusrte

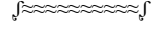
Kara-Gueuz

Sahib-i İmtiyaz ve Musavviri:
Ali Fuad

Posta İcraatı Verilmemiş
Mektuplar Kabul Olunmaz
.Derc Olunmayan Evrak İdare
Edilmez.

Her Nev'i Evrak Muharrer
Namına Eski Zaptiye
Cedidesinde 38 Numaralı İdare
Haneye Gönderilmiştir.

Administration : Reu Eski
Zaptié 38

Şimdilik Cumartesi, Pazartesi ve Perşembe Günleri Neşr Olunur Musavvir Eğlence Gazetesidir.

Numara 27

[Nüshası 20 Para]

Sene 1

1.9. NUMARA-27 PAZARTESİ

30 Ramazan 1326

13 Teşrin-i Evvel 1324

26 Teşrin-i Evvel 1908

1.9.1. Muhavere

- Merhaba Karagöz.
- Ooo.. Hoşgeldin... Nerelerdesin bakayım?
- Nerelerde olacağım.. Gezip duruyorum..
- Ne o? Yoksa belediye çavuşu mu oldun..
- A.. Akıllar versin.. Belediye çavuşu olsam gezer miyim.. Şu yakınlarda meydanda gördüğün var mı?
- O da var ya.. İyi nerelerde dolaştın.

Bu esnada en ziyade alışveriş yeri olmak lazım gelen yerleri.. Aman Karagöz.. Mağazalarını sorma. Kanda ise olta ile müşteri avlayacaklar. İştiyakın köprülerinde yapma bebek yerine müstahdemin tevziyor. Yatırınız.. Şöyle günlerde tırınığ tırınığ olanları çıkmamaya dolandırırken iflas etmiş bezirgan mesele-i dariye endişe dolmuş. Hem yalnız bunlar değil hepsi öyle..

- Orası bak ne alemde?

- O Fransa tabiyesinden imiş...
- O malları...
- Mala bakılmıyor. Mağaza sahibinin tabiyeti aranılıyor.
- Doğru doğru. Eğer öyle olmasaydı nice mağazacılarımızda müşteriye ağ ile yakalarlar idi...
- Evet hakikaten bu cihet pek tuhafıma gidiyor. İlk hatveyi anan fezanur derler. Sahihen öyle oldu...
- Canım birader. Şimdi işi iyice tetkik edelim. Bir kere mesleğe dahil olan, parası verilen malı alınmazsa müntazır olacak kim.
- Vakıma öyle.. Olca ama.
- İyi. Öylesi möylesi yok. Bir işi çok işleyemeyenler.
- Ne olur ki..
- Ne olacak ki altı Çobanoğlu çıkar..
- Ha ha hay. . Hoşuma gitti. Kehani. Her ne ise.. Aman Karagöz şu bulmuş mudur nedir onun...
- Hay dilini eşek arısı soksun... Bu boykotaj... boykotaj..
- İyi pekala.. İşte o dediğin lafın manası nedir?
- Ulan ben Fransızca bilir miyim?
- İyi bu laf Fransızca mı?
- Onu da iyi bilmem..
- İyi pekala. Bunu kim çıkardı.
- İsmi lazım değil refikadan biri..
- Canım bunun Türkçesi yok mu..
- Olmaz olur mu..
- İyi niçin yazmamış..
- Ulan. . bu da sorulacak şey mi.. O da senin benim gibi mağazasını bilmez midir de onun için...
- Aman Karagöz. . Öyle bir halt ettin ki deme gitsin..
- Neden abesiyet..
- Neden olacak. Bir muharrir manası bildiği lafı yazar mı?
- Ulan sen hakikaten avanakmışsın ya. . . Haydi o muharririn yalnız bu yoktu gelmesi yazmış. Yalnız bu kadar olsa ne canım. Daha neler yazılıyor.
- Ya . . .
- Yine öyle ağzını açıp da alık alık yüzüme bakıyorsun.
- Karagöz.. Şimdi hatırıma ne geldi biliyor musun?
- Ne bileyim ben.
- Hanya hukuk-ı umumiye gazetesi geçenlerde “ kendisine bir kağıt verilince alık alık adamın yüzüne bakıyor “ diye birisini yazıyordu.
- Ulan heyet zorla gelece mi getirdik. Nereden de hatırıma geldi.
- Aman böyle şeylere bayılırimda hiç hatırımdan çıkmaz.. Ne ise. Sadede gelelim. Mesele-i mektep-i hukukun mevkumu tayin etmek değil, belki de vücudundan haberdar olmadığı halde hukuk-ı düvelde, hukuktan ima şu dostlar arasındaki hukuktan değil... Alem-i hukuktan bahis eden muharrircikler yok mu . . .
- O da mı var?

- Ha şunu bileydin..
- A canım.. Bir insan bilmediği şeyden nasıl Bahis edebilir. Buna aklım ermiyor.
- Senin aklına ermiyor ama onlar ceraid ediyor.
- Pekala.. Tiyatro münakidesinin tenkidatı da bu kabilden değil..
- Ha.. O iş büsbütün başkadır. Felan oyun iyi oyundan, filanca aktör fena oynadı demek (*NUMARA 27- s.1*) o kadar kolaydır ki.
- Canım iyi ama.. Ondan başka gören tiyatro anlayan yok mu? Onlar ne derler..
- Ne diyecekler. Hiç .. felan aktrist felan piyesin şurasında şöyle yapmak lazım gelirken böyle yaptı. Deyince nereden anlaşılacak..
- Ha.. Anladım.. Fakat o halde ona munakid denir mi ya?
- Tuhafsın Hacivad. Ona d kimse sen tiyatro demiş ya! Canı istemiş, bir diğerini takliden öyle tahis etmiş..
- O başka..
- Mamafih.. Ne de olsa ben onu yazanı da yazdıklarını da severim. Zararı yok. İleride daha iyisini yazar.
- İyi o halde ötekilerde yazarlar.
- Aman Hacivad yine haziyaneye başladık. Başka bahse geçelim.
- Pekala dediğin gibi olsun.
- Öyle ise şu istikbal gazetesini al bakalım.
- Ne yapayım?
- Okuyacaksın.
- Bir, seni. .
- Şöyle bir göz gezdir. Hoşuna giden bir yer olursa oku.
- . . . Aman burası hoş . . . bak bak Salihli i'şar kitabı Mehmet Efendi istediğini gazeteye yazdıramamış diye gazeteleri iade etmiş. O da beş buçuk. Hem de çil guruş olarak beş buçuk guruş istiyor.
- Bu o kadar tacib edilecek bir şey değil..
- Lazkiyeden istenilen aboneyi bizde kemal-i safvet (!) ile göndermiştik. Aldığımız cevap ne idi. Varakımı neşr ettiğiniz diye abone istemem dedi mi? İşte bu da o kabilden.
- Ah . . . Bu iyi usül o halde gazeteye niçin birçok para vererek i'lan derc ettirilmesin.. Bir abone . . Bir urka. . Kaç kitabım bil-abome...
- Değil mi ya . . .

1.9.2. Dâhili

Eyüp oyuncakçılarında mevhum ağa namında bir sahib-i zanaatın sükut-ı dilinden düdük ve helvacı kabağı yapar ağanın saplarından zurna imalatına muvafık olarak ihtira' beratı almak üzere makam-ı aidiyesine bil-istida müracaat eylediği ma'al-şükran istihbar kılınmış ve ağa mumaileyhin keşif ve aklıyla sahih-i maliyeye vuku' bulan muavenet mahmi Karagöz mahlaslarınca şayan-ı takdir görülmüştür.

Canım ramazan süratle gitti
 Hem gitti hem avare etti
 Kısmet kesildi, davet tükendi
 Keyfim bozuldu neşem de bitti
 Dan dan da dan dan, dan dan da dan dan

İftara gitsem karnım doyardı
 Bazen bahşiş, ihsan uyardı
 Aşçıbaşıya menat edince
 Torbam dolardı tatlı koyardı
 Dan dan da dan dan, dan dan da dan dan

Bayramda hoştur doğrusu ama
 Saç paraları hiç durma yağma
 Komşu çocuğu, berber çırağı
 Para! Diyor hep bakkalda caba
 Dan dan da dan dan, dan dan da dan dan

Bekçiye bahşiş, itfale sevap
 Vermekle dolmaz, bir kar-ı naip
 Eller şakakta, defter önünde
 Aylarca sonra artık hesap yap
 Dan dan da dan dan, dan dan da dan dan

Tebrike aciz oldu şataban
 Kaldıkça baktı evvel şemsi taban
 Bil-cümle icab, tekmil-i vatandaş
 Olsun muasır, mesut ve şa'dan
 Dan dan da dan dan, dan dan da dan dan

1.9.3. Afacan

Ton ton denilen muhavid şah-ı keşanemiz, cismen hediyyeden mamuldür ama tabien cedid ve şedid değildir. Halim, hatta oldukça devri endişedir. Her gördüğü galibelik ile sevk-i merakla sokulmaz.. Bu kurtulan çalışma benzeyen liyan-ı ağzından, dâhilinde ağraz ki festaki makam-ı vurur... Zaten sen vasılı ve refikasına nisbeten kademe-i bahriyenden olmasa da onu icab-ı eder ya. . Mütevasıttır. En küçük bir tekneye bile “ kaç yakıtım kaç “ diye yol verir. Öyle kabadayılık felan bilmez.. Horoz gibi kabarma tabiatı yoktur. Çatsan aldırılmaz. Bazıları gibi her işittiğine gördüğüne kızıp da rast geldiğine saldırmaz.. Velhasıl aklını oulatır. Fakat bizim bahis etmek istediğimiz bu değil. Bunu herkes bilir tanır. Fakat doğrusunu söylemek lazım gelirse hiç kimse kendisini sevmez. Her ne ise. Mevzu’ bahsimiz olan afacan bu değil. Adı çıkacağına canı çıksın derler. Doğrudur. İşte bu afacanın da adı çıktı. Hani ya geçende İzmir’in mendirek tamir mahaline ağırlarken beli mukadder ikiye yolu kesenlere yok mu. . İşte onun adını afacan koymuşlar. Şimdi ara sıra yanımıza da geliyor. Fakat o bir geldiği ton ton ile kadem-i refikasından havf ve telaşı haklı endişeyi görmeli.. Kaçan kaçana.. Herkes o derece ürkmüş ki.. çabasını rahatına bağlayacak adam bulamamış. Al bir büyüktoj daha. Bu kelimenin henüz manasını, doğru dürüst telafuzunu öğrenmeden herkes hükmünü icraya başladı. Kendire Avusturya malı değil ama bir kere canı yakmamış, yakamamış. Haydi bunu da çekmişler bu yakutoja.. Uğraşır muğraşır. Bir yol bulamaz. Bakar ki olacak gibi değil. Ve bir elini Kabataş deyip çeker. Bir gün durur. Belki birader anlatırım da şu bu gibi çıkarırım, filanlar ile tekrar sergici iskelesi önüne gelirse de bu yumurcağa, didinir, kaptanı tir tir tepinir. Aldıran olmadıktan başka yanı başındaki bandırma vapurunun kaptanı gülmekten katılıyor. Meydana çıkardığı büyük tekte’sir gıyabını gördükçe kafı artıp refikanın düçar olduğu meşgulenin artmasından hoşlanıyor. İşte size bir boykoktoj. Fakat doğrusu istenilirse ise pek yakışıksız bir boykotoj...

1.9.4. Karagöz

Evet.. Her şeyini sui-istimal derecesinde iftira vardır mesak pekiyi olur ama kimse anlatırsan okumaz...

Balık pazarındaki balıklardan birisinin geçen sene getirdiği balığı ali fiyata intizaren satmayarak sakladığını bir tulum peyniri mürur-ı zamanla iyice kurutulmuş ve adeta yekpare bir canlı hayvan haline gelmiş olmasıyla dün akşam dükkandan çıkarak köprüden bil-mürur Beyoğlu'na doğru gittiği yalancıdolma meftuni olan müncir kedimiz tarafından haber verilmiş ve işbu (NUMARA 2- s.2) hevadet herhalde kayıt-ı ihtiyata şayeste bulunmuştur.

1.9.5. Mersiye

1

Nazar deme celale ah cellad-ı bahriye
Aç bi ilaç gezer durur ifrad-ı bahriye
Görsen bu hali ağlasın ifrad-ı bahriye
Kalbe malal bahş ediyor yad-ı bahriye
Kurbandır sefaletinevlad-ı bahriye
Tuttu cihat-ı alemi feryat-ı bahriye

2

Hangi umur-ı taht nazmında devir eder
Hergün duyulanada zapt, derbeder
Tersane hali eskiye nispetle beş beter
Açık bulundu zabtı, efradı ser teser
Kurbandır sefaletinevlad-ı bahriye
Tuttu cihat-ı alemi feryat-ı bahriye

3

Tetkik eder mi karnı aç insanlar, hizmeti
Hasıl olur mu açlık ile hüsnü niyeti
Zail olur mu hizmet ile açlık illeti
Nakarat ! ne hale koydular ah Şamlı milleti
Kurbandır sefaletinevlad-ı bahriye
Tuttu cihat-ı alemi feryat-ı bahriye

4

Aç idi bir maaş ile kalbimi intizam
Forsuda bir elbise kalınca mı verir nizamı
Askerliği nizamı düçar-ı inhizam
Kasten bu hali eyler bazı emir-i ilinzam
Kurbandır sefaletinevlad-ı bahriye
Tuttu cihat-ı alemi feryat-ı bahriye

5

Bazı emirinin bakan hüsnü hatemi
 Ahz-ı mahsusandır vihad ve gayerti
 Rahat yapıp da acıma mı başlık hizmeti
 Layık değilim cezni gözetmek miyeti
 Kurbandır sefaletinevlad-ı bahriye
 Tuttu cihat-ı alemi feryat-ı bahriye

6

Paşa, vezir lamalıdır veraseti hep
 Taksim-i garama ile olmakta dahil hep
 Hizmet, vazife! Hurus ile hiç eylemek zehab
 Biçerken baş guruş isterse bi-adap
 Kurbandır sefaletinevlad-ı bahriye
 Tuttu cihat-ı alemi feryat-ı bahriye

7

Asker değil mi bahriye efradı millete
 Niçin istememiş can-ı ibkayı devlete
 Hazır değil mi devletin uğrunda rıhlete
 Düşmek var mı bunca fedai, zahmete
 Kurbandır sefaletinevlad-ı bahriye
 Tuttu cihat-ı alemi feryat-ı bahriye

8

Devlete beka bulur mu, bulunmazsa müdalet
 Asker gelir mi gayrına görmezse mürüvvet
 Pek şayan getirdi devlete biharen bu münzilet
 Etmez mi bahriyeye hiç kimse merhamet
 Kurbandır sefaletinevlad-ı bahriye
 Tuttu cihat-ı alemi feryat-ı bahriye

9

Asker, mutih emir ve nizamât eşkarı
 Asker, vatan muhafızı, kurbanı ve pervekar
 Layık olur mu askere bakmak hakir ve harur
 Hizmet, vazife kabul ifası zar zar
 Kurbandır sefaletinevlad-ı bahriye
 Tuttu cihat-ı alemi feryat-ı bahriye

10

Bazen beş on guruşla hiç almazsa aldatın
 Lazım değil isen bizi ihra edin atın
 Mahvıyla bin revası ise destinde çalardık

İnsaf edin asır isen zazd edin, salın
 Kurbandır sefaletinevlad-ı bahriye
 Tuttu cihat-ı alemi feryat-ı bahriye.. S.N.

1.9.6. Telgraf

Bit Pazarı 11 Teşrin-i Evvel — Olası günü bir koltukçu önünde iki belediye çavuşundan azdırdığını münazayı sahib-i dükkâncının tezekküre bedelini vermesiyle ber taraf olmak lazım gelirken bilakis teşdid etmiş ve fakat iki çavuş arasında mahsur kalarak çerçi sirayet edememiştir. Esbab-ı teşdid derdest takikdir.

1.9.7. Karagöz

Bunda anlaşılmayacak bir şey yok. Karamdan mütevellid bir haraz . . .

1.9.8. Takvim-i Ceraid

Tercüman-ı Hakikat 11 Teşrin-i Evvel

. Kendisinde sanat namına derin bir heves gördüğümüz şaki efendiye. .

1.9.9. Karagöz

Acaba kaç kulaç ?

Sabah: 11

Nazif-i ser serverinin mürur tezkiresi bil-tanzim. . . .

Karagöz

Acaba sanat ne yazılacak? Ben de onu merak ediyorum. Muavinin tehririyeden Hayrettin Beyin sanak (uruk yazar) diye gösterilmişti. Bari kapıya düzgün gelsin diye bu günde (asayışı bozar) diye yazılsa. . .

Hukuk-ı Umumiye: 11

İnsanlar hakikati söylemekten mani' olunmazlar

Karagöz

İnsan namına layık olanarın iskatı o kadar kolaydır ki

Hukuk-ı Umumiye: 11

Devr-i istibdad bilenlerinden Hafıye Reşit Paşa

Karagöz

Aman ezin başını. . .

Sabah: 10

Şehre emaneti meclis-i azasının mevcut hazrı malumatın kesretle mütenasip olduğundan ilaveten üç azanın daha tayinine . . .

1.9.10. Sabah

Şehre emaneti beyefendi devr-i istibdada olduğu gibi aded-i izafiye yetse, sansana iblağ için. . .

1.9.11. Karagöz

Birkaç gün evvel şehre emanetinin faaliyetinde bahis ediyordunuz. Gördüğümüz mü faaliyeti. . . Al faaliyeti de rafa koy... Aklımızda bulunsada bir daha neticesini görmeden kuru lafa inanmayın..

Meşhur : Sahife 21

Aman Ya Rabbi ben bu kadını hemen tanıdım.. kanar hanım, minakıyan kumpanyası oyuncu kadınlarından birisi. . .

Karagöz

Ne güzel (!) tiyatro tenkiti. . . ne taziye (!) ifade . . .

Yine O Sahifeden:

. . . her hal oturanda bir başka güzellik vardır.

Karagöz

Burası biraz aşkane. .

Kar canımı, ev diye istikbali herkesi takdim ettim.

Karagöz

Burası da gayet acib ve manidar.

Yine O Sahifeden:

. . . . Çakıla bir aktris olmağın için her türlü meziyet-i taklidden her türlü iktidar-ı intaktan evvel edibe, muharrere olmağın lazım...

1.9.12. Karagöz

Teklifin mala yutak olduğu için şimdi yaya kaldık tabir ağası. . .

Tanın: 11

Belediye nizamnamesinde şehre emaneti mülükanesi tamamıyla bir me'muriyet olduğundan şimdiki malumatın alması muntazırdır.

Karagöz

Böyle bir tasvir mevcut olmamakla beraber zaten olsa da makul değil. Mebusam kanununun 84. cü maddesinde sarıh olduğu üzere İstanbul bir bervelit ad' edildiğinden bir mülükane lazım gösterilmek kabul olabilirken ve hiçbir kanunda ne ismi ne cismi mevcut olmayan daha nice me'muriyetler mevcut, hala şehre emini hakkına bir muavin lazım edilir mi? Aklı var, yakın var deler... (NUMARA 27- s.3)

(Bükreş'te münteşir " Vocalya " nam-ı ceride mesruanın 40 numaralı nüshasından istinsah edilmiştir.)

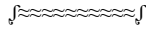
Bulgaristan'ın Türkiye ile İngiltere'ye karşı harp hazırlıkları

İKDAM MATBAASI

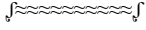
ALİ FUAD

(NUMARA 27- s.4)

Muharriri: Mahmud Nedim

Seneliği Dersaadette İdare
Hanesinden Alınmak Üzere
(45) Vilayete Posta İcraatı ile
Birlikte (65) Guruştur.

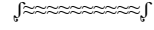
Altı Aylık Abone Kabul
Olunmaz Memalik-i
Ecnebiyeye Seneliği (80)
Guruştur.

Jonrnallllusté

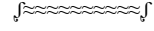
Kara-Gueuz

Sahib-i İmtiyaz ve Musavviri:
Ali Fuad

Posta İcraatı Verilmemiş
Mektuplar Kabul Olunmaz
.Derc Olunmayan Evrak İdare
Edilmez.

Her Nev'i Evrak Muharrer
Namına Eski Zaptiye
Cedidesinde 38 Numaralı İdare
Haneye Gönderilmiştir.

Administration : Reu Eski
Zaptié 38

Şimdilik Cumartesi, Pazartesi ve Perşembe Günleri Neşr Olunur Musavvir Eğlence Gazetesidir.

Numara 28

[Nüshası 20 Para]

Sene 1

1.10. NUMARA-28 CUMA

3 Şevval 1326

17 Teşrin-i Evvel 1324

30 Teşrin-i Evvel 1908

1.10.1. Tebrik-i Nacizane

Efradından olmakla iftihara hak kazandığımız millet-i nazme-i
Osmaniyyenin kemal-i saadet ve haritli bolca nice adiyet-i mübarekenin şeref
idrakine nailiyeti duasını kemal-i halis kalp ile refah ve isad eyler ve bütün
vatandaşlar mazi-i tebrik ve nihayetine müsaarat erderiz.

Canib-i rabbi menan millet-i Osmaniye yi hemah an har ve şadan ve efradı
meydanda tefrika hususunda masun buyursun Amin.

1.10.2. Muhavere

- Aman Karagöz böyle niçin oturdun.
- Nasıl oturmuyım birader kımıldayacak halim kaldı mı ki.
- Vah vah ne oldu birader söyle sen.
- Ah Hacivadcığim neler olmadı...
- Aman merakımı celp ediyorsun.
- Senin merakın kaç para eder. Benim derdim öyle dert ki... Ne söylesem derman bulur ne ne saklasam bir çaresi bulunur..
- Evet Hacivad. Öyle bir müthiş dert ki diye deme gitsin. Bir şey su-i istimale uğrasa onun çaresi bulunmaz.
- Aman ne oldu.
- Anlatacağım.. Fakat sen bana evvel bul şu haritin manasını anlatsan.
- A. . . Allah'a Karagöz bunu hala anlayamadın mı?
- Ya ben başka anlıyorum yahut başkaları bir türlü anlamak istemiyorlarda. .
- O ne demek.
- Öyle ya. . Ben her vakit Perşembe günleri muntazaman ortaya atılıp dururken bu def'a niçin camiye te'hir ettim.
- Olabilir a . . Belki bayramdır diye biraz ziyade doluştuk.
- Ulan . . Kımıldayacak halim kalmadı diyorsun hala çokça toplanmışsın diyorsun..
- İyi ya işte doluşa doluşa bu hale gelmişsindir.
- Doluşa doluşa değil Hacivad dolaşa dolana...
- Ya aman kiminle.
- Meratip efendilerle.
- Sebep.
- Sebebi mi? Martin-i Osmaniyye cemaati bayramın birinci ikinci günü mertip efendilerin çalışmalarını mani' etmiş.
- Olabilir a . . . Sana ne!
- Dur. Ulan başlatma. Söyleyeceğim. Ne çanak parti olmuşsun.
- Yeni yeni.
- Bak hala söyler.
- Haydi sustum.

- Bizde bir şey demedik. “ pekala birinci ikinci günü çalışmasın.. Ben olca biraz yazı hazırlarım. Üçüncü gününde biraz bir şey anlayan üzeri çıkaralım dedim.
- Pekala olurdu.
- Olmazmış.. Bir haraza bir gürültü. Ne demek efendim. Perşembe dünü hiçbir gazete çıkmayacak. Senin gazeten niçin çıkıyormuş. Çıkmayacak. Biz öyle karar verdik canım birader efendiler susun anlaşalım. Siz çalışmaya bilirsiniz fakat gazete neşrine mani’ edemezsiniz diyecek olduk bize ne deseler beğenirsin Hacivad.
- Ne diyecekler hakkın var demişlerdir.
- Şimdi bulduk. Bilakis . Devr-i istibdat da değiliz diye cevap vermezler mi?
- A işte bu tuhaf asıl devri istibdatın kendileri tatbik edipte sonra başkasına isnad...
- Ya işte böyle Hacivad. Fakat o olsun şurayı ematıyla hukuk-ı umumiye çıktı ya. Kafamdan sırt üstü yattım da öyle geldim..
- Yeni ama Karagöz! Cemiyet-i Mertin-i Osmaniyye hakikaten var mı?
- Var . . Var. Gazeteciler bir cemiyet yahu çok olduk. Mertip efendilerde dahil olmak istediler. Sonra matbuat-ı osmaniyye cemiyet-i mevhumı mahilesinin re’si inka mesele-i itiraz etti, ayrı olsunlar dedi. O işin riyaseti fahren deruhde ile nihayet bu işleri başımıza getirdi. Kimsede kabahat yok hep kabahat varmış o reis beyefendidedir.
- İyi ama A iki gözüm. Cemiyet-i matbuat Osmaniyye yok mu ya.
- Var mı ya . . Nerede ! . . Sabah matbuasının üst katında bir yer bile gösterdiler ama pek erken şafak attı. O işin de bir oyuncaktan ‘ibaret olduğu anlaşıldı.
(NUMARA 28- s.1)
- Vah vah vah!
- Ulan zaten haddim var sen de karşıma geçip de odun gibi vak vak deyip durma beynimi üzme.
- Canım acele yine münasebetsizliğe başlama.. Reis bey denilen zat, bu işlere bir şey, demiyor mu?
- Deme vakti yok zan ediyorum.
- O ne demek.
- Öyle ya. Ara sıra ilave, her gün gazete dolaşacak yer çok.
- Ha... Sahi ilavelerine idi.
- Ne olacak çar-ı menfaat evrakı idi. Lehü’l-hamd şimdilik mefsuh oldu.
- İyi. Böyle oturup duracak mısın. Haydi kalk da işine bak.
- Ben kalkarsam bir adam akıllı kalkacağım da onuçün biraz mali hizaya veriyorum.
- Ne gibi.
- Ne gibi ne demek? Bu işlerin bir çaresine bakmalı aza beyler, toplansınlar, kendimize bir baş bulalım da biz de işimizi görelim.. bak bizden sonra te’sisine başlanılan mertin-i Osmaniyye cemiyeti, nası tekrar etti. Gerice benim dediğimi dinlemediler, gazetemi çıkartmadılar. Fakat koyu bir ahid, metin bir ittifak-ı isabet ettiler ya. . . Bhusus kendi cemiyetlerine mensup olanlardan maddesinin çalışmalarında mani’ olmadılar. Biz muharrirler adam değil miyiz. .
- Hakikaten öyle Karagöz

- Değil mi ya A birader... İzah bekler, efendiler bir düşünelim taşınalım, bizim işimize bakmağa ve kuvvet-i hali müsait bir reis arayalım.
- Evet pek iyi olur. İnşallah refiki muhteremde senin gibi düşünürler.
- Orası biraz müşkil ama. Haydi Hacivad bir sıkı dua et belki te'siri olur.

1.10.3. İhtar-ı Mahsus

Hakkı nacizanemizde letafen ibzal buyrulan eser-i tevcihe bir mukabele-i şükran olmak üzere, arzuyu vakıma tebean ramazan-i şerifte haftada üç nüsha neşir eylemiştik. İfade-i vade muvaffak olduk, badema yine gazetemiz, hakkında iki def'a da yani Pazar ertesi ve çiharşanba günleri neşir edilecektir.

1.10.4. Dâhili

İdare-i mahsusanın 25. inci numaralı vapuruna mahaza bir eseri terakki-i failane (!) ibrazına ihraz-ı muvaffakiyet ümidiyle vazi' olunan elektrik lambalarının sayısı ziyade olduğu halde müşterilerin gözlerine ayır et zarar eylemesi ma'mul olup halbuki hayat ve selametlerine zerre kadar ehemmiyet verilen yolcuların hiç olmazsa gözlerini muhafazaya maksadına ve hüdankarda bir kuzu kanda belki telhis nefislerine medar olabilir matlua-i hakimane (!) sene-i binaen esnayı rahta sayının mümkün mertebe az olmasına ve fakat tevkif esnasında müşterilerin birbirini çekinmelerine te'minen ancak o zaman riyadice neşir ziya eylemeleri hal ve kara muvafık ve şevk evvel-i kaide iktisat-i derece nihayede mutabık görülerek icrayı içine tevsil kılınmıştır.

1.10.5. Karagöz

Adam... Birde şu idareyi beğenmezler... Bakın neler düşünüyor?

Sözüm yabana tenzifat-ı erbablarına ilk an içinde her nasılsa elde edilerek bade tamirlerinde kat'iyen lüzum görülmesi yüzünden köhnelikte hasr-ı cedid köhnedenden de harap bir hale gelmiş olup gerçi kendilerine teneke ilavesi suretiyle hacim istida bilirinin nezdinde kabul ise de sakar başı gibi yemeye, tamire gelir bundan oldukları cihetle şimdilik rebabdan ziyade kalllllbura dönmelerine binaen sur niyetlerine nakil yerine alıp alıp kalbur altına geçenlerine su katarak eylemekte oldukları icraat fail nesine (!) nihayet tasvir edilemeyen şehre emaneti ve şabeti olan devair-i malume müdiriyetlerince bir an nazar-ı dikkat ve ehemmiyetten devr-i tutmayarak mebhusunda tanzifat-ı kalburlarının badema katar usulü üzere gezdirelerek birinin döndüğünü diğerinin toplamasına karar verilmek üzere olduğu muhabir bi-karar merak-ı cümle istihbarat gayrı mevsukasındadır.

Şam-ı istibdadı musur olduğu halde aksi tabirle (Sabah Harit) tesmiye edilen payesinin ilk olduğunu akşam alkışlanmak üzere iki defa' dal gömlekle sahneye çıkan rejisörün şu hareketi haziran hakkında bir mana çıkararak tazmin edip etmeyeceğine dair direkler arasında icra olunan müanakaşat medide ve şedide neticesinde hareket-i vakımanın bir gösterişten ileri geldiğine ve binaenaleyh hakaret manasında talik olunamayacağına karar verilmiştir.

Tensikat-ı mesruanın maliye nazırınca büsbütün bir tasvirinden ibaret bırakılması hususunda elden gelen gayretin katiyen deriğ edildiği muhadim ve devam eden görmek (!) henüz memurluk, müdürlük vesairenin gibi unvanlar ve maaşlarla taltiflerinden hayat ise de çarşı kibirin kuyumcuları için, ve rakibi, seher canlı han gibi muvaffi' malumeden bulunan sırf esnaf bi-intifakın malumat gayrı meşrularına bir nihayet verilerek bu ana kadar soyup soğana çevirdikleri fukarayı biçarenin badema olsun izarlarına meydan verilmesi hususuna bir himmet adilisine ne olur? Malumat-ı mühtekarlarına kesb koyup edebildiğimiz insafımız sarflarına ve kabil hayatlarına bir dem edenlerin esamesini, mahaza tevfiğ-i millet maksadıyla neşir olunan edeceğiniz, bilbedahe beyan olunan mümezinlerin dahi listesi dersaadet tanzim bulunduğundan o dahi yakında arz-ı intizar karin olunacaktır.

Mehmet Paşa Caddesinde vaki' tarafı çakmakçılar yokuşu ve diğer tarafı Çorbacı hanı ve taraf telisi Hacı Küçük, Hacı Şerif caddeleriyle taraf Rabi Mahmud Paşa caddesinde memtud ve cenup er başı şekerci, usturacı, hırdavatçı, usvancı mağazalarıyla mezbin (!) oldukça ufak meydancığın nam olarak mahalline mevzu veziri kaldırım bozuğunu ihbar-ı kıyamet ile tersih ve tahkim edilmiş olan muhavid polis barakası son derece köhne ve tarz atik dolan anına bir namına olmak dolayısıyla kaldırılmasına tenbis eylediği halde dağılıp büsbütün kaldırılıp hurda haş olması laşka olduğundan el bile sorulmayarak ali hale terkinde mecburiyet mevcut vücuh-ı ambar basına ilan kağıtları yapıştırıldığından derununa rüzgar duhulü imkanı mefkut ise de böyle eser-i atikadan muaded bir nesneninde öyle bila bedel ve icraatı teşhiri münasip olamayacağından ve lasiye her an memur-ı canip olan öyle bir mahalde bir ağlaması da taraf-ı atik ve kadim düvellere anına Avrupalı mühendislerce istinsahata meydan vereceği emirber zabuvista mendil ol-vech gayr-ı caiz olduğundan kemal-i nezaket son derece ihtiyat ile mahalle-i mezkureden kaldırılarak antika-i meşhurlarından birine nakli münasip olacağı mercince varid hatırı oluvermiş diye işitilmiş ve fakat anlatılamamıştır.

1.10.6. Bir İhtira-i Mühim

Aktörlerden bir kısmının hoş ve huruş gelerek ve adeti kendilerinin fındık topuğu denilecek kadar ufak bir tiyatro sahnesinde bulduklarını unutarak ifayı vazife ederken avazları çıktığı kadar bağırmacları hazırın kulak zarlarını patlatmak

tehlikesine maruz bıraktığından erbab-ı fenden bir sahip-i hayr tarafından (mesağir-i esvat) namıyla bir alt ihtira eylediği semeresi memnuniyetimiz olmuştur.

Avusturya imatasına karşı – manası henüz tamamiyle mütefehhim olmamakla beraber bir türlü ağızlardan bırakılmayan- boykotaj yapıldığı halde gerek Avusturya ve gerek balkan sigorta kumpanyalarının bu aforoz muamelesinden mahrumiyetleri muceb-i mağduriyet olacağından bahisle bunlarında hukuk-ı gayrı meşrualarının ve kapısı hakkında (NUMARA 28- s.2) müezzin çektiğinden bazıları tarafından tanzim ve sabih gazetesi idaresine takdim kılınan mahzur-ı umumi üzerine mezkur sigorta idarelerinden tahkikat meftuziye ve tetkikat-ı ciddiye-i azime icabına lüzumun icra ve ifasıyla o kabil-i afarozları sigortalara emval-i maktule yağırın kolu ve eşya mebuse gayriyesine ve nüfus zevki ve gayet kör olur sağire veya gayrı sağire ve hayat-ı faidedar veya garı lazım te'minine cüret etmiş olanların ol zuhura bade kaydan harca ihraçlarına begayet ita' olunması lüzumunun tezekkür olacağı Finkis öter yaşayan nam sigorta kumpanyasına idare hanesinin kapısı önünde iki kişinin yekdiğerine ifşasından anlaşıldığı bu gibi malumat istihsalden yekta, tek bacak muhabirimizin derhal ihbarına müsereat eylediği ihbar cümlesindir.

Şu aralık eser-i manzumenin sürümüne bakarak birer tahfirat ve müfariat inşaat-ı ebyana kalkışan bir şair lastiği iki gün iki gece sarf zahin ettiğinden sonra hakka ile önünün makfa düştüğünü keşif edilmemiş ve uzağına mutlaka bulduğu ona ile bir münasebeti olduğuna hüküm ederek ekme-i malumat için hemen kunduracılara koşmuş ise de şair-i azamın vücudu olmayıp bunun bir takım kavaiden ibaret olduğunu kendisine ifham edilmesi üzerine meşahir şairi cehlinden ders almak için Mehmet reisin kahvesine gelen devam etmekte bulunduğu tavuk pazarından gelen hindi alel-usül kaz beyinli muhabirimizin ifadet şifahiyesinden anlaşılmıştır.

1.10.7. Müdde-i Umumiliğin Nazar-ı Dikkatine

“ Sultan Abdulaziz'in Katilleri” unvanıyla basılıp satılan haziyanenin müsadere edildiğini gördük. Fakat ruhsatsız neşir olunan diğer varakalar hakkında henüz bir konu icraat-ı meşhud olmadı. Hiç olmazsa bu esnada bunlara müsaade edilmesi ne olur?

Biçare (kalem) in kabahati ne idi! . . Tasul-ı firak ile (Karagöz) bila sebep taşlanır da ruhsatsız neşir olunan (Bayram) ne için düşar mucizar edilmez. Bir türlü akıl ermiyor.

1.10.8. Mahkeme

Mahi hali ruminin dokuzuncu günü sabaha karşı bulunduğu mevkiden filanlar ile bir saat meçhule müteveccihen hareket eden Mesudiye nam zerhalinin cisri cedideden hin-i haricinde bila-enver cisri mezkuru tehlikeli surette çaredar eylediği mahalli mezkurda nokta beklemekte olandeniz polislerinden sabık idare-i mahsusa vapurlarından (2) numaralı Kartal Efendi tarafından verilen jurnal üzerine müdde-i umumi bahri muvini Tonton Bey maiyetinde müstantık azasından İhsan ve Şahin efendiler olduğu halde derhal mahal-i cemre şatap ile mecrih merkumun erbab-ı fen tarafından muayenesine ettirildiğinde fevkalade merkumun sağ böğründen tehlikeli surette cerrah edildiği ve cerahın vazî ve haline nazaran gayet kalın ukba hasaret bir mevzun tesadimiyle husule geldiği fennen tahkik eylemiş ve ol-babda icap eden raporu tanzim ve merci aidiyenine takdim kılındığı gibi mecruhun da mahalli icra naklinde imkansızlık görülmesine binaen bulunduğu mahalde tedavisine ibtidar olduğu olca yalmıştır.

Şu hal emniyet ve asayişte böyle bir vakıanın zuhuru ciddi haiz ehemmiyet-i mahsusa ve bedeli teessüf bi-ihaye olmakla derhal teşkili kararlaştırılan bir divan-ı harp arifi bahri mahmudiye paşa riyasetinde olmak ve azası eciliyle, aziziye Selimiye urcanına paşalar ile, sultaniye, taliye, etrat ve nevide fetih beylerden ibaret olunmak üzere sureti- katiyede teşkil ederek mütecasır merkum-ı celp ve mahkemesine ibtidar olunmuştur.

Müdde-i umumilik vazifesi Ali Saib Paşa tarafından ifa' edildikte ve kaffe-i mekrurat eser-i cedideye yazılmak üzere zabıt kitabı makamında da bahri cedid ve manası kılan efendiler bulunmakta idi.

Heyet-i divan, tam saat yedide zib-i aver meydan olmakla satih beher de bir gün uzundan bade bir suknet meşhud oldu.

Mazinin kemal-i vakar ve azametle muntazır ve son derece bir heybet ve şecaaetle heyet-i hakime ve sayine nazar bulunması, hakkında mucit-i umumiyenin tezaid ve tezafına sebep oldu.

Ale'l-usül maznunun hayatı anlaşıldıktan sonra reis paşa tarafından verilen emir üzerine heyet-i ihsanına mazbatası kıraat ve bade emir isticubane mübaşeret olundu.

Şahitlerden olup esna-i vakıada haliç iskelesinde nevi beklemekte bulunan haliç idaresine mensup (8) numaralı ba namefendinin cisri atiki ile müsademesinden naşi' el-yevm muhtaç tamir idüğü ol-babdaki tamirciler raporundan anlaşılmış ve müdde-i umuminin talebi üzerine ifadesine müracaat kılındıkta, şahit mumailyhinyevmi mezkurede nevi beklemekte iken derun-ı haliçten doğru önünde bir romorkor ile kaleminde olan mazmun-ı merkumun her vechine pek az kalmışken sade-i hariş bir gürültü ve takiben cisri cedidin feryad ve iniltisi işitilerek derhal

mahalli vakıaya koştuğunda mesudiyenin kemal-i metanet ve bu kayıt ile yoluna vuran cisri cedidinde hemen an nala Kenan olduğunu görüp başka bir şeyden malumatı olduğu anlaşılmiştir

Diğer şahitlerin ifadesi dahi aynı mealde olup yalnız madde-i aleyhin oraya eylediği şahitten dört muavini ve üç selpuryenin celbi hususu tezekkür kılındıkta şahit-i mezkurenin maznunun azametiyle mütenasip bir çare-i vukuatta olduğu cihetle işbu talebin reddine karar verildi.

Celpname görüldüğü halde deva-i tevcihane etmiş şuhuttan “eser-i şekavet” in gerek şehuvatı hesabıyla afv hakkındaki ister hanım verki namı dolmasıyla böyle bir mecliste huzurane cevaz verilmeyeceğine binaen cezayı nakdi istihsali hakkındaki talebin dar-ı hususu müttefikten karar olmuştur.

Mebadi' var...

1.10.9. Telgraf

Sarıköz 13 Teşrin-i Evvel — Sarı güzelden halıcılara giden yoldan gece mürurlarını te'min için muhatapsız gecelerde birkaç edet kör kütük kandil tedarikine lüzum gösterilmiş olduğundan bu civarda meyhane küşad ma'muludur.

Beyoğlu — Emraz-ı zahriye hakkında bu bukutoj muamelesinin tatbikine şiddetle çalışılıyor. Bu babda bir karar verilerek te'minine muvaffakiyet hasıl olursa etbai' mütehasısın (!) açlıktan ölmeleri me'muludur.

1.10.10. Karagöz

Vakıa doğru budur. Yarlı malı, canım vezle var iken kalkıp da bir takım Frank imrazı sütun olmakta manana?

Galata: 14 Teşrin-i Evvel — Boykotaj te'siriyle mahalli sırf bulunmayan hazır elbiselerin İstanbul arabacılarıyla bakırcılar ve tramvay şirketi canibinden mübayenesine girişileceği hakkında bir şayie duran etmesi üzerine imtina mezkurenin sırf öteden ma'mul ve yük ibik gibi mevad canibinden bi-tamamiha ara olduğu hakkında tanzim kılınan ilan varakaları hazır asınca dükkânlarına yapıştırılmıştır. Tafsilatı postadadır.

Karagöz

Hak yerini bulur derler... Şu kadar zaman hayvan hakkını suretimizde taşıyıp gidiyorduk..

Latife:

1.10.11. Baba İle Oğlu

- Baba ben okudum yazdım artık adam olacağım değil mi?
- Nasıl adam olmak istersin eski adam mı yoksa yeni adam mı?
- Hangisi olursa! . .
- Eski adam olmak istersen geç şu masanın başına, yeni adam olmak istersen tut şu çapanın sapını. (NUMARA 28- s.3)

Guraba-i Ceraid Hastahenesinin Emrad-ı Dahiliye Koğuşlarından Biri

- Doktor. Nafile uğraşma. . . Bunlardan ümit yok. . . Öteki koğuştakilerin bir çaresine bak...

1.10.12. Takvim-i Ceraid

Sabah:

Ufacık memurin-i resmiyenin bahşışinden zavgeçtiklerini ve fakat aldıkları cezayı maaşla geçinenleri kabil olduğunu bilen haklarında lüzumu madeletin icrasını talep ediyor.

Karagöz

Yerden göğe kadar hak var. Fakat neylersin ki tok açın halinden bilmez, rüsumat-ı emaneti topu bir küçük onların yerine koyulur iş anlaşılır, kendi kendine düzelir ama...

Gazetelerden:

1.10.13. Dersaadet Posta Müdüriyetinden

Dersaadet posta hanesine Anadolu vurum edilen geceleri gelen postalar açılmağa başladığından. . . .

Karagöz

Şu eser terki (!) Selanik'te senelerden beri tatbik edile gelmekte olduğu için büyük bir iş görülmüş demek değilse de acaba yerli birine vasıl olmayan gazetelerimiz bundan böyle vaktiyle gidebilecek mi? Evvel bu şu işi bir yoluna koysak.

1.10.14. İzmir'de Çıkan İttihad'tan

Haksızlık meşru' mudur? . . .

Karagöz

Ama yaptın a birader. . . bu da sorulur mu ya...

Yine O'ndan:

Osmanlı için serpuş ne olacak?

Karagöz

Şimdiki halde çeşidi çok ama. . Dur bakalım. Su bulununca durulmaz derler. Elbette bu çorbanında bir lapalanacağı vardır..

Yeni Gazete: 13 Teşrin-i Evvel

Meavinciler Avusturya vapurlarından icraata vasıta olmamak suretiyle ispat-ı eser hamiyette sebat ediyorlar.

Karagöz

Çarşamba günü limanımızda bulunan Elektra ve Brun Kal vapurlarının hem kurum almakta, hem de çıkarmakta olduğu gördüğümüz gibirefikamızda aynı sütunda (50) balya eşyanın Osmanlı tacirleri namına geldiğini söylüyor. Ya o yalan. O ne ki.

Yeni Gazete: 13 Teşrin-i Evvel

Arap vapurunun bahr-i siyaha her hafta muntazaman posta icra edileceğini.

Karagöz

Acaba şu idare-i mahsusda hiç gayret-i maliye evkaf-ı bir has hacet yok mu? Bu ne kansızlık, ne hamiyetsizlik. . . Yalnız maş almak kifayet etmez o parayı hak etmeli..

Yeni Gazete: 13 Teşrin-i Evvel

İzmir'de Çıkan “ Sadad “ dan:

Ferit Paşa'nın Aydın valiliğine ta'yin buyurulacağı hakkındaki şayan-ı şiddetle deveran etmektedir.

1.10.15. Karagöz

Aman, sakın başın dönmesin..

Yine O'ndan:

Sanayi' mahalliyemizi himaye etmeliyiz.

Karagöz

Lülecilik, Eyüp oyuncakçılığı, saksıcılık, uzun çarşıda parmaklık, ağızlık. . . sanayi' mahaliyemiz dedikten bunlardan başka mı?

Tanın: Kuyucubaşı Haruv Naci'nin oğlu Jak Efendi firari izzetin İstanbul'daki emlak ve akaribinin aylıklarını alıyormuş.

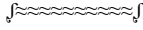
Vaktiyle nişan-ı satık meselesinde mahkûmun maluma ile de münasebeti olduğu ve hattı nişanların kendisinin tedarik ve ita eylediği de söylemişti. Hep böyle temiz (!) işleri nereden buluyor. Bu sefer bari bir ayca tahkik edilse. . .

1.10.16. Tiyatro

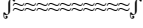
Tepebaşı belediye tiyatrosunda bugün saat 8'de heveskiran cemiyeti tarafından nasıl oldu?

Mali o gün 3 yerde 1 talepli.

Muharriri: Mahmud Nedim

Seneliği Dersaadette İdare
Hanesinden Alınmak Üzere
(45) Vilayete Posta İcraatı ile
Birlikte (65) Guruştur.

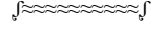
Altı Aylık Abone Kabul
Olunmaz Memalik-i
Ecnebiyeye Seneliği (80)
Guruştur.

Jonmalllusrté

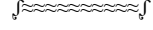
Kara-Gueuz

Sahib-i İmtiyaz ve Musavviri:
Ali Fuad

Posta İcraatı Verilmemiş
Mektuplar Kabul Olunmaz
.Derc Olunmayan Evrak İade
Edilmez.

Her Nev'i Evrak Muharrer
Namına Eski Zaptiye
Cedidesinde 38 Numaralı İdare
Haneye Gönderilmiştir.

Administration : Reu Eski
Zaptié 38

Şimdilik Cumartesi, Pazartesi ve Perşembe Günleri Neşr Olunur Musavvir Eğlence Gazetesidir.

Numara 29

[Nüshası 20 Para]

Sene 1

1.11. NUMARA-29 PAZARTESİ

7 Şevval 1326

20 Teşrin-i Evvel 1324

2 Teşrin-i Sani 1908

1.11.1. Muhavere

- On kere dedim sana sevme dokuz yar
 Sekizde vefa yoktur ama yedide zinhar
 Altı ile beş dört ile üç başa çıkılmaz
 Üçün ikisinin terk eder takla bir yar

- Yüz kere dedim sana bunda bir iş var
 Buz tuz arı zıvır yine fakat başka gidiş var
 Her ne isterse diyenler işte bir iş var
 Dikine çıkmış varsa eğer işte bir iş var
- Ulan Hacivad... O'na kıyafet... Tu... Hayır paniye dönmüşsün be...
 — Ne yapayım evlatcağızım. İyi ama potin bulamadım.
 — Yeni al yeni...
 — Sahi iyi aklıma getirdin.
 — O ellerin nedir? Jimnastik ediyorum arş kumandasına muntazır etmişsin gibi duruyorsun.
 — Şiir okuyordum.
 — Ulan musahhara herif şiir okurken öyle mi durulur.
 — Elimde saz yok mu. Onu çalayım.
 — Ay . . . Anlat bakalım. Şu meydana böyle sadayı hamra ile feryat ve figan ederek gelmeğe sebep ne?
 — Hiç. Ara sıra tabiat şairem azıp galeyana geliyordu.
 — Kalemiz olsun. Dört milyon senelik katiyi zade-i tabi' ed' ederek bana yutturacaksın bak senin ervahına...
 — Hayır a iki gözümün.... Nuri ile değil. Öyle eskiden kalma ile işe başlarda senide iki tek zırınlarım....
 — Hacivad lafını bil... Eski kökün budur. Diye indiğim gibi it tepti zan ediyorsun.
 — Şakayı bırak Karagöz... Sana bir şey soracağım.

- Sor bakalım.
- Matbaa-i amire mevcut mu, değil mi?
- Ne bileyim benn. Hiç başka işim gücüm kalmadı da ne Gülhaneye kadar taban tepip onu mu anlayıp dinleyeceğim. Benim neme lazım.
- Öyle ise tabanını yağla.
- Hayır. Benim dur dedim. Ben bilirim. Oraya kadar gitmeye lüzum yok.
- Bak şunun yediği halta. Öyle ise iki saattir benim kafamı niçin didikliyorsun.
- Efendim meramım başka.
- Ne gibi?
- Matbaamızda mevcut. Devletin bir de ceride-i resmiyesi var..
- İyi ama Hacivad bunlardan sana ne?
- Dur a benim efendim.
- Dururum a benim hamakatim.
- Bu tabir hoşuma gitmedi.
- Zararı yok ben beğendim.
- Evet. Hal böyle iken ceride-i resmiyenin sabah matbaasında tabii sebep ne olabilir?
- Yoksa acaba haneye eskiden gazetelerin tahsisatsı vardır.
- Ay.
- İyisi. . . Şimdi kesilmedi mi ya. Acaba derim şu haline. Bu da şöyle bir tahsisat değil ama hani faide olsun diye mi?
- İyi ama öyle olsa idi münavibe diğer matbaaların da ziyaret icabı etmez mi idi ya.
- Sahi. Sahi. Hukuk var. Velhasıl sebebini bulamadım.
- Anlaşılır nesne değil ki.
- Ha . . . Bir şey daha vardı hatır oldu.
- Zırla bakalım.
- Canım. Şu silik paralar ne olacak!
- Müşteriyle esnaf arasında heman an araziye sebep olacak.
- Canım maliye nezareti para aldığı anlaşılınların kapalı mecburiyettir dedi mi?
- Dedi ama kim dinledi. İşte köprü.. (*NUMARA 29- s.1*) iki adım ötede şirket-i Hayriye, daha ileride idare-i mahsusa bilet gişeleri.. tamvaylar... eğer bu gibi me'sulatta silik para kabul olunmaz da diğer esnaf kabul etmezse he hakla bir şey söyleyebilirsin.
- İyi ama Karagöz koskaoca maliye nezareti.
- Dairesi mi? A bul. O kadar mensup, o kadar mahdum, o kadar damat varken... koskoca maliye nezareti yakında dar gelecek...
- Aman acaba kimin başına dar gelecek.
- Ulan. Sahi iyi bulduk. Bakalım kimin başına fakat herhalde senin benim değil çünkü ne olur da çocuğumuz var. Ne de tensikata me'murumuz.
- Tensikata me'mur olsa idik ne yapardık.
- Çoluğu çocuğunu oraya dolduranları ağlar, dinler hepsini bir katar yapar önüme katardım.
- İyi o vakit maliyede kim gelir.
- Birkaç tane kimsesiz...

- Ya işler ne olur.
- Aptal. İşi görenler zaten onlar. Ötekiler bir işe mi yarar zan ediyorsun... Henüz okuduğunu anlamayan iki günlük züppelerden Muniz Bey (!) yaptığını nerede gördük işittik.
- Ve bu teavün hususu-ı aliye maliye nezaretinden başka yerde yok. Zan ediyorum..
- Nesli bir kere asıl içtihad eylemiş. Reise göre kim geçerse ta'lil kadimine riayet ediyor. İşlerinde iyi kalbur.
- Mecriye nezareti de tensikata başlamış. Haberin var mı?
- A birader tensikatın ismi nerede yok ki. . fakat yalnız ismi.
- Ne gibi.
- Ne gibi de var mı ya. Henya tensikatı namına ne gösterebilirsin mesela. Şimdi bahriyeden bahis ediyordun. Salnamede ismi mezkur olanların ileri gelenleri bir aklayıp şöylece nesline, çalışsa didine didine belki de kati bahasına terk edenlerin açmağa çağırılmasına tensikat diyenler.
- A . . . Alla Karagöz.. asıl tensikat bu onları çalışmış çabalamış muvaffak olmuş. Şimdi istirahat me'mur edilecekler. Ötekiler çalışacaklar.. fena mı sana da bir şey beğendirilmez ki..
- Dediğin gibi olsa iyi ama... A Hacivad aması var...
- Canım bazen de hüsn-i te'vil edivermeli...
- Ulan her şeyin bir haddi, bir derecesi var...
- Bir işte vali azıcık bir hüsnü niyet görebilirse hüsnü te'vil olur.
- Hala bir aralıkta gedelim.
- Sus. Çıkan dolusun. Ulan bu kadar bağırp, çağırmaya... aldırılmazsa.. Oh poh beyince neler yapılmaz..
- O da var be...
- Elbette ne zan ediyordun a merkep.
- Sus.. Terbiyesiz. Merkep diye kime diyorsun.
- Kime olacak sana. .
- Pekala. . . pekala..

1.11.2. İhtar-ı Mahsus

Taşra bayağı o binalarımıza gönderdiğimiz gazetelerin mahallerine vasıl olamadığından behişle her an varid olan şikayetler üzerine posta ve telgraf nezaretine müracaat eylemiş ve ta'tin intizamına karib-i muvaffakiyet ve adına binaen ihtiyari sükut etmiş idik. Ahiren nazır Galip Bey efendi tarafından idarehanemize gönderilen memur-ı mahsusa, “ nazır müşarünileyh posta memurlarının ıslahı hakkında bab-ı aliye vaki' olan müracaatının tervih edilmesinden dolayı dahi memuriyetin ıslahından bi-tamamiha kat'i ümid eylediğini ve şimdiye kadar vaki olan sükutumuzun devamına artık mahal olduğunu “ söyledi. Vakıma şimdi dehan şikayetimiz açılabilir. Fakat kime ismi edilecek? Müracaat-ı resmîyeye cevap vermediği nazır-ı müşarünileyhin ifadesiyle teyit eden ehliye nazır Hakkı Bey

efendiye mi? Veli o müşteki... Bu babda bizim bulabildiğimiz bir çare varsa o da hangi postahane me'murları vasıtasıyla adem-i intizama sebebiyet verdikleri anlaşılmiş ise da derhal namının şehriden ibarettir. Bir kere de bunu tecrübe edelim.

1.11.3. Afak-ı Siyasi

Bu âlemi harç ve müracaatta bırakılan siyasetin ne köhne korunan olması Avrupa diplomatlarını böyle zan ve bezmin hayret edip dururken balkan acılarının barut dumanı buna münafim olmakla ortalık göz gözü görmez bir halde kalıp afak-ı siyasinin yoksun bulutları arasında (kimisini kurtaran koşudan) ahengiyle derunı efkar selamet raporuna (!) bile melu bulunan kabında bulunan haleti temaşa gören mütefekkiristan tarafından müşahede olunarak.

1.11.4. Yüksel Ki Yerin Bu Yer Değildir

..... Ref'i seyrine nazar olunmuş ise de bu sırada şiddetle heba eden (arz-ı kıraate sami) nam otuz üçüncü rüzgardan hasıl olan şekline maruz kalan mezkur bulunan takvim gazetesinde muharrer (yaprak dökümü, gün doğumu) susmak fazlı bir aslına tesadüf eylemesiyle dökülen avarık hazında okunan havadise göre gelip nazarın te'min muhafazası için çar naçar tacının tepesine bir (paratoner) vazi' münsaip görülmüş ve ol vecihle kitaplara doğru bir seyahate ihtiyaç mes etmiş olduğundan cend gün evvel fenalığından şimale ne vecihle katıp şimalinin cezbe-i mıknaatısından 0,85 gram miktarında bir kitle cezbine istihsal kalınarak makam-ı mahsusuna talik kılındığı dab-ı ekberin yenice kadar nesinden kurtulan (urus bulan) muhabir seriamız tarafından havayı nesimi postasıyla idarehanemize bildiriliyor.

1.11.5. Karagöz

Seyri sakatın diniye görece derin bir de koyu elzem ve fakat gayrı kabil tatbik olmakla vakitleri altına iki kabak takılrsa hem fena taziyesi ikmalî ve mahdum selameti istihsal edilmiş olur zan ederim...

1.11.6. Dâhili

Ramazan-ı şerifin 30. Gününde veya gecesinde şehzade başında icrayı lebit eden tiyatro kumpanyalarının beher gün oynadıkları oyunun ilanları Hasan Paşa karakol hanesince bir itibar-ı mahsus ile muntazaman zabtiye nezaretine gönderilmiştir. Karagöz.

Acaba sebebi ne?

İstibdadın eseri dam bir yedisi hafiyen kasır almağa, sahib-i istambut Reşid Paşa muhavvedin dördüncü orduyu Osmaniye ta'yin edildiği Trabzon askeri kılınca

haber alınması harbiye nezaretine çekilen bir telgraf namede birinci ferik-i merkumun misallerine kabulü ve buna bir an vapurdan taşraya harcına müsaade adilem imkan bulunduğu bildirilmiştir.

Karagöz

Namuslu, hamiyetli zabıtan kardeşlerimizin hakkı var.. Fakat biz bu merkumu burada ne yapalım... Bari kendine münasip bir yer kendisine bulsa...

“ Ankara vapurunda, sırasıyla bir mülakat “

- Kaptan mukufatı ne yapıyorlar?
- Makamı bir ilaç içiriyorlar.
- İyi ama ya ben hasta değilsem.
- Hakkımızda rapor var. Maraz sirkat ve irtikab ile şiddetli surette mesaip olduğumuz tahkik etti.
- Öyle olsa bayram olurdu.
- Yine vardır.
- Hala irtikabı, serafeti hiç kabul etmem.
- Güya ben deva çalarmışım... devalardan para alırmışım.
- Kah kah kah. . .
- Ne gülüyorsun kaptan yoksa inanmıyor musun?
-
- O bunları yaptıran hep...
- (Şiddetle) evet.. evet...
- Eğer budur harit, bundan dört beş sene kadar evvel istihsal edilse idi iyi olurdu ama şimdi vakit geçmiştir zan ederim. (NUMARA 29- s.2)
- Geçmiştir... geçmiştir..

Vapurun İstanbul'a müvasatında merkum esna-i radda ziftlendiği yekün parası vermeden asılacak sevişmiş var takip ve sirkati olduğunu (!) şu suretle te'bid etmiştir.

1.11.7. Mesudiye'nin Mahkemesi

1.11.8. Mebaid

Mesudiyenin isticvabına mübaşeret kılınarak el-yevm yirmi yaşında olduğunu gerçi ifade eylemiş ve maadi umumilik canibinden müthem-i merkumun tabirini hakkındaki teşrih-i dava üzerine samiyen arasında gürültü yaptırılmasıyla canib-i riyasetten düdük çalınarak iskat edilmeye test olunmuş ise de istiyak fedanına mebni o esnada uçuran geçmekte olan Üsküdarlı “ metanet “ ifadesi bil-merci merkumun düdüğü üç defa çalınarak te'minsükut-ı mümkün olabilmiştir.

Şuhudun ifadeti iatima' edilirken sonra reis-i divan tarafından bu babda ne diyeceği sorulmuş ve merkumda:

— Fiil-i vaki' cisri cedid köhneyi carih eylediğim saih ise de bulnur olmayıp ancak selamet-i umumiyeyi te'min için mazar-ı merkumun ortadan kaldırılması maksadıyla vaki' olmuştur. Bir kere cisri mezkurun hal-i ağrablarınca eseri, nam o şamla katiyen mütenasip olmaktan kat'i nazar merkumun her an herkese karşı hürmetsizlikte devam eylemesi vardır. İstibdadın en kötü bir yedeği olması cihetleriyle adam ve ifadesi lazım-ı telifi eyemiştir.

Reis — Pekala ama.. sen ercede oradan geçmişsin. Artık niçin dokunmadık.

— Evvel ne zaman ben de ondan iyi bir halde değildim.

— İtalya'dan uttuk da niçin bir şey yapmadın.

— Bunu sual bile zaidir. Zira o vakit bende herkes esir gibi idim. Hiçbir şey yapmaya kadir olamazdım.

— Fakat bu her gelenle heritin manasını söylemeğe eyledikten farkında mısın?

— İsnat et..

— Bu cisrin üzerinden insan değil maymun ile rahat geçemez. Her an tehlikeli, daima bakmak tehlikesine maruz bulunuyor. Üzerinden insan geçiyor. Bahusus hasılatı da var. Mütemadiyen para toplayıp tenkit ihtikarına etmeden ise biraz da üstüne başına sarf etsin. Halkın selametiyle oyun oynanır mı? Ben bu millet-i mazmunun bir hadim-i sadıkıyım. Vazifem o millet-i tabiyenin selameti, sıhhatini muhafazadan ibarettir. Düş-i ubudiyetime tahmil olunan bu vazifeyi hem an sevk-i vücudunla icraya hazır ve müftehirim. Bulduğum mahalden hareketim elbette bir maksada bir maksur-ı hiddetimde mübadidir. Fakat el-yevm öyle de bir hizmet için fırsat-ı mucceb olduğundan ilk eser-i zaferim olmak üzere cisri mezkurun berbat ve harap eder, tecdidine muvafık olursam bir hizmet ettim diye iftihar ederim dedim. Maksat-ı halis kalp ve netice bi-tamamiha mukrundur. Ben biri aldığım. Birine karar verilmesini talep ederim.

Bunun üzerine tahkikatı bundan ibaret olup mahkemenin hatim bulduğu tefhim eylediği bade maadi umumi ali saib paşa kıyam ile bir uca anı talep de bulunmuştur:

İcra kılınan tahkikat ve ale'l-derecat istima' olunan şehvedin şehadetle sabit olduğu üzere müthem-i mesudiyenin cisri cedidin yanından mervi esnada zavallıyı harç ile tatil advine sebebiyet verdiği maksadının şu hal-i sukutta minhal eylemiş hareketten ibaret olduğu mertebe-i usul olmuş olduğundan merci meatına karar verilmiş talep ederim.

Makam-ı riyaseten müthem merkuma bir diyeceği olup olmadığını sual edilmesiyle bir atine talep eylemiş ve bunun üzerine heyet-i hakime ileriye çekilmiştir.

Heyet-i hakime tekrar yavaş yavaş meydana çıkarak reis paşa “ karar okunacak demesi” üzerine zapt katibi muavini kaplan efendi tarafından ber-vechi ati karar kıraat olunmuştur.

1.11.9. Kararname

Tarafımızın iddia ve müdafalar ile istisnai' ve evrak tahkikatı matluba ve tetkik olunduktan sonra acaib keyfiyet lede'l-mazi göre esbab-ı mevcudiyesinin tafsilatı zaptına ve ilamda gösterileceği vecihle müphem mesudiyenin memleketinde muhal asayiş ahval-i ikası için hareket bağınaye ceraid sepet olmayıp gerçi faal cerahı mevcut ise de mahz vatan ve milete hizmet maksadıyla ve vaki' bulmuş bir eser cimiye teklisi tabii bulunduğu cihetle bir eser mana ve başka bir sebepten dolayı muvaffak değilse fenalıklarına müsaade edilsen cana ve müttefiken karar verildi.

Bunun üzerine sa'yin heyecana gelip heyet-i hakimeyi şiddetle alkışlamışlar.ve

“ Yaşasın adalet, yaşasın ordu ve donanma” diyerek defaatle bağırmişlardır.

Kararın tebligatı üzerine Mesudiye pür ve karar heyet-i karar müracaatlarına açılarak izahat talimleri icrasına başlamış ve heyet-i hakime tekrar halice avdetle kıçtan kararsın bende atalet ve batait edilmiştir.

Dâhiliye nezareti şehre emaneti yazılan tezekkürde atufelü Hüseyin Bedrettin efendi hazretleri diye mezkur alim olan ol-tahkik daire-i belediyenin sabık müdür mehdumu, mazuliyet maaşı talebinde bulunup kendisinin istifa eylediğimiz ve gördüğü tehdidat üzerine terk-i memuriyet eylediğini makam-ı mezuratta gösterdiğinden emanen meclisine maaş itasına karar verilmiş ise de hangi tertipten tavsiyesi icab edeceği nezaret-i müşarünileyh istibadan edilmiştir.

Karagöz

İstizane-i hüccet var mı? Basık sarı selam efendi ile sarı meftuş osmane hangi tertipten verilirlerse bunda okuyuştan. . acaba emanet-i meclisi denilen heyet-i bu atufetle müdür bey efendi hazretlerinin (!) olmakla nasıl geçindiği velev ki gördüğü tehlide binaen terk-i me'muriyet eylediği vaki' olsa bile ne için ve tehlide maruz kaldığını, ve nasıl olup da o rütbeler ile nişanları aldığı ve müdüriyet zamanında başlatıp açığa çıkarılınca mevduda ki haneler inşa'ettik yarım kaldığı nazar-ı dikkate almıyorlar mı? Yazık. . . yazık. . Böyle rast gelinen maaş kaptığı bir mahalle şehre emini demek (emanet) manası su-i istimal etmekten gayrı nedir? Hafiyedir diye kovulup da ilan maaş alan zevat görmek (!) esasına bakın.. Olca da maaş alırlardı ama hiç olmazsa yazı felan yazarlardı.. Şimdi yalnız ilk alıyorlardır.. İşte kahır yüzünden memnun değiliz..

Meclis başı katip sabıkı — Kara Tahsin Paşanın akrabasından.

Sarıtaş Osman — asıl ve nesli bize malum değildir.

Mektup Muavini Ahmed Münir Efendi — Kim olduğunu Reşit Paşa bilir.

Hacı Hakkı Efendi — Adliyedeki tanıdıklarından sormalı.

Azası Sağıre Mensubu — Suret-i tayinleri zamanlarındaki şehri emaneti paşa ile hamilerinden gayrısına meçhuldür. “ mebadi var “

1.11.10. Karagöz'ün Fahriyesi

1

Alimi hal hakikatten haberdar eylen
 Var ise dert-i akli yalnız ben işte ben
 Kızp ile olsa bütün efkar-ı halka doğru.
 Hebadan kaba çıkarmak başka kandır başka fen
 Dar-ı fünun diploması yetiş hiç akranım

2

Çarh gitti siyasi devri eder sürat ile
 Hala müşkil bin mesail hala olur hükümet ile
 Acizane iftihar millete hizmet ile
 Kadar mı anlarsa devri endişe olan hayret ile
 Dar-ı fünun diploması yetiş hiç akranım (NUMARA 29- s.3)

— Ha . . . Hacivad . . . Ha . . . Başına vur başına . . . Başını ezmeyince ölmez . . .

3

Şarlattanlık tabimin müteferridir ay karın

Fikrimin parlaklığından mestenidir nazarın

Kendimi teşhire anlayıp o arifin

Dar-ı fünun diploması yetiş hiç akranım

Ne kadar dikkat edilse kaçır, rakibi adamın hamiyetle olmaz. Adam ki ceraid bugün boykotojun aliyanesidir. Nerede var, nerede yok. Meydana çıkarılmalı.. Haydi bakalım iş başına düştü. İşte rakibe birleşti herkes, hassasına isabet eden mahalle-i terste me'murdur.

Akde — Bab-ı Ali civarına

Sabah — Gün Görmez “

Tercüman — Parapalas “

Hukuk-ı Umumiye — Adliye “

Sadaat — Bak Osmani “

Tanin — Dökmeciler “

Yeni Gazete — Eski Yeni “

Basiret — Darü'l Acize “

Davul — Unkapanı “

Uluvvu Furuk — Nur-ı Osmaniyye “

Hokkabaz — Haki ve Batıl “

Kalem — Kendi İdare Hanesi “

Dalkavuk — Nişantaşı ve Taşikiye “

Karagöz — Bari bende sulu kale cihetini teftiş edeyim.

1.11.11. Telgraf

Boyacı Köy: 16 Teşrin-i Evvel — Avusturya malı hazır elbiselerin buldukları alınan boyalarının hay anının sıhhatlerine bir te'sir mazur icra edilip içtimayı esnaf locasından resmen sorulmuştur. Mesele-i mühim olduğu içinde derhal akd-ı meclis meşveretle mezkuruna başlanmıştır.

Candı Meydanı : 17 — Boyacılar locasından alınan vapur üzerine icra kılınan tehabürde Avusturya malı hazır elbiseler ile kumaşların bir müddet güneşe maruz bırakılmaları renklerinin azil olması temin edildiğinden mezkur kumaşların ilki halinde hayvanata maruz geleceği tahkik ederek tedavi başlamış usulün tatbikine muktezi çerçi askılarının atale tertip ve imalına başlanmıştır.

Büyük Dere: 16 — “ Eser-i Şekavet “ in buraya varidi üzerine yine kara ile ithaline meydan verilmek için şiddetli münaziat vakıa bulmuş da Kadıköy hattı müşterilerininin te'min selameti müessesesi ortaya sorulunca kızmağa alınmasına muvaffakiyet-i umumiye bir hale hicret edilmesi esbabının istihsali dersdesti müzakeredir.

Cisri Cedid 17 — Taif vapurunun düçar kaza olması üzerine yine bütün idare-i mahsusa vapurları arasında şiddetli bir heyecan husule gelerek aydın basılmış ve koyulmuş havale aletine uğramıştır. Şahininin koluna kanadına arz olan kesik kesik tedavisi için çalışmaktadır. Teskin heyecan için şiddetli birer eşya ile sabık külfetin te'siri olmayacağını tabien ve vakfen tahkk ettiğinden civar vekilde yer tedariken bakılmaktadır.

Karagöz

Böyle bilirlir ise bunu tedavi. . Hem efendim, vapurların heyecanı hattı yok... asıl terbiyemizin müşterileridir. Onlar düşünsünler...

1.11.12. Takvim-i Ceraid

Akdem:

1.11.13. Mesafe-i İrfan

Karagöz

Ben bu kelimeyi pek sevmiyorum...Çünkü bir kere kalmadan çıktı da idare hanede harza çıktı. Koyu birinin ismi de öyle imiş de. . . .

Akdem: Karagöz

1.11.14. Dertlerimiz

Şaşırtma yerme birader tıpraştırma. . .

1.11.15. Hukuk-ı Umumiyyeden**1.11.16. Sahiye-i Tensikat**

Karagöz

İnşallah devriye saire tensikatına bakmamız. . . . Ötede müteşir “ itidal “ de :

İttihat edelik!

Karagöz

Okuyamadım ki manasını anlayayım. . Acaba icat mı, ittihat mı

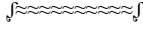

İKDAM MATBAASI

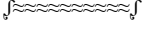
ALİ FUAD

(*NUMARA 29- s.4*)

Muharriri: Mahmud Nedim

Seneliği Dersaadette İdare
Hanesinden Alınmak Üzere
(45) Vilayete Posta İcraatı ile
Birlikte (65) Guriştir.

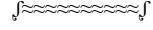
Altı Aylık Abone Kabul
Olunmaz Memalik-i
Ecnebiyeye Seneliği (80)
Guriştir.

Jonrnalllusrté

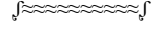
Kara-Gueuz

Sahib-i İmtiyaz ve Musavviri:
Ali Fuad

Posta İcraatı Verilmemiş
Mektuplar Kabul Olunmaz
.Derc Olunmayan Evrak İdare
Edilmez.

Her Nev'i Evrak Muharrer
Namına Eski Zaptiye
Cedidesinde 38 Numaralı İdare
Haneye Gönderilmiştir.

Administration : Reu Eski
Zaptié 38

Simdilik Cumartesi, Pazartesi ve Perşembe Günleri Nesr Olunur Musavvir Eğlence Gazetesidir.

Numara 30

[Nüşası 20 Para]

Sene 1

1.12.NUMARA-30 PERŞEMBE

10 Şevval 1326

23 Teşrin-i Evvel 1324

5 Teşrin-i Sani 1908

1.12.1. Muhavere

- Vay canına yandığım. İşte bu hesapta yoktu. Böyle.
- Yine ne var karagöz. Kendi kendine ne söylenip duruyorsun.
- Ya! Böyle ha. Fakat ne yapayım ki...
- Canım bana da anlatasın.
- Ha. . . geldi mi? Zihnim o kadar meşgul ki.. Geldiğinden haberim bile olmadı.
- Neden canım ne var?
- Sus Hacıvad sus.
- Yine ben sustum. Haydi sen söyle bakalım...
- Ne söyleyeyim.
- Ne olmuş canım.
- Canım birader. Hanya bir müddetten beri maal-kesif meydana dönen şairler yok mu?

- Ne gibi?
- Yekdiğerinin can ve çekerı olmak lazım gelen anasır muhtelif Osmanıye meydanında bir nıfak husule te'min için birbirlerini vuracaklar, kesecekler gibi şairler yok mu?
- Ha ha. . Evet evet. Fakat birader bunun ne aslı var ne faslı.. Bu kadar aslım tanıım. Birinin haberi yok. Ne kadar Rum ve ermeni dövsem varsa cümlesi ile görüştüm, böyle bir şeyin vukunda zerre kadar çabaları yok...
- A canım onu bende biliyorum. Böyle bir hezeyanı ortaya çıkarmak için bir menfaat istemez mi ya. Her şeyde bir garaz, bir sebep vardır.
- Tabii...
- Hah. İşte bu ciheti bit tetkik et de bak. Türklerin rum vatandaşları hakkında şimdiye kadar bir adavetleri olmadığı halde tam birbirlerini daha ziyade sevecekleri bir dakikada, hem de hasımlarımıza karşı bizimle beraber harekete hazır, fedai cana amade olduklarını bağıra bağıra söyleyecekleri bir zamanda husumet-i kabul olur mu?
- Elbette olmaz. Zaten buna akılı başında olanlar inanmıyorlar. Böyle hareketin hiç aslı esası yok ki. . .
- Var var. Hem de işte menfaattar olan bazı erbab-ı müfsidin böyle bir cerahatta bulduklarını işittim.
- Aman bu erbab-ı daniyet kim?
- Kim olacak bazı salahçılar.
- Aman Karagöz pek iyi bulduk..
- Ben buldum. İşittim. Düşündüm. Taşındım. Ma'kul buldum. Öyle ya. Bir günde 13,000 rovelver satılması da buna mabedi değil mi?
- Evet. Hakikaten bu işte silahçılardan başka kazanan yok.
- Ya. Gelirlerine kesede.
- Sebep olunan Allah belasını versin.
- Ya. . Anladın mı Hacivad.
- Bin kez versin, tarafından akılı başında olanlar zaten usanmamışlardı..
- Aman birader... Yeni gazeteyi okuduğun var mı?
- Müveddesi geçti de..
- Olsun gün bir şey yazmıştı.
- Nasıl?
- Hani ya geçen gün şakır şakır bir gürültü oldu da.
- Ha ha.. İyi. Polis ve asker geçmişti. O değil mi?
- Evet.
- İyi ne olmuş ki.
- Yeni gazete “ Hiç sokaktan asker geçmez mi? Kaşlarına askerin muntazaman gitmesi de heyecanımı muceb olacak. “ diyor...
- Evet. Geçen gün “ birayı deva görenler “ diye bir şeyler yazmıştı.. O bir tarafta kendisi devayı pabra görüp tunada muhtelif komisyona me'mur olan (Braham) kabri vüzerayı seferat maiyetine me'mur bir küçük gemi giye yazıyordu. Sen bir kerede sabah oku.
- Neresini?

- Hala mı jurnal? Ser bu hali birinde var.
- “ En önde bir miralay. Asker kemal-i süratle caddelerde bir heyecan husule getirerek Beyoğlu’na doğru geçiyor. “ A birader. Birbirine taban tabana zıt. Acaba hagisi doğru... bana ne sor birisinin emsiyeti.
- Asker geçerken sen görmedik miydi?
- Görmez olur muum.
- İyi o halde.
- Ah Hacıvad ah. Ben sana geçenlerde Hanya bizde de gazeteler tasnif edildi felan demiştim. (NUMARA 30- s.1)
- Evet.
- İşte şimdi anladın mı?
- Anladım.
- Biraz daha sabır et. Hepsini anlarsın.
- Ne evet.
- O... Ham armut gibi boğazıma takılma. Sırası gelince ben kendi kendime darılıırım. Merak etme.
- Ha. Aklıma bir şey geldi.
- Diril bakalım.
- Bir gazetenin, intişarını diğer gazetelerle ‘ilan etmesine delalet eder.
- Hal-i ihtizarın yakınlaştığını..
- Ya, münderecatın letafetinden bahis ediyormuş.
- Fekadan rağbet yüzünden husule gelecek mevatin takrini..
- Ya. Bu tahkik mi?
- Şüphesiz.
- İyi ama. ‘ilan eden gazetenin kararati merak edip almazlar mı?
- Aptal. Yevmi ceraidi aşmayanlar bile daima mizah gazetelerini alırlar. ‘İlana lüzum var mı?
- O halde..
- Boş boğazlık lüzum değil. Şu kalemi ver de biraz yazı yazayım. Sene var işine git...
- Dur Karagözüm. Bir şey daha sorayım da.
- Söyle bakalım.
- Davulu gördün mü?
- Hay budala hay. Ara sıra çomak vurduğun şeyi görmez olur muyum..
- Hayır a canım. O davul değil. Bu gazete.
- Görmedim.
- Senin için “ ekşimesin diye küpe bastırmışlar “ diyor da. . .
- Ha . . Ah ! Ah . .
- Ben ekşirim. Hem de adamın başına ekşirim. Öyle küp imiş salamura imiş bana bakar etmez anladın mı?

1.12.2. Dâhili

Galata Muhabir-i Mahsusamızdan:

Boykotaj te'siriyle mahalli sarfı bulunmayan hazır elbiselerin arabacı, berkerici izafetiyle tramvay şirketi tarafından hayvanata yedirilmek üzere mebayi olunacağı telgraflar bildirmiş ve tafsilatı postadadır demiştim.

Meselenin ehemmiyeti, anlaşılırsa müsairatı icabı eyledikten sonra derhal arabacıların kethüdalığıyla tramvay şirketine ve bazı ayrı konaklarla bitiren komisyona tebliğ-i keyfiyet edilmiştir.

Şimdiki halde üretücü esnafı namına olan eski hazırcılar tarafından istihsal ve birer sureti zevat-ı iadeye irsal kılınan raporun suretini ber vechi ati yazıyorum.

1.12.3. Rapor Sureti

“ Malum esamı muhtelif mağazalar imtası meydanından kemal-i tarafı ile içtinab edilen bir bonjor kostümüyle üç çift fes ve bir palto zane ve çocuk elbiseleriyle birer takım ceket vereceğinden husule getirilen halitanın tarafından sevk-i derece dikkat ve fevk almaya ehemmiyetle icra edilen tahlilat gemiye ve mikroskopisi neticesinde ber vechi ati murattan merkep olduğu beyan ve tasdik olunur.

Avusturya kumaşı ve hazır elbiselerin mevad-ı merkubeleri:

5,0016 rutubet

3,0002 fasıla-i bakkaliyeye mensup nebatat-ı haşbiye

2,0002 fasıla-i tehiliyeden çeper otu unvanıyla

Halka ve Kendir

0,0001 yük, ipin ve mevad-ı sağire ecnebiye

(mevcudatı be-gayet şüphelidir.)

İmza

Kimikir

1.12.4. Doktor Boykot

Haşiye: İşbu halita veya merkubatından her hangi birinin miktar ve sureti istimal bir tabip civanı tarafından takdir edilmek elzemdir.

Şirketlerle, esnaf tarafından henüz cevap gelmemiş ise de mezkûr elbise ve akması kaya hanın cidden ihvan fiiliyle fûruhatı tahkik ve tekrar edildikten muvaffakiyeti husule me'mul kabidir. Bu babda desteris olacağım malumatı yine

bildiririm. Postanın hareketi münasebetiyle bu kadarla iktifa olundu. Yalakazade Gafan.

“ Hepsi bitti de lakin ortası kaldı. “ derler. Canım idare-i mahsusanın her türlü noksanı ikmal edilmiş de iş yalnız bir makine iş görmesiyle bir de muvazene kalmış imiş. Vah vah vah. . . Devri istibdat da her aklına gelene bir me’kul olan idare-i mahsusanın icaba inşkotörleri vardı. Fakat şimdi ortada fol yok yumurta yok iken, meydana vapur namına iki çürük tekneden başka göze görünür bir nesne yok iken bir işkotör ile bir de muaveni acaba ne işler yapacaklar. İçkotör ifadeleri acaba edenden sakatlığı bilmiyorlar mı? Yoksa biliyorlar da göz mü yumuyorlar.

Kadıköy hattının hiç olmazsa az çürük iki sefine tahsis edileceği için vapur fakından bahis olunuyor. Ayestafanos hattının hiç olmazsa muvakkaten tatilinden bahis ettikte “ hasılat getiriyor “ cevabını aldık. Acaba Kadıköy müşterileri vapura bi daha mı biniyorlar. İnşkotör efendiler yalnız Ayestafanos hattının hasılatına mı nakşiye memurlarıdır bilemedim. Posta memurlarının asıl handan nazırları kati imdi ettikleri gibi bu idareden de imdi kalmadı.

Hesap el-tensikat açığa çıkarılan bir bağı yanıgın lisan-ı esef beyanından:

Açığa çıktığımı verdi haber bir muhabir

Ettiğim havf ve ricalar oldu mümessil

Kederimden gece gündüz ağladım bir vakar

İçine uyandı her ay bizim üç yüz kırk bir

Yok iken zerre kadar bende kabahat, taksir

Keserek zarfımı bir zat felaket-i tedbir

Beni mahv eyledi, ocağıma dikti ağacı

İçine uyandı her ay bizim üç yüz kırk bir

Mumiz bey beni gece gündüz pek sıktı

Gözümün nuru tükendi hem canım çıktı

O kadar sayma karşı çok mu ot dikti

İçine uyandı her ay bizim üç yüz kırk bir

Kime ettimse rica hep derler: İnşallah

Öteledi, evetler. Ne rafa maşallah.
 Eyledim gayrı hayattan dahi cidden ikrar
 İçine uyandı her ay bizim üç yüz kırk bir
 Görürüm nazarı ümidine düştüm ama
 “ Olamaz şimdi yasaktır “ diye kovdu ağa
 Kimi derdim yanayım, kanda umarak yala?
 Acına uyanıp her ay bizim üç yüz kırk yer
 Şu haber üstüne bizim hanım başına çatı çaktı
 Eline her ne geçirse sokağa fırlattı
 Sesi dünyayı tutup her tarafı çınlattı
 İçine uyandı her ay bizim üç yüz kırk bir
 Bütün efradı bizim ailenin tam başı
 İki oğlumla refikam, bırakılmaz bakar
 Bunun esvap diye verilir, küçük ister beraber
 İçine uyandı her ay bizim üç yüz kırk bir
 O gelmişti dün akşam, yine sarf menteş
 O da ister geçen eden iki yüz dokuz beş
 İzzet-i ikram edersin de çektim bitmiş.
 İçine uyandı her ay bizim üç yüz kırk bir
 Yerimiz yok gezeriz evden eve müsecir
 Veremem gayrı kara kesede hattı mazur
 Beni tayip edene işte cevap hazır:
 İçine uyandı her ay bizim üç yüz kırk bir
 Giderim hadden efrattan sabır vakrım, mesap
 Ne suçum var, bile bilsem neden oldum kenkup
 Haddimden pedere bulacağı yazdım mektup:
 İçine uyandı her ay bizim üç yüz kırk bir

Bu sabah geldi kasap elde muhavvid defter
 Ramazanda birinin borcunu toptan ister
 Okurdum kıraat masalı, faidesiz kim dinler
 İçine uyandı her ay bizim üç yüz kırk bir
 Nereden anlamalı masrafım aştı taşı
 İki dirhem kömürüm yok yine kış başladı
 Bozulup oldu harap bütçemiz artık şaştı
 İçine uyandı her ay bizim üç yüz kırk bir
 Dönülüp derse ceketle ilk yıprandı
 Beni bu yollarda görenler bir dilenci sandı
 Ne ise hepsi ve lakin buma canım yandı
 İçine uyandı her ay bizim üç yüz kırk bir
 Şu maaş her ay bizim üç yüz kırk bir
 Şu maaş meselesi rızkıma oldu engel
 Beni sırrıma komşu zan ediyorken evvel (*NUMARA 30- s.2*)
 Bin el sınıfa şmdi oldu itibar muhatil
 İçine uyandı her ay bizim üç yüz kırk bir
 Gelip ekmeyeceği dün akşam beni evde bastı
 Söyleyelim artık hesap diye balta astı
 Bu da oldu ağrısız başıma bir kaş bastı
 İçine uyandı her ay bizim üç yüz kırk bir
 Veriyorlar da selam elleri olsa kanda
 Yok o günde elli tamamen eser-i ihvanda
 Düşünün dostu bulunmaz değilim ben anda
 İçine uyandı her ay bizim üç yüz kırk bir
 Ne güzel iş görülür akli devran
 Herkesin parmağı ağzında şaşırılmış hayran

Neme lazım onlar, derdime olmaz derman
 İçine uyandı her ay bizim üç yüz kırk bir
 Değil elbette adalet sözü bıraksana
 Yakıştır aklını ahlak ilmek insana
 Bir şikayetine takdim edeyim mezlis-i mebusana
 İçine uyandı her ay bizim üç yüz kırk bir

Harik Anaları Yandı mı?

Hasleti harikazdaki tevrih olunmak üzere memurin resmiye tarafından Beykoz da tertip olunan eğlence sebebiyle toplanan perdelerden bir kısmı vezne-i emanette ve sensen derdi mecdiyesi de evrk müdürü muavini behcet beyin nezdinde bulunmakta imiş.

Karagöz

Hem hizmet etsinler, hem de böyle esnaf tahsildarı gibi para saklasınlar.. Doğrusu layıksız. Her kim bu paraları alacak ise bir an evvel alsa da hem vazife malumatı karışıklıktan hem de mir-i mumaileyh para taşımak halas edilseler...

Kalıp tesisiyle halkın keşif izahatı mucib ilkin himmetin Bingöz de vakayı, istikbal kâğıtlarıyla te'min mahsulât mümkün olabileceği zannını ihsas eylediğinden boğaz içi, kadı köy ve civarı, adalar, her iki semtin ve fikri gezer handaki karayı mütceverde bulunan tevfihi, itar bakkal dükkanlarında kilitli mukadder de iskambil bulundurulmasının faideden hali olacağını varid hazır olmuş ve bir müddet intizar edilip bir neticeye iktiran ile alınmasına hususuna karar verilmek üzere idiği muhabir bi nazırımız, fakat akli çokça kesirimiz tarafından ihbar olunur.

1.12.5. Telgraf

Sütlüce : 22 Teşrin-i Evvel — Tuğla-i harman sahipleri tarafından bu gün gayet mühim bir metini akd edilerek şu aralık işçilerin fazla yevmiye talep etmesi nazar-ı dikkatine alınarak az masrafla çok imalat vecih de götürülmesi düşünülmüş ve netice-i mezkuratta yağın yağmurlardan İstanbul sokakları çamurdan adeta bataklık haline geldiği cihetle bu çamurlardan toplandırlarak onlardan tuğla imal ettirilmesine karar verilmiştir.

Karagöz

Hay Allah razı olsun... Belediye memurlarının tanzifatı riayet ettikleri yük, bir şu tuğlacılar, verdikleri kararı ayık evvel muvakkı icraya koysalar da bizde sokaklarda üstüne basabilecek taş bulabilirsek...

Soluklu : 31 — Bir zamanlar alem-i matbuatı tir tir titretmiş ve nihayet buraya gelerek bir çift memnu ile birlikte ikamet etmekte bulunmuş olan birisinin düçar olduğunu yoksulluğa bir çare düşünerek ve cinsiyeti ileri sorarak şu aralık sed edilmekte olan palamut balıklarının kendi namına mensup kısmında bir ondalık edilirse zamanında balıkxane nezaretine bir istida tkdim eylemek istediği şimdi hakikaten istihbar olunmuştur.

Büyükdere 21 : — Evkaf bir muyane tabip neticesinde her suretle atıl ve gerek tekne ve gerek kazgani ile makinesinin cidden atıl olduğu temin eden (eser-i sefayet) nam sefine-i kaime mahallinin tamiri kir kabil ne münafat yerine müzarat-ı hasıl olacağına yakın kesp edildiğinden ali hale tamitiyle şimdilik idare-i sıhhate çalışılması muvafık iktisat olacağına karar verilmiştir.

Karagöz

Oh ya. Üç gün sonra yine bu tehlike-i sahıbe gözümüzü gönlümüzü karartacak desene..

Beyoğlu : 21 — Bizatiye Gazetesi, boykotoj aleyhine asine hazır olduğu fıkıs oturan, Estaban, tırığ mağazalarının aleti neşir ederek ilan etmiştir.

Karagöz

Kalem arkadaşımızın nazar-ı keyfiyetine havale-i keyfiyet olanlar.

1.12.6. Takvim-i Ceraid

İttihat ve Terakki:

Ne halde yaz?

Karagöz — İç güveyinden hallice..

Hukuk-ı Umumiye:

. . . . Vazifesi haklı ifayı mukadder olamayarak bir vakıma almaya sebebiyet veren Beşiktaş merkez ser komiseri Hüseyin Efendinin tekrar mahalli mezkure getirilmesi

Karagöz — Başka bir tayini bile caiz değil. . . Adam iktidarı resmen tahkik eden memur açığa çıkarılır, cezadide edilir, ibrete vesile olur.

Resmi “ Yanya “ dan:

Dahiliye Nezaret-i Celilesinden:

Karagöz — Oldu olacak bir de (canib-i alisinden) ilave eder idin a birader.

Yeni Asır’dan:

Yeni mevhum hiçbir hadise yok..

Karagöz — Elhamdülillah.

Yine Ondan:

Avusturya Politikası

Karagöz — Politikanın iki mazisi vardr. Acaba hangisi maksat..

Nir-i Hakikat:

Boğazlar ve Hakkı Sarihimiz

Karagöz — Evet. . . Boğazımıza da karıştıktan sonra ortak olalım.

İzmir’de Çıkan “ Küplü “ den:

. . . . Buradan oraya güç ederken güç ederken bütün işi kaldırılır da polis , zabıta mahalle bekçisi nasıl merkeze gelirler akıl erdiremiyorum.

Karagöz — A babam. Belki işi onların idi.

Yeni Asır:

Selanik de boykotoj bütün şiddetiyle devam ediyor.

Karagöz — Burada biraz gevşedi gibi de. Pek canım sıkılıyor.

Ahenkte Münderiç Bir İlandan:

Serpuş asımaz olan kıvrıcık kalpaklar. . .

Karagöz — Herkes milleti sameti için dilediği gibi ilan yazar ama bu kadar kocaman bir hatayı irtikap edemez. Kıvrıcık kalpaklar bizim serpuş asılmaz değildir. Bizimci kıyafethanesi ortada.

İzmir’de Çıkan İttihat:

. . . . Fesi terk edelim. Yerine ne giyelim? Bunda da öteki nüshalarımızda tetkik edemez.

Karagöz — Peki ama. Orada kadar başı açık mı Doralım. Havalarda soğudu. Nezle hazırdır.

Yeni Gazete:

Efkar-ı Umumiye

Uzaktan görünce yolu mu değiştirmek, karşı ki kaldırıma geçmek istedim. . . .

Karagöz — Alacaklı mıydı?

Servet-i Fünun:

Şimdi ahrardan olmak üzere ortaya çıkanlardan pek çoklarının iç yüzlerini ben bilirim.

(Kara Tahsin Paşa)

Karagöz — Ah ah.. Seni bir iyice söyleyip de bilemedikerimi de bir öğrensem... vakıma kabul-i ahrardan bir çoğunu bende biliyorum ama senin kadar bilemedim...

1.12.7. Tiyatro

Tepebaşı kışlık tiyatrosunda bu gece:

Akif Bey

Yarın ki cuma günü Kadıköy deki kışlık tiyatrodan hanımlara mahsus olarak menak efendi kumpanyası tarafından:

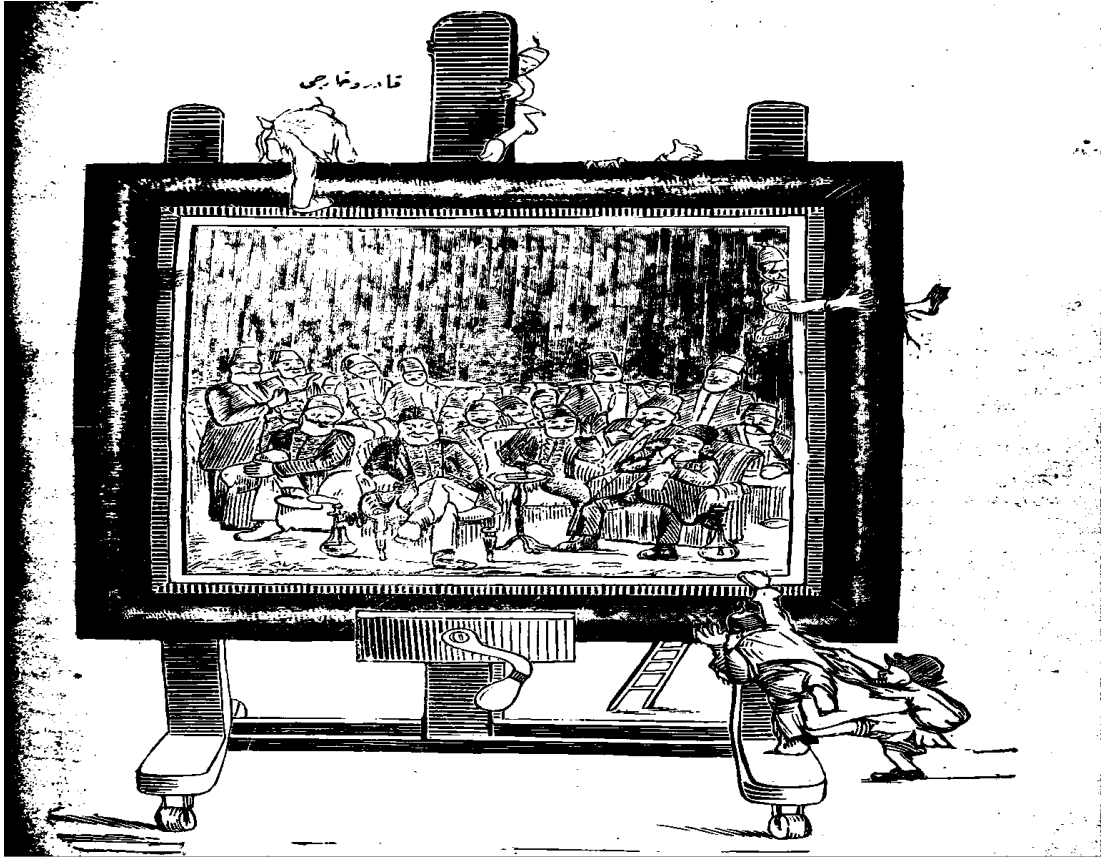
Bin Bir Direk

Badema her Cuma günü yeni begayet.

Tepebaşı belediye bahçesinde Pazar günü gündüz menafiden evdet eden ermeni vatandaşlarımız “ menfaatine menak efendi kumpanyası tarafından:

Jön Türk 3 Perde.

(NUMARA 30- s.3)

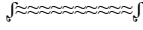
— Neredesin Hacivad... koş. . . Yetiş. . . Hariçte kimse kalmadı. Tutulur kapılır gibi değil . . Herkes birer buluş diliyor.

İKDAM MATBAASI

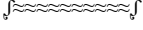
ALİ FUAD

(NUMARA 30- s.4)

Muharriri: Mahmud Nedim

Seneliği Dersaadette İdare
Hanesinden Alınmak Üzere
(45) Vilayete Posta İcraatı ile
Birlikte (65) Guruştur.

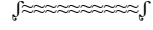
Altı Aylık Abone Kabul
Olunmaz Memalik-i
Ecnebiyeye Seneliği (80)
Guruştur.

Jonnalillusrte

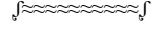
Kara-Gueuz

Sahib-i İmtiyaz ve Musavviri:
Ali Fuad

Posta İcraatı Verilmemiş
Mektuplar Kabul Olunmaz
.Derc Olunmayan Evrak İade
Edilmez.

Her Nev'i Evrak Muharrer
Namına Eski Zaptiye
Cedidesinde 38 Numaralı İdare
Haneye Gönderilmiştir.

Administration : Reu Eski
Zaptié 38

Şimdilik Cumartesi, Pazartesi ve Perşembe Günleri Neşr Olunur Musavvir Eğlence Gazetesidir.

Numara 31

[Nüshası 20 Para]

Sene 1

1.13. NUMARA-31 PAZARTESİ

14 Şevval 1326

27 Teşrin-i Evvel 1324

9 Teşrin-i Evvel 1908

1.13.1. Muhavere

- Aman Karagöz..
- Ne var Hacıvad.
- Ne olacak. Bir meşakkatle tasarruf ettim de..
- Nasıl bari iyi mi idi?
- A birader meşakkatin iyisi olur mu?
- Ne halt eder ağanın barkiri. İyi olmak için mutlaka ala tavşancıl çeşimi ve eli.
- Canım birader.. Ne söylüyorsun.
- Ne söyleyeceğim.. Çavuşun yapı işi olur da meşgulatın isi olmaz mı?
- Aman Karagöz..
- Aman zaman yok.. Böyle vakıma sapı ile köpüğü kalandır ama. Yine talatlıdır.
- Halt etmişsin ben belanı söyleyeceğim. Bana inanmıyorsun ağzının yandı. Bu değil! Bir dirhem iplerde ziftlenen bal gibi.

- Yahu.. Seni işiten dinleyen masalda Karagöz uzanıp ölmüş diyecekler.
- Varsınlar desinler. Kimin müdür uzuncalık fena karşı..
- Canım ben fena dedim mi?
- Ulan. Yediğin haltı sen de biliyorsun. Lafların ne ayrı yoksa sebebi?
- A a. . O vasıta ilkin sağlık çekimi hırsız telaşı. Aklı rabbime emanet.
- İyi peki. İyi ama. Bir lafın öbürüne uymuyor.
- Sen lafımın karşısında değilsin ki
- Ha. İşte yine dayağın meyanesi kabarmağa başladı.
- Ya hu iki lafın arasına mutlaka dayağı mı giriştiriyorsun.
- Kabahat bende değil. Sen işitir yapınırsı..
- İyi ama. Ben sana ne dedim.
- Ne söyleyim ben.
- Görmedin mi ya.
- Görmedin mi ya ne demek. Aşağı yukarı bir çarıkdar işarinin küp ki hayır olup der yorarsın. Laf anlamak kabul değil. İnsan olandan ne bilirse sözlerin sonunda yine o kadarla kalır..
- Hiçte öyle değil.
- Ya nasıl bakayım.
- Nasıl olacak. Ben seni adam zan . . .
- Ulan.
- Ulanı mulanı bu.
- Bu mu.. Hacivad ayağa kalkıyorum.
- Kalkarsan kalk.
- Öyle ise sende bu bu merağı ya da dalında bak.
- Bu.. Karagöz.. Öyle münasebetsizlik lazım değil. Bilirsin ki ben el şakasından haşlanmam.
- İyi A Hacivad ama. Benim de elimin içi pek kaşındı.
- Para alacağına delalet eder.
- Ulan. . Başıma ebul hadimi mi kesildin. A habis. Şimdi falcılığa, tabirciliğe mi kalkıştın.
- Ben uydurmam. Öteden beri öyle işitirim.
- O başka. Fakat nam üstüne bastın da.
- Aman. Sakın karpuz kabuğu olmasın.
- Keşke öyle olsa. Beynin üzeri tepe taklak topaç gibi döne döne gittiğini görür de dönmekten bayılırdın.
- Ya . . Dostluğun munu mu icap eder.
- Darılma ama ehemmiyetsiz darılma. Dabağ sevdiği parayı yerden yere çalar derler.
- İyi ama ben deri değilim ki.
- Deri değilsin ama sıırımsın. Bunca zamandır tabağı yerde ıslah olmak nedir bilmezsin. İyi söyle bakalım. Derdin nedir?
- Yok. Olca sen söyle. Çünkü ben meraklıyım. Hani ya deminden avucum kaşındı felan diyordun. Mutlaka işte bir para meselesi var.
- Evet. Senden saklayacak değilim.

- Aman ne gibi. Bir avuntu felan mı?
- Haydi oradan yıkıl habis. Sen beni ne zan ediyorsun.
- Ne o? Fena bir laf mı söyledim.
- Yediği halta bak ben salak mıyım?
- Canım. Yalnız salaklar mı avanta yaparlar.
- Yok. Yapan çok. Fakat ben onu kabul ettim.
- İyi peki. Nasıl iş. Anlat bakayım.
- Hiç a cnım. Adi bir iş.
- Aman nasıl?
- Ulan. Git gide büsbütün musahhara (*NUMARA 31- s.1*) oluyorsun. O nasıl oluvermiş be.
- Dedim. Meraklıyım da.
- Öyle ise çatla. Patla. Söylemem.
- Gözüm. Karagözüm. Ayağının dibini öpeyim.
- Tövbe. Tabiyetsiz murdar.
- Canım öyle söyleme. Öpeyim dedimse derhal ağzımı uzatmadım.
- Peki peki. Bir iki mütedahil aylık varda. Onları kazanmak için maliyeye kadar gideceğim.
- Nefle hiç zahmet etme.
- Neden?
- Neden olacak. Husus-ı terayit yok ki.
- Sen olablirsin avanak.
- Amma yaptın ha.
- Yapacağım mapacağıım bu. Ben söylediğimi bilirim.
- Bende bilmezsin dedim.
- Öyle ise benim işime karışma.
- Benim karıştığım yok. Fakat bu çamurda oraya kadar tayin yapıp da üste büyücü parası verme diye söylerim.
- Sen bilirsin bir iki . . Ben bilirim senin iki. Husus-ı te'diyet yok ha. Aklına şaşayım.
- Acaib.
- Acaip değil, bilakis doğru. Oğlum. Bana inanmıyor isen gider, yevmiye defterlerini yoklarsın.
- A hiç bırakırlar mı?
- Vakıma sana göstermezler ama. Yakında arayıp soranların meydana çıkınca hakikat pişmiş kelle gibi sırtıyor. O vakit ağlarsın.
- Ben ne ağlayacağım. Yediğim yok. İçtiğim yok. Çık dedim ki karnım ağrısın. Verenler yapanlar düşünsün.
- Bende sana bir şey söylemiyorum. Ben gider isterim. Malum. İsteyenin bir yüzü, vermeyenin iki yüzü kara derler.
- Aman Karagöz. Darılma ama. Senin iki gözünde kara. Demek sen te'diyatı pek sevmiyorsun.
- Evet. Ne yalan söyleyeyim. Alacağıma şahin vereceğime karga gibiyim. Daha bir halt edecek misin?

- Hayır. Yalnız şu müşkil mi?
- Hadi senin müşkilatta sen de yere batan.
- A canım. Fena söz söyleme.
- Hay kaba herif hay. Ne vakit olsa para banacak kalemdesin. Ben de derim ki hani ya. . birgün evvel olsa da benim başım dinç klasa.
- Yine bana acıyacak sensin Karagöz.
- Sana değil kendime acırım. Çünkü cenaze paran benden çıkar. Malum. Şimdi şehri emaneti müntesibin ile Reşit Paşanın uşaklarına para vermedikten cenazelere para bulacak halde değil.
- Hay ciddi mi rahat. Bende sana emanetinden bahis edecektim.
- Buyur bakalım. Can kulağıyla dinliyorum.
- Kadıköy pike hanında hazine-i hassa tarafından bilahare taleplerine kuruhat edilmek üzere denizden bir takım yerler doldurulmakta olduğu hakkında okudum.
- Anladım. Sus. Vakıma müşkilat ehemmiyetsiz değil. Orada tam beş yüz bin mütecaviz bir husule gelecek ve bununda yüz bin metre merbaı sokağa ayrılarak dört yüz bin merbaı mahalli satılacaktı.
- Aman Karagöz. Cesim iş cesim.
- Elbette. Ne zan ediyorsun idi ya. Dört yüz bin metre merbaı yer satılacak. Hatta daha şimdiden plan üzerinde satılmağa başlamış. Hala deniz kıyısına tesadüf eden yerler şimdiden beşer altışar liraya satılıyormuş diye alemin ağzında.
- İyi pekâlâ. Şehre emaneti.
- Sus habis avanak. Sus. Olca şey var mı?
- Nasıl yok. Emin şehre bile tamam yirmi bin guruş maaş.
- Evet ama. Herkes arşınına göre bize vermezler.
- Ne demek. Tensikat.
- Evet ismi tensikat. Ama kendisi nerede. Bizim matbuat-ı Osmaniye cemiyeti gibi o da bir anka.
- Peki ama. Bu şehri emaneti tensikatu kim yapmış.?
- Kim yapacak şehri emaneti.
- A hiç öyle şey olur mu. Matbuat cümleten yakızban zur ve leyli, böyle şehri emaneti olmaz diye sokaklara kadar ref avaz ve figan eyler iken “ evet. Ben bu işin arı değil işim. “ diye çıkılacak yerde birde ustalık olarak.. “ ben yirmi bin guruş değerinde bir şehri emanetim...” diyecek olursa.
- Varak mührü vefayı kim okur kim dinler. Hacivad . . hala biraz daha sabır edelim de görürüz.
- Karagöz ben sana bir şey söyleyeyim mi.. matbuatın da feryadına ehemmiyet verildiği yok.
- Evet.. Şimdilik öyle.
- O ne demek?
- Öyle ya biz biz, kalkıp şu şöyledir der iken ertesi gün öbür arkadaşımız büsbütün aksini yazıp da kafadan ittihat gösterse.
- Doğru doğru..
- Kabahat kimsede değil. Matbuat-ı Osmaniye cemiyeti hileliyse o gözü kör olsa parada. Ne ise birader sus. Bu kadarı alıver. Mebadi’ sonra.

1.13.2. Dâhili

Tokalyabda:

Gürrrrrrrr Birden bire herkes ayakta. Eyvah. Tam da kapının içinde. Şekerci tarafı kapalı. Sıvışacak kapı değil. Gizlenecek kara deliği mefkut. Aman acaba bu kartalı ne? Eski gibi halde bir devam.. Herkes pir Beyhan. Ne olmuş. Ne oluyor. Kimsenin bildiği yok. Yalnız bir üşüşme. Herkes yekdiğerine endişe ile tekrar, herkes mübahevet, hayran.

— Tokatlayan kimdi?

— Gazino sahibi değil mi?

— Değil. A canım. Sır vererek başladı işittiğimi.

— Hayır.

— A. Polisim.

— Ne be lazım. Kim olursa olsun. Kavga eden ben edğilim ki polis ile işim olsun.

— A. Anlayamadın. Adı öyle.

— Mesele ne?

— Gazeteye bir şey yazılmışta.

Karagöz

Vay ! ! . . . Şeytan kulağına kurşun..

1.13.3. Mebuslarımıza

Bunca yıllardır azaldı şu muzzam devlet

Gerçi kurtuldu velakin fende eski satavet

Sizdedir imdi vatan haydi gayret, gayret

Kuşak imdada koşak ey vekili emat

İhtizar haline geldi şu zavallı millet

Eski nazırlarımız hep kocamış pederlerdi

Beş gurş rüşvet bulunca alarak yerledi

“ Boğulur mu bahşiş atın desene ” derlerdi

Koşun imdada koşu ey vek-i-i imat

İhtizar haline geldi şu zavallı millet

Her nezaret-i nazırın emrine tabiğ çekilin (*NUMARA 31- s.2*)

Mal attım, nafi millet bir güzel anlamadık

Varidat olmuş idi çantada hazır keklik

Koşun imdada koşun ey vekaleti emat

İhtizar haline geldi şu zavallı millet

Evvel cisim ol hapse eserdir, müstebid serasker

Askerin kanını emmişti mesele eserdi

Eliniz ehemsiz millet, adalet ister

Koşun imdada koşun ey vekaleti emat

İhtizar haline geldi şu zavallı millet

Nerde bahriyenin eski şevketi ve celali

Geçmişe rahmet okur şimdi günleri hali

Hasta elle ayrılmak canan emvali

Koşun imdada koşun ey vekaleti emat

İhtizar haline geldi şu zavallı millet

Müstebidler meatı deryayı cahile saldı

Ne maarif ne mektep ne medrese kaldı

Sardı dört yanımızı zülumat, cehalet aldı

Koşun imdada koşun ey vekili emat

İhtizar haline geldi şu zavallı millet

Takma namına devlet, milleti hep sevmiş

Bırakan yürek, sil basar mahremi inhar dolmuş
Menderestir köprüler, vekiller bozuk mahv olmuş

Koşun imdada koşun ey vekili emat

İhtizar haline geldi şu zavallı millet

Bir komisyon eyleyip ahadis evdensiz izzet
Tam takır gök bakır etti hakkı dehşet dehşet
Yoktur on para dahi vermeye bizde kudret

Koşun imdada koşun ey vekili emat

İhtizar haline geldi şu zavallı millet

Onların görülür cebren çekilip atıldı
Kap kakak, yorgan yatak, kaşık bıçak satıldı
Aç kalındı, kış gününde apaçık yatıldı

Koşun imdada koşun ey vekili emat

İhtizar haline geldi şu zavallı millet

Malagat zade selam madana oldu salgın
Mülakat tahrip eylemez bu rütbe dolan yangın
Üstünü izzet durdu altında evvel çıkan

Koşun imdada koşun ey vekili emat

İhtizar haline geldi şu zavallı millet

Kapılmıştı mesleği başından başa casusluk açlık

Ol vasita olundu bunca himmet itilaf

Severdiler, masumları ağlattılar bir insaf

Koşun imdada koşun ey vekili emat

İhtizar haline geldi şu zavallı millet

Haklı haksız tıktılar mahpusa alev döktüler
 Irz ve namus bilmeyip küfür ettiler, sövdüler
 Zalime hürmet ettiler, hizmetlerini övdüler

Koşun imdada koşun ey vekili emat

İhtizar haline geldi şu zavallı millet

İnledik yıllar yılı zalimleri çevirenden
 Bir dilimiz sail olduk onların şerrinden
 Pek zaif bir halde çıktık müstebid derunundan

Koşun imdada koşun ey vekili emat

İhtizar haline geldi şu zavallı millet

Devri sabık her cihetten mesleki etmiş ifa
 Harca etsek nazar-ı dahilde kendin iddia
 Meleğimiz ıslaha muhtaç, her taraftan yağma

Koşun imdada koşun ey vekili emat

İhtizar haline geldi şu zavallı millet

Hakkımız iptal olunup Bosna Hersek gitti

Dünkü Bulgar, milleti az mı hakaret etti

Ayrılıp gitti, geriden gayrı ümid bitti

Koşun imdada koşun ey vekili emat

İhtizar haline geldi şu zavallı millet

Sevr istibdadı yıktı ansızın askerleri
 Vatana hadim olanlar, o bihaber olur
 Şeytanı ala için sizden işaret bekler
 Koşun imdada koşun ey vekili emat
 İhtizar haline geldi şu zavallı millet

Çıktı natık maddesi bilakis olanlar yandı
 Müntesipler görürdü taltif hepsi alışılandı
 Hak, adalet bağları millet, fakat aldandı
 Koşun imdada koşun ey vekili emat
 İhtizar haline geldi şu zavallı millet

Şehrini ayyuka çıktı şehrimiz murattır
 Caddeler yollar geçilmez haldedir pek dardır
 Emniyet caiz değildir köprümüz mundardır
 Koşun imdada koşun ey vekili emat
 İhtizar haline geldi şu zavallı millet

Pek hayın iş imiş bir hayatı geçmek
 Şaşırıp kaldık acip kimdi şikayet etsen
 Kahta düştük elli beş paraya çıkdı ejkem
 Koşun imdada koşun ey vekili emat
 İhtizar haline geldi şu zavallı millet

Kim sokağa çıksa ceyit altı satar
 Cümlemiz salah mesalih haleti aldık neçare
 Her tarafta naralar, sesler, tüfekler patlar

Koşun imdada koşun ey vekili emat

İhtizar haline geldi şu zavallı millet

Bıktık artık fakir halden şu sefalet bitsin
Şaştı millet kime baksın, kime imdad etsin

Bab-ı ali harit eyler hangi yoldan gitsin

Koşun imdada koşun ey vekili emat

İhtizar haline geldi şu zavallı millet

Baş açık, yalın ayak kaldık. İdik sezi maded

Pek çeker hale geldik çıkmaz oldu feryat

Mesleğimiz kokuyor hava olursa istibdat

Koşun imdada koşun ey vekili emat

İhtizar haline geldi şu zavallı millet

Dur sabık, milleti etmişti cins cins taksim

Kendisi cürüm işlerdi, bir cinsi ederdı tecerrüm

Eyleyen söz yanımızda ittihat-ı tayin

Koşun imdada koşun ey vekili emat

İhtizar haline geldi şu zavallı millet

Duracak günler değil himmet efendim himmet

Birleşip süratle idik mümkün hüsnu hizmet

Gelsin ah için olsun gülsün artık millet

Koşun imdada koşun ey vekili emat

İhtizar haline geldi şu zavallı millet

Tarabya'nın vechi tesmiyesi Kadıköy – Haydarpaşa rıhtımının kumpanyasını meclis idarehanesine uzun boylu varmış arşın-ı müzakere ve mülhaza ve tahkik ve tetkik ve tamik edilerek kiraya mezkurenin ciheti halefinin tamamen toprak olması hesabıyla tramvaydan galata olarak tarabya denildiği zannı Tefvik bulmakla badı heva toprak tezakire için merci aidine muracaat edilmek üzere tedarikat metziye icrasına tevsil eynlenmiştir diye bir evet ve vasılası fekahet olmuştur.

1.13.4. Bilmece

Ben çıkıp kayıt aldım bu mayaya tarihini

Aldı defterdar efendi bir mecdiye daha

(Eşref)

Acaba bu defterdar efendi kimdir? İlkin bilene bir yazar bozar defter... Müjdesi var..

1.13.5. Telgraf

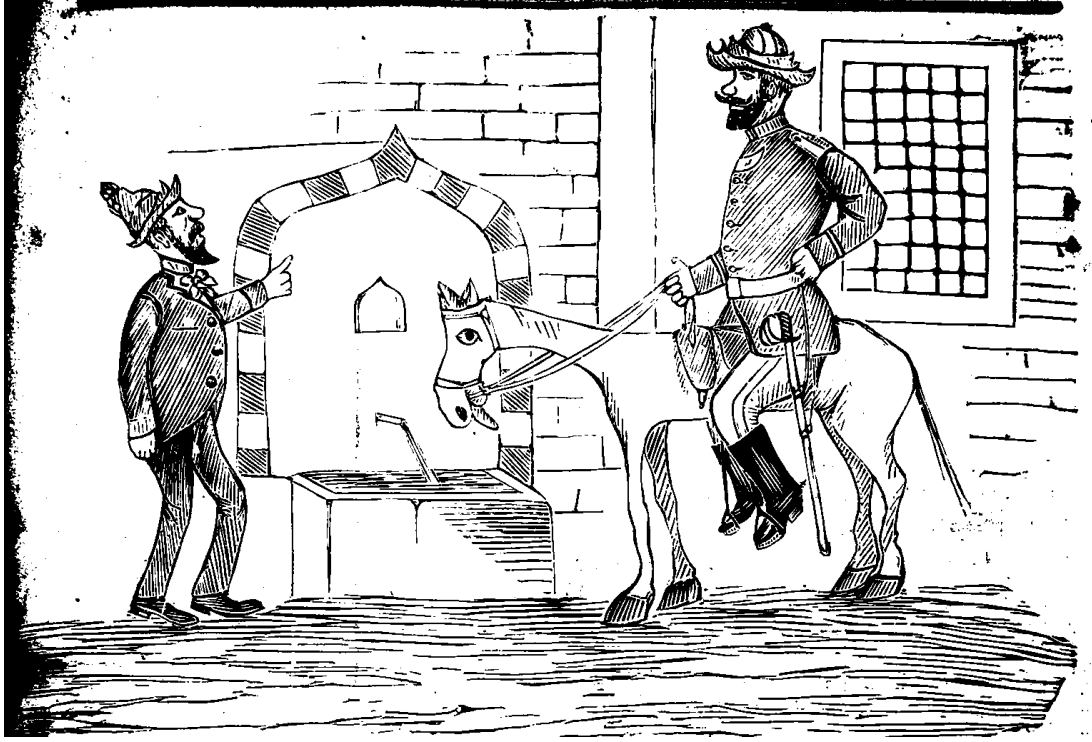
Beyoğlu: 25 Teşrin-i Evvel: Bazı amonyak tacirleri gece saat birden sonra cadde-i kebire mümted sokaklarda tedarikat mukteziye icrası kabul olacağı nazar-ı dikkate alarak bir sandal tedarik etmek üzeredirler.

Ebrad: 24 — Sahif köprünün hareketi ba-telgraf ihbarı edilmesi üzerine ihale-i meskut muhaberata hazırlanıyorlar. Arazi ve emlak bayisi şiddetle düşmüştür.

Karagöz

O düşkünlüğe sebep olan hayatın vechidiyeti Allah kaldırsın.

(NUMARA 31- s.3)

— Peh peh peh. Aman nazar değmesin Karagöz. Hakikaten yakışmış. Fakat şu elindeki düldül ile tabiatta ki bir değiştirebilse.

—Hey gidi hey. O eski devirler geçti. Şimdi adama her dediğini yaptırmıyorlar. Fenalığı da olsa bir şey yapamam ki...

Çarşı Cedit: 25 — Bir idare-i mahsusanın mevkuten kesb-i temziyat etmesi üzerine olca hilaf tanzim açılmış olup seddine lazım görünen (54) numaralı idare hanenin bilindik açık zuhur etmekle kamu alanındaki şiddetle devam olunmuştur.

Büyük Ada: 25 — İsmi gibi olmayan birisi kazanç temini için biz bey ve kara oyunlarına şiddetle geri mi vermiş ise de ters taraftan kazanınca uğradığı için basırcı ahlak ile meşruken tanınacağı karar verilmiştir.

Karagöz

Ha şöyle biraz da böyle gelin..

1.13.6. Takvim-i Ceraid

Tercüman-ı Hakikat:

Fransa, Almanya ihtilafından bakalım neticesi ne olur?

Karagöz — O kadar da düşünecek bir şey değil. İlk önce beraber direnilir. Bakarlar ki tarafında yalnız aşığı olan yok. Öpüşüp barışılır.. Vesselam.

Tercüman-ı Hakikat: (İlan Sırasında)

1.13.7. Adem-i İktidar

Karagöz — Onda bundan bahis ne lüzum var. Başka bir işimiz kalmadı mı? Hem kendini bilmeyen adam iktidarını anlamak kadar güç şey var mı?

Servet-i Fünun:

Şirket-i hayriyenin 39 numaralı vapuru haddi istibasından fazla olarak iki bin yolcu alarak . . .

Karagöz — İlk demiştik biraz daha gayret edip de şekvayı ağussto ve yeknoryaba bizzat.. Bizde kurtulalım.

Tanın; Şirket-i Hayriye hakkında bir gün evvel yazıklarının ne kadar haksız olduğuna dair şirket müdüriyetinin varakasın neşir ile zerine lazım ve nam ber-muceb yazması, Karagöz çakırlığınca fevk olsa da badi mareak olmuştur. Eğer şirket müdüriyeti haklı ise, tanin, olca neden o kadar çıkmış haksız ise niçin.

Ceride-i Bahriye:

Eski bir salname neşir ile ol vakit ferikan geremek adiyetine baştan ibaret olduğunu gösteriyor.

Karagöz — Marifet, şimdiki ferikan görmek medarını bulup da yazmaktır. Yoksa en eski feriklerin sahibini babam da bilir.

Sabah:

. . . Mumaileyh mezin bir arabada ahz muvakki eylediği halde memleketin her tarafı gezilmiş...

Karagöz — Eğer alınsa bir nazarlık ile bir de armudiye olunan asılmış ise mutaka mektep başlatmıştır. Canib bari zehan açıldığı versin.

Şurayı İmat:

Darü'l şapkanın üçüncü defa gayet musahhi olarak tab ettirildiği (asıl hendese)

Karagöz — Eğer ismi gibi tahsis edildi. İse o geldi okuyanın başına...

Akdem, iki gündür, şehre emaneti hakkında şunlarla yazı yazıyor ve havle gayrı liyakatin hal devamından haklı hem de pek haklı olarak şikayet ediyor.

Karagöz — Küs dinlemişse davadan tesiri olmaz derler. Birader. Gel bu işten vazgeç. Çünkü oradaki münasebetsizliği beyan için bir iki suyun değil, haraid münteşiren umumi her gün bundan başka bir şey yazmasalar yine yetmez tükenmez.

Sabah : Vakıma devri sabık istidatta adama iş eranır işe ahil aranılmaz.

Karagöz — Evet. Okumadık bir gün evvelki nüshasında şu cevabı maliye nazırı paşa hazretlerinin verdiği bildirilirdi. İyi . hoş bende aynı fikirdeyim. Hatta onun için sorarım ki: acaba tensikat-ı icrada muavinlikler niçin ihya olca damen etmiş bunun için tayin olunan muavinlikleri niçin ibka edildi? Ortada mahdumdur olmamız bekçiler dururken, ali galip 2,500 guruş alırken maliye nazırı paşa hazretleri bu belde cevap vermeyip başka bir şey sevimli idi.

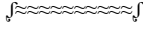
“ Ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz.”

Saadat: Harika yineler yandı mı?

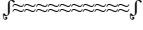
..... Tahkikini Karagöz refikamıza teevdih ediyoruz.

Karagöz — Karagöz, ne saadetin tahkik memurudur, ne de lebid ötekinin bir ikinin vekili müdaafası. . . . Devri istibdatta yapmadığımız bir şeyi saadetin bize tevdifi pek hoş bilmiyoruz.. Tahkiki lüzumu görüşürsek kendinin evet.

Muharriri: Mahmud Nedim

Seneliği Dersaadette İdare
Hanesinden Alınmak Üzere
(45) Vilayete Posta İcraatı ile
Birlikte (65) Guruştur.

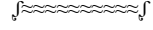
Altı Aylık Abone Kabul
Olunmaz Memalik-i
Ecnebiyeye Seneliği (80)
Guruştur.

Jonrnalllusrté

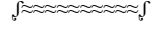
Kara-Gueuz

Sahib-i İmtiyaz ve Musavviri:
Ali Fuad

Posta İcraatı Verilmemiş
Mektuplar Kabul Olunmaz
.Derc Olunmayan Evrak İade
Edilmez.

Her Nev'i Evrak Muharrer
Namına Eski Zaptiye
Cedidesinde 38 Numaralı İdare
Haneye Gönderilmiştir.

Administration : Reu Eski
Zaptié 38

Şimdilik Cumartesi, Pazartesi ve Perşembe Günleri Neşr Olunur Musavvir Eğlence Gazetesidir.

Numara 32

[Nüshası 20 Para]

Sene 1

1.14. NUMARA-32 PERŞEMBE

17 Şevval 1326

30 Teşrin-i Evvel 1324

12 Teşrin-i Sani 1908

1.14.1. Muhavere

- Karagöz..
- Ha!
- Çüş.
- Ulan . ne halt ediyorsun.
- Biraz nezaketli ol.
- Vay ne olmuş.
- Ne olmuş ne demek.. Ha diyeceğine buyur felan derler.
- O da adamına göredir. Sana buyur der demez mutlaka yemek var zannıyla ortada sefere, tabla ararsın.
- Ben sen değilim.
- Ne olacak ki?
- Şey. Yani. Adam olunuz denek isterim.

- Bugün yine nezaketin üzerinde.
- Yediği harzaya bak. Nezaket dediğin kapı demirdeki ara sıra üzerime kayıp bazı göre de tecerrüd edeyim.
- Canım öyle değil. Yani bugün nezaketi etmemişsin.
- Ulan düz rakı mı bu?
- Vay. Onu da içiyorsu?
- Kendim için söylüyorum. Laf bir seninde.
- Her ne ise. Şakayı bırak da beni dinle. Nereden geliyorum biliyor musun?
- Tuhafsın Hacivad. Hiç başka işim gücüm yok da aman bizim Hacivad nerede imiş, nereye gidiyormuş, ne halt edecekmış diye sabahtan akşama kadar arkandan mı dolaşacağım.
- Öyle değil.
- Ya nasıl?
- Bir insan bir yere gidip de o gittiği yerden başkasına bahis edeceği zaman damdan düşer gibi. .
- Ona öyle demezler, paçacı damından gelip uçar gibi derler.
- Karagöz.
- Hacivad.
- Sen adeta benim canımı sıkıyorsun.
- Ah. Ah. Elimden gelse boğazını bile sıkacağım ama.
- Vay ben sana ne yaptım.
- Daha ne yapacaksın. Her gün sabahtan akşama kadar hır hır hır hır. Tır tır tır tır. Çekilir dert mi. Bir insan her gün bil say bıkar derler. Halbuki senin ne tadın var ne tuzun.
- Ya öyle mi? Demek şimdi böyle olduk.
- A. Oldun iki gözüm beni dinledin ya.
- Hoşandı. Ku öyle olsun. Bir gün senin bir isteğin düşer de. . .
- Kime? Sana mı? Allah göstemesin.
- Vay ben bu kadar kötü kişi miyim?
- İyi. Şöyle olduğu kadar.
- Pekala. Pekala. Yazık ki senin işine yarar diye ne kadar zahmet etmişim.
- Ne o? Bir şey mi?
- Ya. . Bak. Gözlerin fal taşı gibi açıldı. Şimdi ağzımdan laf alabilirsen aşk olsun.
- Ulan. Köftehor. Be seni sevdiğim için yalancıkdan öyle söylerim.
- Haydi oradan.
- Ah Hacivadcığım. Hiç böyle iki taraf sivri ortası yuvarlak idare katili gibi kıyafet solmaz mı.
- Bak şunun yediği harzaya. Kıyafetimde ne var?
- Hiç a canım. Medih ediyorum. Bu inadım. Bu musahhara-i vechi. Adam Hacivad. Bir eşini bulsam tramvaya satarda birkaç para kazanırım.
- Karagöz. Sen haddinden tecavüz ediyorsun.
- Bu işte bunu kabul ettim. Ben Avusturya hükümeti değilim ki diğerin hukukuna ceddisine tecavüz edeyim.
- Hala kehaneti hala.

- Barışmak mı?
- Hiç ben sana darılabilir miyim?
- Öyle ise söyle bakalım nereden geliyorsun.
- Şehre emanetiden.
- Vay bulundu mu? Haya var ise kayıp oldu diye telgraflar vardı.
- Bulunmuş olmalı. Fakat her nasılsa eski evrak ile bazı kararlar esnayı gabavette düşmüş mü. Yoksa düşürülmüş mü ne olmuş. Onlar bulunamamış da şimdi eskisi gibi aksine karar veriyorlar.
- Adam nasıl bakayım.
- Dinle.. (NUMARA 32- s.1)
- Söyle.
- İkinci daireye bile veznadarı resmi efendiyi vaktiyle azl eylemişler.
- Olabilir.
- Biz de olamaz demedik. Sonra meclis-i “ mumaileyhin azli muvaffak müdalet olduğuna ve yerine te'min edilen mösyö efendinin münşi ve meslek merviyesi itibariyle ve tevatür derecesinde bulunan sayesiyle memuriyeti meşru ve kanuni olamayacağına mebni resmi efendisinin iade-i memuriyete “ 6 Eylül tarihinde karar vermiş ve hattı nezdi sami hazret emanet-i penahide rehin tensib ve tasvip buyrulduğu beyanıyla ifayı muktezisi de muhasebeye havale etmiş..
- İyi iyi pek ala.
- Etmiş. Ama iyi ha. Vakıma iyi oluverirdi ama icabı ircaa edilmiş ki.
- Meclisin ne kabahati var. Meclis ile aid olduğu daire-i düşünsün.
- Ah Karagöz ah. Acele edersen de sonra dinlemezsin.
- Söyle bakalım.
- Rasim Efendi epeyce uğraşmış, ne memuriyetine iadeten tayin ediyorlar, ne de başka bir yer gösteriyorlar.
- Aman iş tatilleşti. Sonra.
- Sonrası. Şehre eminden müracaat eder.
- Ne zahmet.
- Vakıma öyle. Nihayet olur iş tekrar meclise havale olunur.
- Ayyyyy.
- Meclis bir karar daha verir.
- Ne yolda.
- İleride Eyüp'te açılacak beşinci daire veznedarlığında istihdamı hakkında..
- Ya munis efendi.?
- Ev yerinde oturuyor.
- Ya o eski karar.
- Şehre emanetinden esanyı gabavetinde düşar siyah olmuş dedik ya.
- Pekala ama. Sen nerden biliyorsun.
- Birisi bir şey kayıp ederse başkası bulamaz mı?
- Bulur.
- İşte ben buldum.
- Ya.. Aferin Hacivad. Epeyce açık göz imişsin..
- Ne zan ediyorsun ya.

- Peki. Meis efendi niçin hali müstahdem.
 — Güya. Ben oraya yüz elli lira verdim de sahip oldum. Benim malımı benim elimden nasıl alabilirler diyormuş.
 — Hakkı var. Adam ki ba-akçe mutasarrıf.
 — Deil mi?
 — İyi şimdi ne olacak?
 — O varsın ben ne bileyim. Yapanlar bilir.
 — Hakkın var.
 — İyi sen bu işe ne dersin..
 — Ne diyeyim Hacivad Allah derim. Başka bir şeycik demem.

1.14.2. Safsata-i Siyasiye

(Karamanın koyunu sonra çıkar oyunu) diyerek istirahat-i kalbiye te'min edilmiş ve musahara bir iki asır kadar devam ile şeb-i yelda istibdadın nısfında hatem bulmuş ve fakat bir an çamur rusunun esvakı birbir asude döndürmesinden dolayı çamaşır teknelerine lazım gelmiş ve bunların matbağa göre de kırmızı soğanla malı buldukları haber alım kal çare-i selamet arasındaki ile asma çarıklarına talik olunan ihbal-i metineden bir tarik mevamı te'sis vahidesine derhal mübaşeret edilmiş ve hamd olsun bir güne zayıata oğru akmaksızın hazrın cümlesi iskele başına cem' olmuşlarsa da karşıya geçmekte sabvet derkar ettiğinden sabaha kadar iskele babaları üzerinde oturup beklemeye mecbur kalmışlardır.

1.14.3. Dâhili

1.14.4. Cezire-i Kebirede 7 Kale

Karayeller da kar tecidar olan işaret-i keremin (!) şimdilik culenki lebineleri olan mahalden telhis gerinen emirleri elden gitmekle kaşane haramilerinde üç yüz metre irtifaında birer kale inşa ve bu suretle vaki İstanbul'a yaptı ve kavga bizel itına ederek lüzumu meyane hakiranelerinde sıkıca bil-mezkure tekrar eylemiş ise de bu acaib sabe-i alemin "cezire-i kebre" namını tebdil ve "firavun tepesi" suretine tahvil icabı edeceğinden şimdilik izzet latiyenin vurduna diken talik mesele-i lüzumu tezekkür edilmekte imiş.

Karagöz

İstaikbalin, kendilerine derin derin, amik amik koylar hazırlamakta olması hesabıyla şimdilik şöylece yüksek mahallere çıkmak üzerlerinin vücut-ı bisud muhaverelrinde hasılı tabii ise de takvimlerde el-yevm haraç haşrete dair bir kayıt görülemediğinden inlerinde muhafaza-i muvakki çalışmaları daha iyi olur zan ederim.

1.14.5. Karagöz'ün Programı

Her ikisinin, her dileyenin, aklına gelene liyakat veya adam kudreti bilip bilmeden, istenilip, istenilmeyeceğini düşünmekte bile lüzum görmeyenin namertliği vazi eylemesi üzerine bil-hassa Hacivad'ın teşvik ve terkibine ve sevki gelmez ibram ve asarına talik getirmeyerek millet-i mensubesi namına namertliğini vazi edilen Karagöz Beyefendinin kabul veya reddi dıñar olacağı katiyen hatıra getirmeyerek tanzim eylediği programı bir vechi ati derc eyleriz:

1-Millet-i mensubesinin devri istibdatta bile denildiği gibi seyahatte ve bil-resm vazi çarka hususunda masum kaldığını isteyerek makulenin devamına be-gayet itina ile harit-i küşat ve gezer ve nakat matlubede ikram ve karar husularında bi-tamamiha ve kaffe-i esbak serbest bırakılmaları hususunun taht-ı te'mine alınması.

2- Adab-ı umumiye riayetinde mal-ı saire kadar mukayyed ve mazbut tutulması.

3- Sanayii dahiliyeden olmak beraber bilhassa millet-i mensubenin hususi malı ve nevmine bir hakkı sarıh hususiyesi olan askere, maaşa, ilk küp kapağı ve emsali sanayi hakkındaki ihsarın hüsnü muhafazasıyla te'min terkis için bu boykotoja şiddetle devam edilmesi.

4- Kale bakma umumiyesi millet-i mensubenin hukuk-ı huusiyesi meydanda dahil bulunduğundan ebul-ahde ve şükrü ve refikası gibi erbab-ı zaiyenin icrayı kehanet edilmeleri hususunun tahtı karara alınması ve meydana nuzulü kaleler için tedarikine lazım görünen meydan-ı envarın meccanen tedarikini te'min edecek esbabın istikmaline teşebbüs.

5- Zebin-i medar-ı zanın neşri ve teminine sevk derece gayretle beraber kelhin-i maliye hattı malul sairece bile kendi eline hususiyeleri meydana idhali kılınan kemalin küşadı mekar olan hususı ayvansaray ifadesinden istihsal ruhsat edildikçe adem-i istimali.

6- Ay ve memun uyutması ihsarının menâ kaldım millet-i mensubiyeye hass maruflardan olmasıyla camiya-i hayvanat cemiyetinin katiyen müdahale edememesinin temini.

7- Bu meseleyi tahtı karara alındıktan sonra canıbsız hanelerde dahi o gibi hayvanatın icra tarafından icra amilinden mani' edilmeleri. (*NUMARA 32- s.2*)

8- Millet-i mensubun dağdan topladıkları levazım ve kantoron çiçekleri meyânında katar turuğu dahi idhale bulunduğundan katar tabirine kesp-i istihkak eden ihtihsas maaşı olmak üzere nalbant dükkanlarında teraküm edecek hububat tariklerinin betahis millet-i mensubiyeye itası.

9- Millet-i mensubiyenin bir hane yaklaşımları her ne kadar kötü ise de bir atiyad sakım ol ihtiyaç kadim eseri olmağa terki gayrı kabil bulunduğundan sokak kaldırmalarının düzgün ve temiz bulundurulması için şehir emanetiden tebligat-ı cedide icrası.

10- Arana denilen ince kum, muhasaran millet-i mensube tarafından toplanılan satılmakta devam hususunda teminiyle beraber malı saireinin diğer türlü kumları dahi satması esbabının isabetinin istikmaline teşebbüs.

11- Zinan-ı millet-i mensubiye tarafından mühlet aralarında satılan kepçenin mahza Karagöz bir hürmet-i mahsusa olmak üzere bade Karagöz onu diye kabahatın kattiyen meni.

12- Sanayii hususiye-i dahiliyenin te'min terkisine medar olmak üzere murad bir kir korkulursun meccanen başlığa tevdi.

13- Gelincik ve papatya gibi müdafanın cem'i ve fûruhatına men kaldım millet-i mensubenin bu taraftan gösterilen gayreti takdiren badema mesirelerde icrayı ahenk ile halkın neşatı ve zevkini temin için icra edilecek komserliklerin resmiden muafiyeti.

14- Gayret ve kabiliyeti ussül-esas hareket ittihaz eden millet-i mensubeye tahkirde ahra irad edilmemesi.

Ber vukuatlar hat ve hatatatın unvayı altında neşir makulat edilen nefasir-i viran zamandan bir zatın tahtı riyasetinde olarak Kağıthane de bir içtima vuku bulmuş icra edilen tedkikat amika ve mezkurat medyaya ve manekesat-i şedide ve makulamat-ı cedide üzerine sabah gazetesinde ziver ur sütun olan (husus-ı telgraf) ser namesinin ithal-i mektebe meşk olmak üzere istinsah ve talim kararı verilmiştir.

Tezahür müteşahirlerden biri malumenin (arazi harzi can etmesin) ihtarının ne demek olduğunu anlamayarak Kamus-ı Türkiye müracaat ve sehven (arus) kelimesine nasip nazar-ı dikkat ederek manasının (gelin) olduğunu anlayınca peder ve validesine (beni andıran mutlaka bir gelin isterim.) diyerek kameti azıtmış ise de komşulardan ve erbab-ı sair ve adabtan birinin delalet ve sevkiyatıyla eline telleri pulları bir aruz malı verilerek işin yetiştirilmiş olduğu defterdar burundan talep aya kapısından çıkan mecburimizin cümleyi ihbaratındandır.

İlkin kulakzade o bin imzasıyla müreccah aidiyetine ita edilen bir katta istibdad yağmurlarının ali tevali yağması yüzünden İstanbul'un Aksaray ve Dolmabahçe gibi münhit mahallinde gel evvel kulları hasıl olmakta bulunduğundan

mezkur mahallerde ahaliyi karşıdan karşıya geçirmek için hamele-i sırtına binmek ihtiyacından kurtarmak ve veradatının tesisi fakr hale düşer olan ita misafirlerine vermek üzere münhit mahallere mütehasıl gölcüklerde sandal anılmasına imtiyazının yirmi sene müddetle uhdesine itası rica eylemiştir.

1.14.6. Bir Kitabe-i Senin Mezar

Olamaz eş buna akraba ile mar
 Ümidimiz buradan kimse geçmez
 Kırılır lahzad zebra-i fikar
 Saçıyor yevmi cehennem bu mezar

Tanıyamazdı bu adam hiç sandı
 Tokadından olunan çok adedi
 Maaştan sanki yapılmış cesdi
 Saçıyor bu cehennem bu mezar

Ötesinde vardı hayli kefen
 Sarılırdı buna beyler cebeden
 Canavardan şanı çam deviren
 Saçıyor bu cehennem bu mezar

Beynimizde kıtlık handi, hamal
 Geçirince ala ayırılmak asıl
 Der idi: aş.. Hala bir bahane ne güzel
 Saçıyor bu cehennem bu mezar

Geçen sene o zaman ve maden nezaretiyle şehre emanetinden müştereken oynadıkları (odun kömür) kumadyası pek mühim bir menfaat hasıl etmiş olduğundan ve vukuatlar bu onun kapısından gevşemesinden birkaç para pırasa toplayarak tabi düzmüş olan tefliyeler o zatı hala onu da makamda olduğundan ekmeklerine yağ sürerek öyle şiddetli bir kışın zuhuru için gece gündüz dua etmekte buldukları uzun kulaktan vasıl zaman teessüf olunmuştur.

Karagöz

Geçti borun pazarı sür eşeğini Niğde'ye.

1.14.7. Katma

Arayıp buldu bilsen görelî mesatîpte

Çıkarak ortaya zorba bir avanak başı gibi

Çıkar yükseğe bir gün anı da cebel tanzim

Açılır adli görünce gözü fal taşı gibi

H. Muhbi

Devri sabıkta hesabâtı hakiki ile kendi çıkarlarını dolduran bazı memurin tahsilinin ellerindeki akçe şıkırtılarının sesi kesilip avuçları kaşınmaya başlamış olduğundan şu seda fer-i hafızanın elinden çıkması için dest-i maariflerine birer (çalpare) alarak açıklar meydanında raksa devam edecekleri (çingiraklı kasanın avanaklık) şeb'asından ihbar olunur.

Karagöz

Meydan çok ama eski atlar yok!

Devri istibdadın bir girdap cevabı olan kabahatçiler intişarda, ser imden hukukiyeden biri tarafından evvel gidilip dağıtılan kalpsiz hukukiyeler çıkarılır aleyhine bu kere çanak kalmanın destici esnafı zarar vermeyen davası aklıma etmişlerdir.

Hazırcılarda bulunan malumat kiya hanenin eser-i müvaşir kitle sair alemdar tarafından heyet-i tayyibenin tanzim eylediği nispeti adiyesine cevvaldir.

Yerli marka mensup var olacakları 1,45 olan araba hayvanatına: Birer adet İstanbul'in ile birer adet kırmızı fes.

Umur-ı zariyede müstahdem hayvanat bahriye için: Bir yürüsün makfarlan ile iki son mevda tek elden.

Şehrimiz umuru tanzifiyesinde müstakil cevabına: Kostüm-ı marbin denilen çocuk elbisesiyle bluz alır ateşinden.

İtası icabıalınıp şu suretle tayin olunan mevadenin kamet gadabiyece on kilo saman ile bir mukadder yulafa maadal idüğü fennen tabii ve tahkik etmiştir.

İmza

Satıştan Vakıma Boykot

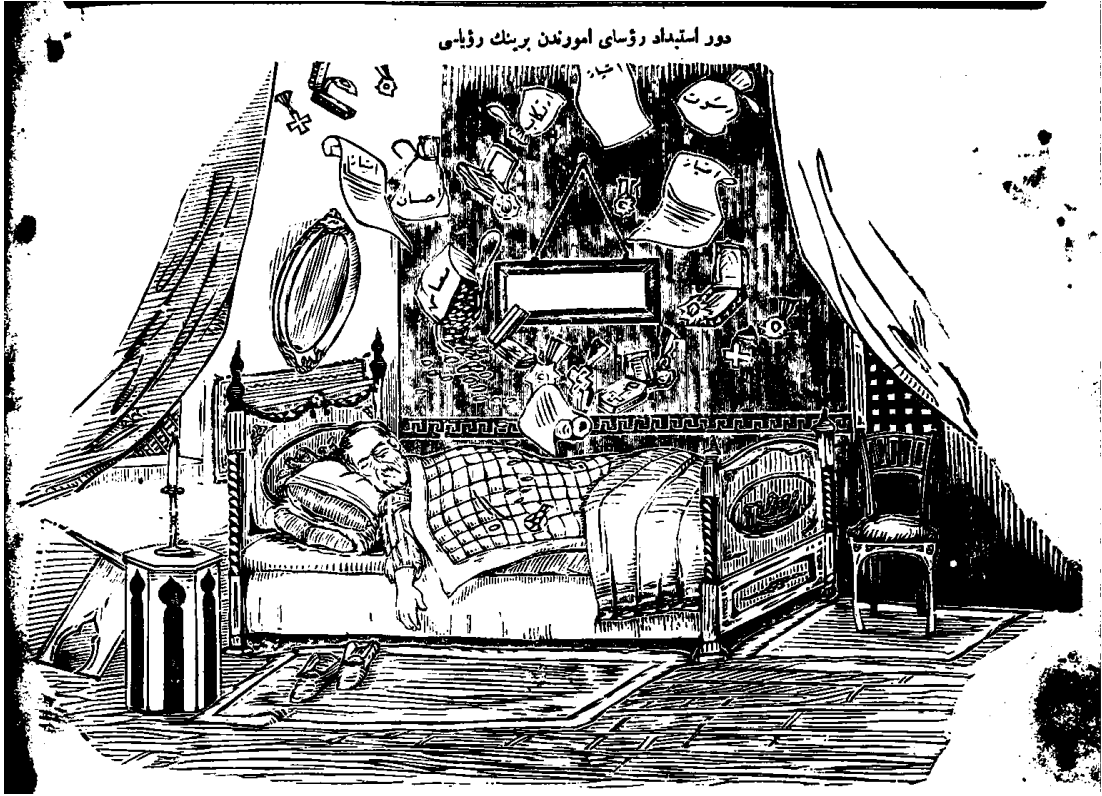
Devri istibdadın ulu bir kısmı ceziyesi olsun ismiyle mütenasip surette geçirmek mevasından hevesten bir türlü kendini alamayarak kavse-i kalın durmasına terk ile tefarik ile mesair kalındırın icraen rapteden düşmesi mesleğindeki münasbetsizliğe atıf esnada olunur.

Devri sabıkta tesirini icra eden bir hakkı jurnalın aslı olmazsa geçtiğinden geleceğe nüshamızda fotoğraf ile istinsah edilen kumpası neşir eyleyeceğiz.

1.14.8. Telgraf

Emvariri 29 Teşrin-i Evveş — İcraatına intizar olunan devrin buraya nakli halinde halkın beyhude yere beklemeyecekleri hakkında bir zan heva hasıl olduğundan mezkurat-ı lazimeye ibtidar olunmuştur. (NUMARA 32- s.3)

Devri istibdadın reisi umurundan birisinin rüyası

— (Sayıklayarak) Oh oh. . Yağma Hüsnü buraya. Ha şöyle yağ her taraftan yağ..

Hidayet'in Yağı: 28 — Yazıp pizzacığı beyanıyla birkaç mingır koparmaya çalışan birinin, bahsi alıştıktan aynaya müsadif olacağını hatırlamayı oralara düşmüş bir taka tuk olduğu anlaşıldığından kimseye kelle geçirmeden danbala düş arzımız olmuştur.

Ardak: 28 — Sokakların murdarlığına adam intizamının hiç olmazsa geceleri nazarlardan ihfası maksadıyla lambirlerin onu gözü porto koşan (!) olması daire-i belediyece bit-taraf derhal umurlarımıza verilmiştir.

Bekir Ağa Bölüğü: 28 — Ahmet Ratıp Paşanın maadesinde saçılır şiddetle başlamış ve tetkikat amika bit tarya neticesinde ameliyeta lüzum görülmüştür.

Büyük Ada: 29 — İki günden beri devam eden lodos rüzgarları her sene getirdiği (Kara Batak Karga Mahiye) sini bu sene ceziremize sürükleyememesi buradaki (beyaz batak) ların bulunmalarını onlara taş çıkarmalarından hasıl olan korkudan eyler geldiği bildiriyorlar.

Karagöz

Karabataklar divanı mı? Hiç öyle koca belediyeyi kazmasıyla göre kile haşerata yaklaşılır mı?

Ayyaş Paşa: 29 — Taksimden gelip öte tarafa doğru giden ba-mursi anarak ihda ve haneleriyle alkışlamış (!) ve gerek birudet ve şevk yolunda hürmet (!) tesiriyle büsbütün bozuldukça bozulmuştur.

1.14.9. Müsabaka

Gazetemizin birinci nüshasından bir gerek resmi ve gerek münderecatın kararları mizah en ziyade hoşuna gidenleri bulup anlamak üzere bir müsabaka küşadına ve ekseriyet kazanan resmi münderecata rey vermiş olanlar beyninde kara küşadiyesiyle kazanan gazetemizin altı aylık abonesi ahdiye karar verdik. Teşrin-i saninin on beşine kadar bu babda vuku bulacak işaret muharre namına irsal edilmeli ve zarfın üzerine (müsabaka) işareti konulmalıdır.

1.14.10. Takvim-i Ceraid

Selanik'te Çıkan (Zaman) dan:

Devletleri her mesailde (Berlin Maddesi yürütüldü) bir çok mesul ahdinden geri kalmayacaklardır.

Karagöz — Koy oraya. İken her türlü mahviyete ehemmiyet verilmeyip ki (bir toldı) diye bahane icadına lüzum görsün.. hoş bitirilmeyerek dediğin dedik edilsin neresi kalmış...

Yine Zaman'dan:

. Tekrar ediyorum. Veli Beyefendi! Çark dönmüyor. Çark işlemiyor. Onu siz. . İşleteceksiniz.

Karagöz — A . . . Sende çok oldun ya.. zorla çar hacılık mı ona tekecek misin?

Sabah:

1.14.11. İran Ahvali

. . . . Şahın tahtı tehlikededir.

Karagöz — Tahtın ne kabahati var. . Şahı o teşvik etmiyor ya.

1.14.12. Muharebe-i Aliye

Sirozda Y. K. Beye — Hakim Efendi hakkındaki şikayetnamemizi müracaata tekdım içim işarınızı bekliyoruz.

1.14.13. Tiyatro

Şehzade başında gelen ashe-i tiyatrosunda bu gece (şaban vatan) cemiyet-i hayriyesi imatorları tarafından (kanun-ı adalet) tam beş perdelik dram muvakkı temaşa konulacaktır. Hasleti kasma her bir dediğine aittir.

Oyundan evvel Hüseyin Kazım Beyefendi tarafından mesail hazıraya müteallik bir konferans verilecektir.

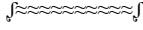
Yarın gününden Kadıköy de kışlık tiyatrodaki menak efendi kumpanyası tarafından hanımlara mahsus olarak (Jön Türk) 3 Perde.

İKDAM MATBAASI

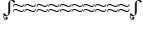
ALİ FUAD

(NUMARA 32- s.4)

Muharriri: Mahmud Nedim

Seneliği Dersaadette İdare
Hanesinden Alınmak Üzere
(45) Vilayete Posta İcraatı ile
Birlikte (65) Guraştır.

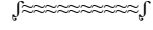
Altı Aylık Abone Kabul
Olunmaz Memalik-i
Ecnebiyeye Seneliği (80)
Guraştır.

Jonrnalllusrté

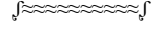
Kara-Gueuz

Sahib-i İmtiyaz ve Musavviri:
Ali Fuad

Posta İcraatı Verilmemiş
Mektuplar Kabul Olunmaz
.Derc Olunmayan Evrak İade
Edilmez.

Her Nev'i Evrak Muharrer
Namına Eski Zaptiye
Cedidesinde 38 Numaralı İdare
Haneye Gönderilmiştir.

Administration : Reu Eski
Zaptié 38

Şimdilik Cumartesi, Pazartesi ve Perşembe Günleri Neşr Olunur Musavvir Eğlence Gazetesidir.

Numara 33

[Nüshası 20 Para]

Sene 1

1.15. NUMARA-33

1.15.1. Askeri Muvazene

Merdumun çeşmi iftihar-ı millet, muhafaza cinsileri vatan ve emat olan askeriyemizin malbusat ve lüzum şatiyesine muavenet-i maksat insaniyatkar enesiyle ağana Halep ve cami için tesis eden birkaç kalbin himmet-i cemiyet oranlarına nacizane bir muvenet edebilmiş olmak üzere bir nüsha-i mahsusa neşri tanzim edilerek bu gün bu maksadın temin husulu için harbiye nezaretine müracaat edilecektir. Nüsha-i mahsusanın cidden fevkalade bir surette intişarına vesaimizin yettiği kadar gayrette kusur edilecek ve haraçtan gönderilecek eserin münteçlerş kemal-i iftiharla derc olunacaktır. Müracaat vakıma üzerine tekrar edecek şerait ve yevmi intişar ayrıca ilan edileceği gibi bedel mukabilinde ilan dahi kabul olunacaktır.

PAZARTESİ

22 Şevval 1326 3 Teşrin-i Sani 1324

16 Teşrin-i Sani 1908

1.15.2. Muhavere

- Vay Karagöz merhaba.
- Hoş geldin kirpiği kaba.
- Ulan . . Öyle halt edenler var ki onların yanında ben solda sıfır kalırım.
- Ne demek istiyorsun.
- Ne demek isteyeceğim. Bir kere etrafına bak ahval-i alemde zerre kadar haberin yok mu? Ulan okumak yazmak yoksa kulağında mı yok. Masiyet.
- Yok. Karagöz adeta saçmalıyor.
- Hayır saçmalamıyorum. Kurşun döküyorum. Gördüğüm haltı kim ediyor. Ulan ben kurşuncu bilir miyim?
- Ama birader bugün yine üzerindeki bir acaiplik var.
- Ne olmuş ki. Her vakit ki kıyafetim. Üzerimde neden acaiplik oluyormuş. Fazla bir şey kimdim.
- Canım öyle değil.
- Ya nasıl.ne söyleyeceksen söyle.
- Yahu başımda. Aklımı bıraktın.
- Vay zaten var mıydı.
- Olanı da sen aldın.
- Rabbim muhafaza etsin. O senin kendi işine bile kötü beyin ki ben ne diyeyim?
- Ulan tavasını yapsam yenmez.
- Canım insanın beyni yenir m?
- Yenmez.
- Sahi iyi aklıma geldi Karagöz acaba neden yenmez.
- Bir kısmı işe yarar. Binaenaleyh yanında lüzumu vardır onun için yenmez.
- Ya işte yaramayanlar.
- Beyanın yanında mikropla bozmasın diye.
- Karagöz
- Ha gözün çıksın. Ulan ismimi o kadar çok tekrar ediyorsun ki. Adeta eskiyecek.
- Canım isim kullana kullana eskir mi?
- Ha ha ha. Öteye bile geçer.
- Yahu. Bu öteye bile geçer tabirini her vakit kullanıp dururuz. Acaba manası nedir?
- Kurşun gibi tesir eder de bir taraftan bir tarafa geçer demektir.
- Ya..
- Gözüm Hacivad sen hayalinden başka bir şeye meşgul olamaz mısın?
- O ne demek?
- Ulan o ne demek de laf mı? Hangi bir kör kaldık da münasebetli bir laf ettin.

- A birader. Şimdi burasının karagözlüğü temaşaya geldim. Başka iş söyleyecektim. Fakat sen birden bire zihnini, beynini alt üst edip Çarşamba pazarına çevirdin.
- Ulan.. ne halt ediyorsun. Sus. Belediye çavuşları duymasın. Acele Pazar resmi isterler.
- Canım benim kafamdan Pazar resmi alınır mı?
- Bu şehre emini varken daha neler alırlar.
- Yok canım sende. Artık bu kadar da etme.
- Edeceği medeceği bırak. Baksana. Yusuf Paşada Adem Efendi isminde bir zat ekmek beher kapısı paraya gelmek üzere yirmi müşir paralık ekmekler yapıp satmaya başlamış. Derken efendim diğer fırıncılar haydi şehri emanetine..
- (NUMARA 33- s.1)**
- O niçin?
- Ne yaparım? İtham efendiyi ekmek satmaktan men için.
- Öyle şey mi olur? Mutlaka şehre emini hepsini kovmuştur.
- Bildin. Ulan sen hakikaten avanaksın Hacivad.. Bilakis itham efendiye o fiyata ekmek saymaya mani etmişler.
- Sebep? Ticaret serbest değil mi?
- Evet ama narh varmış...
- O adam narhdan fazla satmayıp daeksiğe satınca narh marh olur mu?
- Olurmuş. Köye narh demek ne yukarı çıkar ne aşağı iner demekmiş.
- İyi ama hatırımda kaldığına göre vaktiyle de böyle bir iş olmuştu da şurayı devlet narh demek fazlasına satamamak demektir yoksa aşağıya satılınca bir şey denilmez diye bir karar vermişti.
- İyi ama o karar işlerine yaramaz. Halbuki hangi karar işe yarar ise karar o karadır. Ötekine aldırın kim.
- Canım birader bunda nefiam var?
- Sus habis ağzına öyle laf alma. Ekmeğin hasına dikkat etmek vazifesi olan şehri emaneti nafianın da has olmasına dikkat etmez mi?
- İyi pekala ama itham efendi bir şey demiş mi?
- Munis efendi gibi ba-akçe tasarruf etmeyince laf söylemek hadimine düşmüş.
- Canım iyi ama. Hiçbir işe yaramayan, yaramadığını artık kendide anlayan şehri emaneti hal orada ne oturur. Bari meşhur olan istikameti icabından istifa etse.
- Onu da söylemişler Hacivad. Kendisine söylemişler hem mukarribini söylemişler de ne demiş biliyor musun? “ istifa meşumdur nimeti ayağıyla tepmek demektir “ demiş.
- Doğrusu iyi te’vil. Demek ki şimdilik şehri emaneti.
- Evet Allah’a emanet.
- . . . Yani şehri emaneti bir bire tayin etmeyince kendiliğinden muvakkı terk etmeyecek öyle mi?
- Evet öyle.
- Canım bari bir başka yere tayin isteseler.
- Nereye Hacivad nereye.
- Dur. . Buldum. Daru-l-aceze müdiriyetine.
- Sus. Oradaki aceze biraz iş görmeye başladılar. Onları da atıl ve avere kalsın...

- Desene ki.
— Evet Hacivad işimiz inayet bariye kaldı.

1.15.3. Dâhili

Gazetemizin bu sene ve herkese idhali Avusturya hükümetince men edilmiş. Hattı ve lasiko kasabasına gönderdiğimiz bir mektup da letafen ve inayeten (!) açılmayarak iade olundu. Acaba evraklara terk gazetelerinin men ithali erbab-ı hamiyetin kalplerinden, o kadar zamandır yatıp sezilen yüreklerinden muhabbet-i vataniyenin gayret ve hamiyet ihracı ve imhası bade olabilir mi?

Avusturya memurlarının şu izanlarına (!) tedbir istibad yaptıklarına şaşmamak kabul değil. Al eski terkiyeyi var Avusturya'nın kazasına...

Lehü'l-hamd biz müvazırımızdan cünudi kılınan istibdat elinden nerede olduğu soranları şimdi defa merak eylesinler. Avusturya da imiş. Anlaşıldı. Bizler acabalarımızdan gelen hürmeti deriğ etmez. Memleketimizi onlardan kıskanmayıp da çin çiyen bile göstermediğimiz halde onların kendi memleketinde değil hatta burada kendi vatan kadımız da inzar muhakkir onlardan kararımız bizler ve hoş onlara metinden adli olunur. İcabet-i tekmil ve terkiden olmak üzere hukuk ve adalet pek ziyade riayetkar (!) oldukları için bu sene ve herkesin üzerine yatarlar. Çünkü onlar diplomattır. Pek ziyade mütevazi ve haddi şinastır. (!) çünkü mütemadiyen merakı bir malından onun için kendilerinden bir de çarlık icbarı ederler. Yine kendilerinden ona göre bilen hattı Türkçesi bile olmayan (boykotoj) yaparız. Yine medeti onlar. Yine ve haşi biz. Üste de bu harp iktisadiyenin tevrih vechiyesiyle tehtit olunur. Bizim üç buçuk gurus paramızı onlara, beş ve murdar biçareler mukabiinde meşru veya gayrı meşru surette memleketlerine doldurmak için gözlerini dört açıp, kimsemizin dinin buluşması beklerken kapandığını görünce hemen çok yapacağı irad olalım diye canız olmakla da korkutulur. Yine biz vahşiyiz. Müdafı onar maarifin temini ahz alımları olduğu için gazetemizin duhulünü mani ederler. Yine onlar alem biz cahil vay gidi medeniyet vay gidi harit.

Boykotojun en şiddetli samanda harus kalmış ve fakat çöpten eşya ve malumat kahyası uzun müddet muhafazaya naip var mukavemet olamamaları çek çekip bulunmuş olan hazır iç içlerinden birinin ahiren yerli hazırlarını takliden vur dediği nüshaların yağmur.. Kara bahusus rüzgara karşı adeta en mesur bir madde idüğüne eylemesi üzerine sağdan soldan, şimalden, cenuptan altından üstten ol-hasıl ne ciheti derlersen oradan her türlü şedid şayet bihak maruz Sarayburnu mesire ahiresinin işbu tevhidat hasırlara mahal tatbik olması karakir olmakla cidden gün evvel kazıkları kakılarak etrafa mezkur hasırları çevirilip galata delisi (!) ve fevkalade mezin (!) bir kahve hane husule gelmiş ve muhal mezkur efe haefer zinep

vur (!) olmalıdır. Bulunmuş olduğu bir manada Őerb kahvehanede inilen topçu hane bir mahsusamızın kapı kapı dolaşıp top top havadis cümlesindedir.

Karagöz

Biz biraz daha ötedeki teneke apar toparlamaların (!) vücuhundan müşteki ve hema an kaldırılmalarına müntazır iken bak Şu başımıza gelene!

1.15.4. İhyayı Eser

1.15.5. Şarkı

(Bahçeye girdim asma salıncak) Makamında:

Başıma giydim bir güzel kaypak

Topları, rengide pek parlak

İçine kaplı bir iyi aylık

Feslerin adı artık alpak

Teması ticari topu atacak

Nafile, nafile, nafile

Kimin fesi, nafile

Feslerin artık geçti müvadesi

Açığa vururdu bakım yapısı

Meydana çıktı şimdi foyası

Nafile, nafile, nafile

Kimin fesi, nafile (*NUMARA 33- s.2*)

Karagöz Beyefendiye tebliğ olunan protesto name (1) suretidir.

El-yevm bab- ali civarında eski zabıta caddesinde 38 numaralı idare hanede namına tespitle neşir edilen gazetenin 32. inci nüshasıyla programını neşir eden karagöz bey efendi millet-i mensubesinin hukuk-ı sariha ve hususiyesini muhafaza edileceği beyan ve ifade ve hareket etmesi yakın yakın tasrih kılındığı sera da şimdiye kadar yetmiş iki buçuk ad edilen mal-ı muhtelif buçuğun Milet-i mensubesi ad edildiğini nazar-ı dikkate alıpta hem edat meskari ekmeli ve hem de hukuk-ı maliyesinin muhafazası ispat-ı istikmali eylemesi icab ederken bu cihetin katiyen nazar-ı dikkate alınması mumaileyhin hukuk-ı maliye aem kafiyesi izharından aciz bulunduğundan üç güne kadar bağırma tahsisi ve bu cihetin ilavesi kabul olduğunu takdirde namertliğinden nazarımızda merdud olacağını malumu olmak üzere üç nüshadan ibaret olan işbu protesto varakasının bil-tasdik nüshasından biri çeri başılık kalmada hazfı ve diğer iki nüshadan birisinin tebligat diğerinin tarafımıza iadesi müsteaddir ol-babda.

Karagöz

Ben bu ciheti nazar-ı dikkate almadım değil. Fakat iş başka. Şimdi söylenince bir çokları kızacak.. Mesele bir tarihte muharririn Osmaniyeden bir zat ellerinden pekçe bindiği bazı zevatın bunca ekmeli eylediklerini sevdiği gibi hususta pek ileriye gidenlerinde bu noksanı tamamladıklarını söylemişlerdi. Şu suretle mesele-i hal edilmiş demek olacağından işbu protesto namının hakkımız ad edileceğini ümit ederim..

1.15.6. Meclis-i Mebusan Dairesinde Bir Muhavere

Hakkı Bey (Muharriri Osmaniye'den Bir Zata)

Matbuat bizi çok hatırladı.

Hasan Fehmi Paşa — Evet her şeyi yazdılar.

Ziver Bey — Yalnız doğruyu yazmadılar.

Karagöz

Şehri emaneti hakkında her güne ifadet muhakak ve masivada bulunan kaffe-i ceraid Osmaniye şehri emanetin bin türlü yolsuzluğu sona gelmez, asıl vakıma tükenip bilmez netice yüz bin ahkam kara kaşa ve icat et garibesini selek behiye çıkıp dururken bile ziver beyin istikameti susulurdu. Acaba bu da mı kendilerince merdud! Eğer o istikameti de doğru bir söz fiye kabul etmeyip isnad ad ediyorsa ona diyecek yok...

-1- Başka bir protesto daha varsa da şimdilik ondan bahis edecek değiliz, vakit merhumun bekliyoruz.

Ceraid-i münteşireden gayet olanların elden ele gezmesi ve bu suretle çabucak bürünüp eskisi bazılarının üzerlerine bazılarının da isimlerine muavaffak göremediği cihetle sorum ve rağbet temini mümkün olmazsa bile hiç olmazsa namının hüsün muhafazası için ancak ara sıra dest-i kıraate alınmasına gayretle hem an ikiliğin elden kaçırılmaması icabı edildiğinden derdest tezekkür bulunduğu eski iki muhabir atıkamızın ihbarat cedidesindedir.

Yediği taziyan-e-i harite dayanamayarak bir feryat-ı istibdad çıkarmağa çalışırken zebaninin katma alıveren muahede Nazif melunun esnası rahide suretindeki fesad durunmasını düşünerek ay ışığındaki tarihinde bulunduğu görüp şevk-i tahsile nezdinde yaklaşan çakalar, bu sabah ne kahzevurun kerimesi yoklayarak bir güne murat vaktiyle malul olup olmadığını anlamak husuna

düşmüşlerse de sabah merkum, teberi ve terki kiye nefsinden acizliğinden tahfezen şaire mezkur canların cümleten karar almış olduklarını beni seygar muhabirimiz yeriyor.

1.15.7. Telgraf

Kavak 2 Teşrin-i Sani — Burada şiddetle balık çıkmıştır.

1.15.8. Karagöz

Mademki balık kavağa çıktı. Meclis-i mebusan artık açılacak demektir. Müjde fakat, müjdemî isterim.

Eyüp Ensari 2 Teşrin-i Sani — Burada vasıl kaleye vurduran iken bahçeye gitmek üzere bir hızmalı nakil yapılması için kimi tarafından ruhsat istenilmiştir. Yapacakları diğer tafsilat hakkında protesto mektebi verildi.

Karagöz

Gömünün henüz yirmi bir pulluk olması hesabıyla tamirat et atika-i maliyeden bazılarını istimal heves ettiği görülüyor. Bari mağazaları bildirelim.. Çizelim belki malum olduğu üzere koşmağa ıtlak olunup nakil ise araba mağazası geldiğinden koşucu araba yani şimendifer demek olduğu gibi poşet dahi o manası ifade ettiği cihetle burada istasyon diye kabul eyledik suretidir. (NUMARA 33- s.3)

نامه تلمای می کما به من سابقی سعدی بک - تا دادند بک با سه کتابتت نصیر
 ابدیه اولدنی و کندوسته - تا دادی هر قدره عسوهجات زاینه سنه هجری ایلک
 ایزدیه - ماله اولتیه بیه انگلیز براس کوند - لکده در -
 بیله مذکور - واقعا - منقبوبی عادی منقول کتوباس محمود بک مرقیده سعدی بک
 عادی - بده کوند یزید موی البه دهن قرانتر بیه سنده اولتیه - دسیه
 خانه تته مناسبتی برضاهه موسیو دولتیه - نسیم ابدیک فیدیه - نماز اولتیه
 موسیو بریدی به کوند - بده بک لکری عفتیه محرابنده بیلدقلرینی برای عداقتت
 انبریم فریاد

دلفان مالد حایز صیاب نامه - اعظمی به نامی جویدیه در - حادته مواهبت انبریم کوند بوی
 کون قد - قریبه لطفه بی پایای بولدیلم - رتبه عسکره ملک کصده اعاده سی عسوه
 ابروفضاهه بیله بیک جهته ناموسی و عده - دودجا - مزایفه اولتیه هم اهدافی
 بزه کانه - هم همیم عسریا کوللریک - دوج عسقرت نای هرینه استوهامات
 جتامتک عند شاهانه رنده بی - پنج بیله لاسی عسوه منی دی وقتت بی صنت اولتیه
 استوهامه هرات انبریم فریاد - نثریه اولتیه ۱۳۴۴
 کوللری

Karagöz — Mühür sahibinin, bahriye nazırı Esbak Hasan Paşanın
 oğullarından biri olduğu anlaşılır zan ederim. Kara Tahsin Paşa şunlardan hiç
 olmazsa bir milyon kadar himmet etse de bu sevine sevine neşir etsek.

Karagöz — Ya . . . Bu zavara dağ dayanmaz. Sen de içine dayanacaktın işe. .

Yolcu — Ne böyle semir mikrop, ne de böyle müessir ilaç gördüm.

1.15.9. Harici Telgraflar

İpsiz Muhabirimizin Telsiz Telgraflarından:

Sofya 2 Teşrin-i Sani — Eski ve yeni diye ayrı ayrı mevcut olan iki kasabanın ismi deliline imaret atika ile kraliyet caddesi mahzur ve bunun da belki bedaaen tamirlerinin tebdil ve Paris atiki ile çar cedid suretine tahvii münasip olacağı tezekkür edilmektedir.

Turnuva 2 Teşrin-i Sani — Haval-i şita içinden olarak, biraz ziyadece aklına başlanan coşku nam müessir ve şedid bir galeyana efkarı bade olmaya başladığından üzerine şarap içilmesi tekrar etmek üzeredir.

1.15.10. Takvim-i Ceraid

Hukuk-ı Umumiye: “ Şehri emaneti tensikatı hakkında “ .

. Hayat-ı resmiyesi uzun uzadıya gazetelerde sermeye makbul olan sadık beyin.
...

. Emin-i müşarünileyhin ilk şimdi de sadık vefatın beylerle tensikat cetveli üzerinde satranç oyunu tekrar. . . .

Karagöz — Bu oyun pek tuhaf olacak. . Çünkü her oyunda olduğu gibi ses tarafından birinin mat olması icabı ederse botu icat cedidde oyuncuların hepsi mat olacaklar bende sırt üstü yatıp geleceğim. Hiç la mı cim i yok. . .

Ahenk:

Bergama kazasında harita devam edilmesinde müsaade itası alman Atina heyeti...

Karagöz — Vay . . . Bu kadar hariçten mi ? Boykotoja dahil değil mi?

Tanın:

Muhavvid Eczası Refik

. böyle işar için hal-i memuriyetler makbul bulunacaktır.

Karagöz — İş bununla kalsa arpada başka köy. . Adam ben seni daha açık göz zan ederdim. Vay tanin vay. . . . Başın sakallı Mehmet ile Kenan damen-i merhum da paşa olarak me'mur oldular.

Tanın: Mürurlarından ikisinin Şevket paşa ile mülakatını neşir edildiği sırada “ İmalathane hesabı görülmekte olduğu için hasımlarının icrayı nefis eylemeleri ihtimaline binaen istifa eylemediğini “ söylemiştir, diyor.

Karagöz — İyi ama. . . Eğer nafizin icrasını men için orada oturuyorsa tarafından imal nafiz ihtimalini itiraf etmiş olmuyor mu?

Sabah:

İkinci kara kumandanı Şevket Paşa aldığı mahlulatu iade etmedikten evrakı mahkeme iadesine..

Karagöz — Saadeddin Paşa vermiyor. Acaba bir güvendikleri mi var?

1.15.11. Katma

1.15.12. Boykotojun İlk Günü

Düştü reğabetten serapa gayrı emval addi

Mehmet elle haklarız olmakta hayır endişe bizim

Bir külahı fırkası ehlinden olarak bil-ksusr

Hangimiz şeyh hangimiz derviş bizim.

Hayreddin Mevci

1.15.13. Tiyatro

Bu gece Beyoğlu'nda verpata tiyatrosunda menak efendi kumpanyası tarafından (Jön Türk) yapısıyla bir perde kuruldu..

1.15.214. Yeni Kitaplar

1.15.15. Jön Türk

Muharrirleri: Rehan Nura ve Tahsin Nahid, Ramazan-ı şerifte menak efendi kumpanyasının sahneyi temaşaya vazi' eylediği bu eser, ahiren kitap şeklinde ab ve neşir edilmiştir.

1.15.16. İlan

Fena hacılar yokuşunda şark hanında 40 numaralı dairede zanaatkâr Reşit Refeat Bey tarafından biz tarafı ve emsali imalat sanayi cidden nefsi ve gayet ihvan bildirilir.

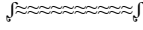
Dün Kasım Paşada kışla meydanında bahriye mülaza olduklarından Mustafa efendi tarafından derununda birkaç lira o mecidiye bir kısmı bulunmuştur. saçının kışla karşısındaki kıraahathanede mumaileyhin müracaatla tahviline bil-tespit malını alması ilan olunur.

İKDAM

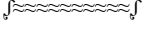
ALİ FUAD

(NUMARA 33- s.4)

Muharriri: Mahmud Nedim

Seneliği Dersaadette İdare
Hanesinden Alınmak Üzere
(45) Vilayete Posta İcraatı ile
Birlikte (65) Guruştur.

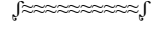
Altı Aylık Abone Kabul
Olunmaz Memalik-i
Ecnebiyeye Seneliği (80)
Guruştur.

Jonrnalllusrté

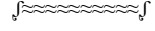
Kara-Gueuz

Sahib-i İmtiyaz ve Musavviri:
Ali Fuad

Posta İcraatı Verilmemiş
Mektuplar Kabul Olunmaz
.Derc Olunmayan Evrak İdare
Edilmez.

Her Nev'i Evrak Muharrer
Namına Eski Zaptiye
Cedidesinde 38 Numaralı İdare
Haneye Gönderilmiştir.

Administration : Reu Eski
Zaptié 38

Şimdilik Cumartesi, Pazartesi ve Perşembe Günleri Neşr Olunur Musavvir Eğlence Gazetesidir.

Numara 34

[Nüshası 20 Para]

Sene 1

1.16. NUMARA-34 PERŞEMBE

24 Şevval 1326

6 Teşrin-i Sani 1324

19 Teşrin-i Sani 1908

1.16.1. Muhavere

- Aman Karagöz hayır ola bu telaşa sebep?
- Dur birader dur işim var.
- Bu kadar acele mi?

- Ne diyorsun Hacivad. . . Gazetecilikte o kadar kalmadı. Nerede o eski sürüm. Şimdi açılığa dayanabilirsen zahiren bir az kurum işte o kadar.
- Hamd olsun. Ne var. Neyin eksik.
- Bana da takdim.
- Yavaş yavaş oda olur.
- Doğru! Ama ele fırsat geçince de istifade etmeli.
- Faka o istifade de meşru olmalı değil mi?
- Birçokların fikrince öyle ise de meşrunun başına bağırılması ilavesinde beis görmeyenlerde yok mu?
- Olmaz olur mu?
- Benim işim öyle işlerden değil.
- Canım benim seni bilirim.
- Ulan. Bu söz lastikli.
- Aman Karagöz. Uzun ediyorsun. Nereye gidiyordun onu anlat bana.
- Kibrit kutusu tedarik edecektim.
- Allah'a Karagöz. Ne tuhafısın. Uşağı gönder alsın artık kibrit içinde bakkala sen mi koşuyorsun.
- Öyle değil ulan kazın ayağı öyle değil.
- Ya nasıl?
- Hanya vaktiyle on paraya satılan üstü atıl şekil kibrit kutuları yok mu işte onlardan tedarik edecektim.
- Canım onlar o kadar iyi yanmaz.
- Bende bakacak değilim.
- İyi ne halt edeceksen söyle sen.
- Canım her şey söylenir mi?
- A a . . Bundan da mı?
- İyi Hacivad ne yaparsan.. Bu işe biraz karlı da. . .
- Ah varsın karlı olsun. Benim senin karında gözüm yok...
- Oşt.. yalancı köpek.. Elimi cebine mi sokarken çıktı gözlerin parmağın içinden ayırmazsın.
- Hangimiz aç gözlü hangimiz murdar.
- Doğrusunu istersen ikimiz de öyleyiz. Ne ise..
- Canım şu kibritçilikten maksadın ne şunu anlat.
- Manakasıya gideceğim.
- Ne manakasına mı.. Sen kibir tabi misin?
- Karım için yaparım. Senin ne vazifen neme lazım. Ne halt edersen et. Fakat şu manakasa neredede?
- Hacivad sen artık bütün bütüne bunamışsın?
- Ulan gazetede okuduğun yok mu?
- Hergün. . . İşim ne?
- Pekala.. İstanbul'da telefon yapılacak imiş. Hata posta ve telgraf nezareti.. Bu hak benimdir demiş. Ruhsatını da almış işittim ki.
- İşittim, biliyorum. Fakat kibrit kutusunun münasebeti..

- Haya oldun bir tarihte olurumuz yine karşıladığı da.. Sokaktan pencereyi açtığımız zaman seninle nasıl konuşurduk.
- İki kibrit kutusunun ortalarına delik. Biraz tire ile birbirine rabt etsek. Biri sende biri bende birimiz konuşmak için söyler, diğerimizde kulağımı verir dinlerdik.
- Hay ağzını öpem. Yok Hacivad yok lafımı geriye aldım.
- O neden?
- Ağzın pek temiz değildir de...
- Yıkıl Habis. İki lafın arasında bir münasebetsizlik etmezsen olmaz. Bir emlak idiği her zaman istemez isen edemezsin.
- Ulan Hacivad.. yine avucum kaşınmağa başladı. Hamam tokmağı gibi ense köküne ineceğim galiba.
- Yok. Karagöz eski günlerdeki kullanmaya...
- Ulan ne halt ediyorsun özrün kabahatinden büyük.
- Haydi A canım... Şakayı bırak da şu işi anlat... (*NUMARA 34- s.1*)
- Lafımı mafımı şaşırttın. Ha. He idi. İşte okutulur bildin.
- Evet.
- Onların adı ne idi?
- Canım kibrit kutusunun adı olur mu?
- Ulan iki kutu birbirine öyle iple merbut içinde kibrit yok. Demek ki. . bir makine?
- Allah için. . ne makine. . .
- Sen onun nasıl makine olduğunu ileri de anlarsın da aklın başına gelir. Orasını bırak ya. İşe o kutuların adına telefon derler.
- İyi Karagöz. Hiç güleceğim yoktu. Allah müstehakını versin ulan nereden uydurdun. Ay gülmeden bayılacağım.
- Ulan ne gülüyorsun.. Yalan mı söylüyorsun. Sus karagöz. Sus el verir. Canım birader hiç iki eski kutunun birleşmesi telefon olur mu?
- A divaneye bak. Ulan telefon ne demektir.
- Ne demek olduğunu ben ne bileyim!
- Öyle ise bildiğinin halta ne karar verirsin.
- Canım telefonu gördüm. Hanya doktorlar adamın suratı göğsünü felan dinlerken ufak bir kuruzor telefonlar. İşte onun ikiye ayrılmıştan iki tane. Ortasında ipler. Fakat öylesinin iki kibrit kutusuna ipler dikin geçili makara tiresi değil. Elekli terlik telleri..
- Ne demek Hacivad. Ne demek.
- Elekli terlik..
- Tuu. . . Vay dilini eşek arısı soksun. Hacivad.. Elektrik ulan. Elektrik. Aman Hacivad bu seferde sen benim gülmemi getirdin.
- Canım... Bu dediğimi sen anladın ya. Ben ona bakarım. Mekteplerde hocalık edecek değilim.
- Evet şimdi edemezsin ama... 11 Temmuz dan evvel edebilirdin.
- Ne ise? Oraları bırak. İşte o dediğin kelimenin telleri. Felanları var.
- Ha. O senin dediğin sahiden telefon.
- İyi ya posta hanenin yapacağı.

- Hay budala hay. Bir kere düşünsen. Bu gibi mevattan hangisine hükümet parmağı sokmuş da ileriye gitmiş. Yalnız biz de değil her yerde bulunur. Böyle işler teşkil edecek şirketlere verilir mi? Onlar meşgul olmalı.. Erbab-ı ihtisas elinde bulunmalı..
- Telgraf telleri mevcut ya..
- Haydi oradan. Telgraf başka bu başka.
- Ya . . .
- A canım on beş gün evvel posta nazırı bize posta malumatının intizamı temininde aciz kaldığını söyledi mi?
- Evet..
- Bir kere düşünsen. Bu kadar zamandır posta hanemiz var. İntizamı yok. Telgraf hanemiz mevcut. Muhaberatta süraaat var mı?
- Ne gezer?
- İyi. Daha bunların hüsnü cereyan ve makmilat ve intizamı temin edemeyen bir nazır tek yapacağını telefonda ne alacak? Pek büyük zevak fahri sabah kadar konuşumuz af çelikten ibaret olan bazı zevat görmek tesir fevaid için yapılacak ise. O başka.
- Sahi birader. Hakkın var. Baksana. Şirket-i Hayriye bile şu kadar kötülükle beraber. İdare-i mahsusaya nisbetle danyanlık en makul kumpanyası sabilere.
- Değil mi ya. O neden idare-i mahsusa da bir remiyet bir müdahale, hükümet var. Tıpkı ziraat bankaları gibi.
- İyi pekala ama. O halde senin niçin münakasaya giremiyorsun.
- A. . Bu da laf mı ya.. Elbette telgraf nezareti öyle takım makım alacak değil. Olsa olsa dediğim gibi kibrit kutularından bir şeyler yapar. Yaptı mı ki? Yaptık. Evet. Oh ne ala. Kutunun bir bire. . . . Diğerleri de bila-farz dahiliye nezaretinin ötesine.
- İyi nasıl konuşacaklar.
- Ulan ne kalın kafalısın. İcra andan hangisi ciddi iyiydi ki. Bu da ciddi olsun.
- İyi ya gazeteler.
- Gazete dediğin ne? Onların ne ehemmiyeti kaldı.
- İyi ama nasıl konuşulacak...
- Ah Hacıvad ah. Ben senin gibi vurdum temiz gördüm. Ulan konuşacak adam mutlaka telgraf ne mi mütecaizdir. A samimiyet baş başa verip de dilediği gibi konuşmak telefonda daha emin değil midir?
- Evet . . Vakıma. . Bazı cihetlerde hakkın var.
- Ah eşek kafalı ah. Daha bin ki yeni mi den dedi.

1.16.2. İhtar-ı Mahsusa

Ceride-i hakiranemizin “ askere muavenet” maksadıyla vaki olacak teşbih Osmanlı dram kumpanyasınca da bila temsil henüzde zaman arzu edilirse derhal meccanen ve müfterihen icrayı liabete hazır buldukları beyanıyla idarehanemize müracaat olundu teşebbüs nacizanemiz hakkında merhud aidiyesine vuku olacak müracaatta kumpanyanın arz hidamette muvaffakiyeti içinde çalışılacaktır.

1.16.3. Reji Musahharalıklarından

En korkunç hastalık taun değil mi? Hâlbuki taun rejiye tespitle adeta bir hafif nezledir. Belki de daha hafiftir. Şu mazır etsek memleketimize girdiği günden beri ne kadar genç dinç bahadır gayet ettiğimiz bir hesaba kalksan insana dehşet. Dehşet de değil adeta cinnet gelir. Gerek kalabalık gerek kaçakçılık edecek insanın elbette yirmi yaşını geçirmesi yani sen mükellefiyeti askeriye ihraz etmesi lazımdır. Tabii o esnada da eksere alır. Talim görür vatana her suretle hizmete hazır bir hale gelir. Sonra sırası gelir terhis edilir ve kaçakçılığa başlaya bilir. Çünkü muhabirdir. Rejinin mazlum vasiyetinin binihayesine takat gelmez, dilediği haltı, istediği zulmü yapar, köylüyü razı biter, muhavvi eder. İşte rejinin sureti gayrı meşruada kasasına doldurduğu pataya makbul feda edilen nakıs o muhterem vücutlardan müteşekkildir.

Bundan on iki sene kadar evvel bir vaside iken bu meseleyi tetkik eden bir muhabirimiz yalnız hüdevandigar ve latında. 26 000 dan fazla noksan bu yeis murdar rejinin bulana can verdiğini tahkik etmiştir. Acaba bağır kabul latifi ziya-ı azime karşı hükümetimiz kaç para kazandı hiç. Yalnız faiz vererek rejiden istifare edildi. İşte ötedeki kar.

Taun, bir hastalıktır. İraz belli erbab-ı dafiyesi malum, birbirine sireti mahdud. Fakat rejinin ne irazı ne de erbab-ı dafiyesi malum olduğu gibi daire-i sairede gittikçe mutevasi. .

Dört gün evvel sokaklarda açık tütün satılmağa başlar başlamaz reji kıyametler kopardı. Zarar ediyorum diye feryadını göklere çıkardı. — bu sözümüzle bilakis başından en büyük maruz biz reji ortada iken be mesele tevil ve himmet eder. — heder olan o kadar vücutlarımız için rejiye kim ne söyledi. Reji komiseleri mi. (1)

(1) Komiserler hakkında beyan-ı matlub edilecektir.

Malum olduğu üzere rejinin Hıdır Paşa esnasında dahi kulcular var hattı bir de kadın.. Bu kafi geliyormuş gibi şimdi birde köpürdüğü Hıdır Paşa iskelesine getirmişler. Geçen gece geriden biri odun sekiz gece hareket edecek vapura binmek üzere toplanan birçok halk okur alak içinde şedit bir çığlık işittirerek heyecana düşer oldular. (NUMARA 34- s.2) Bir rejinin dua esnası gibi kolcu kadını kucağındaki tıfil şir havari muhafaza ile meşgul bir biçare kadının üzerine atılmış, aramak istiyor. Hanımcağız kendisinin bir haramı olduğu için kaçak tütün nakline tenezzül edemeyeceğiniz soldukça şüphelenen dua taarruza ber devam. Nihayet halkın tevsilatıyla iş yanaştırıldı. İnsaf buyrulsun gece saat biri harika geçer. Halk zaten geç kalmış tehlikle vapura girmek istiyor. Yağmur, kar soğuk... Bu aralık da reji külhanesinin elli dirhem tütün için ortalığı evliya verip bir çok canı izaç ve münderecat islimiye aliyen tahkir ile iyi ortak bulanlara bir nihayet vermeli. Vakıma kötü bitmesine çok kaldı ama.. hiç olmazsa muvakkaten kabil tatbik bazı mevad tabii tezekkür edilebilmesidir.

1.16.4. Dâhili

Muhallat-ı harik tulumbalarının kendi hudutları haricinde çıkarması hakkında zabtına nezaretinden verilen emrezina tulumbaları vesair toplayarak tehdit hadim bakayım. Hadimin şimale ikine izacen turnacık, cenuben telsiye ve şerifen rusiyesi kadar temdit olunup daha ziyade aylar valinamesi hususu taht-ı karara alınmış ve muhtebir beket iki gün evvel yanına konağı fetih de olduğu halde galata ve van kapağı kıranlardan harik tulumbaları emirber öyle mezkure emsalde kusur edildiği tensip olunmuştur.

1.16.5. Boykotaja Raiyet

Evlisi gün idare hanemize üstü başı düzgün görülen sezgin beyin uzun zayıfça ve biraz da sinirlice rengi kaçık, fikri açık bir zat gelerek kendisinin boykotaja fevkalade riayetinin ve fikir-i umumun vatandaşlarımızın bu fikir de şanına elden geldiği kadar çalışmak kendisince çakırı zamir olduğundan bahisle bu babda muavenetimizi talep etmiş ve ne suretle hizmet edebileceğimizi istiğfar etmeğimiz üzerine muvahhi zaruriyemizi kendi üzerinden tedarik edebilmek için yerli malumat ve mahsulattan nerelerde ne gibi şeyler çıkıp yetiştiğinin ve bunlarında memalik-i ecnebiyeye müracaata mecburiyetinden Osmanlıları azade bırakacak bir akçe halde bulunup bulunmadığının tetkiki ve neşri lüzumu beyan edilmiştir. Teklif vakıanın ehemmiyeti bil-takdir uzun uzadıya ve düşünerek ve erbab-ı vukufun malumesine müracaat ederek mühim bir netice istihsaline muvakkı olduk. Malumat ve mahsulat dahiliyemizi o kadar çokça her ihtiyacımızı belki meblağı tesviye ve teminine kafidir. Pek çok tafsilata girişmeksizin bilakis en ziyade malum ve mutasarrıf olanlarına göz gezdirecek olursak görününce İstanbul'da malumattan: o bunun oyuncu, çakmakçılarının simidi, bu gözün bahçesi, göğsünün destisi, kara köyün bahçesi, herkesin fesi, kındılının yazması, vefanın bozası, balık pazarının gözlemesi, kağıtçının yoğurdu, hacı bekirin şekeri, beyler beyinden kağıt helvası, kağıd hanenin tuğlası, at meydanının dondurması.

Ve Mahsulâtтан Dahi:

Bayram paşanın baklası, darıcanın enginarı, çengelköyün ayvası, bingözün cevizi, göğsünün mısırı, langanın hıyarı, kavağın inciri, Arnavut köyün çileği, vidusun bamyası, kartalın pırasası, yedi kulenin marulu, sarıyerin suları, çamlıcanın kirazı, tavaşçının çavuşu, mısır çarşısının baharı.

Ve Taşradan Dahi Mamulâtтан:

Silivrinin yoğurdu, selaniğin çorabı, kayserinin pastırması, şamın şekeri ile pestili, ayıntabın pekmezi, adananın bulguru, gelibolunun sardalyası, kırk kilisenin

hardaliyesi, trablusun çiçek suyu, şilenin çizmesi, edirnenin subutu, daha eski, akyolun zeytin ve bağı, matiyenin davet pestili, in özün küpü, merfianın tuzu, bir atik baklavası, konyanın külahı, medinenin gümüşü, kütahyanın çinisi, yanyanın çarığı, ankaranın sofı, uşağın halısı, kırca alinin abası, hamakın kumaşı.

Ve Mahsulünden:

Eski kocanın tütünü, izmirin yağı, mağosanın kavunu, tekfur dağın karpuzu, yafanın portakalı, amasyanın elması, emir elinin zeytini, bursanın şeftalisi, kestanesi, sakızın bademi, derken darısın dındığı, ankaranın tiftiği maden ve hayvandan dahi iraz kehribarı, basranın incisi mermerin mermeri, takıdın bakarı, infarın keçisi, arabistanın düvesi, kısrığı, çukur adanın atı, vanın kedisi, karamanın koyunu, satılmağa geldiği şehirleri adeta şarp meşgul hükmüne geçirmiş bir çok malumat ve tahsilatımız vardır. Bunlar bizim her bir ihtiyacımıza ma ziyadet kafi ve vafidir. Ezcümle meşal olarak Avusturya başımıza giyeceğimiz şeyleri bırakınca ki meşahir imatımız (!) arasında ayıralım. Lakin makam-ı iştirada şurasını söyleyelim ki olca mevadi meraklısı olan bazı sivri akıllılar ortaya (kırtmaz serçe değil halk yettiğimiz taşarımızdan görsün ekmek peynir yemli şık gözleme) gibi mantığa uymaz bir düstur koyulmuştu. Şimdi bunu dinleyen aksine çevirmeli çünkü biz de behecın kayacıktan pek çok ziyade. Evet! Ne diyorduk saydığımız şeylerin arasından üstümüze başımıza giyebileceğimiz şeyleri aryalım. Don gömlek şilenin bezinden mintan hamak kumaşından (fakir halı olanları et meydanı dokumasından) elbise yazlık için Ankara sofundan kışlık elbise karaca ali abasından icanıp ederde ve paşa ali imalı cinsten bir her köfesi veya gelmesinin civarının üzerine yanına çıkarttığın acı peskülesinden bir tanesi gelirse tepeden tırnağa kadar yerli malı gelmiş olacaktır. Pek az bir masrafa mütevakıf olan şu tarz tebasından artacak paramızı — müttefikin dozu harç olmak üzere — mesleğimizde bul bul bütün yetişen mahsulât nadide ve malumat nefisesi vererek hem biraz can basar ve hem de asıl ve saçlarını zengin etmeğe çalışırsak elbette kendimize kazanırız ve vatandaşlarımızıza.

1.16.6. Karagöz

Semakardan Demir Eritilmiş:

İzmir'de münteşir “ Edep Yahu “ ser muharririnden, cenap eşrefe:

Gelir eden edilen yine bir hoşça naze

Onda kim eden fazlası gösterdi bize

Dam aşar faide cehaletin yerini yaktı sus

Bırak iyi adabı “ Karagöz “ bendenize.

Bıyık atanın küçük mucize tarafından işar olunduğuna nazaran mahalle-i mezkurede çamlar altında geçenlerde benden boyunda alt eden iki kişiden birinin bahri on sekizer elif makazarında altı ad edilecek kişinide sonra: “ benim vazifem topçu yetiştirmek değil mi “ demesiyle Refik Şefik “ evet ama “ cevabını vermeye kalmadan ötekinin ahlarnını tekrar ederek “ azdi hak olsa ibadım topçuluk tamirleri odur çarelere kadar teşmilolur tabiatım eyleyecektim ki az zaman içinde bütün millet top atacaktı. “ diye beyan-ı tesirat eylemiştir. (NUMARA 34- s.3)

—Olmuyor . . Olmuyor. Takım oyunu değil. Hava eski hava. Nağmeler fena. Hep kakafon. Hep füstat. Ben nafile yere yoruluyorum.

1.16.7. Karagöz

Şecaat arz ederken murad Alt tarafı benim söylemem uymaz.. Anlayan anlasın.

1.16.8. Telgraf

Beyoğlu Bölüğü: 4 Teşrin- Sani — Ratıp Paşanın maddesinde icra eyleyeceği imalat neticesinde meydana çıkacak mevadın iştirası için bir çok antikacılar müracaat ediyor. Paşa merkurum kemal-i irtikabından bu ameleyi razı olarak paraya kavuşması bakımından endişe yoksa merkurum sıhhatini düşünen yoktur.

Yeni köy: 4 Teşrin-i Sani — Bingözde maça dağılısı namıyla bir gazete çıkarılacağı say olması üzerine yeni gazetede buraya nakil memuldur.

1.16.9. Hususi Telgraf

Karagöz Beyefendiye:

İzmit 4 — Memnuniyet-i maliyeyi istilzam edilen imtiyazat hukuka muhafazasına miktar olduğumuzu takdiren dört yüz ile içtinap ve kabul olduğunuzu neşir eylerim.

İzmit Çeribaşısı

Sulukule 4 Teşrin-i sani — Sizin gibi milletimizin mani el-fikir ve mübatsiz bir metsukanın hamiyet-i meşrukası milletimize mali saire arasında temiz bir mukaade bulunduracaktır.

Müntehib-i Sani

Şaşı Pehlivan

Karagöz

Hakkındaki bu mali tevcihatına teşekkür etsem azdır.

1.16.10. Harici Telgraflar

Lüksemburg 4 Teşrin-i Sani — Derinden gelen buğulu sedaları şafak atıncaya kadar devam etmiş ve bade mağrıkında dahi şafak etmiştir.

Lüksemburg 4 Teşrin-i Sani — Dokuz ile sekizin tanzimi üzerine kapıdan tanzim hakkındaki daima yeddi diyadan zevke yettiğini ifade eylemişse bütün olmuştur. Mağrikin meydanda bir de mani vardır.

1.16.11. Takvim-i Ceraid

Yeni Gazete: Galata kalesinden bi-hasıla: “ tersane hafiyeliği gibi ağır bir vazifede buna verilmişti. “ diyor.

Karagöz — Şimdi de o da bazıları gibi ihrardan oldu ya sen ona bak, eskisini ne karıştırıyorsun...

Yeni Gazete:

Belediye memurlarının da elbisesi değişiyor.

Karagöz — İş görece elbise değil memurdur. Memurları değiştiresek daha iyi olmaz mı?

Selanik'te münteşir vazifeden:

Rüsumat nezaretinde muntazam bir yolcu salonu inşasına mübaşeret....

Karagöz — Darısı rüsumat emanetinin başına.

İzmir'de çıkan Köylüden:

. . . . Elbette ahz olsun idi iş ona havale edilmez.

Karagöz — Şeytan kulağına kurşun şimdiye kadar hiçbir memur hakkında bir matluada bulunmadı.

Akdem:

Artık ittihatçılar bulunmuş!

Ruh Gazetesinden:

Karagöz — Acaip olmadan olup icabı kalmıştı yoksa kapılması idi. . . Ha. .

Yeni Gazete:

Temizlenelim:

Karagöz — ama gidip bir kişi sabun sormalı. Başta ufalak varsa biraz kırmızı sorar. Temiz çamaşır, elbise de süpür. . . . Potinlerde ustura.. oldu biti. Artık onlarla makaleye ne hacet...

1.16.12. Tiyatro

Yarın gece tepebaşı kışlık tiyatrosunda artist Birhan Aldın Bey'in 3. üncü oyunu

Edebiyat-ı temaşa ve sıhhate maliye hakkında muhasebe! Halid Ziya Beyin

Bu akam şehrimizde başında şaban vatan cemiyeti heveskârı tarafından (Kölemenler) 5 perde hâsılâtın yüzde yeri misli ser haddi bulunan asker kardeşlerimize hediye tedarik olunacaktır.

İKDAM

ALİ FUAD
(NUMARA 34- s.4)

Muharriri: Mahmud Nedim

Seneliği Dersaadette İdare
Hanesinden Alınmak Üzere
(45) Vilayete Posta İcraatı ile
Birlikte (65) Guruştur.

Altı Aylık Abone Kabul
Olunmaz Memalik-i
Ecnebiyeye Seneliği (80)
Guruştur.

Jonrnalllusrté

Kara-Gueuz

Sahib-i İmtiyaz ve Musavviri:
Ali Fuad

Posta İcraatı Verilmemiş
Mektuplar Kabul Olunmaz
.Derc Olunmayan Evrak İdare
Edilmez.

Her Nev'i Evrak Muharrer
Namına Eski Zaptiye
Cedidesinde 38 Numaralı İdare
Haneye Gönderilmiştir.

Administration : Reu Eski
Zaptié 38

Simdilik Cumartesi. Pazartesi ve Perembe Günleri Nesr Olunur Musavvir Eğlence Gazetesidir.

Numara 35

[Nüşası 20 Para]

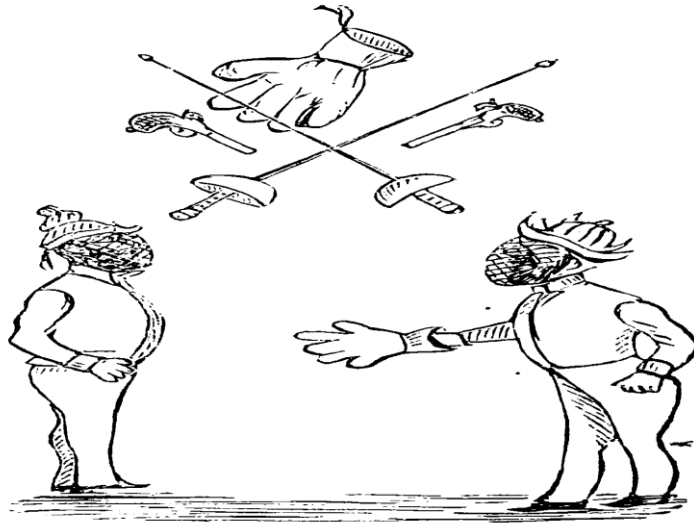
Sene 1

1.17. NUMARA-35 PAZARTESİ

28 Şevval 1326

10 Teşrin-i Sani 1324

23 Teşrin-i Sani 1908

1.17.1. Muhavere

- Aman Karagöz... Sen delirdin mi? Ne oldu? Sen o kıyafete niçin girdin. Beni niçin kendine benzettin bir türlü aklım almıyor. Ulan acaba tiyatroya mı çıkacağız.
- Zaten içinde yuvarlandığımız şu gazetecilik halinin durduramayan ne karar kıldı ki.
- İyi oynayacağımız oyunun ismi ne?
- Tiyatro felan oynayacak değiliz.
- İyi peki ama. Bu kıyafetle sokağa nasıl çıkacağız.
- Sokağa çıkacak değiliz. Burada.
- Ne demek? Böyle şey mi olur. Hiç böyle demir parçalarıyla o içinde dolaşılır mı?
- Askırım tali edeceğiz.
- Haydi oradan sende. Ben hiç böyle kıyafetlisini görmedin.
- Kimin ulan.
- Çepericiler için demiyor musun?
- Sağır işimiz evdirir derler. Ulan çaçarıyı nerede buldun çıkardın.
- Yahu derler. Pekala çaçarı derler. İki köprü üstünde kaç defa bende çıktım.
- Ulan Hacivad sen yine bir ters halt edeceksin ama. Bende senin hakkından geleceğim. İki köprü arasında bu kıyafetle talimatın ne işi var?
- İşte bende ona taaccüp ediyorum da kızıyorum ya. Bununla denize dalınmaz.
- Hacivad bağlarım ha. Sapıttın be.
- Nasıl sapıttım uskumru nasıl tutulur.
- Ne uskumru yemi?
- Öyle demedin mi?
- Tuu.. Ah Hacivad ben sakar kesbsin derim de inanmazsın. Ulan ben askerim dedim. Uskumruyu nerden buldun çıkardın.
- Bilmem ki gülmeleri bulup söyleyince işte böyle olur. O dediğin ne alaka. . .
- Yani. . . Bazı maç talimi.
- Maç talimi ne? Horoz dövüşü gibi bir şey mi?
- Hayır. Sana da laf anlatmak deveye hendek atlatmaktan kötü...
- Niçin A Karagözüm. Pekala anladım. Vakıma hoş olacak. Öyle bıdı bıdı. Birbirlerine muhabere ettikçe.
- Kimler ulan?
- Kimler olacak. İş çevirdikleri. İş talimi dediğin o değil mi?
- A. . . tayık yokuşlu herif. O değil küp kafalı köpek. Maç yani kılıç.
- Ah Karagöz ağzımı sulandırdın. Defa yaprağıyla şişte pişirip de üzerine bol salça verdik mi? Senin ellerin benim ayaklarımı bağlasalar da . . . Ortamıza bu koca tabak getirseler.
- Ben de iki ayağımla senin kale ben adetin budur deyip ulu orta birleştirsemden kurtulsam... Ulan sen hiç laf anlamaz mısın?

- Canım neden anlamıyor muşum. . .
- Ne anladın. Bana da anlatsan.
- Kılıç avı için talim değil mi?
- Hayır emsiyet hayır. Kılıç kalkan..
- Aman onu da biliyorum.
- Daha lafımı bitirmeden yine pisboğazını ortaya çıkardın. Hacivad hiddet topuklarımı aştı.
- Arıt ayağını salla da düşün gitsin.
- İneceğim hem bu sefer adam akıllı ineceğim... (NUMARA 35- s.1)
- Canım yine öyle dişlerini sıkıp da büzüme kötü kötü ne bakıyorsun. . .
- Dişimi sıkmam senin gırtlakını sıkacağım da onunçün.
- Canım ne kızılıyorsun. Bunda kızacak ne var?
- Daha ne olsun. Bir saattir şurada çene çalıyoruz da daha işe başlamadık.
- Ne işine başlayacağız.
- Ne işte başlayacağız.
- Talim talim.
- Canım sen deli misin deli mi oldun. Talim bizim nemize lazım. Yaz ki yaz, işte küçüğe bak.
- Bu da iş güç. Lazım, lazım...
- Canım bakkalcılığı bu kadar merak mı ettin?
- Ulan yine baştan başa mı. Şu kılıçlardan birini al.
- Ne olacak?
- Talim edeceğiz. Baksana gazeteciler düelloya davet etmeye başladılar. Ya bizi de birisi bir davet ederse.
- Tuhaf.. Her davete gitmeye insan mecbur değil. İşim var dersin gitmezsin.
- Olmaz ulan olmaz sonra adama namussuz derler.
- Haydi oradan sende? Ben daha geçen gece kına gecesine davet olundum da gitmedim. Sonra adam gelmiyordun iyi anlattın dediler.
- Herif laf anlamaz ki merkebe merkep eşeğe eşek. O laflarına lafı görürmüş.
- Kim onu mu?
- Aman lafın daha soruyor da. Elbette sen. Hiç düelloya razı olunmaz mı! Mutlaka kabul edeceksin yahud terziye vereceksin.
- Ver. Ondan ne çıkar. Dolanlar birbirinden terziye istiyorlar da bir kötü herif çıkmış senden tarziye ne istemiş ne olur?
- O. . . Doğrusu senin mantığın çok iyi.
- Elbette iyidir zahar.
- Canım iyi ama. Münasebetsizlik olur. Onlar için öğrenmeli. Hem baksana kuzum daha geçenlerde yine birisi muharirlerimizden birini tehdit etmişti.
- Varsın etsin ne çıkar.
- Canım bende bir şey çıkar dedim. Fakat istiyorum evire dersin derhal düelloya davet edersen bir hamle de haydi efendim. Göğsünü biri tarafından o tarafa derler geçer gider.
- Uğurlar olsun ağa. Nereye böyle sokağa mı?
- Ne olmuş?

- Pek çabuk kesp biçare
- Ya ne olacaktı?
- Canım birader ben sana bir şey söyleyeyim mi? Beni birisi tehdit ederse hiç ehemmiyet vermem çünkü o iş yapacak seni çıkarmadan yapar. Onu geç. Yahud gider mercana haber veririm.
- O vakitte ona bir ehemmiyet vermiş olursun. Fakat pek fena fikirde değil.
- O d doğru. İyi ne yapalım?
- İşte böyle maç öğrenelim.
- Ben de onu yapayım.
- Sen bilirsin. Ben öğreneceğim.
- Ne halt edersen et sen fakir ki bir şey koptu ki. Mutlaka yapılmasın. Var yap. Ben gidip şu demir parçalarını çıkaracağım zira ifade halde sıkıldım.

1.17.2. Dâhili

1.17.3. Bir Karar Havası

Hemen an zırpada bulunup günde milyonlarca yiyen bir türlü aklı başına gelmeyen muhavvid cisri cedit (!) ahiren mesudiyeden gördüğü malume ile te'diyeden değilse bile divan-ı harbi bahriyenin kendi hak a hak ve müstehakında verdiği karar-ı adiledenbir miktar menba olarak. . . Öyle de değil daha doğrusu karakolda surcup düşenlerin mütemadiyen zaruret vücutları altında kalmaktan bıkip o sanarak ve belki bir miktar kılıcın o top aralanarak bi karar tahlisini rica eylemesi üzerine teşkiline lazım görünsün komisyon erkânının bilhassa erbab-ı fünundan olmalarına hasr-ı mezid-i gayret ve izal-ı hazeran himmet kılıarak kaffe-i azası siyah vaşi mütehassıslardan ve zar-ı faka olanlardan bila-içtinap suret-i katmiyede teşkil ederek açık hava ve fakat kuraklık bir mahal mektunat irade bila-nakid şimdiki petrol lambalarının derece-i keyfiyede neşri ziyası edilmeleri yüzünden vukua gelen bu şeklin defa razı olsa olsa hava gazı tatbikiyle mümkün olabileceği hususuna dair bir ciddi karar ittihaz ve açık İstanbul'un en havadar yeri köprü olduğu cihetiyle şimdiki gaz direklerine bir lamba ile üzerlerine gömlek ve hava gazına mahsus şişe vazı kadi olup süratle havadan buluşan hal-i meblaların işte vazı hevasının cisri muvahedesı bi-tamamiha tenvir edileceği muhakkak bulunduğu ecilden öyle birer felan karşılamayarak vazı katiyen lüzum olduğunu cihetinden ittifak ara teminiyle müthiş görülmüş bir zekavet eseri ibraz kılındığı kısacık muhabirimizin ita eylediği tafsilattan mütefehhim olmuştur.

Müreci-i aidine takdim kılınan istida namenin suretidir:

Ba'del-elkab:

Mukaddema ceraid-i münteşireye azıcık ve daha doğrusu bir çok tahsisat verilmekte iken lehü'l-hamd vel-mana bir müddetten beri kati edilerek esbabı ona verilmiş ise de inadına olmak üzere ahsab ceraid aleyhine ikame olunan davalar kesb-i azdiyed ve hala bir aralık gayetle istidat eylemiş ve mevcut ceraiddan bir ikisiyle mahkumiyet kararının neşri de ol-babda kırılan ilanette masrih bulunmuş ouphalbu ki meyan refiki göre de bir latif refika niyazı eser olmak üzere ancak sabah gazetesi tarafından meccanen neşri muavvid ise de refiki sairenin böyle bir aynıyatta bulunacaklarına hesap alır gibi ihtimal verilmeyeceğine binaen ber vechi ati istirhamında bulunurum şöyle ki:

Mahkumiyet kararlarının ceraid-i münteşire ile ilanı bir bedel mukabilinde olacağından gazeteler hakkında bir latif cedid adeta olarak Karagöz tarafından kabul edilmesine an-ı karib ilamat kesp kaiyet ederek cümlesinin dercine başlanacağına ve halbuki ceraid arasında bir kaçamak değil hattı cümlesinin ayrı ayrı hizmet-i neşride bulunmaları şartıyla bile yine az zaman içinde alem neşrinin arkası alınamayacağı binaen hem tasrih emvar eylemeye hem de bu ait şahsınca hiç olmazsa bu suretle bir latifede bulunarak ceza takiplerimizin temin tesviyesine medar olabilmek üzere ben Karagöz bendelerinin de bir bedel gayrı mayın mukabilinde ilan-ı neşriyatından müftesid buyrulması ve aksi takdirde gözümün ağırca cezası dili belası olduğunun esbabı müşadededen adile bari tanin refik muterimiz gibi azınca birazını takdiye ile işin geçirtilmesini ila ahir. . .

Osmanlı dram kumpanyasının sahne-i temaşaya vazi ettiği (Jön Türk) piyesinden:

11 Temmuz'dan evvel:

. . . Gazetelerin ağzına vurduğumuz mühürle. . .

Karagöz — mevzu bahis olan gazeteler malum olduğu üzere ikdam, sabah, tercüman-ı hakikat, saadat ve buz zor müddet de malumat ile servet. . .

*** yine bu piyesin 3. üncü perdesinden:

11 Temmuzdan sonra:

Lütfü — . . . Bugünkü gazeteleri okudunuz mu? (NUMARA 35- s.2)

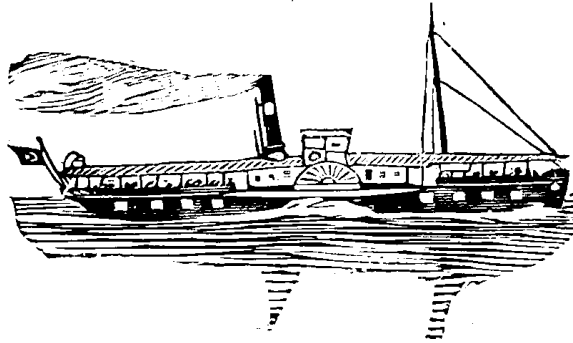
Paşa — Evet okudum. (hiddetle) çapkınlar hariti namuslu damları henüz pek zan ediyorlar.

Karagöz — Boğaz talarda, akdem, sabah, tercüman-ı hakikat, saadat, tanin, yeni gazete ve mütevaffi-i ittifak, millet-i metin, feyz-i harit ile hakir anabuid, siyah çam bir hayat

Paşamın şarkısı!
Sezader çıksa ayyuka fakını
Haya eyler paşam geçmiş zamanı
İçer çatlar şarap ağzını
Nakarat

Hayal eyler paşam geçmiş zamanı
Mecali kalmadı sirkatle kalma
Vücudu şer iken döndü şekle
Boya lazım imiş saçla sakala
Nakarat

Hayal eyler paşam geçmiş zamanı

1.17.4. Şirketi-i Hayriye

Efkar beşer göstermez haline kudret
Evvel rütbe çıkandır şu sami samit
Kimdi sorup eğer namlı esbabını yarab?
Efal ile esmada bulunmaz niye nisbet?
Hani ya şefik namı verilmiş küçücükten
Bizler o şefikten okuduk şerine lanet
Hep eylediği işler taranıyor hafızamızdan

İzzet görünür cümleye şayeste zillet
 Bir adama kırk gün deli derlerse delirir
 Derlerdi fakat bunda da yok zira hakikat
 İspat istemiyoruz? İşte delili:
 Bir kere idin şirket-i hayriyeye dikkat
 Kırk beş senedir hayır ile akdın boşa gitti
 Hiç var mı onun etmediği çevir vaziyet
 Bir latif ederek mesleğimi hal ederiz siz
 Hayır mı şer midir yoksa bu şirket?

Uzat elini şirkete etmiş idi mahkum
 Arkanda mecbur olarak etti itaat
 İstambuti onlar tarafından bakılırdı.
 Olmuş idi şirket ana bir saha-i garat
 Derya dahi olsa biter elbet tükenirdi
 Takdire seza doğrusu şirketteki takat
 Casuslara mensup olunan şirketteki takat
 Nakıs bulunanlar ise mahkum sefalat
 Emir ola asiyelere nakit ve tarafgir
 Memur dahi etsin ile dedikçe ihanet
 Hiç dert avcı bir araya gelsin umurları
 Bir iş ki değil aman mevadi ve emanet
 Bir kere temel ile şu haleti sonra
 El kaldırarak etmeli Allaha şikayet
 Umurumca çalışsam bulamam haline imkan
 Hayır ya mı, şer midir yoksa bu şirket?

Birçok para alır uğrar bolca mızımız
 Etmekte tahkim vapurlarda atalet
 Ver gerice serbest harika birkaç vapur ama
 Yalnız iki üç tanesi etmez ki kifayet
 Yollarda tehirlere uğrar gecikirler
 Yer bulmak için geride bekler iki saat
 Hep müşteriler sanki anın zatına mecbur
 Göstermiyor asıl bize bir parça nezaket
 Kanun-ı Esasi duruyorken almazda
 Milletimiz kafi olan emre itaat
 Arayı umumiye kulak asmalı artık
 Meşhur meseledir (bir olur sağire kamet)
 Sarmaya yükler kediye rağbeti kalmaz
 Bir fayda nedamet edemez sonra intaç
 Olmakta bütün gün şu sual vardır hatır
 Hayır mı şer midir yoksa şu şirket?

On mil yolu ancak iki saatte alırlar
 Günden güne düşmekte vapurlardaki sürat
 Muvakki bileti olsa da isan yine boştur
 Yer bulmak için beklemeli bazı da nöbet
 Tanzim edilen taraflar çorbaya benzer
 İzaç ehlini acib gaib dikkat
 Kış günü açıkta durur yolcu hanımlar
 Bu yolda mı ibraz olunur analara hürmet
 Maksat ne taarruz ne de şehir mesavi
 Bir tarz-ı tekmil istiyor erbab-ı himmet

Islahı araz ederiz can ve gönülden
 Etsin dileriz çok seneler millete hizmet
 Osmanlıların göz beğendir varlığı şandır
 Alasını ister tetrivert ortasına millet
 Çıkacağı bakıp haline sormakta ehil
 Hayır mı şer midir yoksa bu şirket?

(Matbuat-ı Fünun Dairesinde Serbesttir) Cümle-i kanuniyesinin şerhi dolabında şerhi dolabında bulunan zatın mektubu pek uzun olduğu için yalnız cevapla ötekiye mecbur oluruz. Matbuat şimdilik ceza kanunnamesinin tatbiki dairesinde serbest ve bir sureti medhal dahi yalnız ruhsat resmiye ile intişar eden ceraide mahsus olup yoksa hilaf nazım ve bol ruhsat kendi kendine ortaya çıkıp da cezası sarıhan mean ve makar tamamıha ve irşad bulunur. Mesela: ol urururun cildi, buracı ana, bayram o saire vesaire vesaire ve ila ahir. . .

Garaib-i Meracından:

Haride, her şeyde bin türlü garip görünür, bulanlar, yapanlar edilir de hiç müstadiyat ve neşir bırakılır mı? Buna nasıl tahammül edilip tafat getirilir. Kaba mı? Dur berbat istediğin hafayı zahire mehuvesinden ve sabıkan bıdı bıdı Reşit ve mervu şefik ve harda bahis kılınıp çakal paşa (!) sair bu gibi değişen bi aranın perdeliğinde ispat hhiyet ve maharet (!) eylemiş bir sahip reyi gayrı sahip ahiren erbab-ı hayattan bir zat aleyhine namus devesi aksa etmiş. Mahkeme bu gibi müracaatı bit-tabii kabul eder. Fakat bunlar nasıl utanmazlar da mahkeme-i huzuruna çıkarlar. Bunu akıl almıyor. İnsan bunları işittikçe gülmek mi ağlamak mı azım geleceğini tabiyinde aciz kalıyor...

1.17.5. Telgraf

Hıdır Paşa: 7 Teşrin-i Sani — Şiddetli olursa tamamen şirket-i hayriyece 55 numaralı küçücük noktanın Beşiktaş – Hıdır Paşa tahsisi müşirlerin maddelerini takip maksadından ileri geldiği şirket memurlarınca beyan kılınmaktadır.

Karagöz

Petrol şirketi. . Her işin bitti de şimdi hâkimlikte mi kalmıştın?

1.17.6. Harici Telgraflar

Sofya 9 Teşrin-i Sani — Pazarcık kasabasının bu isimle kabulü hali imarette caiz ise de prensliğin kraliyete tahvili üzerine kasaba-i mezkure isminin de azamet-i hazıra ile mütenasip surette tebdili icabı eylediğinden badema koca Pazar denilmesi Sevir anına teklif olunacaktır.

Bosna Hersek: 8 Teşrin-i Sani — Her kaldırım taşında bir çift vardır. Şerlerinden muahede imkan mahsun kalabilmek için en aklına nezaret sükut olduğu karar verildi.

Viyana : 9 — Bosna – Hersek hafıye tahsisine takat gelmediğinden bahusus İstanbul boykotoju hesabıyla ticaret-i umumiye dehşetli surette hatta dar olduğundan Bulgaristan'dan istikraz akdi tasvir olunur.

Karagöz

A babam. Bir kere kendi borcunu versen de sonra alemin ikrazı eylesen.

Londra : 8 Teşrin-i Sani — Lüksemburg mağrukatının buralarda zuhur eylemesi üzerine tahirat-ı şedide icrasına başlanarak evvel emirde birahaneler tahtı terste alınmış ve hattı divan gece haylice mağrukın derdest olunmuştur.

(NUMARA

35- s.3)

— Aman dikkat edelim. İçeriye ne girsin.

Karagöz — Oh. . . . Ne güzel hoş. Hem de tamsa. . . Usulüyle bırakılıp da toylarını bulsa. . . Ağızlığımı temizler dururum. Başka işe yaramaz.

1.17.7. Takvimi-i Ceraid

“İttihat ve Terakki” den:

Kazayı siyaset berbat kokuyor mu?

Karagöz — Her şeyin kokusu yandıktan sonra çıkar. Dur bakalım. Hem birader. O senin dediğini o kadar kolay değil.

“Serbesti” den:

İnsana iki yakışmaz, eğer yakışacak olsaydı bu şimdiki Kafların arkasında bir yüz olurdu.

Karagöz — mesleği hiç akla getirmediği kardeş. Ama birgün meydana çıkar diyeceksin değil mi? Adam sende uzmana herif işini ediyor. Sen ona bak.

Selanik’de çıkan “Zaman” dan:

. . . Al tabi harit değer mi. . . .

Karagöz — acaba söndürür mü? Tutuşuyor mu? Aman ne tuhaf değirmen.. hiç istememiştim. Bir yaşıma daha girdim.

Akdem, tanin cevap verdiği sırada yağma gerek şey aşır vaktiyle nasıl bir tehlike defteri hikaye kayıt-ı nam için çalışmış ise de şimdi ona temsil bir gayretle “İttihat ve Terakki” cemiyeti muhtarisından defterine kayıt olunan hevesi oyundu. . diyor.

Karagöz — Temsil biraz teşkil ise de teşbihte hata olmaz derler. Orasını bırak ya. Bari cemiyeti muhteremenin defter-i olunacakların tercüme-i haletli bi arayıp sormuştur. . . çokları açıkta kalır. Ona bir himmet edilse. . .

Selanik’te çıkan “Bahçe” gazetesi şehri emaneti Ziver Beyin resmi 16 numaralı nüshasında der ile zirinde sadrazam kemal paşa hazretleri diye yazmış. . . Doğrusu bir meslek koskoca bir sadrazamını tanımamak mümkün ise de yanlış bir resim darcini gazeteceiliğe çekince münafî gördük.

1.17.8. Muharerat

Karagöz Bey Efendi

Aha ben her gün bir gazete alıp okuyorum. . . Evladı hacilen manilerde çıkarırım ama geçen gün zabah ceridesinde (konfederasyon-ı balkanineyenin)diye bir eli lafları ağzıma çarpmasından manası bir türlü ferah edemedim. Ama çünkü bana soruyorlar. İki gazetemin bayağı bunu niçin böyle ederler. Bunu lafları sırf tercümesi de dahi bazı gazetelerde de böyle bile hayır diler dururum. Geçen gün bizim güneş ve meşin ağaya varayım dedim onun da haberi yok. Dükkana böyle musahharlıkları ben nerden bilecem ne. . Derdiniz. . . Ya ben nerden işin konularına varmak diye hayır padinah sana bi himmet görelim bakalım canım olur.

Bakkal Esnafında

Busdus

Hakkın var ise budur. İşte mektebin neşr ile refikanın nazarı neşir ile refikamın nazarı-ı dikkatlerini celp ediyorum. Bak. Senin dediğini yaptım. Bari sen de bir miktar çareler cemiyetler kuşu kumu himmetler var.

1.17.9. Tiyatro

Ol ki gece Birhan Aldın Beyin üçüncü müsamesinde bulunduk. Gazatemize camianın vesaitliği dilediğimiz gibi beyan matlabeye mani olunur.

Halid Ziya Bey edebiyat-ı temaşa hakkındaki masıcılara ebtida olunan bu mesaire bulunsa cidden bırakılan idi. Fakat bu gibi konularda teşbihatı şairane, tabirat edilmesiyle istialdan ziyade adeta söz sevilir gibi durunmak pek iyi olacak. Otuz bir latiften sahih dikkat pekçe lezzet ounan zaten iştida ile bulunursa musahiden sonra sahne-i temaşaya kılınan (bir mesele- adile) nin tetkik alınacağı seni Birhan Aldın Bey üzerine etmiştir. Bizi bu zahmetten kartarmağa için bilhassa teşekkür cidal idi.

Tarık Bin Ziyad tasvir ve teşmilde olunan Birhan Aldın bey'in hayli eseri muvaffakiyet gösterir de fakat ara sıra hizmet ve şedit gösterdiğinden zaman hala. . . İşte ve sen gelmelerini söylerken barışma taklidi tutuyordu.

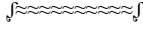
Bu gece Beyoğlu'nda ortaya tiyatrosunda menak efendi kumpanyası tarafından (Osmanlı Kahramanları) mali oyunu 4 perde, komidi 1 perde...

İKDAM MATBAASI

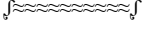
ALİ FUAD

(NUMARA 35 - s.4)

Muharriri: Mahmud Nedim

Seneliği Dersaadette İdare
Hanesinden Alınmak Üzere
(45) Vilayete Posta İcraatı ile
Birlikte (65) Guruştur.

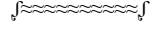
Altı Aylık Abone Kabul
Olunmaz Memalik-i
Ecnebiyeye Seneliği (80)
Guruştur.

Jonrnalllusrté

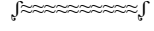
Kara-Gueuz

Sahib-i İmtiyaz ve Musavviri:
Ali Fuad

Posta İcraatı Verilmemiş
Mektuplar Kabul Olunmaz
.Derc Olunmayan Evrak İdare
Edilmez.

Her Nev'i Evrak Muharrer
Namına Eski Zaptiye
Cedidesinde 38 Numaralı İdare
Haneye Gönderilmiştir.

Administration : Reu Eski
Zaptié 38

Şimdilik Cumartesi, Pazartesi ve Perşembe Günleri Neşr Olunur Musavvir Eğlence Gazetesidir.

Numara 36

[Nüshası 20 Para]

Sene 1

1.18. NUMARA-36 ÇARŞAMBA

2 Zil-kade 1329

13 Teşrin-i Sani 1324

26 Teşrin-i Sani 1908

1.18.1. Muhavere

- Aman Hacivad aman yetiş.
- Hayrola Karagöz ne var rengin kaçmış.
- Lafın sırası değil çabuk biraz çiçek suyu üzerime fenalık geliyor.
- Al biraz su iç şimdi çiçek suyu nereden bulayım.
- Zaten dünyada bir istediğim olmaz ki ver bakalım.
- Karagöz ne oldun merak ettim. Birden bire ne oldu?
- Sorma Hacivad sormaya çektiğimi bir ben bilirim birde çekenler...
- Ne o? Ne var? Ne olmuş?
- Sen zaten yalnız kafa gezdirirsin bir şeyden haberin yok.
- Ne var rica ederim bana da söyle. Bende birebir. .
- Aferin sana be! Ortaya hiç yoktan şimdi bir de birebirlik çıkarttın. Nerde vur o yağma? Ortada mesuvat diye kuru bir lakırdı dolaşiyor da sen de şeyde birebirlik

- mi? Arıyorsun. Bir defa etrafına göz gezdir de savurtma ne kadar riayet edileceğini öğrenirsin.
- Öte beri benim neme gerek? Sen şu derdini söyle...
- Canım öldürecek bir dert değil değil ama insan yaşadım diyecek halde ırakmıyor.
- Vah vah. Aman. Nasıl dert ya hu.
- Yürek çarpıntısı . . . Yürek.
- Vah vah. Karagözüm. Aman neden oldun?
- Neden olacak birden bire bir gürültü. . .
- Yahu yahu. . . Haydi babam bir merak acaba ne var.
- Ne olmuş. . .
- Bir yankesici yakalamışlar.
- A ehemmiyetsiz şey.
- Doğru söylüyorsun biliyorsun birader ama. Herkes onu biliyor mu yürekleri başlıyor çarpmaya. İş anlaşılıyor ama. . . neden sonra.
- İyi?
- İyisi bu. Tamam biraz sinirlerin yatışacak bir gürültü daha yaşasın. .
- Kim. Kim yaşasın.
- Onu ben bilir miyim. Hatta geçen gün bunu sabah bile merak ettiş de “ yaşasın fakat kim?” diye soruyordu.
- Hacivad veren odu mu?
- Adam Hacivad sahi sen tuhaf adamsın. Öyle gazetelerin her sorduğunu yaşa cevap verilecek olsa başımı çıkar. Her gün gazeteleri okumuyorsun. Duvardan birçok şeyler soruyorlar da hangisine cevap alıyorlar.
- Orası da bizim düşüneneğimiz şey değil sen derdini anlat.
- Ha ne diyordum. O alay geçer arası çok sürmez. Al al he. Haydi bir gürültü daha.
- Yine ne var.
- Ne olacak bir mebus gelmiş.
- Fena mı? Buyursunlar. Buyursunlar.
- Ağzını topla Hacivad. Millet dört gözle onları bekliyor hiç gelmeleri fena olur mu?
- Ay neden korkuyorsun?
- Neden olacak gürültüden. Halkın kulağı girişte. Acaba yine ne olmuş diye meraktan bir çatırtı başlıyor. Haydi bakalım yanaş çocuk sonra lafını ruhuna.
- Desen a eczacıların ekmeğine yağ sürülüyor.
- Evet. Hiç de istemediğim halde.
- Canım bende istemedim ama. Ne yaparsın. Hem a gözüm sana ne zararı.
- Zararı?
- Yani maddi zararlar demek istedim.
- O da var birader o da var.
- Ne gibi.
- Ne gibi olacak. Geçen gün onların arasında iki küçük yürüs kirpiği dikti.
- Ha ha ha . . .
- Ne gülüyorsun...
- Nasıl gülmeyeyim. Sözüm ona iki parça kelebek murat almıştım ne çıkar?

- Ne demek? Ne demek? (*NUMARA 36- s.1*)
- Yani senin anlayacağın sözüm meclisten dışarı iki küçük yürü salakla ne olur.
- Hacıvad!
- Ne var!
- Burada senden benden başka kimse var mı?
- Yok.
- Öyle ise. Meclis felan diye bir alay laf niye karıştırıyorsun.
- Canım nezaket icabı öyle söylenir.
- Aman ne güzel nezaket. Nezaket yalan söylemek midir?
- Ey sen bunu şimdi öğrenirsin.
- Vay kedi aptalı vay. Desene nazik dediklerimiz hep yalancı.
- Öyledir karagözüm öyledir ama. . . onu açıktan söylemeye gelmez.
- O da niçin?
- Niçin olacak dokunur da onun için...
- Aman öyle ise başkasına dokunacak sözü biz de söylemeyelim de sesimizi keselim.

1.18.2. Ciddi

Yeni posta hane karşısındaki camii şerif son derece harap mamul ittihat olup âli hale terki her suretle gayri caiz olmaktan başka tahtına birkaç bab-ı dekan inşası halinde muvaffak şerifine nazaran camii şerife gelen irad-ı temini de kabul olduktan evkaf nazırı beyefendinin nazar-ı dikkatlerini celp eyleriz.

1.18.3. Kaşkarika-i Siyasi

“ Belki altı üstünden iyi çıkar “ imal bil-tamam alem siyasette top yağlanıp tüfek hazırlayanların duruşuna bakılırsa şu dört aylık bir zamandan beri bir ikisinin döneklikten tamamına da, biliyor bilsin de mahalli kafalarından bir karambol husule gelmesiyle melhuz ise de dert ceditimizde bu gibi efkar havadisine bilsin reis bir taraftan pek çoğu el-yevm kısmen beyler beyi anlasın da muntazır ve dert talep olarak durmakta bulunan bil kabaklarıyla mübadele edilmiş olmakla herhalde malul muhtelif ve damahkar insan o bunu heyecan emir hayırları işinden ve bade inayetimize mecbur olarak kalmış olduğundan şayet büyük te’sir fazlasına devam ile viyana bayramına dahi rağbet gösterilecek olur ise bahri siyah dahi tunayı sineyi şefkatine basmayacağını ilan eylemiş olmasından dolayı bil-cümle içerdeki Karadeniz biraderlerinin eserine bila kata fahhir-i mezkurun intisabını şiddetle red edebileceklerini karar ahir ve ittifak kibir iktizasından bulunmasına nazaran bi-tamamiha hal bu teşebbüs de devam edilmesi lüzumu boğaz için her yanıyla inforlar tarafından şiddetle iltizam olunuyor.

Biranın Türkçesi arya sonu olmasına nazaran bir mukadder arpanın derununda kaynatılıp suyunun çıkarılması mümkün ise de arpanın hayvan hakkı olduğu gözetilerek içilse daha iyi olur zan ederim.

1.18.4. Dâhili

Boykotojun kesbi sükunet eylemekten maksadı gittikçe kesp şiddet etmesi tevazu, ihtimalinde hatıra getirmekte olduğundan bahisle sultan Ahmed millet bahçesi tarafından merci aidiyesine takdim kılınan istidat ile şayet boykotoj vasi daire-i sirayet eyler de vesaire hududu geçirse mahalli mezkure de temdid-i ikamet gönderince kabul olunacağı ve fakat mahalli ahire nakil edilirse (doğandan kalıp bağimdaki kovdu) darb-ı meselinin kendi hakkında tatbiki suretiyle maray konumundan muhacceri icap eylediğini beyan ve hakkında lüzumu müdaletin icrası neye mütevatif ise bihema hal ve her halde bilinmesi ister ham kalındığını kırk çeşme muhabirimiz bildiriyor.

Beklice divan-ı hümayun halifesinden bazılarına mahsus zeamet bedelinden karar-ı ahir mucibince katından sarf nazarla mezkur kalem tahsisatına zaimeten tesviyesi tekrar eylemesi üzerine müteahhid görelim (!) canibini dahi şimdiye kadar aldıkları maişetin kendi ehliyet ve istihkaklarına dolayısıyla olmayıp mahza hatır peder vesikasındır ile teminatları husususun derhal bila-fena an vazman ve kabul az küşad meclis mebusan nazar-ı dikkatini ve ehemmiyet olunarak evladiyet usulünün tanzifat ile hukuk-ı kadime ve hususiye riayetinde kusur eylemesi zamanında mukerrarat icabının şiddetli ve gayrı kabul itiraz bir suret-i metine ve riyazında ittihazi merci aidinden istida kılınmış olduğu çoluksuz çocuksuz muhabir-i mahsusamız tarafından matbuamıza süratle yetiştirilen en son haberlerdendir.

Ahiren şikemperveran terki ve tezefüm cemiyeti vücudiyesini manı altında teşkil eden bir cemiyet mühamenin ilk içtimayıyla resmi küşad ola ki ihtişam ve taklitten gazinosunda icra olunmuş ve heyet-i tahririyemizden mküafat zade tabii pek vuku bulan davet üzerine resim mezkurede bizzat hazır bulunmuştur.

Mahalli muhalefetten seksen zindan merkup olan cemiyet azası muhteresi kemal-i hazır olduğu halde reyi hafiye müracaatla içtinap edilen reis tarafından sureti anında münderiç natık vurulan irad edilmiş ve hazıran tarafından pek ziyade alıkonmuştur.

Efendiler!

Sevgili refikalarımın beni makam riyaset içtinap etmiş olmalarından dolayı bil-hassa teşekkür eylerim. Hizmet için vücudundan daima nezdinde bulunması lazım ve bu ise ancak insanın boğazına iyi bakmasıyla kaimdir. Dünyada hayat kadar muazzez bir şey olmadığı iki kere iki dört eder derecesinde malum ve hayatın devamı dahi uyunup imece ve işte bulduğu cümlemizin bir an ve meczumdur. Binaenaleyh neimet için yaşamamalı ve yaşamak için yemeli düsturunu olduğunca kabule reddi eder ve daima itayı nefisine ile telezzüz-i dimağ ve tezyid işle eylemesi tavsiye eylerim. (alkışlar)

Dünyada hayatın kısalmaya biraz keser merhem ve meşakkat göz önüne getirilince parası olduğu halde bul bul nimet bedel-i bakanların haini cidden gülünç bulur, kalben kendilerine acırım. (para ve sedaları)

Olca Avrupa'ya gidemez ve oralarda tabi edilen beylerdeki nefislerini saçıp bilmeyerek Avrupa işçilerinin burada tabi ve ihzar eyledikleri yeminlerin ismini bile devri istibdat tebdil ederiz bize soyduklarımızı (kahr olsun istibdat edenlere) badema her surette olduklarından Avrupa da bedel muazzama ve sağıresinin bilad-ı meşhuresini görerek oralarda bazı matbaacıdan istifade eylemek bizim için mühim bir hatve-i terki olacak ve itamızda fevkalade bir surette mani isteyecektir ki şu hal, keşiş intiha için şayan iltifat ad olunabilir bir suaf mühimdir. (tasdik işaretleri) cemiyetimizin nizamnamesi heyetimiz arasından içtinap edilecek zevat-ı muhterem tarafından tanzim edilecekse de evvel emirber şart esası olmak üzere şimdiye kadar ser ve beyan eyleyeceğim teklifleri kabul ve bunları her ne vakit olur ise olsun her nerede bulunursa bulunsun muhafazaya cümlemizin davet ederim.

Evvelen — Sabahleyin uykudan uyanır uyanmaz laakal yarım ona sed haliliyle ihraz eylemiş kahve veya pullamış aded ferihat ile ve buz dirhem tereyağı ve elli dirhem peynir ve bir tabak zeytin reçel ile kahvaltı edileceğine varakla tamamında bir köyden noksan olmamak üzere cezası mukadder olmakla laakal on porsiyon itası nefise ekmal olunacağından ve yaz Güneri bade'l-zuhur beş altı francala ile bir parça havyar veya balık yumurtası ile sağıre bastırılacağına (**NUMARA 36- s.2**) ve ihşam tamamında dahi öyle tamamın olduğu gibi üzere imal müdahalesi cifte ve yapılacak vukunda dahi münasip mukadder olmak yeneceğine en muazzez olan müsaade ve farkınız namına söz vermeniz talep ederim.

Makam-ı riyasetten vaki olan işbu teklif üzerine hazırlanan kemal-i şartla resim tahliki icra edilmiş ve uruvundan pek sağlıklı geçilmiştir. Gayet mükellef surette ihzar olunan seferde azası mevcut ahz muvakki ederek anlar. Meyana vazı olarak ekmekleri dilim dilim kesmişler ve kulları sayarak talebe çalışmışlardır.

Talim estemişti
 Havuçlu et suyu
 Çıkarlı un çorbası
 Al İtalyan makarna
 Uskumru dolması
 Kefal bal gibi
 Hindi dolması
 Bıldırcın külbastı
 Tandır kebabı
 Atlı baya
 Tavuk çekirli patlıcan yahnisi
 Kıymalı konserve türlü
 Bahçe borani
 Kaymaklı kadayıf
 Kıymalı yağlı tatar böreği
 Ananas oturtması
 Karam al burju
 Peynir böreği
 Tahvil puding
 Elma kompostosu
 Kahve

Esnayı zamanda dahi muted defalar zekice ve ruhca ertesi ve Fransızca nazikler irad edilmiş ve bir çok saate kadar devam edilen iş bu zafiyet gayrı kabil tarif bir şok ve sürat içinde geçirmek en nihayet umum tarafından refi edilen (yaşasın kutlet, yaşasın evlat yaşasın kızartma et) alkışlarıyla cemiyet el-hatem olmuştur.

Üstad-ı şeytan, mübalağacılar maliyeden en el-sefih canip ol burada pek defa geçen gün birun atı Halep ve cami ve etraf vücuduna bulunması gayrı metlup olan bazı istediklerini katl vakıma ile mülke menus ve haşiyet merdusanın istira ve

ruh için mevalları, martıları okutturup hallice derken eylediğinden ve haşiyet merdanesi istirahat vehmi için ederken sonra mahdum gazip o cihanın da Arabi zadeye müşabehatından hülasa için icap sakal olması arasında bulunduğu beyan eylemiş ve bunun üzerine beher sene 11 Temmuzdan itibaren kırk buçuk gün sap sarı duracağı ile denileceğinden küşad gezer olması refika canibinden taht-ı karara alınmıştır.

Veçhi gayrı kabil icrasını bila ad ve hucumat alime göstermeketen hazır eminden hafiye reşid paşa (!) nın sevgili kafilesi vapurdan çıkıp galata cihetine geçerken ortasında bir de asker bulunduğu maatteessüf gördük acaba o mukaddes vücut ve muhterem tekrarıyla bir şahsın hizmetinde nasıl layık görülebilir? Merah aidinin nazarı dikkatini celp ederiz.

Dersaadette vapur şirketlerinden birini makine inkiptoz malumanın vapur iştirası için Londra'ya izamı tekrar etmesi üzerine makilde mümerris husuleti temin için şimdiden Londra birahanesine devamı başladığı galata – Beyoğlu muhabir kasrı ilkası mezin cümle ihbarat mevsukası bendekanasındandır.

1.18.5. Telgraf

Galata 11 Teşrin-i Sani — Avusturya vapurlarından bazılarının rıhtıma yanaştığı nazar-ı dikkate alan boykotaj taraftarı rıhtımına o cihetleri şiddetli ve dehşetli surette dezenfekte edileceği olura yanaşacak sefain sairenin bulaşmak ed edilmesi icab edileceğine karar vermişlerdir.

Kahire 10 Teşrin-i Sani — Mali mesruk olduğuna şüphe edilmeyen bir fotoğraf nakinesi hamilen buraya gelen sesi maaştan düçar tensik olunan jurnalcilik alındığı için mahiyetçe giriftar tasdik olduğu beyanıyla bu telefon bir hamle vaki bulan hizmet hususiye teklifi şiddetle red olunmuştur.

Karagöz

Bir vefatlar masruası firar edilmesi müthem ve muhkem olanların had ve hesabı yoktu. Onlar o zamanın erbab-ı fesattan ederler bu cihette bu derdin iştihas basrasındandır. Şimdi bizde bunun ticaretini isteriz ki: “ masura kaçtın kurtuldun. “ diye bir ala kabak çalalım.

1.18.6. Takvim-i Ceraid

Hukuk-ı Umumiye : 12 Teşrin-i Sani

Rumlar, yemişler namı altında yazılan birinci bitmesi mündericini ikinci sahihanın birinci sütununda münderiç varkıma ile birine pek taban tabana senet edilmesi beyan siyasetin refi ihtiyarının derununda evvel yazılmış olduğu ve fakat bir kere yazılmış olunduğu için “ ibka edildiğini ifham ediyorsun da herhalde hakikat-ı hale yine hukuk umumiye ferimize malumdur.

Ruşçuk'da Çıkan (Tuna) dan:

Siyasette menfaat rehber , komitesi. . .

Karagöz — Bu iş biraz tuhafca ve mütahalliftir. Mesela Almanya'da menfaat Bulgaristan'da komite. . .

İttihat ve Terakki:

Sırbistan baştan başa kanıyor?

Karagöz — acaba altını kim yaktı?

Yeni Asır:

Siyaset vari metrus

Karagöz — Cetveli, işportalı mı? İyi ise birden alıp da hediye edecim. Acaba nerede sanılır?

Hukuk-ı Umumiye:

Şemsü'l arif mektebi müdürünün eyvanları

Karagöz — oh . . Oh. . Her vakit çalıştıktan ev sanılan çocuklara biraz da lazım . . aferin bende yere işin birle olmalı.

Sevet-i Fünun

. . . Sami Paşa bizzat terhis evvel maaşını istifa eylediği halde maliye nezareti memuriyetine ita olduğundan..

Karagöz — İki neyi evvel kendine sevki hareket çuvaldız ile. Sarp meselesi oturduğu kimi birader. İse sonrada herkes alır acelen ne?

Tercüman-ı Hakikat:

1.18.7. Tiyatro

. . . . O bir deli mahalle ünvanı say istimlat ile harap olup bitmiş bil-cümle orada ne işle meşgul olacağını (!) hafiye nezaretinden istifar edilmiştir... Diyor.

Karagöz — Bu kabul şirkette jurnallerden her birinin bir pare dağılması . . bilmem ama. Ne diyeyim? Hem efendim. Onca münafıklar (!) o güzelim (!) ak ile kazanan hiç omazsa Bekir ağanın belki ne günü duruyor? Bunlardan kastımı olur? Ben doğruca bir şey söyleyeyim mi? (eden bulu) sarp meselesi bilen. . . İşte ortada bir han...

*** Serbesti:

Bahriye Manevraları

. . . acaba gecelerimiz mermi andihat. . . .

Karagöz — Par vağire karşı kendimizi bu derece tezil mu muhtereme bilmem ki nasıl rıza gösterilir?

*** Yeni Gazete:

Şehri emin esbak Reşid Paşa ile muhasebeci sabık Mahmut Bey arpa ve saman bedellerinden yüzde otuzunu gerek destine geçmiş. . .

Karagöz — Peki ama . . . O arpa samandan bunların hiç hasası yok mu idi? Acı mı oturacak idiler. Mahalle muhasebeci bey (!) ötesinde dolaşmak için iyi beyit iyi açıkça mecbur değildi? Hem o iki gözüm efendim. İş arpa saman ile kalsa iyi. A o muhasebeci o. . . Sırf yağmur gölü sağ olsaydı bilse gözünün yaşını yağmur gibi akıtırsa da oyalayanlar yakılırdı ki. . . (NUMARA 36- s.3)

— Bak dur . . . ! Dert eder hal bir talime alışmadığınız. Kiminiz alman idi öter, kiminiz İngiliz edibi. . . Nasıl edeceğiz.

Bahçe'den:

Başka kocaman bir taç geçirdikten, büyük bir aleti bila perva hayatına koymadan sonra Bulgaristan'ın bıraktıkça kalır mı?

Karagöz — Dur bakalım ne olacak. Kim vermiş de kim almış. Yağma mı var. . . .

Yeni Gazete: Takvimden Bir Yaprak

(şimdi yeniçeriler yerine gazeteleri kaydılar.)

Karagöz — Bir kere bu yokuş. . . Bilakis gazetelerin başına yeniçeri gibi olursa değil. . Saniyen hüdevendigara da senin dediğin gibi olursa bittikten diğeridir. Vakıma her yeri unutuyor musun?

Hukuk-ı Umumiye:

Başımızda fes ticaretle maruf (Said Bin Cibare) bin tecir bu kere tersaneden Luid kumpanyasının yalağı parayla şehrimize yirmi sekiz sandık fes getirerek. . .

Karagöz — Bu ihbarın derece-i sıhhati bizce münuzu malum değilse de ahir tarikle gelmeleri beraber tersine olduğuna gerek memurlarının emin oldukları çok sandıkları kavuşturmayanlar ne namına Türkçe muamelesi yaptırılıp çıkarıldığını musahharlarını tatbik ticarimiz meydanda böyle bendeler bulunduğu münteşir. . Hani ya tersane komşusu yerine şam alacası kullanacağımıza dair verdiğimiz karar..

1.18.8. Son Havadis

Meclis-i mebusanın takrip-i küşadı hesabıyla muvaffakin cezire geçer tahlis girilen bi-tamamiha kat'ı ümit eylediklerinden tezahür derunlarına medar olur haliyle hayli merhum akşam sabahızdır adet çalı süpürgesi yapmağa karar verip sabahtan itibaren tedaviye başlamışlardır.

Tökeli kaba sakal leyhi laneyi oturmasında bırakmıyorlar demenin hükmeti bu imiş.

1.18.9. Muharrerat

Olca gazeteniz milletin gazetesi sabah imtiyazı İbrahim Hilmi efendi vasıtasıyla bize gönderildi. Mumaileyhin bize karşı ettiği muameleden sevki derece-i muazzim memus eylermiş. Fi 8 Teşrin-i Sani Sene 324

Gelibolu Osmanlı İttihat Klubü

Olca haydi tezekküre memuru yeniye benden bu malda

Bir mektup alınmış idi. Birbirine mumaileyh İbrahim

Hilmi efendi ile gazetemizin hiçbir günü münasebet

Ve malumesi olduğunu imkan ve ihtimal katiyen mefkud

Landiği ilana lüzum gördük.

1.18.10. Meşhur

Rasim mösyö zurnanın tabloyu meşhuresinin yarın saat

Dokuzda resmi küşadı icra edilirken bahçeci günleri

Muhderat islamiye mahsus olmak üzere bir ay devam

Edeceğiz, a bunu bileti. 20 guruş olup beşiktaşda

Mektep cemiyeti menfaati mahsustur

Akarat sene ne hal “ nereye “ 50 “

1.18.11. Tiyatro

Yarın gece Beyoğlu'nda odavin tiyatrosunda nefis hasılatlı salah biset basılı asker kardeşlerimize hediye tezekkürüne sarf olunmak üzere Hüseyin Kazım Bey refikamız tarafından te'lif edilen (Son Zorba) nam 5 perdelik oyunu sahneyi temaşaya konulacaktır. Ser ferazan mücahitten haritadan manisi zade refik bey efendi hazretleri tarafından mühim bir konferans.

İKDAM MATBAASI

ALİ FUAD

(NUMARA 36- s.4)

MÜDÜR-İ MESUL: MUSTAFA HAŞİM

SERVET-İ FÜNUN MATBAASI

II. BÖLÜM

BASIN TARİHİ - OSMANLI MİZAH BASINI VE KARAGÖZ GAZETESİ 19-36 NO'LU NÜSHALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

2.1.BASIN TARİHİ VE OSMANLI MİZAH BASINI

2.1.1. Basın Tarihi Üzerine Genel Değerlendirme Ve Gazete

Gazetenin hem bir haber aracı olduğunu, hem halkı eğittiğini, hem kamuoyu oluşturduğunu ve hem de kamuoyuna yön verdiğini bilmekteyiz. Millete haber veren, bilgilendiren vasıtalarından biri de şüphesiz ki gazetedir. Dile getirdiğimiz sebeplerden dolayı devletin egemenliği ve kanunlarından sonra “üçüncü kuvvet” adıyla basın anılmaktadır.⁸

Gazetelerde yer alan havadisler tamamen ve genellikle objektiftir. Gazetede yalan ve yanlış haberlere yer verilmez. Gazetenin ve gazetecinin vicdanı insanlığa ve tarihe karşı sorumludur. Efkâr-ı Umumiye'nin temsilcisi gazetelerdir. Bu sebeple halka dayanırlar, onun rağbetiyle hayat bulurlar. Gazete yaşama gücünü ve devamlılığını halktan alır, ona dayanır. Onu devlete karşı müdafaa ödevini de üzerine almıştır. Halkın dileklerini ve savunmalarını üzerine alır. Gazetelerin gelişmeleri demokratik rejimlerde daha üst düzeyde olmuştur. Çünkü demokrasiler anayasanın teminatı altında basın hürriyeti tanımıştır.⁹

Bir haber toplama ve yayma aracı olan gazetenin demokrasilerde ve yayımlandığı alanlarda iki önemli görevinden bahsedebiliriz. Gazete kamu ihtiyaçlarını, kamu yararına uygun bir biçimde kamuoyuna ve yöneticilere duyuran en önemli haber araçlarından biridir. Bu olguyla tam bir kamu görevi yapmaktadır. Diğer taraftan yöneticilerin ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile aldıkları tedbirleri vatandaşlara zamanında ileterek sosyal bir köprü görevi üstlenmektedir. Bu yönü ile gazete ve diğer basın araçlarının geneli genel yönetime yardımcı bir araçtır.¹⁰

Gazete her türlü hürriyetin müdafaasını üstüne alarak demokrasi ve halkın haklarını demokratik bağlamda koruyucu ve kollayıcı olmuştur. Devletin bekası basının hürriyetine bağlı olduğunu söyleyebiliriz. Bu realiteyi anlayan milletler basına layık olduğu önemi vermiş, gazetelerde bugünkü halini almasında etkili görev almışlardır.

⁸ Enver Benhan Şapolyo, *Türk Gazetecilik Tarihi ve Her Yönüyle Basın*, Ankara 1971, s.5.

⁹ Enver Benhan Şapolyo, *a.g.e.*, s.5-6.

¹⁰ M. Nuri İnuğur, *Basın ve Yayın Tarihi*, İstanbul 1993, s.23.

Güncel haberlerden ve gelişmelerden haberdar olma ve insanları haberdar etme ilk çağlardan bugüne dek doğal bir gereksinim olmuştur. Nil boylarında bulunan ve elden ele dolaştığı tahmin edilen tabletlerden Sümerlerde de olduğu anlaşılmaktadır. Çin, Roma ve Mısır'da da gazetelerin olduğu bilinmektedir. Şüphesiz insanlık tarihinin kültürel tarihinin temeli yazı ve matbaa ile oluştuğunu bilmek önemlidir. Matbaadan önce basın yayın araçlarının gelişimi elle yazılan kitaplar, mektuplar, haber mektupları ve ilk muayyen yayınlar ortay konulmuştur.

Basının toplumlardaki önemini belirtmek için tarih boyunca çokça bilgiler verilmiştir. Bu ne kadar yazılanlar ve söylenenler basını, çağdaş toplumu belli başlı çabalarından biri olduğunu göstermektedir. Çünkü basın haberleşme araçlarının en eskisi ve en etkin gazetedir. Çağımızın düşünürlerinden bazılarının verdikleri tarifler basının önemini en iyi biçimde anlatır niteliktedir. Örneğin; Tocquevill'e göre: "Basın özgürlüğün en mükemmel demokratik formülüdür." diyerek gazetenin demokrasinin gereklerinden birisi olduğunu ortaya koymuştur.¹¹

Basının önemini en güzel biçimde dile getiren Pierre Denoyer'dir. O'na göre, "Basın olmadan yönetmek, muhalefet etmek, öğrenmek, öğretmek, inandırmak, çalışmak veya dinlenmek, hayata devam etmek imkânsız hale gelmiştir. Basın hiçbir şeye yeterli değildir. Fakat basın herkese ve her şeye gereklidir."¹²

Atatürk; basını " Milletin müşterek sesi" olarak tanımlamış ve bu tanımını şöyle tamamlamıştır: "Bir milleti tenvir ve irşatta, bir milletin muhtaç olduğu gıdayı vermekte, bilhassa bir milletin hedefi saadet olan istikameti müşterekte yürümesini teminde, basın başlı başına bir kuvvet, bir mektep, bir rehberdir." Basının önemini belirleyen daha birçok tanımlamalar vermek mümkündür. Ziya Gökalp'e göre gazete; "Her gün, herkesin ayağına giden ve herkesin anlayabileceği dersleri okutan canlı bir okuldur." sözleriyle tarif etmiştir.¹³

Basının ana görevi, haberleri toplama ve bunları yayma olduğuna göre, basın tarihinin başlangıç noktası en eski insan toplumlarına kadar uzanmaktadır. Tarihin verilere dayanarak bunları incelemeye girişmeden önce basın kelimesinin kökenine ve çeşitli dillerdeki anlamına bakılarak basın tarihinin geçmişine inilebilir.

Dünyada çıkan ilk gazetenin bilgisi bize, insanlık tarihinde ilk çağdan itibaren başladığını görmekteyiz. Son asırlarda arkeolojik araştırmalar neticesinde ilk gazeteye ait bulgulara ulaşıyoruz. Dünya'da çıkan ilk gazeteye ait bir belge Mısır'da bulunmuştur. Bundan 3400 yıl önce Nil boylarında bulunan bir tablet, dünyanın ilk gazetesi adını almıştır. Bulunan gazete örneği kâğıt üzerine yazılmış halde değildir. Pişmiş bir tuğla üzerine yazılmış gazete örneğidir, bunlara "tablet" adı verilmektedir.

¹¹ M. Nuri İnuğur, *a.g.e.*, s.20.

¹² M. Nuri İnuğur, *a.g.e.*, s.21.

¹³ M. Nuri İnuğur, *a.g.e.*, s.22.

Mısırlılar bu tabletlere günün önemli olaylarını yazmışlardır. Bu gazete elden ele dolaşmış taş levhalardır. Tuğla, taş levhalar dışında papirüslere yazılı olan gazetelerde bulunmaktadır. Mısırlılardan başka ilk gazetenin Mezopotamya’da devlet kurmuş olan Sümer Türklerinde de mevcut olduğuna ait belgeler bulunmuştur.¹⁴

Mesela Çinlilerinde eski devirlerde gazete çıkardıkları söylenmektedir. Günlük olayları vesikalar aracılığıyla halka bildirirlerdi. Romalılar ise yıllıklar hazırlamakta idiler. Rahiplerin hazırladığı ve duvarlara astığı yıllıklar ilk haber kaynaklarından olmuştur. Fransızca gazete manasına gelen ‘jurnal’ Latince’den bu dile geçmiştir. Günlük havadislerin parşömenlere yazılarak duvarlara asıldığını görmekteyiz. Bu durumlara benzer bülten ve haberler Bizans’ta da duvarlara asılırdı. Venediklilerin duvar gazeteleri resmi gazete mahiyetinde idi.¹⁵

Osmanlı Devleti’nde ise “haber yaprağı” dönemi yaşanmamıştır. İlk gazete örnekleri 19. Yy.’ın ilk yarısında ortaya konulmuştur. Diğer basın yayın organlarının ortaya konulduğu zaman dilimi ile kıyas etmek ve değerlendirmek gerekirse matbaanın gecikmesi ile izah edebiliriz. Matbaadan önce kitaplar el ile yazılırken, haberleşme ise mektuplar aracılığıyla sağlanıyordu.¹⁶

Türkiye’de ilk gazete 1831 tarihinde devlet tarafından haber gazeteciliği şeklinde resmi bir gazete olarak yayımlandı. 1840’dan itibaren fikir gazeteciliği önem kazandı. Gazetelere sansür uygulanınca fikri gazeteler Avrupa’da çıkarılmaya başlandı. Haber, fikir, parti ve rejim gazeteleri içerik bakımından faaliyet göstermişlerdir. Hürriyet rejimini savunan gazeteler de olmuştur.

İkinci Meşrutiyet gazeteciliği ise parti gazeteciliğine önem vermiştir.¹⁷ 1935 tarihinde Türkiye’de gündelik 37 gazete, gündelik olmayan 78 ve 127 adet mecmua çıkmıştı. Günümüzdeki gazete sayısı ve yayınları gelişimi ortaya koymaktadır. Osmanlı Basını aynı çağdaki Fransız, İngiliz ya da Alman basınıyla ne günlük kitle gazetelerinin ve haftalık gazetelerinin tirajı ve basın tarihleri açısından karşılaştırmak basın tarihi açısından sağlıklı bir başvuru yolu değildir. Gazetecilik İstanbul’a geç gelmiştir.

Gazete kelimesi ilk defa 1536 tarihinde kullanılmaya başlamış ve bir paranın adıdır. Bu sikke Venedik’te icat edilmiştir. Basılıp satılan gazete, bu sikkenin değerinde olduğu için gazete adını almıştır. Kelimenin aslı ‘gazetate’ Fakat bugünkü manada gazete adı, kağıt ve matbaanın icadı ile başlamıştır. Bu gelişmeler gazetenin ayak sesleri ve ilk habercileri olmuştur.

Avrupalılar kâğıt yapmasını öğrenip matbaalar kurduktan sonra günlük gazeteler çıkarmaya başladılar. Avrupa’da ilk çıkan gazete hakkında bilgi ise 1588 tarihini taşıyan birkaç yapraktan ibaret gazete bulunmuştur. Bu gazetenin adı için

¹⁴ Enver Benhan Şapolyo, *a.g.e.* , s.9-10.

¹⁵ Hamza Altın, *II. Meşrutiyet Devri Osmanlı Mizah Basını*, Ankara 2004, s.15.

¹⁶ Orhan Koloğlu, *Osmanlı’dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi*, İstanbul, 2006.

¹⁷ Enver Benhan Şapolyo, *a.g.e.* , s.10.

‘‘haber verici’’ anlamı kullanılmıştı. Avrupa’da gazetecilik 17. Yy da yayın hayatına başlarken geniş kapsamlı olarak, Fransız İhtilali sonrası günlük gazeteler önem kazanmıştır. Avrupa’da kâğıdın ve matbaanın gelişmesi, sansürlerden kurtulması, basın hürriyetinin tanınması halkın rağbeti üzerine büyük satış oranlarına ulaşan gazeteler basılmaya başlanmıştır.¹⁸

Gazetenin hayat ve süreklilik kazanabilmesi için olmazsa olmazlardan biri matbaa olmuştur. Matbaa benzeri bir aracın Sümerlilerce kullanıldığı bilinmekte olup, Çinlilerden önce Uygur Türkeri’nin ilk matbaayı kullandıkları yönünde iddialar vardır.¹⁹ Modern matbaa anlamında ise ilk kitap Avrupa’da Latin harfleri ile Almanya’da 1400-1450 yılları arasında Jan Gutenberg tarafından basıldı.²⁰ Bu sayede insanların günlük haberdar olma yolundaki temel taşı olan ‘‘gazete’’ açısından yeni bir kavrama yol açtı.²¹

Gazetelerin haberlerin yanı sıra okuyucunun ilgisini çekecek ve onu çevresiyle derece derece ilgilendirecek güncel konulara da yer vermesi gerekmektedir. Okuyucu kitle bunları haber olarak nitelemektedir. Makale, fıkra, deneme, sohbet, yorum, eleştiri, hikâye türündeki örnekleri de gazetelerde görmek mümkündür. İnsanların kendi ülkeleri dışındaki sosyo-kültürel etkinlikleri takip etmesinde gazetenin yeri oldukça önemlidir.

Gazete bu tür etkinlik ve eylemleri ile halkı doğrudan doğruya etkilemekte ve sosyal bir müessese olarak kamuoyu yaratmakta, kamuoyuna yön vermektedir. Kendi oluşturduğu, kamuoyundan sonra kendi etkilendiği de bir gerçektir. Basındaki haberler, her şeyden önce özellikle günümüz dünyasının ekonomik, sosyal ve siyasal hayatı etkilediğinden gazete topluma ve insanlara yön vermektedir. Bu bakımdan gazeteyi; olaylardan ve günce gelişmelerden halkı sürekli olarak haberdar etme, kamuoyunu düzenleme, yöneticileri ve otoriteyi uyarma, ele aldığı konular yönünden uğraş alanı sınırsız olan bir yayın organı olarak gazeteyi görebiliriz.²²

2.1.2 Basının Gelişmesi (Dünya Basını- Osmanlı Basını)

18. yy.’ın son yirmi beş yılı içinde Avrupa ve Amerika kıtaları, tüm dünya için önem taşıyan çok büyük sosyal, siyasal ve askeri olayların etkilerine maruz kalmıştır. Amerika haklıının 1775’de İngiliz yönetimine karşı ayaklanmaları ve Amerika’nın bağımsızlığına kavuşması, Fransa’da 1789 Büyük Fransız İhtilali’nin krallık rejiminin bütün kurumlarıyla ortadan kaldırmasıyla, insanlık tarihi Yakın Çağa girmiş olmaktadır.

Bu dönemde, toplumun birçok kurumlarıyla birlikte basında da büyük önemli gelişme ve değişimler meydana gelmiştir. Bir yandan teknik gelişmeler öteki yandan düşünsel ve siyasal alanda meydana gelen köklü değişiklikler nedeniyle

¹⁸ Enver Benhan Şapolyo, *a.g.e.*, s.15-16.

¹⁹ Selim Nüzhet Gerçek, *Türk Matbaatı*, (Hazırlayan: Ali Birinci) Ankara, Tarihsiz, s.31.

²⁰ Hamza ALTIN, *a.g.e.*, s. 16.

²¹ Selim Nüzhet Gerçek, *Türk Matbaacılığı I*, İstanbul, 1939, s.9.

²² M. Nuri İnuğur, *a.g.e.*, s.21.

basımevleri birer sınaı kuruluş haline gelmeye başlamış, yayınlanan gazetelerin içerikleri zenginleşmeye başlamıştır. Genellikle basın tarihçileri bu dönemi iki kısma ayırarak incelemek hususunda görüş birliğine varmışlardır.

Birinci dönem, Amerika bağımsızlık savaşlarının ve Fransız İhtilali'nin ortaya çıkardığı, ancak Napolyon istilasına uğrayan ülkelerde siyasi baskının ve sansürün 1789-1815 dönemidir. 1789 İnsan ve Yurttaşlık Hakları Bildirisi doğrultusunda, dünya tarihinin en büyük siyasal ve sosyal olaylarından olan Fransız Devrimi, dünyada yeni bir çağın başlamasına, yeni bir rejimin doğmasına, sosyal düzeni değiştiren yeni düşünce ve prensiplerin yayılmasına neden olmuştur.²³

Fransız Devrimi'nin dünyaya getirdiği yeniliklerden en büyük ve en önemli olan "İnsan Hakları" dır. Bu haklar daha önce John Locke tarafından öne sürülmüş ve Amerika bağımsızlık savaşı sonunda büyük millet topluluklarınca kabul görmüştür. Bu bildiri ile birçok kanun ve yenilik insanlık tarihine ulaşmış; düşünce özgürlüğü önem kazanmış ve basın özgürlüğü konuşulmaya ve hatta tartışılmaya başlanmıştır.²⁴

İkinci dönem, Avusturya dışındaki Avrupa ülkelerinde basın özgürlüğünün oldukça yerleştiği, bazılarının anayasalarına dahi girdiği 1815-1852 dönemini içermektedir.

Türk basınının doğumunu hazırlayan sebepleri genel kapsamda şöyle değerlendirebiliriz. Ticaret inkılabıyla milli devletlerin ortaya çıkması, sanayi inkılabıyla yeni bir halk sınıfının oluşması, Amerika ve Fransa'daki demokrasi hareketleri gibi sosyal gelişmeler sebebiyle Osmanlı Devleti'nin bu gelişmeleri benimsemesi sonucu basın yayın faaliyetleri ortaya çıkmıştır. Ne kadar din olgusunun ıslahat hareketlerine etkisi yavaşlatıcı da olsa matbaanın benimsenmesi ile basın yayın faaliyetlerini de olumsuz etkilemiştir.²⁵

Osmanlı Devleti'nde basın ve dinamiklerine değinecek olur isek gazete kitaba öncelik kazanmıştır gazete, toplumsal yaşam içinde vazgeçilmez bir olgusu halini almıştır. Osmanlı yönetimi 18. Yy. ortasından beri Avrupa'daki gazetelerin varlığından haberdardı. Yalnızca siyasi düzeyde ilgileniyordu gazeteler ve içeriğiyle ki gayet bir politika sonucuydu. Hatta Fransız Devrimi sırasında çıkarılan gazeteler politik ve siyasi yönden takip edilmiş; örnek alma yoluna gidilmemiştir. Sadece, bu durumdan doğan gereksinimiyle Babıali'de Tercüme Bürosu kurulup Avrupa gazetelerinin orada çevirtilmesine girişilmiştir.²⁶

1820'li yıllar Osmanlı topraklarında hem basımevi, hem de basın açısından yeniden bir canlanmanın hissedildiği dönemdir. İlk olarak 1819-1820 de Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa girişimiyle Bulak Matbaası kurulmasıyla ve basım yapması

²³ M. Nuri İnuğur, *a.g.e.*, s.84.

²⁴ M. Nuri İnuğur, *a.g.e.*, s.85-86-87.

²⁵ M. Nuri İnuğur, *a.g.e.*, s.66.

²⁶ Orhan Koloğlu, *Osmalı'dan 21. Yy. Basın Tarihi*, İstanbul 2006, s. 21.

durumu vardır. Yayınların yarısından fazlası Türkçe, geriye kalan kısmı ise Arapça idi. Bu basın-yayın örnekleri İstanbul'da ilgi toplayınca basımevlerinin de canlandırılması yoluna gidildi.²⁷ 20 Kasım 1828'de Kahire'de yarısı Türkçe yarısı Arapça ilk yerli gazete, Vekayi'yi Mısriye yayına başladı. Bu gelişmeden üç yıl sonra 1831'de II. Mahmud İstanbul'da kendi resmi gazetesi Takvim-i Vekayi'yi yayınlattı.²⁸

İlk gazetelerin toplumsal etkilerini ve işlevlerini belirtmek ile birlikte, bu olgunun basımevinin canlanmasının dönemi ile aynı zamana rastlamasının etkisi üzerinde durmak önemlidir. Kitapla kıyas edildiğinde gazete yayını daha yoğun olarak yapılmıştır. Gazete kültürü ile halkın gündelik bilgiye ulaşması sağlanıyordu. Basının dinamiklerine değinecek olur isek; geleneksel yapıya eleştiri yöneltmeden ıslahat girişimlerini destekleme ile Takvim-i Vekayi'nin üstlendiği, halkın anlayacağı şekilde değişimleri ve yasaları halka anlatma yolunda bir basamak taşı olmuştur. Laikleşme yolunda gayrimüslim halk ile bağlantının sağlanması ve farklılıkların zenginliğe dönüştürülmesi yolunda gazetenin etkisi önemlidir.

Ayrıca diğer bir basın ve yayın dinamiği yerel yönetimlere belirli bir ölçüde özerklik tanınan Osmanlı yönetimini Tanzimat ile birlikte merkeze bağlılığını arttırmaya çalışır ve bu gelişmeleri sosyo-kültürel, siyasal ve ekonomik olarak gazete sütunlarında görmek mümkündür. Avrupa kaynaklarını örnek ve yeni gelişmelere açık bir toplum yapısı ortaya koyma bakımından Osmanlı basını gazeteler ile önemli bir görev üstlenmiştir.

Dinamik kamuoyunu yayın ve basın işlerinin içinde tutmak, halkın gündelik bilgiye ulaşmasını sağlamak gibi etkinlikleri saymakta önemlidir. Basındaki mesajların, dilde sadeleşme yorumuyla geniş kitlelere yansıtılarak anlaşılmasının istenmesi dilde sadeleşmeye gidilmesini gerektirdi. Dildeki batı kökenli sözcüklerin artması kaçınılmaz oldu. Özellikle gazetelerin basın yayın görevi yanında "eğitim" görevi de üstlenmesi gerektiği belirtilmiş Ceride-i Havadis gibi gazeteler önceliği eğitime vermişler ve önsözlerinde bunu kaleme almışlardır. Vilayet gazetelerinin artmasıyla havadislerin ve ülke genelindeki her türlü gelişmenin halka ulaşması daha kolay olmaktadır. Taşra kültür hayatı hareketlilik göstermiştir.²⁹

II. Abdulhamid, Osmanlı'yı 33 yıl kadar bir süreyle basınsız bıraktıktan sonra, II. Meşrutiyeti ilan ettiği dönem içerisinde de basınla hiç alakadar olmamıştır. Bu dönem basınının özgürlüğü basın yayın için hazır bulunmuş ve olgunlaşmamış ortamda basın özgürlüğünün yok olması sonraki zamanlarda sınırlandırılması biçimine girmiştir.³⁰ İttihat ve Terakki'nin II. Meşrutiyeti ele almasıyla; dönemdeki basın yayın hareketleri önce güdümlü sonra İtalyan etkisinde kalan ve Balkan ve I. Dünya Savaşı dönemlerince askeri sansürlü karakter göstermektedir.

²⁷ Orhan Koloğlu, , *a.g.e.*, s.21.

²⁸ Orhan Koloğlu, , *a.g.e.*, s.24.

²⁹ Orhan Koloğlu, , *a.g.e.*, s.31-32-33.

³⁰ Fuat Süreyya Oral, *Türk Basın Tarihi Osmanlı İmparatorluğu Dönemi 1728-1922/1831-1922*, İstanbul 1970.

Osmanlı Devleti'nin, batıda matbaanın icadının Türk-Müslümanlar tarafından ilk benimsenip ilk Türk matbaası açılıncaya dek geçen sürede basın yayın eserlerine Arap-Fars dili etkisinin işlediği görülmektedir. Halk arasında basın yayının yayılmamış olması bundan ötürüdür. 1728 tarihinden Yeni Türk Alfabesinin kabul edildiği 1928 tarihine kadar geçen sürede dilin zorluğundan ötürü pek az sayıda eser ortaya konulmuştur.³¹

Tanzimat Dönemine kadar olan yayın hareketleri bakımından değerlendirme yaptığımızda; baskı, kitap, çeşit ve fiyatı, sayısı, dağıtımı gibi konularda fermanlar ve fetvalar ile bir yayın düzeni kurulmuştur. Osmanlı Devleti'nde Tanzimat dönemine kadar milli bir maarif sistemi oturtulamamıştır. Tanzimat ile birlikte batıdan hocalar getirilerek lise ve yüksekokullar açılmaya başlanmıştır. Bu dönemin en başta gelen kültür hareketi basının doğuşudur. Tanzimat Dönemi padişahı I. Mahmut adını kendi koyduğu Takvim-i Vakayi'i yayınlatarak, Türklere ilk gazeteyi sunmuştur.³² Yarı resmi denilebilecek bir gazetenin basılmasına da izin vermiştir. 1876 tarihine kadar artan matbaalarda 2968 kitap yayınlanarak, haftanın belirli günlerde gazeteler basılmıştır.

II. Abdülhamid dönemindeki baskıcı politika özgür düşünce ve fikri gelişmelere engel olmuştur. Telif ve Tercüme Heyeti yerine Encümen-i Teftiş ve Muayene dairesi kurulmuştur. Matbaacılar, gazeteciler ve muharrirler için zaman zaman nizamnameler çıkarılmıştır. Bu yüzden nitelikli basın yayın eserleri ortaya konulamamıştır. Bu dönemde telif ve tercüme olarak 11.350 eser yayınlanmıştır.³³

Meşrutiyet II'nin ilanı ile birlikte serbestlik kazanan basın yayın eserleri oldukça fazla ortaya koyulmuştur. Sansür ve engellemelerden bir nebze kurtulan halk basın ve yayın eserleri vermeye başlamıştır. Meşrutiyet ve hürriyetin ilanı basın hürriyetine geniş haklar tanıyan bir rejimdi. Bu haktan faydalanan hürriyet taraftarları, İstanbul'da gazete çıkarmaya hazırlandılar. Basılan gazetelerde hatipler istiklal üzerine yazılar yazmakta idiler. Sansüre de son verilmişti.³⁴ Ayrıca meşrutiyetin ilk gazetesi Yeni Gazete ile Tanin olmuştur.

İbrahim Hilmi, Hüseyin Rahmi, Ahmet Rasim "Boşboğaz" gazetesini, Sermed Muhtar, Said Hikmet, Osman Kemal "Elüfürük" , Ali Fuad Bey ise "Karagöz" gazetesini çıkarmıştır. Mizahi kökenli gazeteler olduğu için satışları fazla olmuştur.³⁵ 31 Mart Vakası hasıl olmuş, birçok mektepli aydın öldürülmüştür. Hareket ordusunun bastırıldığı isyan sonrasında yapılan mitingler ve meclisin çıkardığı matbuat kanunu ile İstanbul'da bir yılda 353 adet gazete çıkarılmıştır.

Basın tarihimizde yasaklar, 1858 Ceza Kanunu ile başlar. Bu yasadan önce ülkemizde sadece iki gazete basılmıştır. Biri resmi gazete olan ve devlete ait:

³¹ Fuat Süreyya Oral, *a.g.e.*, s.228.

³² Fuat Süreyya Oral, *a.g.e.*, s.228.

³³ Fuat Süreyya Oral, *a.g.e.*, s.229.

³⁴ Enver Benhan Şapolyo, *a.g.e.* , s.170.

³⁵ Enver Benhan Şapolyo, *a.g.e.* , s.172-173.

Takvim-i Vekayi' diğeri ise Ceride-i Havadistir. Devlet yöneticileri basından gelebilecek zararlardan korunmak için önlem almaya başlamışlardır. Asıl olarak Fransız Ceza Kanuna ait olan maddeler Türkiye'ye uyarlanmıştır ve ilk yasaklar böyle ortaya çıkmıştır.³⁶

Matbuat Nizamnamesi (1864) ile görünüşteki basın yayın organlarının yayınlarını denetlemek ve düzenlemeyi düşünen yöneticilerin asıl amaçları yurtdışındaki gibi gazetelerin etkilerinin yönetimlerini etkilemesinden korunmaktır. Her maddesi ile kendini güvene alan yöneticiler 1867 tarihinde Ali Yüksek Kararname ile basına karşı her çeşit yetkiyi elde etmiştir.³⁷

Ülkemizde gazetenin yayın hayatına başlamasından günümüze kadar bir asırdan fazla bir dönem geçmiştir. Bu süreç içinde farklı dönemlerde yayımlanan kısa ve uzun ömürlü birçok gazete ve mecmua çıkartılmıştır. Nitekim Takvim-i Vekayi', Ceride-i Havadis gazetelerinin yanında Karagöz (1908) , Cadaloz (1911) gibi mizahi dergiler de yayınlanmıştır. Bu yayınlar içinde yeri mühim ve devletin siyasi, idari, sosyal olarak genel resmini yansıtmaları bakımından önemlidir. Gazeteler dünya kamuoyunda önemli bir yere sahip olmuş; dünya ve ülke sosyal ve siyasi durumu hakkında bilgiler de içermektedir.

Basın dünyamızda 1980'den itibaren ilk adımları atılmış olan yenileşme, 1990'dan itibaren tam bir yapısal değişmeye doğru yol almıştır. Hem düşünce hem teknolojik alanlardaki evrensel nitelikler bu değişimi zorunlu kılmıştır. Ülkemizde yazılı basın merkezleri sayısının Babiali'nin terkiyle gazete ve yayın merkezlerinin birden fazla merkezde faaliyet göstermesi gelişimleri ve yayın sayısındaki artışı birlikte getirdi.

II. Meşrutiyetle beraber fikirlerin önündeki engellerin kalkmasıyla birçok konuda olduğu gibi gazete ve dergilerin yayılmasında da hızlı gelişmeler olmuştur. Karagöz'ün yazı macerası II. Meşrutiyet'in ilanından sonra başlar. Gazetenin imtiyaz sahipliğini Ali Fuad Bey yapmıştır. Haftanın iki günü (Çarşamba ve Cumartesi) neşir edilmiştir.

Mizah gazetesi olması hasebiyle günlük konuşmalara ve halk deyişlerine yer verilmiştir. Gazete dönem itibariyle edebi, felsefi, siyasi, güncel gibi hemen her konu hakkında bilgi verir. Bu nedenle yayın hayatında uzun süre ayakta durmayı başaran ender gazetelerden olmuştur.

2.1.3.Osmanlı Mizah Basını (II. Meşrutiyet)

Osmanlı mizah basınının ortaya çıkışı, 19. yüzyılın ikinci yarısından sonraya denk düşmektedir. 1856 yılında Osmanlı Devleti'nde ilk çıkan mizah dergisi Meğu (Arı), Ermenice olarak yayınlandı. Osmanlıca olarak yayınlanan ilk mizah dergisi ise 1870 yılında çıkmaya başlayan Diyojen'dir. 1870-1877 yılları arasında toplam 20 Osmanlıca mizah dergisi çıkarıldı. Heyet-i Mebusan, 1877 yılında mizah

³⁶ Hıfzı Topuz, *Türk Basın Tarihi*, İstanbul 2012, s.44.

³⁷ Hıfzı Topuz, *a.g.e.*, s.45.

gazete ve dergilerinin yayınlanmasını yasakladı. Bu yasak, ancak 1908 yılında anayasanın yürürlüğe girmesi ile kalktı. Osmanlı Devleti dışında Avrupa'nın çeşitli şehirleri ile Kahire'de Jön Türkler, mizah dergileri çıkartmışlardır.

Matbaanın Osmanlı topraklarına gelmesi şüphesiz önemli bir gelişmedir. Osmanlı dışında Avrupa'da Arap harfleri ile kitap basan yayınevleri sayısında artış gözlenmiştir. 16. Yüzyılda sayıları bir elin parmaklarını geçmiyorken, 18. Yy. da sayıları yüze yakın olmuştur. İlk matbaa denemeleri Osmanlı toraklarındaki Ermeni, Rum ve Musevi azınlıklar tarafından denenmiş olsa da misyonerlik faaliyeti olarak değerlendirilen bu basın yayına dair adımları kapatılma ile son bulmuştur.³⁸

II. Meşrutiyet'in ilan edildiği 24 Temmuz 1908 tarihi, Türk Siyasî Tarihi, Türk Edebiyat Tarihi, Türk Hukuk Tarihi gibi alanlar için olduğu kadar Türk Basın Tarihi için de çok önemlidir. Türk basını bu tarihte yeni bir döneme girmiş ve kendisini sınırlayan bağlardan kurtulmuştur; gazeteler ilk defa sansür heyetinin denetiminden geçmeden basılmıştır. Bu özgürlük ortamında çok sayıda gazete ve dergi basın hayatına katılmış, yeni gazete ve dergilerin arasında mizah dergileri de yerini almıştır. Bu bakımdan 24 Temmuz 1908 tarihi Türk mizah basını için çok daha büyük bir anlam ifade etmektedir. Zira bugün sahip olduğumuz bilgilere göre, II. Abdülhamit'in tahta çıkışından II. Meşrutiyetin ilanına kadar geçen 30 yıldan uzun dönemde beş altı tane gazete yayınlanmış olmasına rağmen hiç bir mizah gazetesi veya dergisinin yayınına müsadde edilmemiştir. Daha sonra basın bayramı olarak da ilan edilen bu tarih, aslında daha çok mizah yayıncılığının bayramıdır.

1729 tarihinde Osmanlı matbaasının temeli atılıyor idi. İbrahim Müteferrika'nın iki yıla kadar çalışması, öncesinde esir olarak İstanbul'a gelmiş, Türkçe okuma ve yazmayı öğrenmiştir. Geçimini sağlamak amacıyla yaptığı klişeleri ve haritaları satarak bu işe bir süre devam etmiştir. Paris'te babası ile bulunan Yirmisekiz Çelebi Said Mehmet Efendi aklına koyduğu matbaa kurma işini Müteferrika ile gerçekleştirmiş oluyordular.

II. Meşrutiyet devri şüphesi yüzyıllar boyunca Osmanlı tarihinin önemli bir zaman dilimini ifade eder ve bir arayışın süreci olarak göze çarpmaktadır. "Aydın"ların devletin karşı karşıya kaldığı sorunlar içinde kaleme sarılmaları biraz gerçeklik ötesi gibi görünse de içerik bakımından devletin bekası, halkın refah ve huzuru için atılan adımlar niteliğinde olduğunu söylemek mümkündür.

III. Selim'in ve özellikle II. Mahmut'un yaptığı yeniliklerin önemi dâhilinde, Osmanlı Devleti hukuku üstün kılan bir devlet anlayışı için Tanzimat Fermanını bir adım olarak görebiliriz.³⁹ Bu fermanla birlikte 1876 tarihine dek sürecek olan bir dönemin kapısı açılmış oldu. Bu gelişmeler doğrultusunda Avrupa'daki fikri gelişmelerin Osmanlı toplumuna tesir etmiş olması da önemli gelişmeler arasındadır. Tanzimat reformları ile yönetici kesimin amacı temsili

³⁸ Fuat Süreyya Oral, *Türk Basın Tarihi*, Ankara, Tarihsiz, s.20.

³⁹ Bülent Tenör, "*Anayasal Değişimlere Toplu Bir Bakış*" *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, İstanbul, s.10.

sisteme ulaşmak değil bilakis ilerlemek için merkezi otoritenin güçlenmesini sağlamak amacındaydılar. Bu düzene geçmek için halkın desteği olmazsa olmazlar arasında geliyordu. Bunun için en önemli etken eğitimin verilmiş ve kazanımların sağlanmış olması gerekiyordu. En hızlı ve kısa yol gazete çıkarmaktı.⁴⁰

Tanzimat devri içinde Abdulaziz dönemi de önemli bir yer kapsamaktadır. Balkanlardaki sorunlar ve Girit isyanı da önemli siyasal sorunlar içerisinde yer alır. Bu dönemde olumsuzluklara rağmen birçok yenilik Osmanlı toplum hayatına kazandırılmıştır. Eğitim ve kültür alanında yenilikler öncelik kazanmış, Mecelle'nin yayınlanması dönemin başlıca yeniliklerindedir. Tanzimat döneminde basın-yayın hayatıyla ilgili birçok gelişme meydana gelmiştir. Bu gelişmeler ise kanuni düzenlemeleri zorunlu hale getirmiştir. Abdulaziz döneminde ve sonrasında birer tane olmak üzere nizamname yayınlanmıştır. Nizamnameler ile basının özgürlüğü kısıtlanmış, devletin çıkarları ön planda tutulmuştur. Mizah basını da geçici aralıklar ile yayınları durdurulan dergi ve gazeteler olmuştur.⁴¹

Tanzimat Devrindeki basın ile ilgili olarak; Takvim-i Vekayi'den sonra yayınlanan ikinci Türkçe gazete ceride- Havadis'tir. Özel teşebbüs ve sermaye ile çıkarılan bir gazetedir. Haftalık olan gazete, İstanbul'da bir İngiliz tacir William Churchill tarafından çıkartılmıştır.⁴² Daha sonraki dönemlerde Takvim-i Vekayi ve Ceride-i Havadis satış sayılarını arttırarak çok geniş halk kitlelerine ulaşmışlardır. Yayınlanan ilk mecmualar resmi nitelik taşımaktadırlar. Tanzimat Dönemi Basını içinde vilayet gazetelerinin de önemi büyüktür. Halep, Rusçuk, Beyrut, Lübnan, Erzurum gibi ismi ile müsamma vilayet gazeteleri de çıkarılmıştır.⁴³

II. Abdulhamid Devri siyasal, kültürel ve devletin yönetimi açısından birçok değişime sahne olmuştur. Sırp ve Karadağ prensliklerinin isyanı, 93 Harbi, 1876 tarihinde Meşrutiyetin ilanı ve Kanun-i Esasinin yürürlüğe girmesi ve 31 Mart Olayı gibi tarih açısından önemli birçok siyasal olay ve gelişmeler meydana gelmiştir.⁴⁴ Bu dönem ayrıca her açıdan yenilik hareketlerinin yoğun görüldüğü bir dönem olmuştur. Bu durum özellikle eğitim alanında hissedilmektedir. Bu dönemde açılan ibtidai mektepler, mülki-askeri rüştiyeler, idadiler, azınlık okulları, ihtisas ve meslek okulları açılmıştır.

II. Abdulhamid Devrinde basın denilince akla öncelikle uygulanan sansür akla gelmektedir. Uygulanan bu sansür basın-yayın tarihimiz açısından önemli sonuçlar doğurmuştur. Ancak Osmanlı'da sansür daha önceki dönemlerde uygulandığı gibi sonraki devirlerde de uygulandığı açık bir realitedir. Abdulhamid II. Devrinde ilk sansür uygulaması Osmanlı-Rus savaşı sırasında meydana geldi. Devletin aleyhinde yayın yapanların yanı sıra, ülke dışındaki yayınlar ve asker

⁴⁰ Stanford J. Shaw, Ezel Kural Shaw, *Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye, c.2*, İstanbul, 2006, s.190-193.

⁴¹ Hıfzı Topuz, *II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*, İstanbul, 2012, s.46.

⁴² Selim Nüzhet, *Türk Gazeteciliği*, s.35-36.

⁴³ Orhan Koloğlu, *a.g.e.*, s.32-33.

⁴⁴ Hamza ALTIN, *a.g.e.*, s.60.

moralini olumsuz etkileyen yayınlara tedbir alındı, yayınların ülkeye girişine engel olundu.⁴⁵

II. Abdulhamid Devrinde mizah basınına değinecek olur isek, iktidara geldiği süre zarfından kısa zaman sonra mizah gazete ve mecmualarının ülkede yayınlanmasını yasaklamıştır. 1877 tarihinde toplanan mecliste mizah mecmuları üzerine tartışmalar yaşanmıştır. Yasak sonrası mizah gazetelerinin yurt içinde yayınlanmaları son buldu. Yurtdışında yayınlanan mizah gazeteleri Abdulhamid II.'yi eleştirirken dozu kaçırdılar.

II Meşrutiyet Devri basını hakkındaki gelişmeler ise; bu dönemde Osmanlı Sultanı ve beraberinde meclisin de işlevini yürüttüğü dönemdir. Osmanlı fikir hayatının “İslamcılık, Türkçülük ve Osmanlılık faaliyetleri etkili oldu. II. Meşrutiyet Devri’nde değişken bir basın özgürlüğü sayesinde ülkeye ait birçok mesele tartışılmıştır. Devleti kalkındırmak amacıyla sosyal, kültürel, ekonomik ve askeri alanlarda reformlar yapılmak istenmiştir. 1908 tarihi sonrası yenilikler noktasında ortak fikirde buluşamayan yöneticiler olmuştur. Bu hem fikir olamama durumu basın-yayın organlarına da yansımış çıkan dergi ve gazete sayılarının sayısındaki artışa yansımıştır.⁴⁶

İttihat ve Terakki’nin basın özgürlüğü uzun süre devam etmemiştir. 31 Mart Vakası sonrasında gazete kapatmalar tekrar görülmeye başlanmıştır. Sansür için aralarında anlaşan imtiyaz sahipleri gazetelere sansür memurlarını sokmayarak fiili olarak sansüre son verdiler. Meşrutiyetin ilanı ile Yeni Gazete ve Tanin yayınlanmaya başlandı. Daha sonra liyakat sahibi olup olmadığına bakılmaksızın herkese gazete ruhsatı almak yoluna başvurdular. Nihayetinde gazete yayınlamak isteyen kimseler çeşitli siyasi ve fikri gruplara mensup idiler.

1908 tarihi başlarında Osmanlı Devleti bünyesinde 120 kadar gazete yayınlanırken, bu sayı II. Meşrutiyet’in ilk yedi aylık sürecinde 730’a kadar ulaştı. Yayınların 308’i Türkçe, 41 âdeti Türkçe-Arapça, 20’si Türkçe-Fransızca, 16 âdeti ise Türkçe-Rumca idi.⁴⁷ Farklı sayılarda Türkçe, Rumca, Arapça, Fransızca, Ermenice, Yahudice, Bulgarca ve Arnavutça gibi dillerde yayınlanan gazeteler bulunuyordu.⁴⁸ Gayrimüslim tebaadan olan Ermeniler buldukları şehirlerde gazete çıkarma faaliyetinde bulundular.⁴⁹

II. Meşrutiyet Dönemi mizah basını ise, bilindiği üzere Abdulhamid II. Devrinde mizah gazete ve mecmuaları yasaklanmıştı. Uzun yılların getirmiş olduğu sosyolojik ve kültürel birikim, Meşrutiyet’in ilanından sonra çok sayıda mizah içerikli yayın ortaya konuldu.⁵⁰ Fakat bu yayınlar uzun süreli ve kalıcı olamadılar.

⁴⁵ Cevdet Kudret, *Abdülhamid Devrinde Sansür*, İstanbul, 2000, s. 47.

⁴⁶ Orhan Koloğlu, *a.g.e.*, s.36.

⁴⁷ Hamza ALTIN, *a.g.e.*, s.61.

⁴⁸ Ali Arslan, *Osmanlı’dan Cumhuriyete Rum Basını*, İstanbul, 2005, s.33-34.

⁴⁹ Orhan Koloğlu, *1908 Basın Patlaması*, İstanbul, 2005, s.20.

⁵⁰ Hamza ALTIN, *a.g.e.*, s.64-65.

Osmanlı matbuat hayatında gayr-i Müslimlerin özellikle de Ermenilerin önemli bir rolü vardır. Ermeniler birçok gazete yayınlayıp birçok gazetenin de sahibi oldular. Aynı şekilde mizah gazeteleri de yayınlamışlardır. Bu dönemde yerli ya da yabancı birçok mizah gazetesi ortaya konulmak istenmiştir.

O devirde ülkede gazeteler sık sık kapatıldığı için özellikle matbaa sahipleri, sürekli olarak ellerinde yedek bir ruhsat buldurlardı. Bazen de gerçek bir gazete yayını için alınsa da ruhsat gazete yayını yapılamazdı. Abonelik ücretleri toplanan gazeteler çıkmaz aboneler dolandırıldıkları gibi kalırlardı. Buna benzer birçok durum ve gelişmeden dolayı çok miktarda mizah gazetesi ruhsatı alınmasına rağmen yayın hayatına asla geçemediler. Ayrıca II. Meşrutiyet Basınının kaygısı kar etmek değil, bilakis siyasi muhalefet etmektir.

Karagöz, Kalem ve Cem dergilerindeki yazı ve karikatürlerin okuyucuları nasıl etkilediklerinin bilinmemesi, dergilerin sosyal ve sanatsal önemleri konusunda bir belirsizlik yaratmaktadır. Bununla beraber Karagöz ve Kalem dergilerinin 1908-1914 dönemi içinde en uzun ömürlü mizah dergileri olması, okuyucu tarafından ilgiyle karşılandığını göstermektedir. Osmanlı Devleti'nde dergilerin ne kadar basıldığına dair net sayısal bilgi ne yazık ki yoktur. Dolayısıyla dergilerin ne kadar okuyucu bulduğunu öğrenmemiz zorlaşmaktadır. Karagöz dergisinin ne kadar basıldığına dair net bir bilgi olmasa da Osmanlı okuyucularının en çok okuduğu dergi olduğu bilinmektedir.

Karagöz, Kalem ve Cem dergilerinin yazar ve çizer kadrosunda ilginç ve önemli isimler bulunmaktadır. Karagöz dergisini 1908 Ağustos'undan 1919 Ağustos'una kadar çıkartıp karikatürlerini yayınlayan Ali Fuat, ilk Türk karikatüristi olarak bilinmektedir. Osmanlı Devleti'nde felsefe konusunda ilk dergiyi çıkartan ve Osmanlı düşünce tarihinin ilk anarşisti olarak bilinen Baha Tevfık, bu derginin yazarlarındandır. Milli Edebiyat akımının önemli temsilcilerinden biri olarak bilinen Aka Gündüz, 11 Kasım 1914 tarihinden itibaren makaleleri ile katkıda bulundu. Diğer katkıda bulunanlar, Mahmut Nedim, Ali Haydar, Halit Naci ve Mehmet Baha'dır.

1908 Ağustos'undan yılın sonuna kadar en az 34 mizah dergisi, yayınlanmasına rağmen 1914 yılına kadar Karagöz ve Kalem en uzun soluklu olanlardır. Karikatürleri değerlendirilen dergilerin ikisi bunlardır. Kaynak olarak değerlendirilen diğer dergi ise Cem'dir. Yalnızca bir yıl yayınlanan Cem dergisinin seçiliş nedeni, Karagöz ve Kalem dergileri gibi içerdiği yazı ve karikatürlerinin kalitesinin üst düzeyde oluşudur.

Osmanlı Basımındaki taşlama dergilerini tanımlamak için mizah kelimesi kullanılıyordu. Mizahın her zaman siyasi ve toplumsal bileşenlerini görmek de mümkündür. Bazen latife ve eğlence kelimelerinin de işlendiğini ve kullanıldığını görmekteyiz. Mizah mecmualarının amacı sadece eğitmek ya da siyasi polemik yapmak değildir. Siyasi, edebi, iktisadi ve kültürel birçok yönden bulunduğu dönemin nabzını tuttuğunu görmekteyiz.

Osmanlı mizah tarihinin kaygı noktaları vardır. Örneğin karikatürlerde simgeler oluşturulur ve tartışılır. Mizahi olmayan çoğu gazete ve derginin yaptığı gibi Kanun-i Esasi'nin ilanıyla ortaya çıkan özgürlükler ve gelişim adımları üzerinde durmak yerine; özellikle İstanbul'un altında kaldığı kaygıları ve korkuları karikatürlerle çarpıcı bir şekilde dile getiriyorlardı.⁵¹ Karagöz, Osmanlı Devleti'ndeki etnik veya dini topluluklar arasında çıkan çatışmaları önemsiz göstermeyi yeğlemektedir. Bu dergi için en önemli ideal, halk toplulukları arasındaki dayanışmadır. Kalem dergisinin ideali de bu olmakla birlikte çatışmaları göz önüne sermekten çekinmez. Sorunların halledilmesi için çaba harcamaktadır.

Tanzimat ile birlikte basın kurumsal yapı ve yaygınlık kazanmasında sözlü kültür ve edebiyat birikimi önemli bir kaynak olmuştur. Zira, Tanzimat döneminde kadar Türk mizahı fıkra gibi sözlü ürünlerle temsil edilmiştir. Basının yaygınlaşmasıyla birlikte kendine yaşam alanı bulan yazılı mizah, Türk basınının en erken gelişen alanlarından biri olmuştur. Böylece mizah edebiyatının ve mizah kültürünün genişlemesini de sağlamıştır.

Karagöz Gazetesi "Pazartesi ve Perşembe günleri neşir olunur, musavver eğlence gazetesidir" başlığıyla yayınlanan gazetenin idarehanesi Eski Zaptiye Caddesi 28 numaralı daire-i mahsusa idi. Gazetenin imtiyaz sahibi ve musavveri Ali Fuad, başyazarı Mahmud Nedim idi.⁵² Gazete çıkış günlerini değiştirerek Cumartesi ve Pazartesi günleri çıkmaya başlamıştır.⁵³ M. Rıfat daha sonra muharrir olmuştur. Fakat muharrirlik görevinde fazla kalmamıştır. Gazetenin 329. Sayısından itibaren heyet-i tahririye müdürü olarak Ali Haydar ismini görmekteyiz.⁵⁴ 424. Sayıdan itibaren sermuharrir Baha Tevfik olmuştur.⁵⁵ Karagöz Gazetesi ilk sayısını Karabet Matbaasında çıkarmıştır. İlk dört sayısını bu matbaada bastırdıktan sonra sonraki sayılarını İkdam Matbaasında yayınlamaya başladı.⁵⁶

Karagöz Gazetesi özellikleri itibariyle mizah basını tarihimizde önemli bir yere sahiptir. II. Meşrutiyet devrine ait birkaç mizah gazetesi dile getirilse de Kalem ve Cem ile birlikte Karagözü de anmak gerekir. Cem Gazetesi gibi Karagöz de uzun soluklu bir yayın dönemi içinde faaliyet göstermeyi başarmıştır. Cumhuriyet'in ilanından sonrada yayın hayatına devam etmiştir. Karagöz Gazetesinde yayın hayatı boyunca birçok yazar görev almıştır. Mezkûr gazetede muhavere usulü uygulanmaktaydı. Karagöz ile Hacivat çeşitli meseleler üzerine diyalog kurmaktaydılar.

Dört sayfalık formlar halinde basılan gazetelerin içerikleri de önemlidir. Osmanlı mizah gazetelerinde kullanılan yaygın formattır. Gazetelerin metin içerikleri

⁵¹ Palmira Brummet, *İkinci Meşrutiyet Basınında İmge ve Emperyalizm 1908-1911*, İstanbul 2003, s.36.

⁵² *Karagöz*, No:1, 28 Temmuz 1324, s.1.

⁵³ Hamza ALTIN, *a.g.e.*, s.129.

⁵⁴ *Karagöz*, No:329, 10 Ağustos 1327, s.1.

⁵⁵ *Karagöz*, No:424, 23 Haziran 1328, s.1.

⁵⁶ *Karagöz*, No:4, 7 Ağustos 1324, s.4.

ise, haber, eğitim ve bilgi yazıları, çeşitli bilimsel konularda teknik yazılar, retorik (mektuplar, başmakaleler, söylevler), eğlence, mizah tiyatrosu, edebiyat, resmi belgeler, yayıncı okur etkileşimi gibi içerik unsurları her gazetede farklı sayfalarda yer alırdı. Ayrıca bu örgünün içerisinde ortak yönleri de bulunurdu. Başlık sayfasına genellikle abone bilgileri ve yayıncının bakış açısını ortaya çıkaran bir yazı ‘‘muhavere’’ ya da baş makale yer almaktadır. Mizah gazetelerinin çoğu muhavereyi gazetenin vazgeçilmez unsuru haline getirdiler. Resimli gazetelerin birimci sayfasında çoğu kez sunuşu özetleyen karikatür veya fotoğraf olurdu. Orta sayfalarda haberler yine muhavere ve mektuplar ve edebi yazılar vardı. Son sayfada genellikle ilanlara, karikatür örnekleri, reklam ve bilmecelelere ayrılırdı. Bazı mizah dergileri baştan sona karikatürlerle dolu olurdu.

Karagöz, II. Meşrutiyet devrinde muhavere yani karşılıklı diyalog usulünü kullanan ilk mizah gazetesi denilebilir. Hatta kendisinden sonra yayın hayatına başlayan gazeteler de bu usulü benimsediler. Gazetede muhavere dışında başlıklar altında yazılar yayınlanmaktaydı. Bunlar içerisinde en dikkat çekici olanı günlük gazete haberleri üzerinden değerlendirme yapılan, Takvim-i Cerid Köşesi idi.⁵⁷ Gazetede yer alan muhavere çeşitli konularda olabildiği gibi devletin siyasi konuları kadar güncel konularda yer alırdı. II. Meşrutiyet gazetelerinde üç temel resimleme türü vardı. Bunlar fotoğraf, illüstrasyon ve karikatürdü. II. Meşrutiyet mizah basınında eski rejime ait yöneticilere yönelik şiddetli eleştiriler görmek mümkündür. Trablusgarp işgalinden, Avusturya'nın mallarının boykotaj konusuna dek birçok güncel ve siyasi konu gazetede işlenmiştir. Karagöz Gazetesi, II. Meşrutiyet Döneminin çalkantılı günlerindeki sansürü de dile getirmekten çekinmemiştir. Gazete mevcut durumları karikatürlerle destekliyordu. Zaman zaman gazetede yer alan haberler tekzibe uğruyordu. II. Meşrutiyet gazetelerinin künyelerinde imtiyaz sahibi, müdür ya da muharrir olarak adı yayımlananların çoğu o gazete veya derginin çıkarılmasında hem yazar olarak hem de farklı görevlerde yer almışlardır.⁵⁸

Mizah Basını kapsamında Karagöz Gazetesi ise; Ali Fuad Bey tarafından İstanbul'da yayınlanan Mizah Dergisi 10 Ağustos 1908-1918 tarihleri arasında yayınlanmıştır. Gazete geniş halk kitlelerine ulaşma becerisini gösterdi. Başyazıları önce Mahmut Nedim Bey, ardından Baha Tevfik ve Mahmut Sadık tarafından kaleme alındı. Dergi Kurtuluş Savaşı yıllarında (1919-1922) Burhan Cahit tarafından yönetildi ve bu dönemde daha çok kırsal kesime hitap eden bir yayım organı haline getirildi. İmtiyaz sahibi görünen Ali Fuat Bey ölünce, varisleri gazeteyi CHP'ye sattılar.(1935). Karagöz bir süre Sedat Simavi tarafından çıkarıldı. 1950'li yıllarda yazı işleri müdürlüğünü Faik Suat Bayramoğlu yaptı, bu süre zarfında her sayıda Ratip Tahir Burak'ın illüstrasyonları ve karikatürleri yayımlandı.⁵⁹

⁵⁷ *Karagöz*, No:11, 1 Eylül 1324, s.3.

⁵⁸ Palmira Brummet, *a.g.e.*, s.66.

⁵⁹ Erdoğan Tokmakçioğlu, *Türk Basın Tarihi*, Ankara, s.138.

Osmanlı Basınındaki mizahi eserleri (gazete ve dergiler) tanımlamak için ‘‘mizah’’ kelimesi kullanılıyordu. Mizahın her halükarda bir siyasi ve toplumsal eleştiri bileşeni de vardır. Bazen ‘‘latife’’ ve ‘‘eğlence’’ kelimeleri de kullanılır. Ancak Karagöz gibi dergiler içinde siyasi eleştiri olduğu kadar çağdaş mizahi kavramlara da yer verilir. Karagöz-Hacivat diyalogları görsel olarak sokaktaki adam ve karşısındakiler, yani sultan, meclis, fotoğrafçıya poz veren Avrupa hükümdarları, bozuk tramvaylar, bilet sorunu gibi sorunlara mizahi bir yol ile ele alınarak işlenmiş olduğunu görmekteyiz.⁶⁰

Mizah mecmualarının niyeti sadece eğitmek ya da siyasi kalem kavgası yapmak değil, beklenen ve görüldüğü kadarıyla kaçınılmaz olan eleştirilerin etkisini azaltmaktır. Kuşkucu bakış açısıyla kaleme alınan dergi ve gazeteler siyasi, edebi, iktisadi ve ilmi olarak tanımlanan gazetelerden alınan örneklerle tamamlanmıştır.

2.2.KARAGÖZ GAZETESİ 19-36 NO’LU NÜSHALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

2.2.1. BALKAN SAVAŞLARI VE BULGARİSTAN

Osmanlı Devleti topraklarında ortaya konulan; Tanzimat Fermanı, Islahat Fermanı ve Meşrutiyet I. ve II. ile birlikte devlet içindeki gayrimüslim halka birçok yenilikten faydalanma hakkı verilmiş ve özgürlükler noktasında imkanlar sağlanmıştır. Osmanlılık, Batıcılık gibi fikri akımlar ne kadar da yüzeysel olduğu düşünülse de Osmanlı tebaası için birçok gelişmenin önünü açan basamak taşları olmuştur.

Avusturya, İngiltere ve Rusya saldırganlığına dair karikatürlerde kullanılmış halde olan Osmanlı ticari mallarının satıldığı görülür. Rusya’nın Balkanlardaki faaliyetleri ile küçük devletleri ayaklandırma işlevi gördüğü mecmularda işlenmektedir. Karikatürlerdeki taç ve taht simgeleri ile hâkimiyeti vurgularken kanlı elleriyle çar, yaptığı olumsuz siyasetin sonuçları üzerine resmedilmiştir.

2.2.1.1. Telgraf

İpsiz Muhabirimizin Telsiz Telgrafları

Varna 5 Teşrin-i Evvel — Berlin Ahidnamesindeki imzası konulması Avusturya’nın verdiği sözde durmadığını göstermekte şu hali imarete ve ad’ eylediği muaveneti ifa edip etmeyeceği hususunda meşkûk bir ikamekte olduğundan Bulgar ordusuna kuvvet’ül-zahir olacak ahir bir muavenet terhisine teşebbüs edilmiş otul ve deriz mezkuratı icrasından sonra kara denizde mevcut kılınç ve kalkan balıklarıyla taarruz ve tedaftı bir infak hakkı akdemine karar verilerek isbatına teşebbüs kılınımış

⁶⁰ Palmira Brummet, *a.g.e.*, s.42.

*olduğu esası gizleyip kendisini ihfa eden bir Bulgar diplomatının beyninden anlaşmıştır.*⁶¹

Osmanlı mizahi karikatürlerinde yer alan mesajları iyi okumak gerekir. Muhtemel bir askeri tehdit ve Osmanlı'nın Balkan vilayetlerini ele geçirmek isteyen bir güç olarak Avusturya ve Rusya devletleri ön plana çıkmaktadır. Avusturya, Osmanlı topraklarını bilfiil işgal ediyordu. Osmanlı basınında, Osmanlıların ortada hiç görülmediği dile getirilirken; olsa olsa devletlerinin parçalanmasına çaresizce tanık olmalarını anlatan karikatürler oldukça yaygındı. Karagöz dergisinde de Balkanlar'dan duyulan huzursuzluğun izleri görülmektedir. 8 Ekim 1908 tarihinde yayınlanan Muhavere sütununda ise Karagöz ile Hacivad, Bulgaristan'ın bağımsızlığını ilan etmesinin, eski iktidarın dirilmesine vesile olmasından ve bunun sonucunda da istibdat yönetiminin yeniden kurulmasından endişelenmektedir.

- *Evet.. şimdi iş bunun meratip bir yalan olduğu anlayıp da ona göre aklına, basit tekrarına hareket ederek asıl korktuğumuzu başımıza tekrar getirilmeğe çalışmalı.. Baksana ne diyor:*

*“ Bulgaristan istiklalini bugün ihraz etti. Bu günün malalı sırf bir ilandan işi resmîyete dökmekten ibarettir. Yoksa Bulgaristan daha on beş sene evvel, Prens Ferdinand tarafından ekber devlete nişanlar verildiği tasvirini hava olunan meskûkât darp ve posta pulları imal olunduğu gün ilan-ı istiklal olmuştur. Bizce yapılacak bir şey varsa o da meşrutiyet idaremize ve kanun-ı esasiye dört el ile sarılıp....” Anladın mı?*⁶²

Bulgaristan'ın bağımsızlık faaliyetleri kapsamında “ istiklal” kelimesi dikkatimizi çekmektedir. Prens Ferdinand'ın posta ve darp pulları imal etmesiyle Bulgaristan'ın istiklalini ilan ettiğini belirten yazıyı görmekteyiz. Osmanlı Devleti olarak yapılacak işin; meşrutiyet idaremize, devlet yönetimine ve Kanun-i Esasiye sarılıp, sahip çıkılması gerektiğini belirtiyor.

⁶¹ Karagöz, No: 25, 9 Teşrin-i Evvel 1324, s.2.

⁶² Karagöz, No: 19, 25 Eylül 1324, s. 1.

New York: 29 — Düvel-i muazzama tarafından kendi kendine çarık tasdik kalınmayacağı çark çarlığı tasdik kalınmayacağı ümidiyle ne çok kabahati halinde müzayedeye dâhil olmak üzere buradaki sahne alması nicelerinden bazıları Bulgaristan'a müteveccihen hareket edeceklerdir.

Burgaz: 29 — Romanya vapurlarının buraya kendi kendine çarda hareketini husule getirmekte olduğundan Avusturya'dan gelen mukadderde kardiyal celbine tevessül edilmesi üzerine Almanya derhal mıntikasına girişmiştir.

Viyana: 29 — Bulgaristan kilitli maksatlarla potin sevk edilmeğe başlamış ise de mukabilinde para yerine kalpak, çarık, dolak gibi mevadın müstealleri gönderilmekte olduğundan sevkiyata hatem verileceği me'muldur.⁶³

Çarlık Rusya'nın her siyasi ve politik hareketinde Balkan topraklarındaki karışıklığın vücut bulduğu karikatürde "kaşınan bir adam" ile resmedilerek anlatılmaya çalışılmıştır. Romanya vapurlarının durumu, Almanya'nın siyaseti, Bulgaristan'ın tedarik ettiği mallar savaşa hazırlık ve harp ortamını yansıtmaktadır.

2.2.1.2. Boğaz Meselesi

Siyaset-i ahireyi teşkil eden ve daha doğrusu karma karışık bir surette meydana çıkarmağa sebep olan bir boğaz hemde ta'bir-i amiyanesiyle bir kör boğazdır. Bunu herkes bilir. Öyle ya . . . Bulgarstanın 'ilan-ı istikbaline, ve ne boğazla, ne ağızla, ne dişle hiç münasebeti olmadığı halde bu senaveher sana Avusturya ilhakına sebep bir boğaz meselesi değil midir? Küşaf Efendi ziyafete çağrılmış, yani boğazını yemekle doldurmuş dese bu kadar iş meydan alınamadı? Haydi girdin 'ita olması itibariyle bir taraftan boğaz var diyelim. Prenslükte krallık arasında bir fark, bir eser-i terki varsa boğazla münasebeti yoktur. Prenslük boğazı kral olmakla genişlemek veya çokca yemek yemek tahmili eylemek iktiza etmez. Buğazın bu kadar fenalığı oluyormuş gibi birde taim ve teslimiyle boğazlara kadar işi çıkarmış bir tek kör boğazı, iki tane kocaman boğazla karıştırmak ve belki de boğazına çokça düşkün olanları boğaz boğaza getirip ortalığı daha ziyade karıştırmak iyi değildir. Bir boğumdan geçinmek öteki boğumlardan müürüvveti sigorta altına almak yiyeceğini acıca içtinab ile güzelce çıknamak ve eğer geçecek insan laf ise hayli düşünüp taşınıp da ondan sonra oradan merverine müsaade etmek lazım ve ehmeddir.

Hem efendim! Asıl müsebbib-i mesele olan boğaz yemek memurudur, o varsa ötesi bulunur. Fakat öteki boğazlardan koca koca gemiler geçer, iki boğazın arasındaki farkı nazar-ı dikkate almayarak yalnız ismi dolayısıyla meseleyi birbirine karıştırmak, bir boğaz yahnisi pişirmeye benzemez, çünkü birinin lezzeti varsa diğerinin hiç tadı tuzu yok.. vakıma mesele-i siyasiyeden hiç birinin lezzetiyle telezüz-i damağ olduğunu bilen yoksa da bir dereceye kadar tadı tuzu yerinde olmakla birebir karan tapu zatında büsbütün mefkut deüldir. Şimdilik bu boğaz mesele-i siyasiyesi şuna benzer. Mesele çok tuzu yemek yiyen bir adam karşısındakinin bir rahatsızlık veya i'tiyad neticesi olarak tuzsuz yemek

⁶³ Karagöz, No:22, 2 Teşrin-i Evvel 1324, s. 3.

*mecburiyetinde olduğunu bilirse mahaza onu aç bırakmak ve daha doğrusu kendisi boğazını tıka basa doldurmak için yemek içine bir avuç tuz atar... gerice onun da içi yanar. Yanar ama.. nihayet biraz su felan içerek hararetini teskin etmekle beraber karnını da doyurmuş olur.. siz ona bakın. İşte size bir boğaz yahnisi ki yiyen de pişman yemeyen de*⁶⁴

Osmanlı Devleti'nin Balkan politikasını güncel olayların doruk noktasına gelmesini sağlayan gelişme, 5 Ekim 1908 tarihinde Bulgaristan'ın bağımsızlığını ilan etmesidir. Aynı tarihli Karagöz dergisinde de Balkanlar'dan duyulan huzursuzluğun izleri görülmektedir. 8 Ekim 1908 tarihinde yayınlanan Muhavere sütununda ise Karagöz ile Hacivad, Bulgaristan'ın bağımsızlığını ilan etmesinin, eski iktidarın dirilmesine vesile olmasından ve bunun sonucunda da istibdat yönetiminin yeniden kurulmasından endişelenmektedir. Balkan sorunlarının Osmanlı Devleti'ndeki iç politika ile ilişkili olduğu görüşü, Kalem dergisindeki karikatürlerde de işlenmektedir. Balkanlardaki olayların Osmanlı Devleti'nin reform hareketlerini ve anayasayı tehlikeye düşüreceği kanısı gündeme getirilmektedir.

Bulgaristan'ın bağımsızlığını ilan edişinden bir gün sonra yani 6 Ekim 1908 tarihinde Avusturya-Macaristan, Bosna-Hersek'i kendi yönetimine bağladı. 8 Ekim'de de İstanbul'da yapılan bir gösteride, bu olay protesto edildi. Karagöz dergisinde boykotun Avusturya-Macaristan ekonomisine nasıl zarar vereceği temasını işleyen karikatürler yayınlandı. Kalem dergisinde yayınlanan karikatürlerin çoğunun amacı, okurda Avusturya imparatoruna karşı isyan duyguları uyandırmaktı. Bununla beraber Kalem dergisinde, Karagöz dergisinde olduğu gibi boykota uymaya açıkça teşvik eden yazı veya resimler yayınlanmadı.

2.2.1.3. İcmal-i Siyasi

Malum olduğu üzere siyaset, umur-ı tabiiyeyi maslahat-ı devlet muhaverelik cereyan ettirmek suretiyle olan hakemliğe ve mücriman üzerine tertip eden mücazatların icrasına denilip arasında siyasi tabir olunur. Mamafih siyasi bahane hali diplomat demek değildir. Çünkü diplomat münhasıran umur-ı siyasiye ve münasebet-i düveliye ile meşgul adama Vanlı Zeki iş bilir ziraat-ı alem olduğu handa "siyasi" kelimesi umur-ı devliyyeye müteallik hususatı dahi ifade eder buna binaen aradaki fark zahir olup zaten bu mübanet yalnız manaya ihsar etmeyerek erbab-ı siyasetin efkarına münafına kadar da sirayet ile bir mübaneyet bir tezattır.

*Eğer diplomatlar, siyasiler işin ilerisini görebilirler Bulgaristan'ın istikbali ilan edilir. Bosna şehri son Avusturya ilhak olunur da Mayor Esteban ver fakhim hepsinin olmamakla vakit geçirdi? Ve el-hasil siyaset-i tahkik bir şeydir. Hem o kadar tuhaf o kadar ortada görünmez bir nişandır ki aflu gelmez iş çıkarda nereden çıktığını kimse farkına varmaz.*⁶⁵

⁶⁴ Karagöz, No: 25, 9 Teşrin-i Evvel 1324, s.1.

⁶⁵ Karagöz, No: 22, 2 Teşrin-i Evvel 1324, s. 1.

Bulgaristan istiklal ilanı diplomatlar ve siyasilerin de aralarındaki konuşmalara yansımıştır. Bosna şehri gibi Avusturya'nın ilhak hareketleri Karagöz nüshalarında işlenmiştir. Avusturya-Macaristan'ın Bosna-Hersek'i yönetimine bağlaması olayında Alman İmparatoru Wilhelm'in Osmanlı Devleti'ne destek vermemesi, Kalem dergisinde de eleştirildi. Salah Cimcoz, imparatora yönelttiği eleştiri yüklü yazısından dolayı tutuklandı. Birkaç saat tutuklu kaldıktan sonra serbest bırakıldı. Karagöz, Almanya'nın İstanbul elçisinin devletinin Avusturya-Macaristan'ın bu hareketinden habersiz olduğu açıklamasını eleştirdi. Almanya'nın, Osmanlı Devleti'ne bu konuda destek vermemesi hüsran yarattı.

خطار مخصوص — ایلام حالتیه مرتب اندیلر چایلیق بیترندن یونجه کون تیر اراتیق نصحیه برکون بائره ایزسی چه کون تیر ایله بیکدره

(Bükreş'te münteşir " Vocalya " nam-ı ceride mesruanın 40 numaralı nüshasından istinsah edilmiştir.)

*Bulgaristan'ın Türkiye ile İngiltere'ye karşı harp hazırlıkları.....*⁶⁶

Muhavere sütununda da Karagöz, Osmanlıların Makedonya'da yaşamakta olan Bulgarlar ve Yunanlılarla birleşmesi umudunu çoktan yitirmiştir ve onları vatandaş olarak değil, düşman olarak görmektedir. Halklar arasındaki birlik ideali, yok olmaya yüz yutmaktadır. Karagöz'e göre Osmanlıların Makedonya'daki egemenliklerini sürdürebilmeleri için tek çare, oradaki Yunanlılarla Bulgarlar arasındaki çatışmayı teşvik etmektedir.

2.2.1.4. Dâhili

*Cenab Tahsin Rusya'nın krallıkla ve çatlağını ne için Karosso taşına aramasan da ve ne de çarı başının nezdinde gerek çıkmak da iken (Ebu Karaoğlan... Yufdi..) hitabına maruz bulunmuştan eyler ve gelmeyip mücerredaid haritanın arkasında yalan seviliyorsun bilirim günü (11 Temmuz) yazı kara çıkmasından nasihat eylediği karaca köy muhbirimizin kuraklıkta idarehaneye gönderdiği bir adet karalama mealinde anlaşılmıştır.*⁶⁷

Rusya'nın politikaları ile kendini Balkanların öncüsü havasına kaptıran Bulgaristan "istiklal" naraları ile mecmualarda önemli yer bulmuştur. Karagöz dergisi, Avusturya-Macaristan'ın Bosna-Hersek'i yönetimine bağlaması olayında olduğu gibi kamuoyu yaratma ve yönlendirme işlevini göstermiştir. Askeri ve ekonomik açıdan Osmanlıdan güçlü olan Avrupa'nın, Osmanlı topraklarındaki emelleri üzerine olan politika ve yaklaşımları Karagöz mecmularında açıkça görmekteyiz.

2.2.2. İKAMETGÂH MESELESİ

Osmanlı mahallelerindeki düzenin ve ahlak anlayışının yeni yerleştirilen kişiler veyahut gayrimüslim halka verilen takma isimlerle bozulduğunu yukarıdaki ekten durumun ve mahallelinin şikâyetini anlayabiliyoruz. II. Meşrutiyet dönemi basınında çeşitli toplumsal taşlama tipleri ve yaklaşımları da mevcuttur. Ev hayatı, sınıf taşlamaları, insanların birbirleriyle iletişim kurma şekilleri ile ebedi yaklaşımlarının mecmualardaki insan ilişkilerine de yansıdığını görüyoruz.

2.2.2.1. Muharrerat

"Muhassalamızda ahlaki bozuk, arvak cemaati uyuşuk, narçiçeği faslı kötü nefesli kimesne mevcut olmayıp cümlemizde yekdiğerimizi meal-kadim bilir, gül gibi adamlarız. Hal böyle iken her nüshaya mahallemiz, vaktiyle " kaba sakal " tesmiye olunmuş..vakıma bu sefaetle musuf ol-şahıs mülanaatme'luf henüz dar dünyayı

⁶⁶ Karagöz, No: 27, 13 Teşrin-i Evvel 1324, s. 4.

⁶⁷ Karagöz, No: 20, 27 Eylül 1324, s. 2.

vücut-ı bi'dutmadarıyla telvis eylemeden evvel mahallemi bu suretle tevsim kılınmış ise de mahaza iltibas vuku'na mebni adeti serseri gibi mahal-i ikamet tayininden aciz bulunuruz. Çünkü bu inad kin sudur sa'yine mahreç olmayan ağızlarımızı madem olmayan pek bulundurmak bizlerce ahs-ı ameli olduğundan o nam-ı kerahet etsem ile telvis-i dühan mümkün olmuyor. Bahusus burnumuzun dibindeki ak yağın pek altından vak'i olan istihazlarına karşı ağız açmayıp her an görünmeğe mecburiyet çekilir. Tahammül olunur dereceyi çoktan geçtiğinden mahallemizin namı tebdil ve hiç olmazsa yağı mahallemize beyhude hal bir sakal lazım ise bari " sivri sakal – çatak sakal " gibi bir surette tahvil edildiği takdirde her şeyini göze alıp yerimizi yurdumuzu terk ile kendimiz münasip bir mahalle tedarik edinceye kadar sokak sokak dolaşmağa bile razı olduğumuzdan mahalle-i mezkure ahalisinden..."⁶⁸

Ayrıca özellik olarak toplumun yaşayış tarzındaki eski-yeni çatışması görülmekteydi. Osmanlı halkının içinde bulunduğu değişim sürecindeki karşı karşıya kaldığı zorlukları da işlemiştir. Siyasi ve ekonomik durumlarda da Avrupa hep bir tetikleyici ve kaynak olmuştur. Asıl işlenmek istenen Osmanlı mahalle hayatı kadar, Osmanlı kültürünün Avrupa kültürü etkisi altına girmeye başlıyor olmasıdır.

19 numaralı mecmuada İstanbul' da ikamet eden halkın şehrin hangi mahallelerinde veya hangi kesiminde ikamet ettiğini " kimler nerede ikamet etmeli" sorusuyla bize yöneltmektedir. Karagöz mecmularında halkın nerede oturacağından veyahut oturduğundan tutun da hangi işler ile meşgul oldukları dahi kaleme alınmıştır.

2.2.2.2.Ciddi

Kimler nerelerde ikamet etmeli ?

Kenarda: Hayaliler ve Karagöz

Mudada: Sağır numara ve şıklar

Kazı Köyünde: Muaz ve Lin hakem

Haydapaşada: Seçmen Harit

Salacakta: Zülüflü ilen Kenan

İhsaniyede: Kar ve saile

Beylerbeyinde: Emare

Çengel Köyde: Kasap Esnafı

⁶⁸ **Karagöz**, No: 19, 25 Eylül 1324, s. 3.

Kandillide: Eski beğler

Hasarda: Duvar-ı istibdad harza vekilleri

Keklicede: Kanlılar

Çubukluda: Tiryakiler

Paşa Bahçesinde: Sebzevatçılar

Bingözde : Kumarbazan

Ümraniyede: İş güç sahipleri

Sütlücede: Sabırcılar.

Kavaklarda: İri yarılar.

Sarayperde: Büyücü çırakları

Mesar burnunda: Sefa Meftunları

Yeniköyde: Eski ahali

Boyacı koyunda: Boyacı esnafı ve Kısıriblı Hamdi

Bebekte: Çocuklar

Kuru çeşmede: Soyu Habiller

Kundaklıda: Kuru yemişçiler.

Kurşunlu Mağazada: Habibe meal

Eminönünde: Şehre emin sabıka

Sirkecede: Teşriciler

Sarayburunda: Nazif sururi

Çatladı kapıda: Erbab-ı hased⁶⁹

Modernlik imgesi ve yerleşim bilgisi Karagöz Gazetelerinde ya da belirlenmiş kalıpların yeni-eski arasındaki geçişi anlatan bir durumu görmek söz konusudur. Ulaşım, iletişim ve teknoloji toplumun temelden etkileyen değerlerdendir.

Örneğin aynı mahallede ikamet eden ailelerin can ve mal güvenliği birbirlerine emanettir. Bazı durumlarda düzenin bozulması veyahut milletlerin ayrımcı yaklaşımları mevcut ise düzeni bozan ailenin ikametgâhının değiştirilmesi de

⁶⁹ **Karagöz**, No: 19, 25 Eylül 1324, s. 2.

söz konusu olabilirdi. Aile hayatının büyük resmi olan mahalle hayatı Osmanlı toplumunda her zaman önemli olmuştur. Nitekim mecmualardaki anlatılan yaşam biçimleri, sorunlar, mahalle ve sokaklardaki hayat ve ticari faaliyetler dikkat çekmektedir.

2.2.3. KIYAFET MESELESİ

Osmanlı matbuatında moda toplum düzeninin mecazı ve mizahı olmuştur. Sadece yabancıların müdahalesine tepki göstermek ve Avrupalılaştırmış ile geleneksel olanı ayırmak için değil, yeni ve eski rejimlerle ilişkili toplumsal sorunları taşlamak içinde mizahi yaklaşım ile konu ediliyor ve kullanılıyordu. Özellikle II. Meşrutiyet Dönemi basınındaki moda mizahi yaklaşımları ve taşlamaların amacı; bir toplumsal seviyeyi teşvik etmek ya da reddetmek değil daha ziyade, her taşlamanın amacı yorumuna göre toplumsal değerleri güçlendiren ve tehdit edenler arasındaki ayrımı ortaya koymaktı.

Osmanlı basınının kaygı duyduğu noktalar, örneğin Fransız Devrimi ile birlikte kıyafet sorunu ve görünümün eşitlik kavramına nasıl katkıda bulunabileceği üzerinden tartışılmıştır. Veyahut Osmanlı toplumunun bir kesiminin yeni kıyafetlere uyum süreci nasıl olacağı yolunda düşünülürken bir kısmı asla örnek alınamayacağı konusunda fikir birliğine varmışlardır. Osmanlılarda kıyafet hakkında bir bilinç geliştirerek kıyafetin sosyal mevki ile ilişkilendirmeleri ve geleneklerini ne 19. Yüzyıldaki yenilik hareketleri ne de Tanzimat yasaları değiştirebilmişti.

Avrupa kökenli kıyafetlerin Osmanlı topraklarında rağbet görmemesi için oldukça çaba harcanmıştır. Nitekim mecmualarda ki boykot hadiseleri bunun örneklerindedir. Moda ismiyle, İstanbul halkını oldukça meşgul eden bir süreç olmuş bununla birlikte Avrupalı mallar, Osmanlı topraklarına girmiştir. Muhavere bölümlerinde Hacivat ile Karagöz üzerlerindeki kıyafetler ile bazı önemli noktalara dikkat çekmeye çalışmaktadırlar.

Özellikle II. Meşrutiyet dönemindeki yayınlanan matbuat eserleri ve Fransızca ekleri içinde imgelerle eğitilmiş ve aydın kuşağın yaptıklarını kültürel ve siyasi anlamda değerlendirmek önemlidir. Halkın geleneksel anlayışının bu noktada önemli olduğunu belirtmek gerekiyor. Avusturya ve Fransa gibi kendi mallarını Osmanlı topraklarında pazarlamak için birden fazla yolu deneyen satıcıların

hicvedilmesi kadar gazetelerdeki taşlamalar da bu yönde olmasıyla dikkat çekmektedir.

2.2.3.1. Muhavere

- *Aman Karagözüm bu kıyafet ne?*
- *Kıyafetimde ne var? Beğenemedin mi?*
- *Hayır iş bakınıp bakmadığımda değil. Sen hiç böyle kıyafette görmedim ki bu dereceye çıkacağını aklıma bile getirmedim..*
- *Sebep.Ben adam değil miyim?*
- *Canım onu demek istemedim.*
- *Paşazade olduğum için mi bana lakap kurmuyorsun?..*
- *Hayır A birader hayır...*
- *Onların babası paşa idiyse babalarının babaları da paşa değil idi ya..*
- *Hayır A gözüm..*
- *İktidar mı? Sen merak etme..ben o paşazadelerin bir çoğundan daha da iyi yazarım daha da akıl erdiririm.*
- *Ben onu demek istemiyordum ki...*
- *Ya hu halt ediyorsun suçlusun A...*
- *Canım şu kıyafetin ne münasebeti vsr diye soracaktım..*
- *Sebebi ne olacak hiç.. Bit pazarından geçerdim. Sallana satıla.. Malum bir şey çok satılırsa ucuz olur. Hesap ettim, kitap ettim..en çürük bir hazır elbise alsam. Bundan ziyade para vereceğim. Bari bunu alırım hem ucuz hem de şatafatlı olur dedim aldım. Bir fikir hususla değil maahaza tasarruf için. Fena mı ettim.⁷⁰”*

Özellikle II. Meşrutiyet basını kültürel hegemonya mücadelesini azaltarak kılık kıyafet imgelerine dönüştürmüştü. Bu imgelerin kaynağı kuşkusuz Fransa idi. Moda taşlamaları geleneksel Osmanlı kıyafetleri karşısında hem askeri hem ekonomik başarısızlığı olan devletin kültürel olarak da etkisiz kaldığını göstermek

⁷⁰ Karagöz, No: 20, 27 Eylül 1324, s. 1.

üzere kullanılırdı. Teknolojik gelişmeler ve İstanbul halkının bu değişime vereceği tepkiyi ölçmek üzere ele alınan konulara mecmualarda yer verilmiştir.

2.2.3.2. Muhavere

- "Ah Hacivad şu hale bak..
- Vah vah. . geçmiş olsun. Ne oldu. Düştün mü? .
- Hayır. .
- Kavga mı ettin? .
- Keşke kavga etse idim! . . Belki bir iki tokat da ben atar idim. .
- Yoksa seni de ilaveci zan ediyorlar da köpekler mi hücum etti?
- Hayır A gözüm. .
- Anladım . . Tramvayın başından geçerken zavallı aç civanlar öte saşdı.
- Değil değil . . O da değil. .
- Kolumun bir yeri mi ilişti?
- Bana kim ilişecek. .
- Yoksa yine bit pazarından mı aldın. . Sen ona iyi dadandın. .
- Hayır arkadaş hayır.. Bir kere baksan A . . Bunda öyle eksiklik felan var mı? .

- *Vakıma yani gibi görünüyor ama. .*
- *Görünüyor gibi değil yepyeni..*
- *Canım Karagöz bedel misin nesin !böyle yırtık pırtık yeni elbise olur mu?*
- *Bende yeni diyorum. Fakat yeni aldım da. .*
- *Bu haliyle mi.*
- *Hayır A canım. Aldığım vakit böyle değildi. Bir saat sonra oldu.*
- *Anladım. . elbisen grev yapmış demek.*
- *Hacivad benim içim yanıyor. Sen de karşıma geçip de eğlenme.. Hırsımı sende alırım ha.⁷¹”*

Osmanlı karikatürlerinde yer alan karakterlerin hangi sınıftan olduğu kıyafetlerinden ve aksesuarlarından belli olurdu. Osmanlı Devleti içindeki moda taşlama ve hicivleri toplumun sadece biri sınıfın meşruiyetini sorgulamaya yönelik değildi. Örneğin II. Meşrutiyet karikatürü modayı ve kıyafetleri Avrupa ile şark coğrafyasının siyasi bakımdan eşit olmamasını yermek için kullanmıştır.

2.2.3.3. Telgraf

Fes Borsası

Avusturya Mali

Guruş

10 açıldı kırmızı tertip

3 en aşağı

15 en yukarı

0 kapandı

3 açıldı beyaz tertip

3 en aşağı

9 en yukarı

9 kapandı

⁷¹ **Karagöz**, No: 21, 29 Eylül 1324, s. 1.

Suret-i mahsusada a'zam eylediğimiz ipsiz muhabirimizin teksiz telgrafları:

Sofya 28 Eylül — Şapkalar meydan olup kalpaklar itibaren düştüğü için kalpakçılar ellerindeki tuzlu derileri sokaklara atıyorlar. Balkan civarları ucuzca guçuk yaptırmak için akın akın buraya geliyorlar.

Filibe 29 — Asr-ı ahir çarının baş ağrıları şiddetle devam ediyor.

2.2.3.4.Karagöz

Gemi alışmadığı serkabi içerse başı ağrı derler. Hafifçe çok kalpak dururken ne kimin nesine gerekti.

Lebbah: 29 — Avusturya malının anlaşılması üzerine kiya mağazalarında kilitli mal kalmıştır. Ziyadece medet durması ihtimali binaen çevirip tefen etmesinden korkuluyor.

Karagöz

Her şeyin kokusu sonradan çıkmak kaidesindedir.

Viyana: 29 — Elbise imalı eden fabrikalar işsiz kaldığı için umumen garp yemenisine lüzum kalmamıştır. Fabrika-i amelesinin ekmek bulamayarak kiya mağazalarına hücum ile kıranlarını doyurmağa tensip edeceklerinden endişe olunuyor.

Karagöz

“ Bir iş yapmadan evvel düşünmesi lazım biraz ” derler..

Lipziğ: 29 — kağıt fabrikaları kağıd imalı için muahiddet düveliyeyi methuk evraki isterse karar verdiklerinden paçavra fiyatında şiddetli tenzil vakıma gelmiştir.

Burgaz: 29 — buralara kimi gelmemesi için Karadeniz'in pek şiddetli kurnazlar çıkarması arzu edilmektedir.⁷²

İthal Avrupa modalarının iktisadi, ahlaki ve sosyal etkileri ile bu etkilerin bir tehdit olarak gösterilmesi davranış biçimi olarak da devlet yönetimine tehdit varsayılmıştır. Kıyafet; ulusal kimliğin dışında ikilem de olmuştur. Kıyafet o denli önemli idi ki Osmanlı'nın kahramanlık simgeleri olduğu kadar Rusya, Fransa gibi devletlerin iktisadi, siyasi ve askeri üstünlüğü ele geçirmesiyle değerini de yitirmişti. Kıyafet devrimi olarak görülen bu gelişmelerden sonra hem eski düzene son verilmesi hem de Avrupa kökenli kıyafetlerin taklit edilmesini ekonomik istilaya kabul görmek gibi nitelendi. Yeni elbiselerin eski gelenek ve adetlere birer karşı duruş olarak algılanması kuşkusuz olmuştur.

⁷² Karagöz, No: 22, 2 Teşrin-i Evvel 1324, s. 2-3.

— *“On kere dedim sana seyme dokuz yar
Sekizde vefa yoktur ama yedide zinhar*

Altı ile beş dört ile üç başa çıkılmaz

Üçün ikisinin terk eder takla bir yar

— *Yüz kere dedim sana bunda bir iş var
Buz tuz arı zıvır yine fakat başka gidiş var*

Her ne isterse diyenler işte bir iş var

Dikine çıkmış varsa eğer işte bir iş var

— *Ulan Hacivad... Ona kıyafet... Tu... Hayır paniye dönmüştün be...*

— *Ne yapayım evlatcağızım. İyi ama potin bulamadım.*

— *Yeni al yeni...*

— *Sahi iyi aklıma getirdin.*

— *O ellerin nedir? Jimnastik ediyorum arş kumandasına muntazır etmişsin gibi duruyorsun.*

— *Şiir okuyordum.*

— *Ulan musahhara herif şiir okurken öyle mi durulur.*

— *Elimde saz yok mu. Onu çalayım.⁷³*

2.2.3.5. Telgraf

Boyacı Köy: 16 Teşrin-i Evvel — Avusturya malı hazır elbiselerin buldukları alınan boyalarının hay anının sıhhatlerine bir te'sir mazur icra edilip

⁷³ Karagöz, No: 29, 20 Teşrin-i Evvel 1324, s. 3.

içtimayı esnaf locasından resmen sorulmuştur. Mesele-i mühim olduğu içinde derhal akd-ı meclis meşveretle mezkuruna başlanmıştır.

Candı Meydanı : 17 — Boyacılar locasından alınan vapur üzerine icra kılınan tehabürde Avusturya malı hazır elbiseler ile kumaşların bir müddet güneşe maruz bırakılmaları renklerinin azil olması temin edildiğinden mezkur kumaşların ilki halinde hayvanata maruz geleceği tahkik ederek tedavi başlamış usülün tatbikine muktezi çerçi askılarının atale tertip ve imalına başlanmıştır.⁷⁴

Avusturya mallarının Osmanlı pazarına ne denli yayıldığını yukarıdaki ekte görmekteyiz. Bazen mecmualarda Avusturya mallarının boykotaja maruz kaldığını da bilmekteyiz. Karagöz gazetesi sayılarında limana gelen Avusturya menşeli gemiden malların hiçbir suretle indirilmeyeceği yönündeki yazı dikkate şayandır.

2.2.4. AYAKLANMA

2.2.4.1. İtaveler

İlave neşri hususunda büyük bir gayret ibraz eden gazete sahibinin heyet-i matbuat-ı osmaniyye reisi olduğu nazar-ı dikkat alınarak ya eserine iktifa veyahud mumaileyhin ilave neşirde sahip-i imtiyaza ait edilerek muhafaza-ı hukukuna begayet i'ta edilmesi icap ederken bazı gazeteciler tarafından ilave neşrine rağbet ve kısım imham-ı canibinden de bu kabahat kardan mecanit edilmesi kaide mesule son derece münafi ve bana veren heyet-i matbuat içinde dirletiyi bade hala ileve neşri ihlali arasında geceli gündüzlü hicabı dahi olması husuat-ı mahmusesinden kat'i nazar kabule olamaz ya. Ulu vezir olsa bile bu günlerde bana baş gösteren temayişçilerin elinden gözünden ve ilave satıcılarının ayağından geçilen uyku uyumaları kabul olmayan biçare gelip azka dahi başkaldırarak gece gündüz feryat ile halkı tacize hazırladıklarını ruz ve leyl duyup dediren zabitan muhabirimiz koşa koşa idare haneye gelip haber verdi.

Hanımlara mahsus ve edebiyat, tezkiyenin senah-ı tefiyesi ve teyiden bahs olmak üzere ihtiyaren ziyasız alemleri matbuat olan musavvir (mehasin) mecmua mukutesini muhasenin enevsiye ile devam intişarını temini eyleriz.⁷⁵

Matbuat ile sorun yaşayan halkın ayaklanma ve halkın dirliğini bozma yönündeki faaliyeti kaleme alınarak dikkat çekilmiştir.

2.2.5. KÂĞIT - MATBUAT - GAZETE

Avrupa basını Osmanlı İmparatorluğu'nda meşrutiyetin ilanına sevinç ve tedbiri her ikisini de aynı anda iç içe yaşayarak gördü. Bazı gözlemcilerin kuşkulu davranmaları kadar bazı aydınlarında Osmanlı için aydınlanma ve örnek olma yolundaki adımlar olarak da değerlendiriyorlardı. Temmuz 1908 devriminin ertesi

⁷⁴ Karagöz, No: 11, 20 Teşrin-i Evvel 1324, s. 1.

⁷⁵ Karagöz, No: 20, 27 Eylül 1324, s. 2-3.

yılı hem basın özgürlüğü, hem de yeni Osmanlı rejiminin işleyişi açısından tam bir ara dönem idi. Karagöz ile Hacivat diyalogunda görüldüğü üzere ve gazete içindeki ilavelerde de olduğunca emperyalizm, devrim ve kültür konuları mizah dergilerindeki kadar eleştirilmemişti.

Osmanlı yayıncıları özellikle II. Meşrutiyet döneminde gazetecilik için uygun bir yer, ses ve işlev saptamaya çalışıyorlardı. Osmanlı gazeteci ve yayıncıları aynı zamanda kendi emeklerinin de okurlarıydı. Gazetelerinde matbuatın rolünü anlatmak, tasavvur etmek ve tartışmakla çok zaman harcıyorlardı. Gazetecilerin olayları ve gelişmeleri mizahi yollar ile tasviri, basın tarihi hakkındaki tefrikalar, diğer gazetelerin içeriklerinin eleştirisi ve basın konusundaki gazetelerin sorumluluklarını dile getirme noktasında önemlidir.

2.2.5.1. İLAVELER

İlave neşri hususunda büyük bir gayret ibraz eden gazete sahibinin Heyet-i Matbuat-ı Osmaniyye reisi olduğu nazar-ı dikkat alınarak ya eserine iktifa veyahud mumailihin ilave neşirde sahip-i imtiyaza ait edilerek muhafaza-ı hukukuna begayet i'ta edilmesi icap ederken bazı gazeteciler tarafından ilave neşrine rağbet ve kısım imham-ı canibinden de bu kabahat kardan mecanit edilmesi kaide mesule son derece münafi ve bana veren heyet-i matbuat içinde dirletiyi bade hala ilave neşri ihlali arasında geceli gündüzlü hicabı dahi olması hususat-ı mahmusesinden kat'i nazar kabule olamaz ya.. Ulu vezir olsa bile bu günlerde bana baş gösteren temayişçilerin elinden gözünden ve ilave satıcılarının ayağından geçilen uyku uyumaları kabul olmayan biçare gelip azka dahi başkaldırarak gece gündüz feryat ile halkı tacize hazırladıklarını ruz ve leyl duyup dediren zabitan muhabirimiz koşa koşa idare haneye gelip haber verdi.⁷⁶

Neşir işlemlerindeki işlemlerin hatalı veyahut baştan sağma yapılmasıyla ortaya çıkan aksaklıkları belirten ilaveyi görmekteyiz. Osmanlı edebiyat geleneğinde hiciv çok kullanılan tarzlardan biridir. Meşrutiyet dönemi sonrası halka ulaşması engellenmişti. Sansür uygulamaları, basın ve yayın işlerindeki aksaklıklar, gazetelerin liyakatsiz olarak ele alınması gibi etkenler matbuat-ı Osmaniyye'nin gelişiminde engel teşkil etmekteydi. Lakin meşrutiyet ile birlikte gazete ve dergilerde patlama olmuştur. Okuryazar oranındaki artışlar da kuşkusuz bize bilgi veren bir unsur olmuştur.

2.2.5.2. Müdde-i Umumiliğin Nazar-ı Dikkatine

“ Sultan Abdulaziz'in Katilleri” unvanıyla basılıp satılan haziyanenin müsadere edildiğini gördük. Fakat ruhsatsız neşir olunan diğer varakalar hakkında henüz bir konu icraat-ı meşhud olmadı. Hiç olmazsa bu esnada bunlara müsaade edilmesi ne olur?

⁷⁶ Karagöz, No: 20, 27 Eylül 1324 , s. 2.

Biçare (kalem) in kabahati ne idi! . . Tasul-ı firak ile (Karagöz) bila sebep taşlanır da ruhsatsız neşir olunan (Bayram) ne için düçar mucizar edilmez. Bir türlü akıl ermiyor.⁷⁷

Yayımlanan nizamnameler ile hangi dilden olursa olsun yayınların Osmanlılar için Maarif Nezareti, yabancılar için ise Hariciye Nezareti kanalıyla hükümetin onayından geçmesi gerekiyordu. Devletin güvenliğini tehdit eden kelimeler, halkın ahlak duygularına ters düşen kelimeler gibi olumsuzlukları önlemek için para cezası ya da matbuatın kaynağına kapatma cezası uygulanabiliyordu. Düvel-i Muazzamaya yöneltilen hicivler de onları oldukça rahatsız ediyordu. Basın özgürlüğünün meşrutiyetin ilanı ile aynı anlama geldiğine inananlar yok değildi. Gazete ve dergilerdeki karikatürlere bakarak devrin mizah, hiciv ve taşlama yoluyla anlatmak istediklerine bakmak gerekir.

1908 tarihi öncesindeki yenilik hareketlerinin fikirlerini, modellerini, kaynaklarını ve kişilerini kullanarak bir çeşitlilik sonucuyla farklı mecmua ve mizahi gazeteler yayın hayatına girmiştir. Daha önceki yayımlanan sayılar ile sonradan yayımlanan sayılar birbiri ile örtüşmemesi gayet normaldir. Osmanlı yayın sektörü Karagöz Gazetesinin yayınlandığı dönem ve sonrasında bir ivme kazandığı gayet açıktır. Yazar ve yayıncı grupları gibi yeni isimler ve formatlar ortaya konulmaya başlanmıştır.

2.2.6. GAZETE VE ULAŞIM SORUNU

2.2.6.1. İhtar-ı Mahsus

Taşra bayağı o binalarımıza gönderdiğimiz gazetelerin mahallerine vasıl olamadığından behişle her an varid olan şikayetler üzerine posta ve telgraf nezaretine müracaat eylemiş ve ta'tin intizamına karib-i muvaffakiyet ve adına binaen ihtiyari sükut etmiş idik. Ahiren nazır Galip Bey efendi tarafından idarehanemize gönderilen memur-ı mahsusa, “ nazır müşarünileyh posta memurlarının ıslahı hakkında bab-ı aliye vaki’ olan müracaatının tervih edilmesinden dolayı dahi memuriyetin ıslahından bi-tamamiha kat’i ümid eylediğini ve şimdiye kadar vaki olan sükutumuzun devamına artık mahal olduğunu “ söyledi. Vakıma şimdi dehan şikayetimiz açılabilir. Fakat kime ismi edilecek? Müracaat-ı resmîyeye cevap vermediği nazır-ı müşarünileyhin ifadesiyle teyit eden ehliye nazır Hakkı Bey efendiye mi? Veli o müşteki... Bu babda bizim bulabildiğimiz bir çare varsa o da hangi postahane me'murları vasıtasıyla adem-i intizama sebebiyet verdikleri anlaşılmiş ise da derhal naminin şehrinden ibarettir. Bir kere de bunu tecrübe edelim.⁷⁸

Vilayetlere gönderilen gazete ve mecmuların posta nezareti yoluyla gönderilmiş olduğunun kaleme alındığı ekte, yerine ulaşmadığı bazen de ulaşımı

⁷⁷ Karagöz, No: 28, 13 Teşrin-i Evvel 1324, s.3.

⁷⁸ Karagöz, No: 29, 20 Teşrin-i Evvel 1324, s.1.

konusundaki sıkıntılarını dile getirildiğini görüyoruz. Posta görevlilerinin haberdar olduğu ve durumdan ortaya çıkan sorunun çözümü için azami dikkat edilmesi gerektiğini dile getirmektedir.

II. Meşrutiyet basınının yazarları ve yayıncı grupları siyasi olarak farklı ülkü ve amaçları olan kişilerden müteşekkildir. Matbuat hayatlarına Abdulhamid'in istibdat ve sansür döneminde ortaya çıkmışlar ve şekillenmişti. Bu yazarlar halk tarafında pek seviliyor olmasalar da Osmanlı düşünsel alanını yeniden yapılandıran eğitim ve kültür dönüşümlerinden etkilenmiştir. Fakat yenilikçi anlayış, siyasal ve toplumsal düzen üzerine yaptıkları yorumlamalar, taşlamaya teşvik etmeleri ve düzene tepki bakımından farklılık göstermekteydiler.

Osmanlı yaygın hayatında basın işlerini yapanlar birbirinden bağımsız yazarlardı. Matbuat-ı Osmaniye Cemiyetinin de bütünlük içinde olduğunu göremiyoruz. Süreli yayınların çoğu kendine has ve gelişigüzel yayınlardan oluşmaktaydı. Özellikle parti yayınları adı altında gazeteler de yayınlanmaktaydı.

2.2.7. ULAŞIM SORUNU VE ULAŞIM ARAÇLARI

Ulaşım, kuşkusuz medeniyetin göstergelerinden biriydi. Yeni bir çağa giriş yapan Osmanlı sokakların da modernleştirilmesi, ulaşım araçlarının yenilenmesi ve artırılması gibi koşulları göz önünde bulunduruyordu. Osmanlı kültürel ya da toplumsal mizahına sokaklar fiziki ve ahlaki durumun resmedildiği mekânlar olarak sokaklar gösterilmekteydi.

Gazete ve dergilerde Osmanlı topraklarındaki yolların döşenmemiş olması, ulaşımın zorluklara maruz kalması gibi tehlikeleri hiciv ve mizahi yollar ile veriyorlardı. Modernleştirme olayının dezavantajları anlatıldığı ve karikatürize edildiği kadar modernleşmek üzere oluşturulan tramvay yolları gibi girişimler "Karagöz" gazetesindeki bir karikatürde insanı ikiye biçen bir karikatür ile ulaşımın modernleşmesi ile birlikte beraberinde getirdiği dezavantajları da belirtmiştir.

Otomobil bağlamında ulaşım açısından sık bozulan bir taşıt olarak gazetelerde bahsedilmiştir. Uçak ve buharlı gemi gibi hızın yükseldiği ve yeni taşıtların ortaya çıkmasıyla mizahçılar ve mizahi gazeteler, otomobil ve tramvay gibi araçlara İstanbul sokaklarının alt yapı bakımından hazır olmadığını dile getirmektedirler.

2.2.7. 1. Ton Ton ve Ben

Ne de olsa, ne kadar da vakit geçse ben yine onu unutamam. Ben daha ufacık çocuktum. Deniz üzerinde ilk gördüğüm tekne ton ton idi. Otuz üç sene kadar evvel kadı köyünde oturuyor idik. Deniz kenarına gelip de taş sektirerek uyanırken Pazar günleri kadı köyüne uğradıktan sonra öteye giderken kartal kanadı gibi yelkenlerini açmış, denize göğüs vermiş olduğunu şimdi görür gibi hatırlıyorum. Bu vapur gözüme başkalarından daha büyük görünüyordu. Ben yavaş yavaş büyüdüm. Hoş o da olduğu gibi kakılıp kalmadı ya.. O da büyüdü. Vakıma hacimen büyümesi kabil değil. Fakat senaen de aylarıyla değil. O zaman (totn ton) idi. O tin tin

defterine herkes hayran olur emvacıçıknayarak üzerlerinden sana sana atlar. Geçer giderdi.. Ara sıra düçar tebdil ve tahvil oldukça ismini de değiştirdiğinden birerlik (dındın) olmuştu ki mektebe bununla gidip geldim. Refakat-ı mecburiyemiz beni adeta ona ısındırdı da sevmeğe çalışmağa hoşlanmağabışladım. Kış kamerasında halkı bizar eden sente kokusu bana o kadar ağır gelmemeye makinesinden çıkan sedayı garip bir avaze-i şikayetçi miş gibi merhamet-i celile başladı..Zavallı kaptanın evirdiğini şimşire gördükçe hem güler, hem acırdım. Zaman beni andan ayırdı. Fakat tamamen değil..Yine ikimizde bir deniz üzerindeyiz. Yalnız makinesinin iniltisini işitemiyordum. Çünkü ben şirket-i Hayriye vapurlarının birine kaptan olmuşum. Hiç unutmam. İlk kumanda ettiğim o vapurla sarayburnundan içeriye girerken kuyuya bulanmış da selam veriyormuş gibi haline bakmayarak benim vapurumu geçmek gayretine düşerek bir de düdük çalmıştı.

O aynı ton ton olmak üzere değişir. Tolun tabağı gösterirdi. Fakat koca idare-i mahsusa onu öyle getirdi. Şimdi tebdil-i kıyafet değil hatta tamire girdiği bile yok.. Yaşı ilerledikçe kesb-i sükun etmiş. Artık şıklığa felan da merak kalmamış. Baksanız üstü başı temizlenip de boyanmaya bile lüzum görmüyor.

Bu kere dokuz senelik bir gabavetten sonra İstanbul'a gelirken bindiğim alman vapurunu kız kulesi önünde karşılayan yine tonton olmuştur. Tolun toboyla beraber vefadardır. Hoş bunu yalnız ben değil herkes bilir. Baksanıza kadı köyünden ayrılmışlar mı? Arada bir başka yere gönderseler evine sevdiği kadı köyünden ayrılmaz. İşini bitirince hemen oraya gider gelir beni karşıladığı gün bir kere de kadı köyünden baktım.. Sabunum hatırıma kaldı. Fakat tonton bu sefer gözüme pek ufak göründü. Her şey ihtiyarlayınca o kalır derler..doğru imiş. Bu da öyle olmuş..eski kıç diğerini çıkarmış atmış. Belki de bir ihtiyaca bazı satmış. Kim bilir.⁷⁹

Vapur taşımacılığı da 19. Yüzyıldan itibaren Osmanlı ticaretini ve toplumunu etkilemişti. Genellikle öncede zikrettiğimiz gibi vapur şirketi işletmecileri yabancı ülkelere olurdu. Bu durumu hiciv ve taşlama yapanlar gazete ve dergilerde Osmanlı kaynaklarının sömürüldüğünü yazarlardı. Vapurlar ile yolcu taşıma yanında, ticari faaliyetlerde de bulunuluyordu. II. Meşrutiyet mizahında vapurun önemli bir yeri vardı. Diğer taşıtlar gibi vapur da arıza yaptığı için alaya alınırdı. Avrupai tiyatro, meşruti yönetim, tramvay, vapur ve alafranga kıyafet gibi birçok konu gazete ve dergilerde mizahi anlayışla taşlanır ve hiciv ile konu edilirdi.

Yukarıdaki “ Ton ton ve Ben” ekinde vapur taşımacılığı üzerine bir serzeniş ve taşlamada bulunuluyor. Karagöz Gazetesindeki bu tür değişimlerin kaleme alınarak eksik yönlerinin ortaya koyulduğunu görmekteyiz. Buharlı gemi şirketleri, sermayeleri, kadroları bakımından genellikle yabancı olmaktadır, bunun olumsuz etkilerini mizahi mecmualarda ve karikatürlerinde görmekteyiz.

Vapur, II. Meşrutiyet karikatürlerinde ve mecmualarında sıklıkla görülmektedir. Ton Ton Risalesi adıyla çıkan bir mecmua sadece vapurları taşlamak

⁷⁹ Karagöz, No: 19, 25 Eylül 1324 , s. 1- 2.

amacıyla basılmıştı. Bu duruma zıt olarak buharlı gemiler Osmanlı ticaretinin artmasına vesile olurken, yapılan değişiklikler ve taşıma şirketlerinin yabancı sermayenin elinde olması hesabıyla hicivlere maruz kalan bir konu oldu vapur. Avrupa'dan alınan birçok yenilik gibi vapur da bazen övülmüş bazen de oldukça ciddi taşlamalara maruz kalmıştır. Ayrıca vapur ve kayık arasında verilen imgeler ile siyasi ve iktisadi gelişmelere dikkat çekilmek istenmiştir.

Tramvay da otomobil gibi yayalar için tehlike arz ediyordu. Tramvay işletmelerini yabancı şirketler işlettiği için bu dahi mizah gazetelerinde hiciv konusu olmuştur. Tramvay modern ulaşım Osmanlı halkını da uyarlamıştı. Hayatın diğer alanlarında olduğu gibi haremlük-selamlık bölümleri de yer alıyordu. Ayrıca tramvaylar randımsız ve ağır çalıştıkları için yeriliyordu. Mizahi muhavere ve karikatürlere göre raylı taşımacılık şehir ulaşımını mutlaka daha rahat hale getirmiyordu. Mesela tren taşımacılığı da pek zahmetli olmakla birlikte, hicaz ve balkan şehirlerine yolculuklar için bilet bulmak pek sıkıntılı idi. Bazen gazetelerin ilan bölümlerine bilet almak için ilan verilirdi.

2.2.8. TEMİZLİK SORUNU

Osmanlı açısından birçok yeniliğin ortaya konulduğu dönemleri ele alan gazete ve dergiler her ne kadar taşlamalarda abartılı yönere gitmiş olsalar da sokakların temizliği, çamur deryası olan yollar, kaldırımlar ve ulaşım zorluğu gibi konuları da işlemişlerdir. Bu bağlamda sokakların temizliği, başıboş hayvanların tehlikeli oluşu gibi konulara açıkça yer verilmiştir. Bu sebeple bazen tiyatrolarda, genellikle gazete ve dergilerin karikatürlerinde bu konu da taşlama ve hiciv ile sürekli işlenen konular arasına girmiştir.

.....

*Tiyatroları takip eden belediye etbası geçen senelerde birçok locaların hangileri tarafından işgal edilmiş olduğunu nazar-ı dikkate alarak bil-umum tiyatroların sevilip mahlulesiyle dezenfekte edilmesine karar vermişlerdir.*⁸⁰

Özellikle İstanbul sokaklarının ulaşım durumu, çamur deryası olan halleri de gazete ve dergilerde işlenmiştir. Hatta bazı mecmualarda çamurların değerlendirildiğini muhavere ve ilavelerden anlayabiliyoruz.

2.2.9. DIŞ SİYASET

Osmanlı dış borçlarının taksimi için 1881'de Duyun-ı Umumiye kurulmuştur. Avrupalı girişimciler adeta ülkeyi kendi istekleri doğrultusunda kullanmaya başlamışlardı. Yabancı tüketim malları Osmanlı topraklarında pazar hacmini arttırmıştı. Almanlar demiryollarını geliştiriyor, İngilizler ise dokuma tezgâhları kuruyorlardı. Yabancı müdahalesinin Osmanlı iç siyaseti ve ekonomisine etkisi olduğu bu dönemde meşrutiyetçiler taht değişikliğinde etkin olmuş ve Belçika modeline göre bir anayasa hazırladılar. Devletin geleceği için birçok fikri girişim

⁸⁰ Karagöz, No: 20, 27 Eylül 1324 , s. 1.

ortaya konulmuştu. Osmanlıcılık, batıcılık gibi fikir akımları ile devletin yabancı müdahaleden kurtulması düşünülmüştür.

2.2.9.1. Dâhili

Dersaadette ve bilad-ı selasede mevcut mağazaların hemen de yüz doksan dokuzuna olca takılmış olan Avurturya mallarının şu esnada satılması ancak tebdil-i tabiyetlerin emütevafık olup husus-ı çevridikleri hesabıyla uzunca müddet mağazalarda ikametlerine imkân-ı müsaade olunduğundan her ne suretle olursa olsun bir an evvel elden çıkarılmaları lüzumu aşka ve bunun içinde aforoz-ı malumesinin serian tatbik-i ehem ve elzem ise de bunun da bir çare-i kat'i ve acele olabileceğinden terdid-i husule geleceğinden ilmek atan kazanır fehvasına tabien mağazalar ashabının, hakka yakın olanlardan evvel hemen Avusturya malları aleyhinde bulunmaları ve hatta mağaza kapılarına ve icab ederse uzağa ve esvakın çare köşesine emval-i mezkureye rağbet edilmesini mazmun ve rakiplerin ta'liki bahs-i karara alınarak muktezasının ifasında derhal teşebbüs olduğunu müstehiddir.⁸¹

Yukarıdaki ekte anlaşılacağı üzere ve gazete nüshalarındaki karikatürlerde de Avrupa'nın iktisadi alanı da hedef alınmıştır. Buradaki hiciv ve taşlama yapılan durum şüphesiz, Osmanlı'nın zaman içindeki iktisadi bağımlılığının artışı idi. Ayrıca Avrupa şirketlerinin imparatorluğun tütün, dokuma, demiryolları, buharlı gemi gibi kaynakları ve sanayii kontrol altına alınması gerekiyordu. Bu bağlamda Osmanlı dış siyaseti ve diğer dünya devletleri ile karşılıklı ekonomik ve siyasi ilişkilerini kontrol altına alması önemli olmuştur.

2.2.9.2. Boğaz Meselesi

Siyaset-i ahireyi teşkil eden ve daha doğrusu karma karışık bir surette meydana çıkarmağa sebep olan bir boğaz hemde ta'bir-i amiyanesiyle bir kör boğazdır. Bunu herkes bilir. Öyle ya . . . Bulgarstanın 'ilan-ı istikbaline, ve ne boğazla, ne ağızla, ne dişle hiç münasebeti olmadığı halde bu senaveher sana Avusturya ilhakına sebep bir boğaz meselesi değil midir? Küşaf Efendi ziyafete çağırılmış, yani boğazını yemekle doldurmuş dese bu kadar iş meydan alınamadı? Haydi girdin 'ita olmöası itibariyle bir taraftan boğaz var diyelim. Prenslükte krallık arasında bir fark, bir eser-i terki varsa boğazla münasebeti yoktur. Prenslük boğazı kral olmakla genişlemek veya çokca yemek yemek tahmili eylemek iktiza etmez. Buğazın bu kadar fenalığı oluyormuş gibi birde taim ve teslimiyle boğazlara kadar işi çıkarmış bir tek kör boğazı, iki tane kocaman boğazla karıştırmak ve belki de boğazına çokça düşkün olanları boğaz boğaza getirip ortalığı daha ziyade karıştırmak iyi değildir. Bir boğumdan geçinmek öteki boğumlardan mürüvveti sigorta altına almak yiyeceğini acıca içtinab ile güzelce çıkmamak ve eğer geçecek insan laf ise hayli düşünüp taşınıp da ondan sonra oradan merverine müsaade etmek lazım ve ehmeddir.

⁸¹ Karagöz, No: 24, 6 Teşrin-i Evvel 1324 , s. 1.

Hem efendim! Asıl müsebbib-i mesele olan boğaz yemek memurudur, o varsa ötesi bulunur. Fakat öteki boğazlardan koca koca gemiler geçer, iki boğazın arasındaki farkı nazar-ı dikkate almayarak yalnız ismi dolayısıyla meseleyi birbirine karıştırmak, bir boğaz yahnisi pişirmeye benzemez, çünkü birinin lezzeti varsa diğerinin hiç tadı tuzu yok.. vakıma mesele-i siyasiyeden hiç birinin lezzetiyle telezzüz-i damağ olduğunu bilen yoksa da bir dereceye kadar tadı tuzu yerinde olmakla birebir karan tapu zatını da büsbütün mefkut değildir. Şimdilik bu boğaz mesele-i siyasiyesi şuna benzer. Mesele çok tuzu yemek yiyen bir adam karşısındakinin bir rahatsızlık veya i'tiyad neticesi olarak tuzsuz yemek mecburiyetinde olduğunu bilirse maahaza onu aç bırakmak ve daha doğrusu kendisi boğazını tıka basa doldurmak için yemek içine bir avuç tuz atar... gerice onun da içi yanar. Yanar ama.. nihayet biraz su felan içerek hararetini teskin etmekle beraber karnını da doyurmuş olur.. siz ona bakın. İşte size bir boğaz yahnisi ki yiyen de pişman yemeyen de⁸²

1908 tarihinin sonbaharındaki Bosna-Hersek'in Avusturya tarafından ilhak edilmesi ile Avusturya mallarının boykot edilmesi gerek karikatürlerde gerek mecmualarda geniş bir şekilde yerini bulmuştu. Kapitülasyon gibi devleti zorda bırakan uygulamaların karşısındaki boykot bir direnişin resmi olmuştu. Amaç doğrudan doğruya ekonomik baskıyı kırmaktı ve imparatorluğun dış etkilerden bağımsız ekonomik, siyasi, askeri ve yönetsel güçlerini ortaya koyması idi.

Karagöz gazetesinde yer alan karikatürler de diğer gazetelerde olduğu gibi taşlamalara oldukça yer veriyordu. Dış siyaset bağlamında özellikle II. Abdulhamid dönemini eleştirmekle yeni rejimin devlet adamlarını, kapitülasyonları, rejimi de eleştirmekteydi. Avusturya'dan yapılan kağıt ithalatı, kumaş ve elbise alımı gibi dış devletler ile siyasi ve ekonomik durumların neticeleri ile birlikte kaleme alındığını görüyoruz.

Aslında boğazlardan geçme ve faydalanma konusundan ithal edilen mallara değin birçok konuda yabancı sermayenin Osmanlı topraklarında temel ve etkin olmasının taşlamalarının sesleri olarak da yorumlayabiliriz. Amaç yerli kaynakların Osmanlı tebaası tarafından kullanılmasını sağlamaktır.

2.2.10. ALMANYA-FRANSA İTTİFAKI

2.2.10.1. Takvim-i Ceraid

Tercüman-ı Hakikat:

Fransa, Almanya ihtilafından bakalım neticesi ne olur?

⁸² Karagöz, No: 24, 9 Teşrin-i Evvel 1324 , s. 1.

*Karagöz — O kadar da düşünecek bir şey değil. İlk önce beraber direnilir. Bakarlar ki tarafında yalnız aşığı olan yok. Öpüşüp barışırılar.. Vesselam.*⁸³

2.3. İÇ SİYASET VE MÜLKİ KONULAR

Karagöz, Osmanlı Devleti'ndeki etnik veya dini topluluklar arasında çıkan çatışmaları önemsiz göstermeyi yeğlemektedir. Bu dergi için en önemli ideal, halk toplulukları arasındaki dayanışmadır. Kalem dergisinin ideali de bu olmakla birlikte çatışmaları göz önüne sermekten çekinmez. Sorunların halledilmesi için çaba harcamaktadır.

1909- 1912 yılları arasında Arnavut eyaletlerinin sürekli huzursuzluk çıkarmasına karşın Arnavutlar, incelenen mizah dergilerinde, Balkanlarda sorun çıkartan toplulukların aksine olumlu bir topluluk olarak gösterildi. Bunun nedeni 1908 yılında gerçekleşen Jön Türk devriminin, Manastır ve Kosova bölgelerindeki Arnavutların çoğundan destek görmesi ve Arnavutların Osmanlı Anayasasının sadık taraftarı olduğuna inanılmasıdır. Karagöz, Kalem ve Cem dergileri, Arnavutluk'taki durumu birbirinden farklı değerlendirmiştir.

Karagöz, Arnavutluk sorununu, yakında bir çözüm bulunacağı umudu belirlediği zaman ele almaktadır. Arnavutların sarsılmaz bağlılıklarını vurgulamaya ve Osmanlı Devleti yönetimindeki çeşitli toplulukların arasındaki dayanışmayı ön plana çıkartmaktadır. Kalem ve Cem dergileri ise bu sorunu açıkça tartışmaktadır. Bu dergiler, isyanları, iç siyasetin ne oranda sa

Osmanlı Devleti'nin dış siyaseti bakımından değerlendirdiğimiz vakit yabancı güçlerin topraklar üzerindeki tasarruf hakları oldukça fazla olduğu dikkat çekmektedir. Aşağıdaki ekte "İktisat nedir? Nasıl olur?" sorularına cevaben kaleme alınmış yazı ile yerli mahsulat ve mamulatin önemini belirtmiştir.

2.3.1. İKTİSAT NEDİR

2.3.1.2. Makale-i İktisadiye

(Alakadarına)

İktisat, tasarruf demek olduğu gibi i'tidal üzere hareket müanesi dahi gelir. Fakat hiçbir zaman nahil ve emsalin manalarını ifade etmez.. Buna pek ziyade dikkat edip de adeta yemekten içmekten kesilecek bir halde gelmemeli. Yoksa " işten artmaz dıştan artar " darb-ı meselini arpacık gibi hemen gün o günden devr-i ihtiyarın aç acına ömür geçirmek iktisad değildir. Mamefih biz burada iktisadı tarif edeceğiz diye durmayıp yemeği, güllacı, baklavayı birbiri ardından şimendifer öğünü gibi dizip mideye indirerek biçare uzuv nazik de harap etmek ve ettirmek arzusunda değiliz. Maksadımız yerli malı kullanarak paracıklarımızı dahili memlekette

⁸³ Karagöz, No: 31, 27 Teşrin-i Evvel 1324 , s. 3.

alıkoymaya gayrettir. Yerli malı dediğimiz öyle... yere mihlanmış esas beytiye veya alet ve edavat sanayi ile dolup rafları, çıkanları hücreler kalında hatıra gelmemeli. . onlar her ne kadar yerli ise de alınsa kesri vardığın gibi merbut oldukları yerlerde kalamazlar. Bu dünya böyle bak ve yerli değilken üzerindikilerle üzerindikilerinin onu özenerek bözenerek vücuda getirdikleri mevad elbette nas-ı temas yerli olamaz.. Bahusus bizce memleketimiz mahsulat ve mamulatu yerli olduğu gibi hariçten getirilenlerde getirdikleri yerlere göre yine yerlidir. Binaenaleyh ya umumen yerli veyahut bilakis yersizdir. Fakat bi't-tabi' bunlara serseri ve derbeder ıtlakı caiz olamaz. Vakıma oradan oraya nakil eyledikleri için böyle bir sıfata kesb-i liyakat etseler bile hilaf-ı üzerleri olarak nakil eyledikleri için müstesna ad' edilseler gerektir.

.....

Velhasıl bir makalede teadi mümkün olmayan nice eser-i mahalleyi mahaza-i fekadana rağbet yüzünden nazarlarından devir almaya yüz tuttu. Fakat evkaf bir eser rağbet hem ahyayı sanat eder. Hem de iktisada rağbet edilmiş olur.⁸⁴

2.3.2. SİGORTA ŞİRKETİ

2.3.2.1. Dâhili

İstanbul halkının hayat ve menfaati, görülür kazalara karşı sigorta etmek üzere Hacivad Çelebinin riyaseti altında bir sigorta şirketi teşkil olunarak veznadarlığına – elinden iş çıkmayan – bizim idare me'muru ta'yin kılınmış ve müfettişliği Karagöz tarafından kabul edilmiştir.

Sigorta-i atideki görünür kazalar içindir:

Köprübaşında ve iki camii' kemeri altında meaşiyen geçener.

Saat on ikiden sonra köprübaşındaki arabalara binilir.

Tırnağ, şanabin, mayar mağazalarından mebaiyette bulunanlar.

Galatadan ve ruhanadan geçenerin saatleriyle para çantaları.

Sirkeçiden galataya ve galatadan sirkeçiye sandalla geçener.

Kadiköy vapuruba binenler.

Evlad, damat ve münasip olmasından dolayı açığa çıkarılmak korkusu çıkan me'murin.

Muahevede arabalı dışçıye dış çıkartanların çene kemileri.

⁸⁴ Karagöz, No: 23, 4 Teşrin-i Evvel 1324 , s. 1.

Mahkum nevm ve istirahat olan ceraid-i münteşire ashab-ı imtiyazının sürur ve zinetleri

Üç bardağı on paraya boyalı şerbet içipte sancılananlar.

Köprünün aralıklarına girip kırılan baston ve ayaklıklar.

Sahtekâr ekmekçilerin ona da buzdur hem eksik ekmek çıkarmalarından metrrur olanlar.

Çarşı içinden geçerken mağaza nakillerinin buyrun efendim, alası var efendim nidalarından kafası şişenleri.

Oda, sokakta hâsılı hiçbir yerde eksik olmayan cerar dilencilerinden bizar olanlar.⁸⁵

Sigorta şirketi ile aslında ele alınmak istenen; Osmanlı halkının günlük yaşam içerisindeki karşı karşıya kaldığı güçlükleri ve tehlikeleri kaleme almak ve anlatılmak istenmiştir. Çarşıda satıcıların yüksek seslerine maruz kalanlardan, kollarındaki saatlerin çalınmaması için güvenliğini düşünür bir taşlama yöntemi ile bahis olunan devrin günlerini anlatmaya çalışmaktadır.

2.3.3. DİLENCİLİK SORUNU

2.3.3.1. Dâhili

Dilencilerden taşralı olanların memleketlerine azamı ve buralı bulunanlarında yakalı sırmalı elbise etkise eden ve resmen dilenciler kethüdası bulunan zat tarafından istihbar kılınması üzerine esnafın şu suretle dağıtılarak kendisinin açıkta bırakılması mağduriyetinin muceb olacağından bahis ile münasip bir hizmetle kayrılması hakkında makam-ı aidiyetine müracaatta bulunduğu haber alınmıştır.⁸⁶

Osmanlı halkı içindeki dilencinin hal, davranış ve giyimi ile belli olduğu ve durumunu anlatarak önlemin alınması gerektiğine dair yazıdan da anlaşılacağı üzere günlük yaşantının her alanından bilgiler aktarmaktadır.

2.3.4. TRAMVAY HAREKET SAATİ

Tramvayların hareket saati ve bi-tamam olarak dolmadan hareket etmediği de taşlama konusu haline gelmiştir. Mecmularda yer yer biletlerin fiyatlarının yüksek oluşu, hatta bazen tramvay ve vapur biletlerinin de gazetelerde satışı üzere ilana çıktığını görmekteyiz.

Tramvayların bi-tamam hareketinden şehrimiz ahalisinin pek ziyade şikayet etmekte olması ve muharririnden şehverderen birinin badema tramvaylara

⁸⁵ Karagöz, No: 25, 9 Teşrin-i Evvel 1324 , s. 2.

⁸⁶ Karagöz, No: 26, 11 Teşrin-i Evvel 1324 , s. 1.

binilmemek suretiyle kumpanyaya karşı umumi bir garaz yapılmasını tavsiye etmesi, tramvay heyet-i idaresini hayli düşündürmüş ce icra edilen mezkurat-ı madide neticesinde teşrih- i hareket zamanında tramvay arabasının üzerlerime.....⁸⁷

Örneğin; Galata Köprüsünden geçerken de alınan ücret taşlamalara konu olmuştur. İstanbul şehrinin yeniden planlanmasını da anlatan bu durum, tramvay fiyatları, trafiğin işleyişi ve ulaşım sorunu gibi birçok soruna değinmektedir.

2.3.5. TUĞLA İMAL EDİLMESİ

İstanbul sokaklarının “çamur deryası” olmasının hicvi de mecmualarda yerini almıştır. Genellikle ulaşım sorunu gibi de görülse bu durum aslında İstanbul’un yeniden yapılanması nezdinde taşlamaya malum olmuş bir konudur. Hatta tuğla üretenlerin işçilerin talep ve ihtiyaçlarından sıkılarak, daha az maliyet ile sokaklardaki çamurlardan tuğla üretimine karar verdikleri ekte kaleme alınmıştır.

2.3.5.1. Telgraf

Sütlüce : 22 Teşrin-i Evvel — Tuğla-i harman sahipleri tarafından bu gün gayet mühim bir metini akd edilerek şu aralık işçilerin fazla yevmiye talep etmesi nazar-ı dikkatine alınarak az masrafla çok imalat vecih de götürülmesi düşünülmüş ve netice-i mezkuratta yağın yağmurlardan İstanbul sokakları çamurdan adeta batacak haline geldiği cihetle bu çamurlardan toplandırılarak onlardan tuğla imal ettirilmesine karar verilmiştir.⁸⁸

2.3.6. PARA TAHSİLİ

Halkın alışverişi sonrası para ile hizmeti karşılığını alması gerektiğini belirten yazıda, ticaretin canlılığı açısından paranın saklanmamasını dile getiriyor. İstanbul şehrindeki birçok semtte para ile ilgili tahsil ve kullanım sorunlarının olduğu mizahi yollarla kaleme alınmıştır.

Hem hizmet etsinler, hem de böyle esnaf tahsildarı gibi para saklasınlar.. Doğrusu layıksız. Her kim bu paraları alacak ise bir an evvel alsa da hem vazife malumatı karışıklıktan hem de mir-i mumailayh para taşımak halas edilseler...

Kalıp tesisiyle halkın keşiş izahatı mucib ilkin himmetin Bingöz de vakayı, istikbal kâğıtlarıyla te'min mahsulât mümkün olabileceği zannını ihsas eylediğinden boğaz içi, kadı köy ve civarı, adalar, her iki semtin ve fikri gezer handaki karayı mütceverde bulunan tevfihi, itar bakkal dükkanlarında kilitli mukadder de iskambil bulundurulmasının faideden hali olacağını varid hazır olmuş ve bir müddet intizar

⁸⁷ Karagöz, No: 26, 11 Teşrin-i Evvel 1324 , s. 1.

⁸⁸ Karagöz, No: 30, 23 Teşrin-i Evvel 1324 , s. 2.

*edilip bir neticeye iktiran ile alınmasına hususuna karar verilmek üzere idiği muhabir bi nazırımız, fakat akli çokça kesirimiz tarafından ihbar olunur.*⁸⁹

2.3.7. REJİ ve TÛTÛN

Boykot ve reji II. Meşrutiyet dönemi basınında Avrupa'nın iktisadi üstünlüğünün önemli imgeleriydi. 1883 tarihinde tütün tekeli yabancı sermayeli bir şirkete verilmiştir. Tütün ekimi, alımı, ihracatı ve iç piyasa için sigara imalatı haklarını elinde tutuyordu. Mecmualardaki karikatürlerde bu konu üzerinden birkaç hususa parmak basılıyordu. Örneğin; Osmanlının ekonomik olarak boyunduruk altında bulunduğunu, Osmanlı işçisinin çalışma koşulları ve kazandıkları, ahlaki, siyasi, sosyal ve iktisadi durumun göstergesidir.

2.3.7.1. Reji Musahharalıklarından

En korkunç hastalık taun değil mi? Hâlbuki taun rejiye tespitle adeta bir hafif nezledir. Belki de daha hafiftir. Şu mazır etsek memleketimize girdiği günden beri ne kadar genç dinç bahadır gayet ettiğimiz bir hesaba kalksan insana dehşet. Dehşet de değil adeta cinnet gelir. Gerek kalabalık gerek kaçakçılık edecek insanın elbette yirmi yaşını geçirmesi yani sen mükellefiyeti askeriyeyi ihraz etmesi lazımdır. Tabii o esnada da eksere alır. Talim görür vatana her suretle hizmete hazır bir hale gelir. Sonra sırası gelir terhis edilir ve kaçakçılığa başlaya bilir. Çünkü muhabirdir. Rejinin mazlum vasiyetinin binihayesine takat gelmez, dilediği haltı, istediği zulmü yapar, köylüyü razı biter, muhavvi eder. İşte rejinin sureti gayri meşruada kasasına doldurduğu pataya makbul feda edilen nakıs o muhterem vücutlardan müteşekkildir.

Bundan on iki sene kadar evvel bir vaside iken bu meseleyi tetkik eden bir muhabirimiz yalnız hüdevandigar ve latında. 26 000 dan fazla noksan bu yeis murdar rejinin bulana can verdiği tahkik etmiştir. Acaba bağır kabul latifi ziya-ı azime karşı hükümetimiz kaç para kazandı hiç. Yalnız faiz vererek rejiden istifar edildi. İşte ötedeki kar.

Taun, bir hastalıktır. İraz belli erbab-ı dafiyesi malum, birbirine sireti mahdud. Fakat rejinin ne irazı ne de erbab-ı dafiyesi malum olduğu gibi daire-i sairede gittikçe mutevasi. .

*Dört gün evvel sokaklarda açık tütün satılmağa başlar başlamaz reji kıyametler kopardı. Zarar ediyorum diye feryadını göklere çıkardı. — bu sözümüzle bilakis başından en büyük maruz biz reji ortada iken be mesele tevil ve himmet eder. — heder olan o kadar vücutlarımız için rejiye kim ne söyledi. Reji komiseleri mi.*⁹⁰

.....

Reji'nin devletin siyasi ve iktisadi işlerindeki rolü oldukça önemlidir. Osmanlı Devleti Avrupalılar'ın sahip olduğu rejiden kendi parasını tekrar borç olarak alıyordu. Karikatürlerde hem rejinin yabancı güçler elinde olduğunu hem de

⁸⁹ Karagöz, No: 30, 23 Teşrin-i Evvel 1324 , s. 2.

⁹⁰ Karagöz, No: 31, 6 Teşrin-i Sani 1324 , s. 2.

kullanılmadığı anlatılıyordu. Reji tekeli imparatorluk çöktükten sonra alınabilmişti.(1925) Fransa'nın kontrol ettiği tütün tekeli Osmanlı'nın Avrupa'ya bağımlılığı olarak yorumlanırdı.

2.3.8. BOYKOTAJ

Osmanlı ekonomisi üzerindeki emperyalizm etkisini mecmualarda dile getirenler siyasi alan kadar iktisadi da hedef almıştır. Mizah gazete ve dergilerinde Osmanlı iktisadi düzeni olması gerektiğinden zağında kalıyordu. Yabancı girişimciler ise Osmanlı ekonomisine sızmaya devam ediyordu. Geleneksel emek biçimlerini olumsuz etkilemeye devam ediyorlardı.

Sayısız olarak ifade edebileceğimiz karikatürlerle Osmanlı imparatorluğunun iktisadi durumunun Avrupa'nın elinde olduğu fikri yaygınlık kazanmıştır. Mesela Bosna-Hersek'in Avusturya tarafından ilhak edilişi, Osmanlı tarafından Avusturya mallarının boykotaja maruz kalmasının yolunu açtı. Mizah mecmularına baktığımızda 1908 de Avusturya mallarının boykotu Osmanlıların zihninde Avrupa sermayesinin karşısında durulması gerektiğini belirten bir adım olmuştur.

2.3.8.1. Bir İhtar-ı Mühim

Avusturya imatasına karşı – manası henüz tamamiyle mütefehhim olmamakla beraber bir türlü ağızlarından bırakılmayan- boykotaj yapıldığı halde gerek Avusturya ve gerek balkan sigorta kumpanyalarının bu aforoz muamelesinden mahrumiyetleri mucib-i mağduriyet olacağından bahisle bunlarında hukuk-ı gayri meşrualarının ve kapısı hakkında müezzın çektiğinden bazıları tarafından tanzim ve sabih gazetesi idaresine takdim kılınan mahzur-ı umumi üzerine mezkur sigorta idarelerinden tahkikat meftuziye ve tetkikat-ı ciddiye-i azime icabına lüzumun icra ve ifasıyla o kabil-i afarozları sigortalara emval-i maktule yağıran kolu ve eşya mebuse gayriyesine ve nüfus zevki ve gayet kör olur sağire veya gayri sağire ve hayat-ı faidedar veya garı lazım te'minine cüret etmiş olanların ol zuhura bade kaydan harca ihraçlarına begayet ita' olunması lüzumunun tezekkür olacağı Finkis öter yaşayan nam sigorta kumpanyasına idare hanesinin kapısı önünde iki kişinin yekdiğerine ifşasından anlaşıldığı bu gibi malumat istihalden yekta, tek bacak muhabirimzin derhal ihbarına müsereat eylediği ihbar cümlesinindir.⁹¹

Mecmualardaki ilave ve ihtar-ı mühüm gibi bölümlerden anlaşılacağı üzere hem bir boykot durumu hem de Avusturya gemilerine mal yükleme ve mal indirmeme faaliyetleri ile boykot ciddi bir şekilde karşılığını bulmuştur. Osmanlı halkının vatanseverlik duygularını perçinleyen bir durumdu boykot. Osmanlı yurttaşlarına bir çağrı niteliği taşıyordu. Karikatürlerde ise gülünç durumlara taşlama ve hiciv ile birlikte yer veriliyordu.

Vakıa doğru budur. Yarlı malı, canım vezle var iken kalkıp da bir takım Frank imrazı sütun olmakta mana?

⁹¹ Karagöz, No: 24, 17 Teşrin-i Evvel 1324, s. 2.

*Galata: 14 Teşrin-i Evvel — Boykotaj te'siriyle mahalli sarf bulunmayan hazır elbiselerin İstanbul arabacılarıyla bakırcılar ve tramvay şirketi canibinden mübayenesine girişileceği hakkında bir şayie duran etmesi üzerine imtina mezkurenin sarf öteden ma'mul ve yük ibik gibi mevad canibinden bi-tamamiha ara olduğu hakkında tanzim kılınan ilan varakaları hazır asınca dükkânlarına yapıştırılmıştır. Tafsilatı postadadır.*⁹²

Osmanlı boykotu, yabancıların ülke ekonomisine girmelerinin, işçilerin, basın, sosyo-politik ve milliyetçi hareketlerdeki dönüşümün 20. Yüzyıl başında nasıl ve hangi ortak iradede bir araya geldiğini gösterir. O dönemin Osmanlı toplumunun bu yönleri üzerine fazla bir çalışma kaleme alınmamıştır, lakin mizah gazeteleri ve dergiler bu konu üzerine oldukça karikatürler ortaya koymuştur.

2.3.8.2. Dâhili

Galata Muhabir-i Mahsusamızdan:

Boykotaj te'siriyle mahalli sarf bulunmayan hazır elbiselerin arabacı, berkerici izafetiyle tramvay şirketi tarafından hayvanata yedirilmek üzere mebayi olunacağı telgraflar bildirmiş ve tafsilatı postadadır demiştim.

Meselenin ehemmiyeti, anlaşılırsa müsairatı icabı eyledikten sonra derhal arabacıların kethüdalığıyla tramvay şirketine ve bazı ayrı konaklarla bitiren komisyona tebliğ-i keyfiyet edilmiştir.

*Şimdiki halde üretici esnafı namına olan eski hazırcılar tarafından istihsal ve birer sureti zevat-ı iadeye irsal kılınan raporun suretini ber vechi ati yazıyorum.*⁹³

Yukarıdaki ekte belirtilen konu ise; boykotaja uğrayan malların ve elbiselerin kullanılmadığı hatta tramvay şirketine bağlı hayvanlara yedirileceği üzerine bir dahili eki kaleme alınmıştır. Rapor suretinde bildirildiğini görmekteyiz.

2.3.8.3. Rapor Sureti

“ Malum esamı muhtelif mağazalar imtası meydanından kemal-i tarafı ile içtinab edilen bir bonjor kostümüyle üç çift fes ve bir palto zane ve çocuk elbiseleriyle birer takım ceket vereceğinden husule getirilen halitanın tarafından sevk-i derece dikkat ve fevk almaya ehemmiyetle icra edilen tahlilat gemiye ve mikroskopisi neticesinde ber vechi ati murattan merkep olduğu beyan ve tasdik olunur.

Avusturya kumaşı ve hazır elbiselerin mevad-ı merkubeleri:

5,0016 rutubet

⁹² Karagöz, No: 24, 17 Teşrin-i Evvel 1324, s. 2.

⁹³ Karagöz, No: 24, 17 Teşrin-i Evvel 1324, s. 2

3,0002 fasıla-i bakkaliyeye mensup nebatat-ı haşbiye

2,0002 fasıla-i tehiliyeden çeper otu unvanıyla

Halka ve Kendir

0,0001 yük, ipin ve mevad-ı sağıre ecnebiye

(mevcudatı be-gayet şüphelidir.)

İmza

Kimikir

2.3.8.4. Doktor Boykot

Haşiyeye: İşbu halita veya merkubatından her hangi birinin miktar ve sureti istimal bir tabip civanı tarafından takdir edilmek elzendir.

Şirketlerle, esnaf tarafından henüz cevap gelmemiş ise de mezkûr elbise ve akmaları kaya hanın cidden ihvan fiiliyle fûruhatı tahkik ve tekrar edildikten muvaffakiyeti husule me'mul kabidir. Bu babda desteris olacağım malumatı yine bildiririm. Postanın hareketi münasebetiyle bu kadarla iktifa olundu. Yalakazade Gafan.⁹⁴

Yukarıdaki ekte posta yoluyla haber edilen ticaretin yapılmasını postanın ulaşmasına ve verilmiş olmasına bağlanmıştır. Özellikle belirtmek gerekirse, Osmanlı boykot konusunda izlediği politika etkili olmuş diyebiliriz.

Boykot, Avusturya-Macaristan ile Osmanlı Devleti'nin 26 Şubat 1909 tarihinde onaylanan anlaşmasına kadar sürdü. 29 Mart 1909 tarihli Karagöz dergisinin boykotun sonu konusunun işlendiği yazıda Osmanlılık bilincinin yerleştiğinden bahsedilmektedir. Yeni anayasanın emellerinden biri olan bütün Osmanlıların dil ve din farkı gözetilmeksizin Osmanlı Devleti'nde eşit hak ve özgürlüklerden faydalanarak yaşamaları koşulu, Karagöz'ün de temel düsturudur. Bu görüş, Balkan Savaşı başlayıncaya kadar sürmüştür.

2.3.8.5. Boykotaja Raiyet

Evlisi gün idare hanemize üstü başı düzgün görülen sezgin beyin uzun zayıfça ve biraz da sinirlice rengi kaçık, fikri açık bir zat gelerek kendisinin boykotaja fevkalade riayetinin ve fikir-i umumun vatandaşlarımızın bu fikir de şanına elden geldiği kadar çalışmak kendisince çakırı zamir olduğundan bahisle bu babda muavenetimizi talep etmiş ve ne suretle hizmet edebileceğimizi istiğfar etmeliğimiz üzerine muvahhi zaruriyemizi kendi üzerinden tedarik edebilmek için yerli malumat ve mahsulattan nerelerde ne gibi şeyler çıkıp yetiştiğinin ve bunlarında memalik-i ecnebiyeye müracaata mecburiyetinden Osmanlıları azade bırakacak bir akçe halde bulunup bulunmadığının tetkiki ve neşri lüzumu beyan

⁹⁴ Karagöz, No: 30, 23 Teşrin-i Evvel 1324 , s. 2

edilmiştir. Teklif vakıanın ehemmiyeti bil-takdir uzun uzadıya ve düşünerek ve erbab-ı vukufun malumesine müracaat ederek mühim bir netice istihsaline muvakkı olduk. Malumat ve mahsulat dahiliyemizi o kadar çokça her ihtiyacımızı belki meblağı tesviye ve teminine kafidir. Pek çok tafsilata girişmeksizin bilakis en ziyade malum ve mutasarrıf olanlarına göz gezdirecek olursak görününce İstanbul'da malumattan: o buun oyuncu, çakmakçılardan simidi, bu gözün bahçesi, göğsünün destisi, kara köyün bahçesi, herkesin fesi, kindilinin yazması, vefanın bozası, balık pazarının gözlemesi, kağıtçının yoğurdu, hacı bekirin şekeri, beyler beyinden kağıt helvası, kağıd hanenin tuğlası, at meydanının dondurması.

Ve Mahsulâtta Dahi:

Bayram paşanın baklası, darıcanın enginarı, çengelköyün ayvası, bingözün cevizi, göğsünün mısırı, langanın hıyarı, kavağın inciri, Arnavut köyün çileği, vidusun bamyası, kartalın pırasası, yedi kulenin marulu, sarıyerin suları, çamlıcanın kirazı, tavaşçının çavuşu mısır çarşısının baharı.

Ve Taşradan Dahi Mamulâtta:

Silivrinin yoğurdu, selaniğin çorabı, kayserinin pastırması, şamın şekeri ile pestili, ayıntabın pekmezi, adananın bulguru, gelibolunun sardalyası, kırk kilisenin hardaliyesi, trablusun çiçek suyu, şilenin çizmesi, edirnenin subuti, daha eski, akyolun zeytin ve bağı, matiyenin davet pestili, in özün küpü, merfianın tuzu, bir atik baklavası, konyanın külahı, medinenin gümüşi, kütahyanın çinisi, yanyanın çarığı, ankaranın sofı, uşağın halısı, kırca alinin abası, hamakın kumaşı.

Ve Mahsulünden:

Eski kocanın tütününü, izmirin yağı, mağosanın kavunu, tekfur dağın karpuzu, yafanın portakalı, amasyanın elması, emir elinin zeytini, bursanın şeftalisi, kestanesi, sakızın bademi, derken darısın dındığı, ankaranın tiftiği maden ve hayvandan dahi iraz kehribarı, basranın incisi mermerin mermeri, takıdın bakarı, infarın keçisi, arabistanın düvesi, kısrağı, çukur adanın atı, vanın kedisi, karamanın koyunu, satılmağa geldiği şehirlere adeta şarp meşgul hükmüne geçirmiş bir çok malumat ve tahsilatımız vardır. Bunlar bizim her bir ihtiyacımıza ma ziyadet kafi ve vafidir. Ezcümle meşal olarak Avusturya başımıza giyeceğimiz şeyleri bırakınca ki meşahir imatımız (!) arasında ayıralım. Lakin makam-ı iştirada şurasını söyleyelim ki olca mevadi meraklısı olan bazı sivri akıllılar ortaya (kırılmaz serçe değil halk yettiğimiz taşarımızdan görsün ekmek peynir yemli şık gözleme) gibi mantığa uymaz bir düstur koyulmuştu. Şimdi bunu dinleyen aksine çevirmeli çünkü biz de behecın kayacıktan pek çok ziyade. Evet! Ne diyorduk saydığımız şeylerin arasından üstümüze başımıza giyebileceğimiz şeyleri arayalım. Don gömlek şilenin bezinden mintan hamak kumaşından (fakir halı olanları et meydanı dokumasından) elbise yazlık için Ankara sofundan kışlık elbise karaca ali abasından icanıp ederde ve paşa ali imalı cinsten bir her köfesi veya gelmesinin civarının üzerine yanına çıkarttığın acı peskülesinden bir tanesi gelirse tepeden tırnağa kadar yerli malı gelmiş olacaktır. Pek az bir

*masrafa mütevafilek olan şu tarz tebasından artacak paramızı — müttefikin dozu harç olmak üzere — mesleğimizde bul bul bütün yetişen mahsulât nadide ve malumat nefisesi vererek hem biraz can basar ve hem de asıl ve saçlarını zengin etmeğe çalışırsak elbette kendimize kazanırız ve vatandaşlarımıza.*⁹⁵

Yukarıdaki ekte bahsedildiği üzere aslında özeti olarak şu cümleleri bir kez daha zikretmekte yarar olduğu kanısındayım: Evet! Ne diyorduk saydığımız şeylerin arasından üstümüze başımıza giyebileceğimiz şeyleri arayalım. “Don gömlek şilenin bezinden mintan hamak kumaşından (fakir halı olanları et meydanı dokumasından) elbise yazlık için Ankara sofundan kışlık elbise karaca ali abasından icanıp ederde ve paşa ali imalı cinsten bir her köfesi veya gelmesinin civarının üzerine yanına çıkarttığın acı peskülesinden bir tanesi gelirse tepeden tırnağa kadar yerli malı gelmiş olacaktır. Pek az bir masrafa mütevafilek olan şu tarz tebasından artacak paramızı — müttefikin dozu harç olmak üzere — mesleğimizde bul bul bütün yetişen mahsulât nadide ve malumat nefisesi vererek hem biraz can basar ve hem de asıl ve saçlarını zengin etmeğe çalışırsak elbette kendimize kazanırız ve vatandaşlarımıza.” Diyerek yerli malı kullanımı, Avrupai iktisadi sistemin terki, yerli geleneklere dayalı üretimin arttırılması ve benzeri politika izlenerek üretimin artacağı konusunda bilgilere ve yöntemlere başvurulduğunu ve açıkça ifade edildiğini görmekteyiz.

“ *Yeni Asır:*

*Selanik de boykotoj bütün şiddetiyle devam ediyor.*⁹⁶ “

Bulgaristan'ın bağımsızlığını ilan edişinden bir gün sonra yani 6 Ekim 1908 tarihinde Avusturya-Macaristan, Bosna-Hersek'i kendi yönetimine bağladı. 8 Ekim'de de İstanbul'da yapılan bir gösteride, bu olay protesto edildi. Avusturya-Macaristan mallarının boykot edilmesi çağrısında bulunuldu. 1,5 ay içinde boykot çağrısına, tüccar ve liman işçileri karşılık verdi. Öyle ki İstanbul'da ve Osmanlı Devleti'nin diğer büyük liman kentlerinin çoğunda Avusturya mallarının satışı tamamen durdu. Karagöz dergisinde boykotun Avusturya-Macaristan ekonomisine nasıl zarar vereceği temasını işleyen karikatürler yayınlandı. Kalem dergisinde yayınlanan karikatürlerin çoğunun amacı, okurda Avusturya imparatoruna karşı isyan duyguları uyandırmaktı. Bununla beraber Kalem dergisinde, Karagöz dergisinde olduğu gibi boykota uymaya açıkça teşvik eden yazı veya resimler yayınlanmadı. Kalem ve Karagöz dergileri, Avusturya-Macaristan'ın Bosna-Hersek'i yönetimine bağlaması olayında olduğu gibi kamuoyu yaratma ve yönlendirme işlevini göstermiştir.

Halen boykotojun devamını bildiren bir gazeteden kesit.

2.3.8.6. Boykotajın İlk Günü

Düştü reğabetten serapa gayrı emval addi

⁹⁵ **Karagöz**, No: 24, 6 Teşrin-i Sani 1324 , s. 2

⁹⁶ **Karagöz**, No: 30, 23 Teşrin-i Evvel 1324 , s. 2

Mehmet elle haklarız olmakta hayır endişe bizim

Bir külahı fırkası ehlinden olarak bil-kusur

Hangimiz şeyh hangimiz derviş bizim.

Hayreddin Mevci⁹⁷

Boykot edilen malların Osmanlı halkı içindeki giyim farklılıklarına sebep olduğunu boykotun ilk günü isimli şiir ile ele alan mecmua başındaki külah ile derviş mi şeyh mi diyerek kıyafet meselesindeki durumu boykota da uyarlayarak dile getiriyor.

2.3.8.7. Dâhili

Boykotojun kesbi sükunet eylemekten maksadı gittikçe kesp şiddet etmesi tevazu, ihtimalinde hatıra getirmekte olduğundan bahisle sultan Ahmed millet bahçesi tarafından merci aidiyesine takdim kılınan istidat ile şayet boykotoj vasi daire-i sirayet eyler de vesaire hududu geçirse mahalli mezkure de temdid-i ikamet gönderince kabul olunacağı ve fakat mahalli ahire nakil edilirse (doğandan kalıp bağındaki kovdu) darb-ı meselinin kendi hakkında tatbiki suretiyle maray konumundan muhacceri icap eylediğini beyan ve hakkında lüzumu müdaletin icrası neye mütevakif ise bihema hal ve her halde bilinmesi ister ham kalındığını kırk çeşme muhabirimiz bildiriyor. “

Yabancı ülkelerin mallarına boykot ile gündeme gelen ve mecmualarda işlenen konu ile özellikle yerli mallarının kullanılmasına Karagöz Gazetesi de yer vermekteydi. Karikatürlerde yabancı mallarının ülke içinde ve halk tarafından kullanılmaması üzere deyişler, hicivler mizahi olarak işlenmiştir.

2.3.9. İTTİHAT VE TERAKKİNİN TESİS EDİLMESİ

İttihat ve Terakki Cemiyeti ya da İttihat ve Terakki Fırkası Osmalı İmparatorluğu'nda İkinci Meşrutiyet'in ilânına önyak olup, 1908-1918 yılları arasında kısa kesintilerle devlet yönetimine egemen olan; ideoloji olarak Türkçülüğü benimseyip 1889 yılında kurulmuş bir siyasal cemiyettir.

2.3.9.1. Teşekkür

Halep vilayetinin resmi gazetesi olan ‘‘ Fırat’’ refik-i muhteremizin hak-ı nacizanemizde ibraz edildiği eser tevcihe bilinmesi arz-ı teşekkür eyleriz.

İstanbul'da dahi bir Osmanlı İttihad ve Terakki kulübü te'sis olunmuştur. Müessisi İnayet Efendiyi tebrik ederiz.⁹⁸

⁹⁷ Karagöz, No: 33, 3 Teşrin-i Sani 1324 , s. 2

⁹⁸ Karagöz, No: 19, 25 Eylül 1324, s. 2.

Başlangıçta devletin anayasal bir düzene kavuşmasını amaçlayan gizli bir dernek olarak kurulan örgüt; anayasanın kabul edilip II. Meşrutiyet'in ilan edilmesinden sonra iktidarı denetleyen bir siyasi parti (İttihat ve Terakki Fırkası) halini almış; 1912'de ise iktidar partisi olmuştur. Üyeleri "İttihatçılar" olarak anılır. Cemiyetin 1918'de kendini feshetmesinden sonra üyelerinin çoğu Milli Mücadele'de yer almıştır. "İttihat ve Terakki", bir siyasi örgütün olduğu kadar bir devrin ve bir kuşağın da adı olarak düşünülür. İttihatçılar, kendinden önce gelen Genç Osmanlılar kuşağının devamıdır; kendilerinden "Jön Türkler" diye de bahsedilir.

İttihat ve Terakki'nin İstanbul'daki faaliyetleri için İnyet Efendi'nin ön ayak olduğunu yukarıdaki ekten anlamaktayız. İttihat ve Terakki şüphesiz Osmanlı siyasal hayatında önemli bir yere sahip olmuştur.

2.3.10. MECMUALARDA İRAN

2.3.10.1. İran Ahvali

Sabah:

. . . . Şahın tahtı tehlikededir.

*Karagöz — Tahtın ne kabahati var. . Şahı o teşvik etmiyor ya.*⁹⁹

Osmanlı basını daha önceki Fransız ve İran devrimlerini dikkate alarak II. Meşrutiyet devrimini sahiplenmiş, kendine göre değiştirmiş ve değişiklikler ile ortaya koymuştur. Saltanat, otokrasi ve imparatorluk sistemlerine bağlı olarak İstanbul Basını 1908 tarihindeki gelişmeleri dile getirmişti. Abdulhamid ise halkın ve basının kontrol altına alınması gerektiğine inanıyordu. II. Meşrutiyet ile Fransa'nın basın özgürlüğünün tecellisi görüleceği gibi İran'ın katı baskıcı yapısına da değinmek yerinde olacaktır.

2.3.11. EĞİTİM

Eğitim, dil ve hegemonya üzerindeki tartışmaların ve taşlamanın ifade bulduğu başka bir alandı. II. Meşrutiyet basınının kültürel yaklaşımları, geleneksel Osmanlı eğitim tarzı karşısında Avrupa tarzı eğitimi ele alışında etkileri ve yansımaları oluyordu. Taşlamada eski tarz eğitimin yetersizliği, eski eğitim sisteminin baskısı da eski istibdat rejimiyle bağlantı ile anlamlandırılıyordu. Geleneksel eğitimin katılığı ve eşitsizliğini hicveden karikatürler Osmanlı mizahında standart bir tür oluşturuyordu. Özellikle geçiş dönemine ilişkin tipte karikatürlerde bulunuyordu. İmparatorluk içindeki düşünce geçişinin geniş anlamda nasıl bir eğitim düşüncesini ortaya koyacağını hedef alıyordu.

⁹⁹ Karagöz, No: 32, 30 Teşrin-i Evvel 1324, s.4.

2.3.11.1. Ciddi

Sadi Paşa merhumun halilesi Belkıs Hanım Efendi, kahraman harit Niyazi Bey efendinin direkleri arasında teşhir eyledik de bulunan kıyağını ziyeret ve rusununda te'sis edilecek mektebin mesarîf inşaiyesine medar olmak üzere beş lira teberri' ile ibraz me'muru hamiyet eylemişlerdir.¹⁰⁰

Yukarıdaki ekte mezkur olan kişi tarafından, yapılması düşünülen okula maddi yardımı yapacağı konusunda bilgi veren bir kısmı görmekteyiz.

2.3.11.2. Baba İle Oğlu

— *Baba ben okudum yazdım artık adam olacağım değil mi?*

— *Nasıl adam olmak istersin eski adam mı yoksa yeni adam mı?*

— *Hangisi olursa! . .*

— *Eski adam olmak istersen geç şu masanın başına, yeni adam olmak istersen tut şu çapanın sapını...¹⁰¹*

Mecmualarda yer alan karikatürlerde eğitim açısından bakmak gerekir ise; Avrupa tarzı bazı temaların ele alınması, yeni eğitim sistemi gerekliliği, kadınların eğitime etkin olarak girmesi gibi yeni anlayışlar da mevcut olmuştur. Özellikle 19. Yy. yabancı okullar Osmanlı topraklarında artmaya ve açılmaya başladığı dönemlerdir. Aslında bu durum yabancı okullara duyulan ilginin bir sonucuydu. Yukarıdaki “Baba ile Oğlu” isimli ekte ise yeni ve eski eğitim sisteminin karşılaştırılması nev’inden hicvedilmektedir.

2.3.12. TİYATRO

Osmanlı taşlamacıların için sanat dalları içinde en çok tiyatro toplumdaki değişimlerin simgesiydi. Karikatürlerde, kafeler gibi tiyatro imgeleri de modern Avrupa toplumlarının görünümündeki kültür ve eğlence zenginliğinin somut biçimiydi. Her mecmuanın genellikle sonunda yer alan tiyatro ilanı bölümü ile bir sonraki tiyatro gösteriminin nerede ve zamanı konusunda bilgiler verilirdi. Osmanlı halkı için tiyatroların özel bir çekiciliği ve yeri vardı. Batı tiyatrosunun ayrı bir yeri vardı.

2.3.12.1 Tiyatro

Tepebaşı belediye tiyatrosunda bugün saat 8’de heveskıran cemiyeti tarafından nasıl oldu?

Mali o gün 3 yerde 1 talepli..¹⁰²

Osmanlının eskiden beri geçirdiği dönemlerin tiyatro sahnesine aktarılması kültürel bir zenginlik ve mirastı. Mizah mecmuaları için sahne geçiş dönemi yaşayan Osmanlı ve halkının yenilikler karşısındaki nabzını ölçmek için bulunmaz bir fırsattı.

¹⁰⁰ Karagöz, No: 26, 11 Teşrin-i Evvel 1324, s.1.

¹⁰¹ Karagöz, No: 28, 13 Teşrin-i Evvel 1324, s.3.

¹⁰² Karagöz, No: 28, 17 Teşrin-i Evvel 1324, s.4.

Osmanlı karikatürünün, tiyatro, aktör, sahne ve mecazların devrin deneyimlerini anlatma açısından önemli olduğunu görmek gayet mümkündür.

Tiyatronun karikatürlerdeki imgesi Osmanlı toplumunun karikatürlere gösterdiği ilginin bir sonucuydu. Bu tiyatro ilgisi süreli yayınlara yansıyor hem de yayınlarca üretiliyordu. II. Meşrutiyet dönemine girildiğinde aydın Osmanlı grubu olarak tarif edilen grup Avrupai tarz eğlence ve tiyatroya alışkındı. Özellikle 19. Yüzyılda Avrupa ve Osmanlı tiyatro yazarlarının oyunları ilgiyle seyrediliyordu.

2.3.12.2. Tiyatro

Şehzade başında gelen ashe-i tiyatrosunda bu gece (şaban vatan) cemiyet-i hayriyesi imatorları tarafından (kanun-ı adalet) tam beş perdelik dram muvakkî temaşa konulacaktır. Hasleti kasma her bir dediğine aittir.

Oyundan evvel Hüseyin Kazım Beyefendi tarafından mesail hazıraya müteallik bir konferans verilecektir.

Yarın gününden Kadıköy de kışlık tiyatrodaki menak efendi kumpanyası tarafından hanımlara mahsus olarak (Jön Türk) 3 Perde.¹⁰³

2.3.12.3. Tiyatro

Tepebaşı kışlık tiyatrosunda bu gece:

Akif Bey

Yarın ki cuma günü Kadıköy deki kışlık tiyatrodaki hanımlara mahsus olarak menak efendi kumpanyası tarafından:

Bin Bir Direk

Badema her Cuma günü yeni begayet.

Tepebaşı belediye bahçesinde Pazar günü gündüz menafiden evdet eden ermeni vatandaşlarımız “ menfaatine menak efendi kumpanyası tarafından:

Jön Türk 3 Perde.¹⁰⁴

İstanbul, Avrupa tiyatrolarının adapte edilip sahneye konulduğu önemli bir merkez olmuştur. Osmanlı basını mecmuaların sonlarında tiyatro hakkında bilgiler ve haberler verirdi. II. Meşrutiyet gazeteleri tiyatroyu çeşitli biçimlerde ele alıyorlardı. Örneğin; oyunlar ilan ediliyor, İstanbul ve dış ülkelerde daha çok tefrika halinde yayınlanıyordu. Bazen ünlü aktör ve oyuncuların resimleri yayınlanarak; eleştiriler, toplum haberleri ve tiyatro sanatı hakkında bilgi veren yazılar

¹⁰³ Karagöz, No: 32, 30 Teşrin-i Evvel 1324, s.4.

¹⁰⁴ Karagöz, No: 30, 23 Teşrin-i Evvel 1324, s.3.

yayımlanırdı. Türk tiyatrosunun devamlılığı ve yabancı tiyatrolar ile sentezlenmesini gözden kaçırmamalıyız. Karikatürler ile milli olguları dile getirerek ön planda tutuyorlardı.

2.3.13. ŞEHREMANETİ (BELEDİYE)

Osmanlı toplumunda önemli bir yeri olan şehremaneti her bakımdan toplumun bir güvence kaynağı olmuştur. Gerek mahalle ve sokakların güvenliğinden temizliğine gerekse mahallelinin durumu, hatta ticari faaliyetlerin denetlenmesine kadar birçok işte belediyeçilik hizmetleri üzerine bir kurum ve görevlendirme burada mevcuttur diyebiliriz. Karagöz mecmularında genellikle ele alınan belediyeçilik konuları ise sokakların temizliği, diğer milletler ile halkın ilişkileri, ticari faaliyetlerin düzeni ve denetlenmesi gibi birçok konu üzerine mecmualar kaleme alınmıştır.

Toplumun her kesimini kucaklayan bir anlayış ile hizmet veren bu kurumda da haliyle aksaklıklar meydana gelmiştir. Bazen kurumun olduğu yer (bina) sorun teşkil ederken bazen de şehremaneti görevini icra eden kişiden kaynaklı durumlar sorunda teşkil etmiştir.

2.3.13.1 Muhavere

- *Hacivad. Burası neresi?*
- *Bilmiyor musun?*
- *Yok...*
- *Aman hiç gelmedik mi idi?*
- *Hayır..*
- *Şehr-i emaneti*
- *Daha neler.. üzerime iyilik sağlık..*
- *Ne olmuş ki!*
- *Hacivad , . . ya sen bunamışsın yahud budalasın..*
- *Sebep?*
- *Daha sebep soruyorsun ha?*
- *Öyle elbette sorarım.*
- *Öyle ise bende elbette sana cevap veririm.. Al şu gözlüğü de bir kere iyice bak.*
- *Canım bende senin fikrindenim ama. Neylersin. Dur bakalım acele etme. Elbette burası da şehre layık bir emanet dairesi haline getirilir.,*
- *Evet çıkmadık canda ümit vardır derler. Doğru. Fakat bir kere düşünsek a.. şu dairede üç aydır ne konu icraat meşhud oldu ki alt tarafı ümit edelim!*
- *İyi imiş geç biter derler. Bilmiyor musun.*
- *Doğru ama. . . Her iş hakkında değil A anlık..*
- *Sus. Bu tarafa gel çabuk çabuk. .*
- *Ne oluyor ne var..*
- *Şehre emini geliyor*
- *Varsın gelsin. Beni yiyecek değil ya..*
- *Baksana çarşılar nasıl koşuşuyor.*
- *Ne olacak*
- *Şehre emini geldi dedim ya..*

- *Ay! O gelirken çarşular kaçır mı?*
- *Yok canım. Karşılama için sıraya dizilirler de selama dururular*
- *Haa . . Acaba sebebi ne?*
- *Onu bende merak ettim sonra da adet öyledir dediler.*
- *Olabilir. Fakat acaba bu adet eski mi yeni mi?*
- *Eski. Hem de pek eski imiş..*
- *Mademki o kadar eski imiş. Bari değiştirip de bir yenisini tedarik etseler..*
- *O da eskir yine böyle olursa..*
- *Yine değiştirsinler.*
- *Sus. İşte şehre emini geldi.*
- *Bu mu?*
- *Evet.*
- *Adı ne?*
- *Bilmiyor musun? Ziver bey.*
- *Hacivad ben seni öyle bir döverim öyle bir döverim ki kımıldayacak halin kalmaz.*
- *Kabahatim ne?*
- *Sen benimle eğleniyor musun?.*
- *Niçin eğleneyim oğlancağızım..¹⁰⁵*

2.3.14. ALİ GALİP BEY KİMDİR?

Karagöz mecmularında döneme ışık tutan bilgilere yer verilmektedir. Devletlerarası siyasi ilişkiler, boykot yapılan mallar, ekonomik ilişkileri aksayan yabancı devletler ve benzeri birçok duruma değinilmektedir. Bunların yanında devlet erkânından olan ve görevi bulunan kişileri de şahsi özellikleri ile birlikte görevlerini de kaleme aldıklarını görmekteyiz.

- *Garaib-i Tensikattan:*
- *Devr-i sabıkda bi-hak ve bila-istihkak lafı edilmiş iken ahiren bi-gayr hak ve fuzuli olarak mağdurun meyanına duhule fırsat bulup dersaadette gelen maarif nezareti evrak müdürü esbak-ı Ali Galip'e hazine-i maliyeden 3500 guruş maaş tahsis ve hattı birkaç gün evvel teskiye dahi edilmiştir.*

Yeni tayin olunan maarif nezareti Ali Galip Bey'in görevi ve maaşı üzerine bir kısım kaleme alınmıştır.

2.3.14.1. Karagöz

- *Bu Ali Galip'i bilmeyen yoktur. Gözler süzük oldukça baygın ve mahmur, pardesü surat da karanlık kanat, dokur fakat adilesini, bayağı ki saklanamayan bir devir mağruruna ile harman. . . nazarıyla erkeklere mütecasise nekran, kitap-ı mukaddeseye varuncaya kadar jurnal etmeye mütecahir olduğu için sorulmuş olup hatta maarif nezaretince toplandırılmasına sebep olduğu kitapları çemberli taş hamamı külhanında bizzat yakan, kim bilir nice hanımın bikan*

¹⁰⁵ Karagöz, No: 22, 2 Teşrin-i Evvel 1324, s. 1-2.

böyle bir deniye maaş tahsis eğer cemi' tensikattan ad' olunur ise bütçenin eskisinden bin derece kötü bir hale neler işiteceğiz..¹⁰⁶

Yukarıdaki ekte ise Ali Galip Bey'i "Gözler süzük oldukça baygın ve mahmur, pardesü surat da karanlık kanat, dokur fakat adilesini, bayağı ki saklanamayan bir devir mağruruna ile harman. . . nazarıyla erkeklere mütecasise nekran, kitap-ı mukaddeseye varıncaya kadar jurnal etmeye mütecahir olduğu için sorulmuş olup..." denilerek kaleme alınmış kısımda şahsından bahsedilerek görevindeki durumu ve hicve maruz kaldığı kısımları da dile getirilmiştir.

2.3.15. OSMANLI TEBAASI

Osmanlı dönemindeki millet kavramı ile alakalı birçok anlayış, kavram, siyasi fikir ve olgular ortaya konulmuştur. Balkan savaşlarından öncesine kadar birçok siyasi ve fikri akım ile Osmanlı tebaası olarak anılan halk balkan savaşları sırasındaki Panslavizm gibi akımların etkisiyle etkisini kaybetmiş ve Osmanlıdan kopmalar yaşanmıştır. Siyasi mücadele de savaşlar kadar zor geçmiştir.

Tartışma olan konuların genelinde Avrupa kaynaklı kışkırtmaların temel olduğu konusunda birçok yaklaşım ve anlayış var. Osmanlı mecmualarındaki karikatürlerde grup veyahut şahıs bazında kim olursa olsun tek bir figürde ele almak mümkündür. Özellikle II. Meşrutiyet mizahı içindeki figürler ve karikatürler milletlerin Osmanlı topraklarındaki yaşayışları ve daha eskilere dayandığını görmemiz mümkündür. Osmanlı karikatürlerinde etnik taşlama, modern ulus-devlet imgesine dayanan mizahtan çok eskilere dayanmaktaydı.

2.3.15.1. Muhavere

- *Vay canına yandığım. İşte bu hesapta yoktu. Böyle.*
- *Yine ne var karagöz. Kendi kendine ne söylenip duruyorsun.*
- *Ya! Böyle ha. Fakat ne yapayım ki...*
- *Canım bana da anlatasın.*
- *Ha. . . geldi mi? Zihnim o kadar meşgul ki.. Geldiğinden haberim bile olmadı.*
- *Neden canım ne var?*
- *Sus Hacivad sus.*
- *Yine ben sustum. Haydi sen söyle bakalım...*
- *Ne söyleyeyim.*
- *Ne olmuş canım.*
- *Canım birader. Hanya bir müddetten beri maal-kesif meydana dönen şairler yok mu?*
- *Ne gibi?*

¹⁰⁶ Karagöz, No: 22, 2 Teşrin-i Evvel 1324, s. 2.

- *Yekdiğerinin can ve çekeri olmak lazım gelen anasır muhtelif Osmaniyeye meydanında bir nifak husule te'min için birbirlerini vuracaklar, kesecekler gibi şairler yok mu?*
- *Ha ha. . Evet evet. Fakat birader bunun ne aslı var ne faslı.. Bu kadar aslım tanırım. Birinin haberi yok. Ne kadar Rum ve ermeni dövsem varsa cümlesi ile görüştüüm, böyle bir şeyin vukunda zerre kadar çabaları yok...*
- *A canım onu bende biliyorum. Böyle bir hezeyanı ortaya çıkarmak için bir menfaat istemez mi ya. Her şeyde bir garaz, bir sebep vardır.*
- *Tabii...*
- *Hah. İşte bu ciheti bit tetkik et de bak. Türklerin rum vatandaşları hakkında şimdiye kadar bir adavetleri olmadığı halde tam birbirlerini daha ziyade sevecekleri bir dakikada, hem de hasımlarımıza karşı bizimle beraber harekete hazır, fedai cana amade olduklarını bağıra bağıra söyleyecekleri bir zamanda husumet-i kabul olur mu?*
- *Elbette olmaz. Zaten buna akli başında olanlar inanmıyorlar. Böyle hareketin hiç aslı esası yok ki. . .*
- *Var var. Hem de işte menfaattar olan bazı erbab-ı müfsidin böyle bir cerahatta bulduklarını işittim.*
- *Aman bu erbab-ı daniyet kim?*
- *Kim olacak bazı salahçılar.*
- *Aman Karagöz pek iyi bulduk..*
- *Ben buldum. İşittim. Düşündüm. Taşındım. Ma'kul buldum. Öyle ya. Bir günde 13,000 rovelver satılması da buna mabedi değil mi?*
- *Evet. Hakikaten bu işte silahçılardan başka kazanan yok.*
- *Ya. Gelirlerine kesede.*
- *Sebep olunan Allah belasını versin.*
- *Ya. . Anladın mı Hacivad.*
- *Bin kez versin, tarafından akli başında olanlar zaten usanmamışlardı..*
- *Aman birader... Yeni gazeteyi okuduğun var mı?*
- *Müveddesi geçti de..*
- *Olsun gün bir şey yazmıştı.*
- *Nasıl?*
- *Hani ya geçen gün şakır şakır bir gürültü oldu da.*
- *Ha ha.. İyi. Polis ve asker geçmişti. O değil mi?*
- *Evet.*
- *İyi ne olmuş ki.*
- *Yeni gazete “ Hiç sokaktan asker geçmez mi? Kaşlarına askerin muntazaman gitmesi de heyecanımı mucib olacak. “ diyor...*
- *Evet. Geçen gün “ birayı deva görenler “ diye bir şeyler yazmıştı.. O bir tarafta kendisi devayı pabra görüp tunada muhtelif komisyona me'mur olan (Braham)*

*kabri vüzerayı seferat maiyetine me'mur bir küçücük gemi giye yazıyordu. Sen bir kerede sabah oku.*¹⁰⁷

Karikatürlerde çoğunlukla kıyafetle bazen de yüz tipleriyle belirtilen etnisite, imparatorluk sınırları içindeki çeşitli etnik grupları ayırmaktan ziyade, farklı devletlerin toplumlarını göstermek üzere yararlanılmış bir anlayışın da göstergesidir. Mesela milli öğeler üzerinden imparatorluk sınırı içindeki halkın coğrafi kimliğine de işaret etmek üzere birçok olay üzerinden kaleme alınmış mecmualar bulunmaktaydı. Sınıfsal ve iktisadi farklardan dolayı etnik unsurlar karikatürlere bürünebilir ki Osmanlı gazetelerinde buna sıklıkla rastlanılmaktadır.

Etnik kökenlerin çatışması gibi gösterilmekten ziyade dönemin siyasi ve iktisadi özellikleri karikatürler ve mecmualar üzerinde etkili olmuştur. Osmanlı mizah dergilerindeki etnik taşlamaları değerlendirmek ister isek; konuşmalar ve kıyafetlerde bölgesel yayılmalar mevcuttu. Bu durumdaki amaç etnik-dilsel farklılıkları dile getirmek değil, Osmanlıları yabancılarda ayırmaktı.

Osmanlılık fikrine gönül vermiş halkın balkan savaşlarından önce yaygın olduğu görülmektedir. Ayrımcı etnik taşlamalara çıkarı olmayan kişiler de vardı. Taşlamalarda din "ihmal" edilirdi. Buradaki ihmalden kasıt dinin yok sayılması değil kişilerin dini hassasiyetlerini incitmektir. Mizah mecmualarındaki yazarlar halkı veya herhangi bir zümreyi rahatsız etmezler. Gelenekçiliği ve batıl inançları dolaylı yoldan taşıyarak kendilerini ve okuyucuları eğlendirme yoluna giderlerdi. Etnik farklılıklar gibi dini farklılıklar da kaleme alınmamaya çalışılırdı.

2.3.16. KARAGÖZ'ÜN PROGRAMI

Milletlerin yaşayışlarını öğrenebilmek ve fikir yürütebilmek için, halk içindeki kabul görmüş şahısların yaşamları, kaleme aldıkları fikirlerini bilmek ve iyi değerlendirmek gerekir. Karagöz Gazetesindeki bu kısımdaki istibdat devrindeki seyahat ve fikir özgürlüğü, yabancı malların yerli ticari hacmi küçültmesini engellemek, şehir bakımı için gerekli malların tedariki, Osmanlı tebaasının geçimi, birbirleriyle sosyo-kültürel ilişkileri üzerine fikir yürütmemizi sağlayacak birçok bilgi ve yaklaşıma rahatlıkla ulaşabileceğimiz yazıların önemlilerindendir.

2.3.16.1. Karagöz'ün Programı

Her ikisinin, her dileyenin, aklına gelene liyakat veya adam kudreti bilip bilmeden, istenilip, istenilmeyeceğini düşünmekte bile lüzum görmeyenin namertliği vazi eylemesi üzerine bil-hassa Hacivad'ın teşvik ve terkebine ve sevki gelmez ibram ve asarına talik getirmeyerek millet-i mensubesi namına namertliğini vazi edilen Karagöz Beyefendinin kabul veya reddi düçar olacağı katiyen hatıra getirmeyerek tanzim eylediği programı bir vechi ati derc eyleyiz:

¹⁰⁷ Karagöz, No: 30, 23 Teşrin-i Evvel 1324, s.1.

1- Millet-i mensubesinin devri istibdatta bile denildiği gibi seyahatte ve bil-resm vazi çarka hususunda masum kaldığını isteyrek makulenin devamına be-gayet itina ile harit-i küşat ve gezer ve nakat matlubede ikram ve karar husularında bitamamiha ve kaffe-i esbak serbest bırakılmaları hususunun taht-ı te'mine alınması.

2- Adab-ı umumiye riayetinde mal-ı saire kadar mukayyed ve mazbut tutulması.

3- Sanayii dahiliyeden olmak beraber bilhassa millet-i mensubenin hususi malı ve nevmine bir hakkı sarıh hususiyesi olan askere, maaşa, ilk küp kapağı ve emsali sanayi hakkındaki ihsarın hüsnü muhafazasıyla te'min terkis için bu boykotoja şiddetle devam edilmesi.

4- Kale bakma umumiyesi millet-i mensubenin hukuk-ı huusiyesi meydanda dahil bulunduğundan ebul-ahde ve şükri ve refikası gibi erbab-ı zaiyenin icrayı kehanet edilmeleri hususunun tahtı karara alınması ve meydana nuzulü kaleler için tedarikine lazım görünen meydan-ı envarın meccanen tedarikini te'min edecek esbabın istikmaline teşebbüs.

5- Zebin-i medar-ı zanın neşri ve teminine sevk derece gayretle beraber kelhin-i maliye hattı malul sairece bile kendi eline hususiyeleri meydana idhali kılınan kemalin küşadı mekar olan hususî ayvansaray ifadesinden istihsal ruhsat edildikçe adem-i istimali.

6- Ay ve memun uyutması ihsarının menâ kaldım millet-i mensubiyeye hass maruflardan olmasıyla camiya-i hayvanat cemiyetinin katiyen müdahale edememesinin temini.

7- Bu meseleyi tahtı karara alındıktan sonra canibsiz hanelerde dahi o gibi hayvanatın icra tarafından icra amilinden mani' edilmeleri.

8- Millet-i mensubun dağdan topladıkları levazım ve kantoron çiçekleri meyanında katar turuğu dahi idhale bulunduğundan katar tabirine kesp-i istihkak eden ihtihsas maaşı olmak üzere nalbant dükkanlarında teraküm edecek hububat tariklerinin betahis millet-i mensubiyeye itası.

9- Millet-i mensubiyenin bir hane yaklaşımları her ne kadar kötü ise de bir atiyad sakım ol ihtiyaç kadim eseri olmağa terki gayrı kabil bulunduğundan sokak kaldırmalarının düzgün ve temiz bulundurulması için şehir emanetiden tebligat-ı cedide icrası.

10- Arana denilen ince kum, muhasaran millet-i mensube tarafından toplanılan satılmakta devam hususunda teminiyle beraber malı saireinin diğer türlü kumları dahi satması esbabının isabetinin istikmaline teşebbüs.

11- *Zinan-ı millet-i mensubiye tarafından mühlet aralarında satılan kepçenin mahza Karagöz bir hürmet-i mahsusa olmak üzere bade Karagöz onu diye kabahtın katiyen meni.*

12- *Sanayii hususiye-i dahiliyenin te'min terkisine medar olmak üzere murad bir kir korkulursun meccanen başlığa tevdi.*

13- *Gelincik ve papatya gibi müdafanın cem'i ve fûruhatına men kaldım millet-i mensubenin bu taraftan gösterilen gayreti takdiren badema mesirelerde icrayı ahenk ile halkın neşatı ve zevkini temin için icra edilecek komserliklerin resmiden muafiyeti.*

14- *Gayret ve kabiliyeti ussül-esas hareket ittihaz eden millet-i mensubeye tahkirde ahra irad edilmemesi.*¹⁰⁸

Yukarıdaki 14 maddelik “Karagöz’ün Programı” adıyla bir metin kaleme alınmıştır. Karagöz Gazetesi sayı 32 de işlenen maddeler hem Osmanlı tebaasının yapması gerekenler hakkındaki fikirlerini işlerken hem de sosyal yaşam hakkındaki bir çok realiteyi bizlere sunmaktadır.

2.3.17. EKMEK FİYATI- NARH

Karagöz gazetelerinde günlük yaşamın her alanından birçok şeyi bulmak, öğrenmek, okumak ve değerlendirmek mümkündür. Aşağıdaki ekte yer aşan muhaverede ekmek fiyatlarındaki belirsizliğin olduğu üzerine karagöz ile Hacıvat arasında bir karşılıklı mizahi konuşma geçmektedir. Sorunun çözülemediği, ekmek fiyatlarındaki karışıklığın giderilmesi için şehremanetine gidileceği üzerine bir muhavere bölümüne yer verilmiştir. Bu tür yazılar ile günlük hayattaki gelişmelere hakim olmak ve değerlendirmek yönünden önemli olduğunu görmekteyiz.

2.3.17.1. Muhavere

- *Vay Karagöz merhaba.*
- *Hoş geldin kirpiği kaba.*
- *Ulan . . Öyle halt edenler var ki onların yanında ben solda sıfır kalırım.*
- *Ne demek istiyorsun.*
- *Ne demek isteyeceğim. Bir kere etrafına bak ahval-i alemde zerre kadar haberin yok mu? Ulan okumak yazmak yoksa kulağında mı yok. Masiyet.*
- *Yok. Karagöz adeta saçmalyorsun.*
- *Hayır saçmalamıyorum. Kurşun döküyorum. Gördüğüm haltı kim ediyor. Ulan ben kurşuncu bilir miyim?*
- *Ama birader bugün yine üzerindeki bir acailik var.*
- *Ne olmuş ki. Her vakit ki kıyafetim. Üzerimde neden acailik oluyormuş. Fazla bir şey kimdim.*
- *Canım öyle değil.*

¹⁰⁸ Karagöz, No: 32, 30 Teşrin-i Evvel 1324, s.1.

- *Ya nasıl.ne söyleyeceksen söyle.*
- *Yahu başımda. Aklımı bıraktın.*
- *Vay zaten var mıydı.*
- *Olanı da sen aldın.*
- *Rabbim muhafaza etsin. O senin kendi işine bile kötü beyin ki ben ne diyeyim?*
- *Ulan tavasını yapsam yenmez.*
- *Canım insanın beyni yenir m?*
- *Yenmez.*
- *Sahi iyi aklıma geldi Karagöz acaba neden yenmez.*
- *Bir kısmı işe yarar. Binaenaleyh yarında lüzumu vardır onun için yenmez.*
- *Ya işte yaramayanlar.*
- *Beyanın yanında mikropla bozmasın diye.*
- *Karagöz*
- *Ha gözün çıksın. Ulan ismimi o kadar çok tekrar ediyorsun ki. Adeta eskiyecek.*
- *Canım isim kullana kullana eskir mi?*
- *Ha ha ha. Öteye bile geçer.*
- *Yahu. Bu öteye bile geçer tabirini her vakit kullanıp dururuz. Acaba manası nedir?*
- *Kurşun gibi tesir eder de bir taraftan bir tarafa geçer demektir.*
- *Ya..*
- *Gözüm Hacivad sen hayalinden başka bir şeye meşgul olamaz mısın?*
- *O ne demek?*
- *Ulan o ne demek de laf mı? Hangi bir kör kaldık da münasebetli bir laf ettin.*
- *A birader. Şimdi burasının karagözlüğü temaşaya geldim. Başka iş söyleyecektim. Fakat sen birden bire zihnini, beynini alt üst edip Çarşamba pazarına çevirdin.*
- *Ulan.. ne halt ediyorsun. Sus. Belediye çavuşları duymasın. Acele Pazar resmi isterler.*
- *Canım benim kafamdan Pazar resmi alınır mı?*
- *Bu şehre emini varken daha neler alırlar.*
- *Yok canım sende. Artık bu kadar da etme.*
- *Edeceği medeceği bırak. Baksana. Yusuf Paşada Adem Efendi isminde bir zat ekmek beher kapısı paraya gelmek üzere yirmi müşir paralık ekmekler yapıp satmaya başlamış. Derken efendim diğer fırıncılar haydi şehri emanetine..*
- *O niçin?*
- *Ne yaparım? İtham efendiyi ekmek satmaktan men için.*
- *Öyle şey mi olur? Mutlaka şehre emini hepsini kovmuştur.*
- *Bildin. Ulan sen hakikaten avanaksın Hacivad.. Bilakis itham efendiye o fiyata ekmek saymaya mani etmişler.*
- *Sebep? Ticaret serbest değil mi?*
- *Evet ama narh varmış...*
- *O adam narhdan fazla satmayıp daeksiğe satınca narh marh olur mu?*
- *Olurmuş. Köye narh demek ne yukarı çıkar ne aşağı iner demekmiş.*

- *İyi ama hatırımda kaldığına göre vaktiyle de böyle bir iş olmuştu da şurayı devlet narh demek fazlasına satamamak demektir yoksa aşağıya satılınca bir şey denilmez diye bir karar vermişti.*
- *İyi ama o karar işlerine yaramaz. Halbuki hangi karar işe yarar ise karar o karadır. Ötekine aldırın kim.*
- *Canım birader bunda nefiam var?*
- *Sus habis ağzına öyle laf alma. Ekmeğin hasına dikkat etmek vazifesi olan şehri emaneti nafianın da has olmasına dikkat etmez mi?*
- *İyi pekala ama itham efendi bir şey demiş mi?*
- *Munis efendi gibi ba-akçe tasarruf etmeyince laf söylemek hadimine düşmüş.*
- *Canım iyi ama. Hiçbir işe yaramayan, yaramadığını artık kendide anlayan şehri emaneti hal orada ne oturur. Bari meşhur olan istikameti icabından istifa etse.*
- *Onu da söylemişler Hacivad. Kendisine söylemişler hem mukarribini söylemişler de ne demiş biliyor musun? “ istifa meşumdur nimeti ayağıyla tepmek demektir “ demiş.*
- *Doğrusu iyi te’vil. Demek ki şimdilik şehri emaneti.*
- *Evet Allah’a emanet.*
- *. . . Yani şehri emaneti bir bire tayin etmeyince kendiliğinden muvakkı terk etmeyecek öyle mi?*
- *Evet öyle.*
- *Canım bari bir başka yere tayin isteseler.*
- *Nereye Hacivad nereye.*
- *Dur. . Buldum. Daru-l-aceze müdiriyetine.*
- *Sus. Oradaki aceze biraz iş görmeye başladılar. Onları da atıl ve avere kalsın...*
- *Desene ki.*
- *Evet Hacivad işimiz inayet bariye kaldı.¹⁰⁹*

2.3.18. TELEFON ve TELGRAF

Mecmualardaki haberleşme üzerine yer alan muhavere kısımları oldukça nadirdir. Haberleşme teknolojileri yani telefon ve telgraf Osmanlı karikatür ve mizah gazetelerinde yeni ve gelişmişliği gösteren basit bir işaret olarak işlev görmektedir. Eski hükümdarların dönemlerindeki iletişim yolları çizilerek yeni-eski arasındaki tezat ortaya koyuluyordu. Meşrutiyetçilerin telefon konusundaki batıl fikirleri olduğunu gerek mecmualardaki yazılarda gerekse karikatürlerden anlamaktayız.

Meşrutiyetçilerin, Kanun-ı Esasinin tekrar yürürlüğe sokulması taleplerini padişaha telgraf ile bildirilmesinde de ince bir mizahi yaklaşım ve ironi vardır. Telefon ve telgrafta kıyafet meselesindeki gelişimler gibi Osmanlı imparatorluğunun Avrupa’ya yaklaşımının bir göstergesi olmuştur.

Mizah dergileri telgrafın uyandırdığı uzak yerlerle hemen gelen bilgi düşüncesini bol bol kullanmışlardır. Sütunlardaki uydurma ve komik telgraf haberlerine yer vermişlerdir. Mecmualardaki siyasi, ekonomik ve gündelik bilgiler de

¹⁰⁹ Karagöz, No: 33, 3 Teşrin-i Sani 1324, s.1.

telgraf balığı adı altında mecmuaların iki ve üçüncü sayfalarında yer almaktaydı. Örneğin karagöz gazetesinde veya Alem gibi gazetelerde yer alan telgraflar acil haberler ve gündelik sorunlar ile ilgili konuların da kaleme alındığı yazılmıştır.

Telgraflar o günkü teknoloji simgesini hem de yeni rejimin simgesi olan meclisi taşlamayı ve haber akışını devam ettirmeyi biliyordu. Bir müddet sonra Karagöz ve dergisi yeni haberleşme teknolojilerinin sokakları nasıl kullanılmaz hale geldiğini hiciv etmeye mizahi ve taşlama yoluyla gazetelerde yapmaya başlamıştı.

2.3.18.1. Muhavere

- *Aman Karagöz hayır ola bu telaşa sebep*
- *Dur birader dur işim var.*
- *Bu kadar acele mi?*
- *Ne diyorsun Hacivad. . . Gazetecilikte o kadar kalmadı. Nerede o eski sürüm. Şimdi açlığa dayanabilirsen zahiren bir az kurum işte o kadar.*
- *Hamd olsun. Ne var. Neyin eksik.*
- *Bana da takdim.*
- *Yavaş yavaş oda olur.*
- *Doğru! Ama ele fırsat geçince de istifade etmeli.*
- *Faka o istifade de meşru olmalı değil mi?*
- *Birçokların fikrince öyle ise de meşrunun başına bağırılması ilavesinde beis görmeyenlerde yok mu?*
- *Olmaz olur mu?*
- *Benim işim öyle işlerden değil.*
- *Canım benim seni bilirim.*
- *Ulan. Bu söz lastikli.*
- *Aman Karagöz. Uzun ediyorsun. Nereye gidiyordun onu anlat bana.*
- *Kibrit kutusu tedarik edecektim.*
- *Allah'a Karagöz. Ne tuhafısın. Uşağı gönder alsın artık kibrit içinde bakkala sen mi koşuyorsun.*
- *Öyle değil ulan kazın ayağı öyle değil.*
- *Ya nasıl?*
- *Hanya vaktiyle on paraya satılan üstü atıl şekil kibrit kutuları yok mu işte onlardan tedarik edecektim.*
- *Canım onlar o kadar iyi yanmaz.*
- *Bende bakacak değilim.*
- *İyi ne halt edeceksen söyleyen.*
- *Canım her şey söylenir mi?*
- *A a . . Bundan da mı?*
- *İyi Hacivad ne yaparsan.. Bu işe biraz karlı da. . .*
- *Ah varsın karlı olsun. Benim senin karında gözüm yok...*
- *Oşt.. yalancı köpek.. Elimi cebine mi sokarken çıktı gözlerin parmağın içinden ayırmazsın.*
- *Hangimiz aç gözlü hangimiz murdar.*

- *Doğrusunu istersen ikimiz de öyleyiz. Ne ise..*
- *Canım şu kibritçilikten maksadın ne şunu anlat.*
- *Manakasıya gideceğim.*
- *Ne manakasına mı.. Sen kibir tabi misin?*
- *Karım için yaparım. Senin ne vazifen neme lazım. Ne halt edersen et. Fakat şu manakasa neredede?*
- *Hacivad sen artık bütün bütüne bunamışsın?*
- *Ulan gazetede okuduğun yok mu?*
- *Hergün. . . İşim ne?*
- *Pekala.. İstanbul'da telefon yapılacak imiş. Hata posta ve telgraf nezareti.. Bu hak benimdir demiş. Ruhsatını da almış işittim ki.*
- *İşittim, biliyorum. Fakat kibrit kutusunun münasebeti..*
- *Haya oldun bir tarihte olurumuz yine karşıladığı da.. Sokaktan pencereyi açtığımız zaman seninle nasıl konuşurduk.*
- *İki kibrit kutusunun ortalarına delik. Biraz tire ile birbirine rabt etsek. Biri sende biri bende birimiz konuşmak için söyler, diğerimizde kulağımı verir dinlerdik.*
- *Hay ağzını öpem. Yok Hacivad yok lafımı geriye aldım.*
- *O neden?*
- *Ağzın pek temiz değildir de...*
- *Yıkıl Habis. İki lafın arasında bir münasebetsizlik etmezsen olmaz. Bir emlak idiği her zaman istemez isen edemezsin.*
- *Ulan Hacivad.. yine avucum kaşınmağa başladı. Hamam tokmağı gibi ense köküne ineceğim galiba.*
- *Yok. Karagöz eski günlerdeki kullanmaya...*
- *Ulan ne halt ediyorsun özrün kabahatinden büyük.*
- *Haydi A canım... Şakayı bırak da şu işi anlat...*
- *Lafımı mafımı şaşırttın. Ha. He idi. İşte okutulur bildin.*
- *Evet.*
- *Onların adı ne idi?*
- *Canım kibrit kutusunun adı olur mu?*
- *Ulan iki kutu birbirine öyle iple merbut içinde kibrit yok. Demek ki. . bir makine?*
- *Allah için. . ne makine. . .*
- *Sen onun nasıl makine olduğunu ileri de anlarsın da aklın başına gelir. Orasını bırak ya. İşe o kutuların adına telefon derler.*
- *İyi Karagöz. Hiç güleceğim yoktu. Allah müstehakını versin ulan nereden uydurdun. Ay gülmeden bayılacağım.*
- *Ulan ne gülüyorsun.. Yalan mı söylüyorsun. Sus karagöz. Sus el verir. Canım birader hiç iki eski kutunun birleşmesi telefon olur mu?*
- *A divaneye bak. Ulan telefon ne demektir.*
- *Ne demek olduğunu ben ne bileyim!*
- *Öyle ise bildiğinin halta ne karar verirsin.*
- *Canım telefonu gördüm. Hanya doktorlar adamın suratı göğsünü felan dinlerken ufak bir kuruzor telefonlar. İşte onun ikiye ayrılmıştan iki tane. Ortasında ipler.*

- Fakat öylesinin iki kibrit kutusuna ipler dikin geçili makara tiresi değil. Elekli terlik telleri..*
- *Ne demek Hacivad. Ne demek.*
- *Elekli terlik..*
- *Tuu. . . Vay dilini eşek arısı soksun. Hacivad.. Elektrik ulan. Elektrik. Aman Hacivad bu seferde sen benim gülmemi getirdin.*
- *Canım... Bu dediğimi sen anladın ya. Ben ona bakarım. Mekteplerde hocalık edecek değilim.*
- *Evet şimdi edemezsin ama... 11 Temmuz dan evvel edebilirdin.*
- *Ne ise? Oraları bırak. İşte o dediğin kelimenin telleri. Felanları var.*
- *Ha. O senin dediğin sahiden telefon.*
- *İyi ya posta hanenin yapacağı.*
- *Hay budala hay. Bir kere düşünsen. Bu gibi mevattan hangisine hükümet parmağı sokmuş da ileriye gitmiş. Yalnız biz de değil her yerde bulunur. Böyle işler teşkil edecek şirketlere verilir mi? Onlar meşgul olmalı.. Erbab-ı ihtisas elinde bulunmalı..*
- *Telgraf telleri mevcut ya..*
- *Haydi oradan. Telgraf başka bu başka.*
- *Ya. . .*
- *A canım on beş gün evvel posta nazırı bize posta malumatının intizamı temininde aciz kaldığını söyledi mi?*
- *Evet..*
- *Bir kere düşünsen. Bu kadar zamandır posta hanemiz var. İntizamı yok. Telgraf hanemiz mevcut. Muhaberatta süraaat var mı?*
- *Ne gezer?*
- *İyi. Daha bunların hüsnü cereyan ve makmilat ve intizamı temin edemeyen bir nazır tek yapacağını telefondan ne alacak? Pek büyük zevak fahri sabah kadar konuşumuz af çelikten ibaret olan bazı zevat görmek tesir fevaid için yapılacak ise. O başka.*
- *Sahi birader. Hakkın var. Baksana. Şirket-i Hayriye bile şu kadar kötülükle beraber. İdare-i mahsusaya nisbetle danyanlık en makul kumpanyası sabilere.*
- *Değil mi ya. O neden idare-i mahsusa da bir remiyet bir müdahale, hükümet var. Tıpkı ziraat bankaları gibi.*
- *İyi pekala ama. O halde senin niçin münakasaya giremiyorsun.*
- *A. . Bu da laf mı ya.. Elbette telgraf nezareti öyle takım makam alacak değil. Olsa olsa dediğim gibi kibrit kutularından bir şeyler yapar. Yaptı mı ki? Yaptık. Evet. Oh ne ala. Kutunun bir bire. . . . Diğerleri de bila-farz dahiliye nezaretinin ötesine.*
- *İyi nasıl konuşacaklar.*
- *Ulan ne kalın kafalıydın. İcra andan hangisi ciddi iyiydi ki. Bu da ciddi olsun.*
- *İyi ya gazeteler.*
- *Gazete dediğin ne? Onların ne ehemmiyeti kaldı.*
- *İyi ama nasıl konuşulacak...*

- *Ah Hacivad ah. Ben senin gibi vurdum temiz gördüm. Ulan konuşacak adam mutlaka telgraf ne mi mütecaizdir. A samimiyet baş başa verip de dilediği gibi konuşmak telefonda daha emin değil midir?*
- *Evet . . Vakıma . . Bazı cihazlarda hakkın var.*
- *Ah eşek kafalı ah. Daha bin ki yeni mi den dedi.*¹¹⁰

Karikatürlerin birinde Karagöz, İstanbul sokaklarını baştan aşağı saran teller arasında kalmıştı. 1908’de telefon nadir görülen seçkin bir haberleşme biçimi olarak algılanıyordu. Lakin 1913 tarihine geldiğimizde telefon teknolojisi İstanbul sokaklarında hayatı zorlaştıran bir gerçeklik halini almıştı. Osmanlı karikatürlerinde haberleşme teknolojisinin yabancı ellerde olması sebebiyle önceki sayılarda dile getirilen yabancı sermayeli vapur şirketleri kadar bu konu üzerinde durulmamıştır.

Yabancı donanımlardan olan tramvay ve vapur gibi ögeler kullanılmıştır. Yabancı sermaye telgraf sistemlerinin kurulmasından ve telgrafhanelerde çalışacak genç Osmanlıların eğitiminden kar sağladıkça eleştiriler dile geliyordu. Ulaşım teknolojisi gibi, haberleşme teknolojisi de mesafeleri ve zamandan tasarruf noktasında büyük kazanımlar sağlıyordu. Telgraf ve telefon zaman kadar mekanı da fetheden teknolojilerdi. Ama bir başka açıdan bu yeni döneme ve dönemin teknolojilerine eski alışıldık Osmanlı zamanı duygusunu alt üst eden gelişmeler olarak bakılmıştır.

Eskiden beri Ortadoğu ve batı metinlerinde kullanılan anlayışın II. Meşrutiyet yönetimin de yeri yoktu. Meşrutiyet rejimimin ikilemi daha ziyade zamanı yakalama açısından ifade edilmişti. Zaman olgusu içinde Avrupa’dan kaynaklanan gelişimler açısından Osmanlı mizahi anlayışı da buna arşı bir karşı görüş geliştirmek zorunda kalmıştır.

Osmanlı toplumu ile batı teknolojisi arasında karmaşık bir ilişki vardır. Osmanlı İslam kültürünün Avrupa düşünce, kültür ve teknolojisine doğrudan düşmanca olmasa da ilgi duymadığını ileri süren erken modern dönem üzerine birçok çalışma vardır. Osmanlı toplumunun batı tarzı terakkiye düşman olduğu düşüncesi genellikle İslamiyet hakkındaki varsayımlara özellikle İslam toplumlarının bütün bidat ve yenilik biçimlerini kabul etmediği gerekçelerine dayanır. Ama Osmanlıların batı teknolojisine ilgisiz kaldığını söylemek ciddi bir şekilde kültürel ve sosyolojik bütünlüğü görmezden gelmek anlamına gelmektedir.

Osmanlı mizah basınının içeriği tarih yazımı bakımından, Osmanlı basını hakkında genel bir portre çizmektedir. Özellikle II. Meşrutiyet ile basın bir sıçrama dönemine girmiştir. Bazen karikatürlerle bazen muhavere bölümlerindeki mizahi yaklaşım ve taşlamalar tepki de görse, Osmanlı halkının ve basınının ortaya koyduğu bir yaklaşımın sonucuydu. Genellikle Avrupa karşısında direnmeye çalışan bir tablo çiziyordu mecmualardaki anlatım ve yazılar. Osmanlı basınının vermeye çalıştığı

¹¹⁰ Karagöz, No: 34, 6 Teşrin-i Sani 1324, s.1.

mesaj, yabancı güçlerin tekelinde olmayan bir siyasi anlayış, ekonomi, ulaşım ve kültür gibi olguları sıralayabiliriz.

SONUÇ

Karagöz Gazetesi nüshalarından transkripte ettiğim ve değerlendirmesini yaptığım 19 -36 numaralı gazete sayılarının içeriğinde genel olarak; Osmanlı Devleti'nin iç ve dış ilişkileri, dönemin askeri, eğitim, idari, sosyal yönleri ve muhtelif birçok konunun işlendiğini görmekteyiz. Bu konular hakkındaki dönemin genel durumu ve çeşitli bilgilere mizahi yaklaşımın yanında tahlil edilen dönem şartlarını da değerlendirme, bilgi sahibi fırsatı buldum.

Haftanın iki günü çıkarılan Karagöz Gazetesi her sayısı yaklaşık olarak dört sayfa halindedir. Halkı eğitmek, devlet kararlarını duyurmak amacı ön plandadır. Ayrıca dönemin siyasi olaylarını mizahi bir dil ve yaklaşım ile ele almak bakımından önemli bir yere sahiptir. Karagöz gazetesini, gelenekçi mizah anlayışının en güzel örneği olarak gösterebiliriz. II. Meşrutiyet dönemi mizahi gazetelerinden olan Karagöz 1908 tarihinde yayın hayatına başlamıştır.

Gazete sayılarının ilk sayfalarında resim yanındaki açıklayıcı ve bilgi içerikli yazılar gazetenin basımı ve yayını hakkındaki bilgilere ulaşmamız açısından önemli bir kaynaktır. Gazetenin ilk sayfasının sağ kısmında :“Musavviri: Ali Fuad-Senelik 104 – Altı Aylık 54 Nüshadır. Seneliği Dersaadet ve Vilayet-i Bursa icraatıyla (80) ve Altı Aylığı (45) Kuruştur. Memalik-i Ecnebiye için Senelik (100) Kuruştur. Altı Ayık Kabul Edilmez. Sol kısmında ise: “ Bu Sene İcraata Verilmemiş Mektuplar Kabul Olunmaz. Derc Olunmayan Evrak İade Edilmez Her Nev-i Evrak Sahib-i İmtiyaz Namına Gönderilmelidir. İdare Hanemiz: Bab-ı Ali Caddesinde Daire-i Mahsusadır. Gazetemizin Yazı Verilmesinin Hukuki Hak Te’lif-i Kanun Mucibince Mahfuzdur. Çarşamba ve Cumartesi Günleri Neşr Olunan Mizah Gazetesidir. “ şeklinde bulunmaktadır.

Gazete ve mecmualar yayın hayatlarını sürdürdükleri dönemin tanıkları ve o döneme ayna tutan birer belge niteliğinde olmuşlardır. Özellikle tez çalışmamız olan Karagöz gazetesi nüshaları mizah basını anlamında zengin bir nitelik ve nicelik arz etmektedir. Özellikle II. Meşrutiyet Dönemi ile gelişmeye başlayan mizah basını bu gazete örnekleri ile tarihi belgeler ile ilgili bir kazanım ve birikim olmuştur.

II. Meşrutiyetle beraber fikirlerin önündeki engellerin kalkmasıyla birçok konuda olduğu gibi gazete ve dergilerin yayılmasında da hızlı gidişatlar olmuştur. Karagöz’ün yazı macerası II. Meşrutiyet’in ilanından sonra başlar. Gazetenin imtiyaz sahipliğini Ali Fuad Bey yapmıştır. Haftanın iki günü (Çarşamba ve Cumartesi) neşir edilmiştir. Mizah gazetesi olması hasebiyle günlük konuşmalara ve halk deyişlerine yer verilmiştir. Gazete dönem itibarıyla edebi, felsefi, siyasi, güncel gibi hemen her konu hakkında bilgi verir. Bu nedenle yayın hayatında uzun süre ayakta durmayı başaran ender gazetelerden olmuştur.

Şüphesiz Tanzimat ve II. Meşrutiyet devrindeki yayınlanan gazeteler ile dönemin sosyal, siyasal ve demografik olaylarına, özelliklerine ve gelişmelerine tanıklık ederek günümüze taşıdıkları önemi belirtmek gerekir. II. Abdulhamid dönemindeki sansür uygulaması o dönemin zengin içeriğinin basın yoluyla günümüze aktarılması yolunda bir engele uğradığını belirtmek mümkündür. Basın tarihinin anlaşılması, gelişimi ve süreçlerini kaleme alan özverili birçok müverrih gerek Türk gerekse yabancı olmak üzere tarihçi ve yazar bulunmaktadır. 18. Yy. dan günümüze birçok eser kaleme alınmıştır. İlk gazete örnekleri 19. Yy.'ın ilk yarısında ortaya konulmuştur. Türk Basın Tarihi ve Gazetecilik Tarihi üzerine, III. Selim, II. Mahmut, Tanzimat öncesi, Tanzimat, Islahat Fermanı ile gelişmeler ve. Meşrutiyet I – II. Dönemleri yaygın olmak üzere araştırmacıların kitap ve makaleleri bizim başucu ve araştırma kaynaklarımız arasında yer almaktadır.

Bilakis mizah basını anlamında II. Meşrutiyet devri oldukça zengindir. Söz konusu basının bu dönemde mecmualar, kitap çalışmaları, vilayet gazeteleri, mizah ve siyasi gazeteler gibi birçok alanda eserler ve yayınlar yapılmaya başlanmıştır. Özellikle süreli yayınlar sayı bakımından yüzler ile ifade ediliyordu. Yayın hayatı uzun süren gazeteler olduğu gibi uzun soluklu yayın hayatını sürdüren gazeteler de olmuştur. Karagöz gazetesi uzun süreli yayın hayatına devam eden mizah gazeteleri içerisinde gösterilebilir. Karagöz özellikle gelenekçi, halk deyimlerine yer veren ve halk edebiyatı kültürünü yansıtan mecmuların en iyi temsilcisi olmuştur. Gerek uzun dönem yayına devam eden gerek kısa dönem yayında kalan mecmualar için belirtecek olur isek içerikleri bakımından zengin birer kaynak ve tarihi belge olduklarını söyleyebiliriz.

Karagöz gazetesinin yayın hayatına başladığı dönem incelendiğinde latife ile birlikte eleştirinin de yer aldığını görmekteyiz. Dönem itibarıyla ülkenin ve insanların karşı karşıya kaldıkları savaşlar, toprak kayıpları, azınlıkların faaliyetleri, kültürel değişimler ile birlikte toplumun da yayınlara mevcut olan durumu kalemleri ile yansıtması mümkün olmuştur. Bazen yabancı devletlerin ülke toprakları üzerindeki yayılmacı faaliyetleri kadar, boykot meselesi, kıyafet ve belediye sorunları da gazeteler tarafından kaleme alınmıştır.

Karagöz gazetesi nüshalarında meşrutiyet ve hürriyet düşüncesi, günlük siyasi gelişmeler, hayatın zorlukları üzerine karşılıklı konuşma örnekleri, tramvay sorunu, sokak köpekleri ve kolera salgını, vapur ve taşımacılık sorunları gibi devrin mizah basınındaki işlenen konuları görmek ve nüshalardan okuyarak ulaşmak mümkündür.

Yüksek Lisans tezi olarak çalıştığım mezkur gazete sayılarının transkript edilmesi ile; gazeteye ait dönemin genel, sosyal ve siyasi yapısı hakkındaki değerlendirme fırsatım olmuştur. Ayrıca tarihi kaynaklar içindeki Osmanlıca matbu belgeleri okuma, yazma ve tahlil etme birikimim ilerledi.

Bu çalışmamızın erişenlere faydalı olması, gözden kaçan eksik ve kusurlarımızın mazur görülmesi temennisile...

KAYNAKLAR

- Aydın, Hakan, *II. Meşrutiyet Devrinde Basın ve Siyaset*, Palet Yayınları, 2010
- Baykal, Hülya, *Türk Basın Tarihi*, Afa Matbacılık, İstanbul 1990.
- Brummett, Palmira, *II. Meşrutiyet Basınında İmge ve Emperyalizm, 1908-1911* (Çev. Ayşen Anadol, İletişim Yayınları, İstanbul, 2003.
- Çapanoğlu, Münir Süleyman, *Basın Tarihine Dair Belgeler ve Hatıralar*, Hür Türkiye Dergisi Yayınları, İstanbul 1962, s.37-40.
- Çavdar, Tevfik, *İz Bırakan Gazete ve Gazeteciler*, İmge Kitapevi, Ankara, 2007.
- Çetinkaya, Y. Doğan, *1908 Osmanlı Boykotu, Bir Toplumsal Hareketin Analizi*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2004.
- Çeviker, Turgut, *Gelişim Sürecinde Türk Karikatürü, C.1*, İstanbul, 1986.
- Fenoglio Irene – *Georgon Français, Doğuda Mizah*, Çev: Ali Berktoy, İstanbul 2000.
- Gerçek, Selim Nüzhet, *Türk Gazeteciliği*, İstanbul Matbuat Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 1931.
- Gerçek, Selim Nüzhet, *Türk Matbaacılığı I*, Maarif Vekilliği Yayını, İstanbul, 1939.
- Gerçek, Selim Nüzhet, *Türk Matbuatı*, (Haz. Ali Birinci), Ankara, (Tarihsiz)
- Gerçek, Selim Nüzhet, *Türk Taş Basmacılığı*, MEB, Ankara, 2001.
- Girgin, Atilla, *Türkiye’de Yerel Basın*, Der Yayınları, İstanbul 2009.
- Heinzelmann, Tobias, *Osmanlı Karikatüründe Balkan Sorunu 1908-1914*, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2004.
- İBB- Atatürk Kitaplığı Yazma Eserler Kütüphanesi, *Karagöz Gazetesi Nüshaları*.
- İnuğur , M. Nuri, *Basın ve Yayın Tarihi, İstanbul*, Der Yayınları, İstanbul,1993, s. 20-23.
- İnuğur , M. Nuri, *Türk Basınında İz Bırakanlar*, Der Yayınları, İstanbul, 1988.
- İskit, Server R. , *Türkiye’de Matbuat Rejimleri*, Ülkü Matbaası, İstanbul, 1939.

Koloğlu, Orhan, *Basımevi ve Basının Gecikme Sebepleri ve Sonuçları*, İstanbul 1987, s. 66-67.

Koloğlu, Orhan, *Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi*, İstanbul, Pozitif Yayınları, 2006, s. 21-33 / s. 170-175.

Kutay, Cemal, *Osmanlı'da Mizah*, İstanbul, ABM Yayınları, 2013.

Oral, Fuat Süreyya, *Türk Basın Tarihi, 1728-1922 / 1831-1922*, Oral Yayınları, (Tarihsiz) s. 226-229.

Osmanlı Mizah Basınında Batılılaşma ve Siyaset 1870-1877, İstanbul 2010, s. 35-45.

Özdiş, Hamdi, *Osmanlı Mizah Basınında Batılılaşma ve Siyaset (1870-1877) Diyojen ve aylak Üzerine Bir Araştırma*, Libra Yayıncılık, İstanbul 2010.

Selvan, Muhittin, *Karagöz*, Mas Yayınları, Ankara 1990. s. 5-22.

Seyhan, Salih, *II. Meşrutiyet Mizah Basını ve İçlerinden Seçilmiş Örnekler*, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/3, Winter 2013, p. 494-516*, ANKARA-TURKEY

Shaw Stanford, *Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye*, C.1, E. Yayınları, İstanbul 1982.

Şapolyo, Enver Behnan, *Türk Gazetecilik Tarihi ve Her Yönü İle Basın*, Ankara 1971, s.13-18.

Tokmakçioğlu, Erdoğan, *Türk Basın Tarihi*, Ankara 2011, s. 138.

Topuz, Hıfzı, *II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*, Remzi Kitapevi, İstanbul, 2012.

Topuz, Hıfzı, *Türk Basın Tarihi*, İstanbul 2012, s. 44-45.

EKLER

محرری: محمود ندیم

سنه لکى، درسمانده ادارمخانه دن
التقى اوزره (۴۵) ولاياته پوسته
اجرتيه برکنده (۶۵) فروشدر.

التى آيتى آيونه قبول اولغاز.
ممالک اجنبیه به سنه لکى (۸۰)
فروشدر.

Journal Illustré
Kara-Gueuz

صاحب امتیاز و مصوری: علی قزاق

پوسته اجرتی و برلامش مکتوبلر
قبول اولغاز. دوج اولتقان اوراق
اماده ایدلر

مروج اوراق محررنامه سنکی
ضبطیه جاده سنه ۳۸ نوسرول
اداره خانه کوندرلیدر.

Administration :
Rue Eski Zaptié 38

شمذیلک جمعه ایرتسی، بازار ایرتسی و پنجشنبه کونلری نشر اولتورمصور اکنجبه قره کوز سیدر.

سنه ۱

[نسخہ سی ۲۰ پاره به]

نومرو ۱۹

— اوغلم سن نه دیرسک دی ... سنک شو قیاقئت بيم دها خوشه کیدیور ...

پنجشنبه
۱۲ رمضان ۱۳۲۶
۲۵ ایلول ۱۹۰۸
۸ تشرین اول ۱۹۰۸

اخطار مخصوص

خاطرات نیازی

یاخود
تاریخچه انقلاب کیر عثمانیدن برحیفه
قهرمان حریت نیازی بک اقدینک بلاده کی
اثرینه اداره خانه مزده دخی آيونه قید اولمقده در .
بدل اشتراک حد اسفریسی ۳۰ غروشدر.

مخاوره

— آفرین قره کوز ..

— نه اولش که ..

— کچن کونکی نسخه کد، (بقال) رسمی ..

— ای ..

— ایسی .. سن او صباح نشر ایشدیکک

نسخه کده بالقان قورتلمش دیوردک .. اقسام

اوزری ده استقلال تلغرافلری کلنجه ...

— آه ابرادر .. بونی بیلمه جک نه وار ؟ ..

« کور کور بارمغ کوزکه » .. سن اقدامک صالی

نسخه سنه کی (افشای حقائق) ی او قومدکی ؟ ..

— خیر ..

— بوایشک ، برسیاست مدسه اتزی

اولدینقی اکلابان بر آدم البته بونی بگردی ..

— یا ..

— نه ظن ایتدک آبدلا .. سن بیلمیورسک

بریتانی بولده مسور .. وقته ده مجلس سعوتان

بووله بر حال اینجده طاعنلش . قانون اساسی

قالدر بیلیورمش ..

— اکلاککی ؟ ..

— اما قره کوز ابی عقلمه کلدی .. بوایش

بازار ایرتسی کونی میدانه جیقدی دگکی ؟ ..

— اوت ..

— بازار کونی بندک کارشوندکی ماوری

اطه سنه قرین سابق راغب ایله رفیق ششقی

فائق ، دها برچوق عونه خونه ایله کیدوب

مبارک رمضانہ رغماً کوبه کوندوز ایچکیلر

ایچمشلر ، جالغیلر چالدریوب تفنک آتارق اعلان

شادمانی ایلمشله .

— صهیجی ؟ ..

— اینانزسک کیتده صور ..

— ختم ... آجام دیدیکم کبی بونک بوبله

اوله جفتی هرکس بیلیوردی ..

— نه دیمک ایستورسک ؟ ..

— معاذه تعالی ..

— اوت .. شمذی ایش بونک مرتب بر

بلان اولدینقی اکلابوب ده اوکا کوره عاقلاه ،

بصیرتکارانه حرکت ایدرک اصل قورقدینه می

باشزه تکرار کتیرمامکه چایشملی .. باقسه آ

نه دیور :

« بلنارستان، استقلانی بوکون احراز ایتدی .

بوکونکی معامله صرف بر اعلاندن، ایشی رسمینه

دوکنکنن عبارتدر . بوتسه بلنارستان دها اون

پش سنه اول ، برنس فردیشاند طرفندن اکار

دولت، نشانلر و برلادیکی ، تصویرینی حازی الون

مسکوکات ضرب و پوسته بولاری اعمال اولدینقی

کون اعلان استقلال ایلمشدر . بزجه بابیله جق بر

شی وارسه اوده مشروطیت اداره مزه و قانون

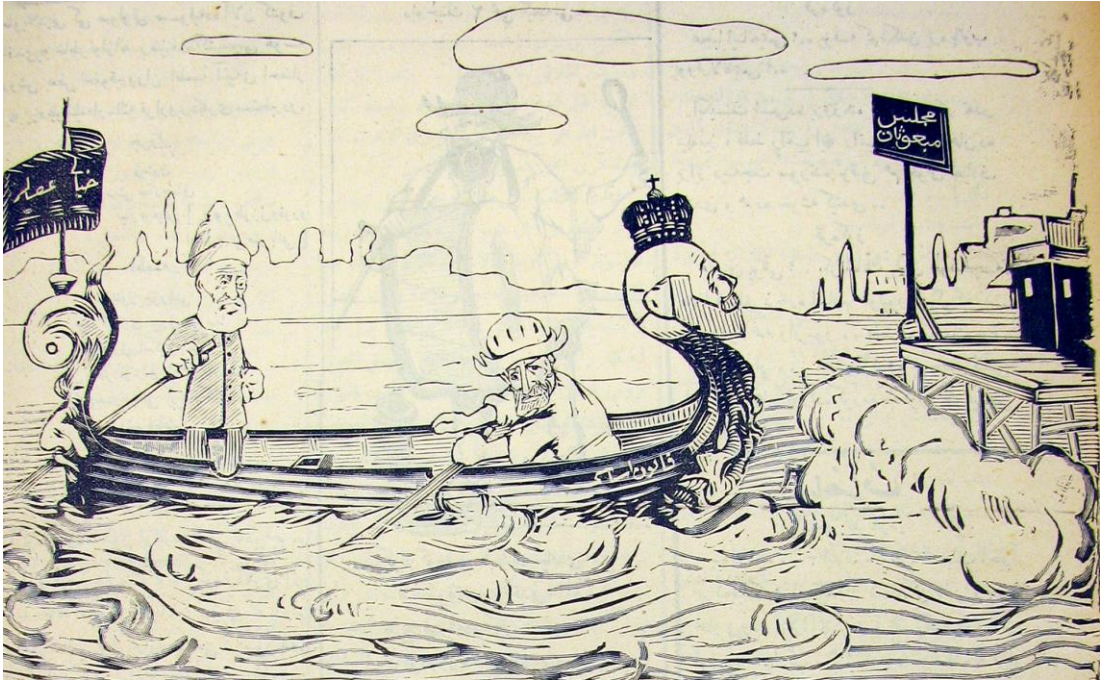
اساسی به درت ال ایله صاریلوب »

Resim-1:

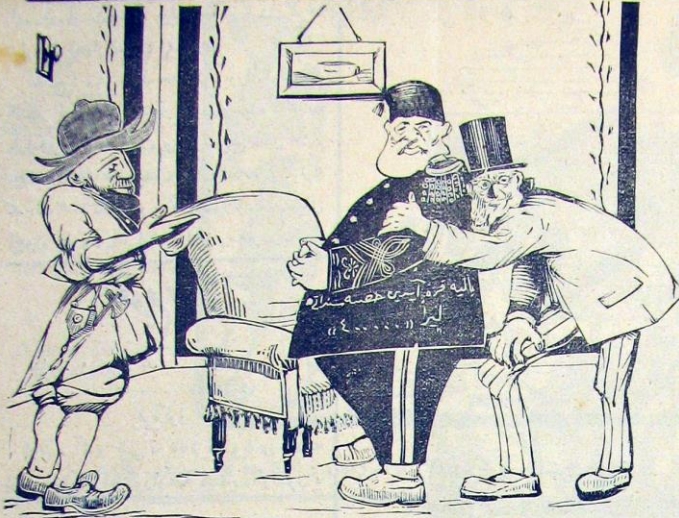

Karagöz / No: 22 - 2 Teşrin-i Evvel 1324 s. 3.

Resim-2:

Karagöz / No: 23 - 4 Teşrin-i Evvel 1324 s. 3.

— دو قوتور دو قوتور... نافله یوروله... ۴۰۰،۰۰۰ ایرالق باله — قره آیدین حصه سندان اوندک
قرنده ایکن او زور ائی اولور ..

بالطبع تکلیفه موافقت ایتدم . اراهه نیک یاننده
پوروپه دک بایزد تراموای مرکزینه قدر کلدیم .
اوراده بزم حسن افغانک کولکی اولدی .
— پک اغزانکی ویرمه .

ننیه یله بی اراهه بیدردی . او بوزوق قالدیر-
ملردن اودون تکرلکی اراهه ایکی طرفه
چالغانه چالغانه اوک قوسنه قدر کلدیم . فقط ساللا-
تمقدن نه بینم قالدی ، نه چکرلم . اوه کیر کیرمن
هان اوراده برمندرک اوزرینه اوزانهرق :

— امان اراهه بی به اون بش غروش ویرک ،
دیدم .
بزم نکس اختیار ، ایش بیار بیلمز درحال
آیتلیدی .

— آا . اوزبش غروش چوق آبول .
— ویرک ، دیدم . او آدجهزک بن پک بیوک
لطفی ، التفاتی کوردیم .

تلفراف

داخلی تلفرافلرمز

شهزاده باشی : ۱۰ تشرین اول — ابراز ایلدیکی
فوق الماده هنرله هر کیچه مظهر تقدیرات اولان
جانبازلردن بری استانبول و غلطه قلهاری
بینته ایب کره دک بش دقیقه استانبولدن غلطه
کیدوب کله چکی بالیان برمساقه ترتیب ایلمش
و کیتمش برقاچ کونه قدر اوراق حوالته اعلانی
مقرر بولمشدر .

تول : ۱۰ — استانبوله ایکی کون اول کلش
و ایبلک دفعه اولهرق توله بینش اولان بر تریاک
ترمهک حرکتیله اطراف استنبلا ایدن قراکلندن
کیجه نیک حالوته حکم ایدرک سیغاره بی تلاندیرمش

غاریق کیدلر . سن بنم توتون پاره سیله سمید باره .
سنی ویررسک ، ایشقه بر آراهه بولور بیترسک .
بوراهه قاکلدیم دیبه برچیره کده بکار برسه ک ایواله .
اوده سنک سوتنه .

بوسوزلر قولاعمه عاتا بر قیزغین دمیر کچی
کیریوردی . بنده اون پاره سیله بوق . بونی
اعتراف ایتکده مشکل . اوراده بوج آلهجق بر
طایبق بوله نیک امکانی اولدی بی کی اوزرمده پاره
ایدهجک بر شیمده موجودکل . جیمده کی ساعتی
اون سکر غروشه سلانیک بونار شهسندن ایکی سنه
اول آلدیم . شمده صاهه بلکه بش غروش
ایتمز . بودقه ینه بر فکر سریع ایله شومشکلدن
قورتواغه تثبیت ایتدم .

— بوق ، دیدم . بن سنک اراهه کیدیم . سنک
اراهه کله اومه کیده چکم . نصل اولسه اراهه بی برینه
کنورمه چکمیسک بنده برابر کیدرم .
— توله اما بر اودونجهز بولوب تکرک برینه
باغلاملیده اونکله سورتلی .

— هایدی تره دن بوله جسهک بول .
— کل باری حیوانلرک اوکسنده طورده بن
اطراف . برنازیم .

— چارناچار راضی اولدم . اسپرکی حیوانلرک
اوکنه کیدیم . براز سوکره حسن افغان اوراده کی
فروندن ایکی اودون آلمش کلدی . اراهه بی صندک
لیسنک التندن براز ایب چیقارورق تکرلک
برینه اودونلری باغلا دی . سوکره بکا خطاب
ایتدی :

— شمده اراهه کیدر اما سن بینمه سنسک .
اونوشته بن سکا بشته اراهه بی بین دیدیمدی یا . تا
بازیده قایا کیدیم . اقسرایه تیه اشغنی اینرکن
بیترسک .

کسیدلی . فقط توتون احتیاج حلالا باقی .. هله
اراهه چیک ایچدیکی سیغاره نیک قوقوسی بورنه
کلدیکیه باغینلقلر کچیریم . قوردنیم ایلانی
اطرافنی صورتده تطابقه قرار ویردم .
سلطان حمامدن کچرکن بر توتونچینک اوکنده

اراهه بی طوردیرتدم .

— شورادن بکا بوزولک زبوانه لی سیغاره آل .
اوستمه بوزولغان بوق . شمده ایرا بوزدیروب
ضرر ایتیم . اقسرایده ویریم .

اراهه بی پک سمیجان طوراوارق کیم اولدی بی
بیلمه دن امنیت کوستردی .

— پکی به باشام .
یا کچی آورکن کچ قالمش برسمیدیجی :

— رمضان کلری . مسک قوقولی .
نداسیله یاغزدن کچوردی . اراهه چیک یموشاق

بوزایلکنندن آلدنیم جسارتله :

— شورادن اوچ دانده سمید آبیور ،
اراهه بی اونیده آلدی . سمیدک برینی کندیسنه

اوزاندیم . ایکی سنیده بن بیسدم . ارق مرجان
یعوشنی چقیوروز . یا کچی آچدم . برسیغاره اراهه .

بی چی اکرام ایتدم . برینیده بن تلاندیردم . اوح .
کل کیشم کل . لاف اولسون دیبه صورتد :

— اذک نه ؟
— حسن .

— زملیسک ؟
— اوروم ایلی بی .

— زومسندن ؟
— تانار بازارچغندن .

محبتمزده اوزایوب کیده چکی . فقط بردنبره
وقوعه کلن برقا ، بوق قضا ده کل ، بن ایچون

بیوک بر فلاکت نه مصاحبه برافدی ، نه بنده
نشته ..

مرجان یعوشنک اوست باشندن چارشو قوسنه
کیدن جاده دوزکن قارشو طرفدن ایلیدکنه

سرغله کلن راراهه بندیکم اراهه بی خیزله چاریدی .
(آمان) دیبه قالمه دن باشی برکه ارقده کی

کوروکه اورهرق تیه طاقلاق بره یووارلاندیم .
کنسیمی طو بلا یوب ایغنه قالدنیم زمان بی بوخاله

قویان اراهه هیچ برشی اولماش کچی یته اسکی
سرغیله یعوشدن اشغنی کیدیوردی .

سنده لیرک بزم اراهه نیک یانسه کیدیم . اواه
ارقه تکرلک بری خردوخاش اولمش . نه ایدتی

قالمش ، نه چیری .. بزم حسن افغانکده اوکله
طیوغه چقمش . آچمن اغزنی :

— نه بونلرده اراهه بی . باجاق قدر قانلرک
السه اراهه ویردینجه نه بوله اولور . اما آلهجی

اولسون اولوسونک . بنده اوکا اصلاح برایش
ایدیمده کورسون .

— سوکره بکا دوندی :

— گوردک آ بکم . تکر قیرلی . نه بونکله

— سوپله ..
 — ایکنسی داتره بلدییه وزنه داری راسم
 ائندی بی وقتیه عزل ایشملر .
 — اوله بیلی آ ..
 — بزده اوله نماز دیک آ .. سوکره مجلس
 « مومی الیهک عزلی موافق معدلت اوله مدینه
 ورینه تمین ایدیان موئیس ائندینک مذتاً مسلاک
 مرویه اعتبارله وتواز درجه سنده بولنان شا .
 یه سیله مأمورقی مشروع و قانونی اوله میجه
 مئی راسم ائندینک عاده مأموریه ۶ ایلول
 تاریخنده قرار ورمش وحتی نزد سائی حضرت
 امانتیهده رهین نسپ و تصویب بیورلدینی
 بیانیله ایقای مقتضایهده محاسبیه حواله ایش ..
 — ائی یا .. پک اعلا ..
 — ائی .. امانا یا .. واقعا ائی اولوردی
 اما ایجرائی اجرا ایدله مش که ..
 — مجلسک « قباحتی وار .. محاسبه ایله عاند
 اولدینی داتره دوشونون ..
 — آه قره کوز آه .. عجله ایدرسکده سوکفی
 دیکه مزسک ..
 — سوپله بانم ..
 — راسم ائندی اییجه اوغراشمش ، نه مأمو-
 ریته عاده تمین ایدیلور .. نهده بشقه بریر
 کوسترلیور ..
 — امان ایش طابلیلاشدی .. سوکره ..
 — سوکره سی .. شهرامینه مراجعت ایدر .
 — نه زخت ..
 — واقعا اوله .. نهایت الامر ایش تکرار
 مجلسه حواله اولور ..
 — ای ی ی ی ..
 — مجلس برقرار دها و برر ..
 — نه بوله ؟ ..
 — ایلورده ایوبده آجیله جق بشنجی داتره
 وزنه دارلغنده استخدای حقنده ..
 — یا موئیس ائندی ؟ ..
 — اورنده او طور بیور ..
 — یا اواسکی قرار ..
 — شهر امانتک انئی غیبوتنده دوچار ضیاع
 اولش دیک یا ..
 — پک اعلا اما .. سن زهدن بیلیورسک ..
 — بریسی برشی غیب ایدرسه بشقه سی بوله .
 مازی ؟ ..
 — بولور ..
 — ایشته بن بولدم ..
 — یا .. آفرین حاجیواد .. اییجه آجیق کوز
 ایشسک ..
 — نه ظن ایتدک یا ..
 — یکی . موئیس ائندی نیچون حالا مستخدم .
 — کویا .. بن اورایه یوز الی لیرا ویردمده
 صاحب اولدم .. نیم مللی نیم امدن نصل آله بیلیور
 دیورمش ..

— حق وار آ .. مادامکه بانچه منصرف ..
 — دکلی یا ..
 — ای شمدی نه اوله جق ؟ ..
 — اوراسنی بن نه بیلیم .. یا یانر بیلیور .
 — حقتک وار ..
 — ای .. سن بوایشه نه درسک ..
 — نه دیبیم حاجیواد .. الله ! . درم .. بشقه
 برشیچک دیم ..

سفسطه سیاسیة
 اوتوز سنه دهری صلامورده قلوب خاویارمثال
 اولان و تموزا ونبردهری فوجنک قیای آچلمسندن
 (یئاشون حریت !) صدای حیاطشیله اورته یه
 آتیلان افکارسیاسیه حقیقه لوحلرینک هر اصله
 برافس پارچسی قالیاتجیرباشنده کی (قیورجق)
 سالوننده ویریلن ضیانتده میدان اشتهاه قونیه-
 مامسندن طولانی معدته استهزادیده احیاده برسوه
 هضم عداوت پیدا ایشدیکندن هنکام رقصده
 (قره مانک قیونی سوکره جیقار اوبونی) دیکه رنک
 استراحت قلییه تأمین ایدلمش و مسامره برایی عصر
 قدر دوام ایله شب یلدای استبدادک نصفنده ختام
 بولمش و فقط باران چامورسناک اسواقی بریح
 اسوده دوندرمسندن طولانی چاشیر تکتله رینه
 لزوم کورلمش و بونلرک مطایح کیره ده قرمز
 صوغاله مملو بولندقری خبر الحمله چاره سلامت
 آرانلمقده ایکن آصمه چارطافلرینه تعلیق اولان
 اجبال مینه دن بر طریق هوئی تأسیس واحدانه
 درحال باشرت ایدلمش و حمد اولسون بر کونا
 ضایعانه اوغرامقسنن حاضررنک جلاسی اسکله
 باشنه جمع اولمشلرسده قارشیه یکمکده صعوبت
 درکارایدو کندن صباحه قدر اسکله بالاری اوزرنده
 او طوروب بکلمکه مجبور قالمشدر .

و صلی

جزیره کیره ده (۷) قله
 قره بیلیلر یادکار خنجرداری اولان اشرای
 کرامک (!) شمدیلک جولانکاه لئانه لری اولان
 محسندن تخلیص کریسان امیدلری الدن کیمکله
 کاشانه حرامیانلرنده اوچوزر مترو ارتقاغنده
 برقله انشا و بصورتله وقایع استانبولیه بیدای
 وقوفه بذل اعتنا ایدلمک لزومی میانه حقیرانه لرنده
 صیقیجه بلذا کره مقرر ایلمش اینه ده بو عجایب
 سیمه عالمک « جزیره کیره » نامق تبدیل
 و « فرعون تپه » صورتنه تحویل ایجاب ایده .
 چکنندن شمدیلک عزت لئینک و رودینه دکن
 تعلیق مسئله لزومی نذکر ایدلمکده ایش ..
 قره کوز
 استبلاک ، کندیلرینه درین درین ، عمیق عمیق
 قیور حاضرلامقده اولسی حسیلله شمدیلک
 شویلاجه یوکسک محلاره چیقق اوزولورسک

وجود بی سود مه ودرلنده حصولی طبیعی ایدرم
 تقویله الیوم خروج حشرانه داتر بر قید
 کوریه مدیکندن اینلرنده محافظه موقه چالشملر
 دها ائی اولور ظن ایدرم .

قره کوزک پروغرای

هر ایسته نیک ، هر دیله نیک ، عقلنه کلنک لایتن
 ویا عدم قدرتی بیلوب بیلیمه نیک ، ایسته نیلوب ،
 ایسته نیلمه چکنی دوشونمکه بیه لزوم کورمینک
 نامزدلکنی وضع ایلمه سی اوزرینه بالخاصه
 حاجیوادک تشویق و ترغیینه و سوک کز ابرام
 و اصرا ریشه طاقت کتیره مبرک ملت منسوبه سی
 نامنه نامزدلکنی وضع ایلمن قره کوز بک ائندینک
 قبول و یارده دوچار اوله جقنی قطعاً خاطرله کتیره
 مبرک تنظیم ایلدینی پروغرای بروجه آئی درج
 ایلوروز :

- ۱ — ملت منسوبه سنک دور استبدادده بیه
 دلدیک کی سیاحتده و بلا رسم وضع جرکه خصو-
 صنده مصون قالدینی اشتراومعافیتک دوامنه بذایت
 اعتنایله حریت کشت و نذار نقاط مطلوبه ارام
 و قرار خصوصلرنده بتمامها و کافی السابق سرپست
 برانملری خصوصنک تحت تأمینه آئمه سی .
- ۲ — آداب همویه به رعایتده ملل سازه قدر
 مقید و مضبوط طولنامه سی .
- ۳ — صنایع داخلیدن اولمله برابر بالخاصه
 ملت منسوبه نیک خصوصی مالی ونوعها برحق
 صریح خصوصیه سی اولان اسقره ، ماشه ، الک ،
 کوپ قیانی و امثالی صنایع حقنده کی انحصارک حسن
 محافظه سیله تأمین ترقیه سی ایچون بوقونوازه شدله
 دوام ایدله سی .
- ۴ — قالدباقه عملیه سی ملت منسوبه نیک حقوق
 خصوصیه سی میساننده داخل بولندیقندن ابوالهدا
 و شرفای و رفقاسی کی ارباب دناشک اجرای
 کهانت ایدمهاملری خصوصنک تحت قراره آئمه سی
 و مابدانوزلی قائلر ایچون تدارکنه لزوم کورینن
 مابدانوزک محانا تدارکنی تأمین ایدمک اسبابک
 استکماله تشبث .
- ۵ — زبان مادرزادک نشر و تعمینه صوک
 درجه غیرتله برابر کلاخین عملیه وحتی ملل سازه
 بیه کندی السنه خصوصیه لری میانه ادخال قنلان
 کلامک ، کشادی مقرر اولان خصوصی اوانسرای
 اناده میسندن استحصال رخصت ایدلمکجه عدم
 استعمالی .
- ۶ — آبو و میمون اوینامه سی انحصارینک
 من القدم ملت منسوبه به خاص مقررندن اوله سیله
 حمایه حیوانات جمعیتک قطعاً مداخله ایدمهاملر
 تأمین .
- ۷ — پوستله تحت قراره الزدقن سوکره
 جانبازخانه لرنده دخی اوکی حیواناتک آخری
 طرفندن اجرای امیانتدن منع ایدلمری .

محرری: محمودندیم

سنه لکی، درساده اداره خانه دن
الغنی اوزره (۴۵) ولایته پوسته
اجریته برلکده (۶۵) فرودندر.

اتی آلیق آبوته قبوله اولناز.
ممالک اجنبیه به سنه لکی (۸۰)
فرودندر.

Journal Illustré
Kara-Gueuz

علی قواد صاحب امتیاز و موصوری

پوسته اجری ویرلامش مکتوبه
لهول اولناز. دوج اولغیان اوراق
اماده ابدلر

میتوبه جاده سنه ۳۸ نوسرول
اندازه خانه کوندربلیدر.

Administration :
Rue Eski Zaptié 36

شمه دیک بازار ایرسی و بختنبه کونلری نشر اولنور مصور اکمنجه غر نه سیدره

سنه ۱

[سخسه سی ۲۰ پاره به]

نومرو ۳۶

بختنبه

۲ ذی القعدة ۱۳ تشرین ثانی ۲۶ تشرین ثانی
۱۳۲۴ ۱۹۰۸

مخاوره

— آمان حاجیواد آمان بیتش .
— خیر اوله قره کوز نوار رنگک قچش ...
— لاقک صرهمی دکل جابق براز جیچک
صوبی اوزرمه قناق کلیور ...
— آل براز صو ایچ شمندی چچک صوبی
تردهن بولهیم .
— ذاتا دنباده برایتدیکم اولنرکه ور بقلم .
— قره کوز ناولدک مراق ایستدم بردنبره
ناولدک؟ ..
— صورمه حاجیواد صورمه یا چیکدیگی بر
بن بیلیم برده چکنلر ...
— نوار؟ نوار؟ .. ناولمش؟ ..
— سن ذاتا بالکوز قفا کزدر پرسک برشیدن
خبرک یوق .
— نوار رجا ایدرم بگانه سوبله . بن دهر برار ...
— آفرین سکا به !! اورنایه هیچ بوقدن
شمندی برده برابرک چیساردک . نرده وار او
ینما؟ اورننده مساوات دبه قوری بر لقردی
طولاشیورده سن دهر شیده برابرلکمی آراپورسک
بردغه اطرافنکه کوز کزدرده مساواته نهدر
رعایت ابدلگنی اکلا رسک .
— اوته بری بن تمه کرک؟ سن شودردکی
سوبله ...
— جانم اولدیره چک بر درد دکل دکل اما

انسانده یشادم دبه چک حالده برافبور .
— واه واه ... آمان .. نصل درد یاهو ..
— یورهک چارینتییی .. یورهک ...
— واه واه ... قره کوزم ... آمان ... نهدن
اولدک؟ ..
— نهدن اوله جق .. بردنبره بر کورلتی ...
یوها .. یوها .. هایدی بابم بر مراق عجیبا نوار
— نه اولمش ...
— بریانکیسی نه لاشلر ..
— آ اهمیتز شی ..
— طوغری سوبیلورسک برادر اما ... هرکس
اونی بیلورمی بورکل باشلور جاریمقه ... ایش
اکلا شیلور اما ... نهدن سکره ...
— ای؟ ..
— ابوسی بو .. تمام براز سیکرلرک یاتش جق
بر کورلتی دها یشاسون ...
— کیم ... کیم یشاسون ...
— اونی بن بیلورمی بم احتمالک باغرا نلردن
اکثریسی بیله بیلمز ...
— بیلمز اولورمی؟ ..
— آبابم یلانمی سوبیلورم . حتی کچن کون بونی
صباح بیله مراق ایتمشده « یشاسون فقط کیم؟ »
دبه صور پوردی ..
— جواب ورن اولدیمی؟
— آدم حاجیواد صحیح سن تحف آدمسک ...
اوله فن تهرک هر صور دینی شیده جواب و برله چک
اولسه بانمی چیقار .. هر کون غز تهری اوقو -
میورمیسک .. دواژدن بر جوق شیلر صور پور -
لرده هانکیسته جواب آله بیلورلر ...
— اورا سیده بزم دوشونه چکمز شی دکل ...

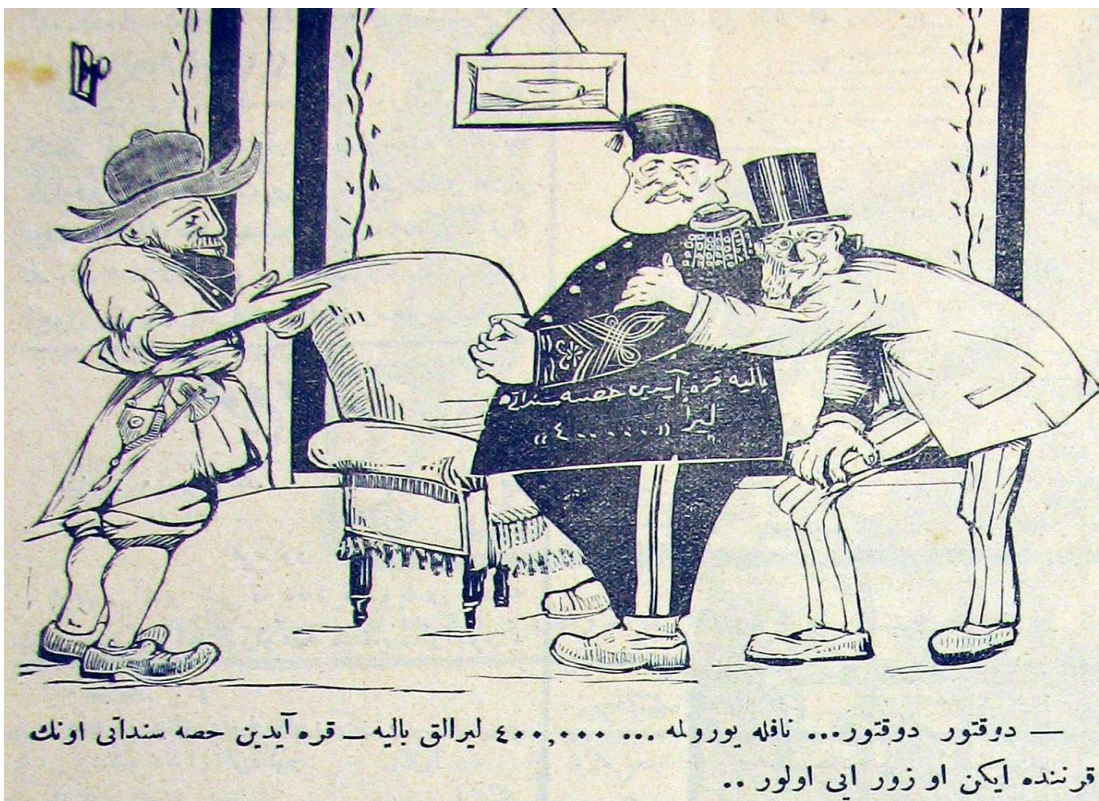
سن دردیکی اکلات ...
— ها نه دیوردم ... او آلائی کچر آره سی
جوق سورمز .. آلا آلاهی ... هایدی بر
کورلتی دها .
— یته نوار ...
— نه اوله جق بر مبعوث گلش ...
— قنایی؟ بیورسونلر ... بیورسونلر ...
— آغزینکی طویلا حاجیواد ... مات درت
کوزله اونلری بکلور هیچ کلری قنا اولورمی؟
— ای نهدن قورقورسک .
— نهدن اوله جق کورلوتدن .. خلقک قولاغی
کیرشده .. عجیبا یته نه اولمش دبه مراقدن ر
بورک جارینتیی باشلور ... هایدی بقلم یناش
چچک سوسه ، لمان روخنه ..
— دیسهک آ اجزاجیلرک اککنه باغ
سوریلور .
— اوت ... هیچده ایستمدیکم حالده ...
— جام بن دهر ایستم اما ... نه ییارسک ...
هم آ کوزم سکا نضرری ...
— ضرری؟ ..
— یعنی مانی ضررلر دیک استورم .
— اوده وار برادر اوده وار ...
— نه کی؟
— نه کی اوله جق . کچن کون اوکرلینسک
اراستنده ایکی کویک یاوروسی قوروغی دیکسی ...
— هاهاها ...
— نه کویورسک ...
— نصل کویلم سوزم اوکا ایکی بجه کلک
مرد اولمستدن نه چیقار؟
— نه دیک؟ .. نه دیک؟ ..

Resim-3:

Karagöz / No: 24 - 6 Teşrin-i Evvel 1324 s. 1.

Resim-4:

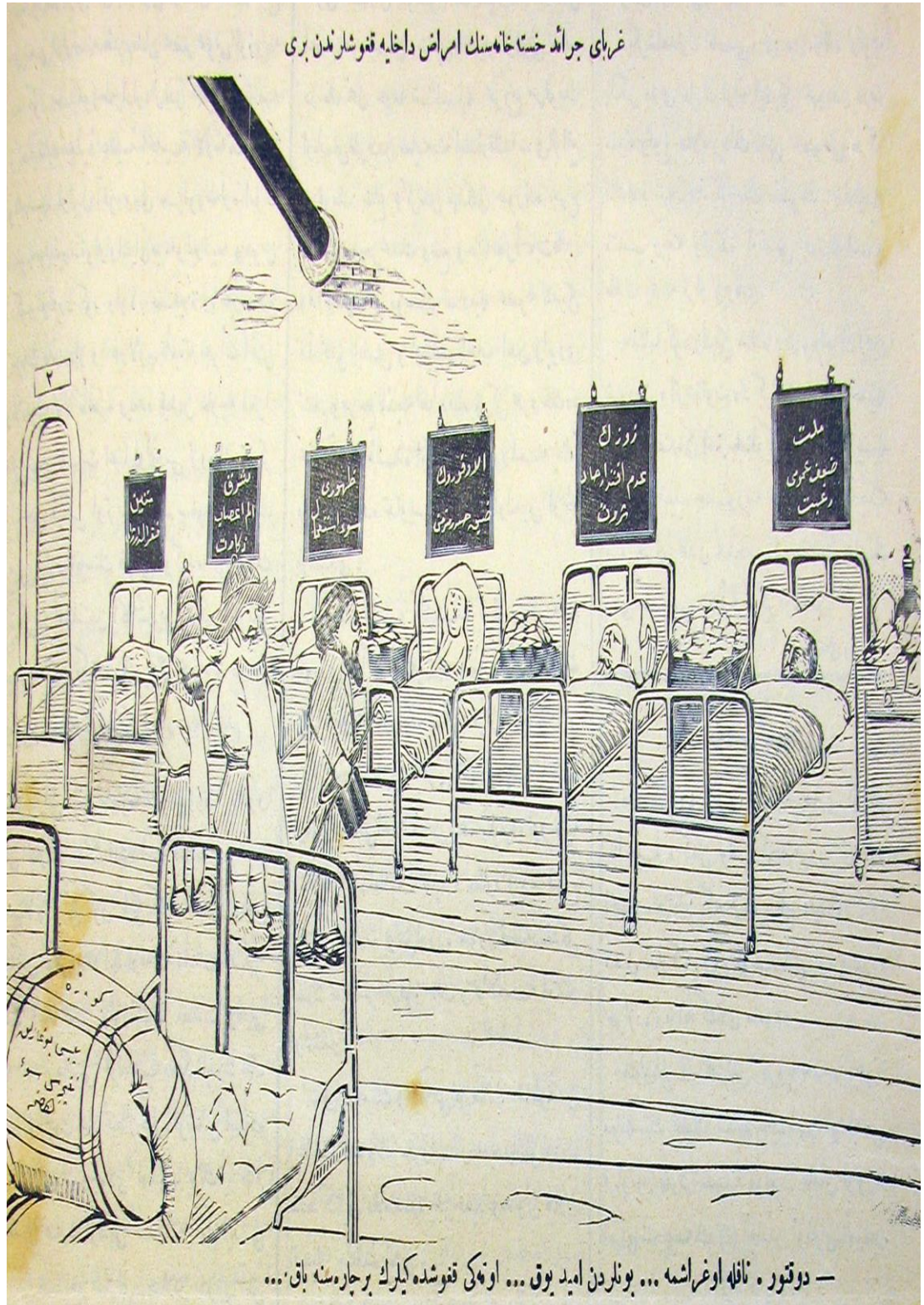

Karagöz / No: 26 – 11 Teşrin-i Evvel 1324 s. 3

Resim-5:

Resim-6:

Resim-7:

محرری: محمود ندیم

سنه لک، درسماتده ادارماتنه دن
التقی اوزره (۴۵) ولایانه بوسته
اجرتیله برلکده (۶۵) فروشدر.

التی آتیق آتونه قبول اولناز.
ممالک اجندییه سنه لکی (۸۰)
فروشدر.

Journal Illustré
Kara-Gueuz

کارگوز

صاحب امتیاز و مصوری: علی قزاد

بوسته اجرتی و برلامش مکتوبلر
قبول اولناز. درج اولنیاں اوراق
اعاده ایذلر

هنوع اوراق محررنامه اسکی
ضبطیه جاده سنه ۳۸ نومرول
اندازه خانه به کوندرلیدر.

Administration:
Rue Eski Zaptié 38

شمذیلک جمبه ایرتسی، بازار ایرتسی و پنجشنبه کونلری نشر اولنور و مصور اکلنجه فن ته سیدر.

سنه ۱

[نسخہ سی ۲۰ پاره یه]

نومرول ۲۰

اولسون صبرته کافی آیردم یارم سنی ویردم آلم ..
— اینی اما آبرادر. بونی صانتانلر هر حالده
بوکا لایق و مستحق اولمقلرینی کندیلری ده
اکلابانلردر .

— اولیله یا .. لیاقتی مسلم اولانلر صانتاز آ ..
— دهالی سوبایورسک .. او حالده بونلرده
ینه میقروب فلان بونلورده باری ایجه تیزلندکی ؟
— امان حاجیواد نه دیورسک . اوقیلارک
میقروبی دکمه تیزلنکله چقاری ؟

— او حالده نیچون کیدک ..
— سحیح اینی علمه کتیردک . هان سو بوتوب
چقاریم ..

— هادی برادر هادی . سن اولیله آیشدن
واز کجج ..

— ذاتاً آلاشه مراقم بوتدراما . طمکاراتی
طمارلم قیاردی ده ..

— طمع اینی برشی دکلدنر . ایشته باقی زیاتی ده
کوردک ..

— حقیق وار ..
— بنده سنی یوقیانتله کورنیجه شاشدم ..

چونکه بر طرفدن مزاح غزته لری ایستینلر وار
ایکن او بر طرفدن ده سنی یوقیانتله کورنیجه ..

— آهی حاجیواد .. اونی بن بیلیورم . اونلر
برطاق اسکی خفیلر .. هایتا صدر اعظم پاشا

حضرتلرینت مراجعتله قادرو خارجنده قالان
مأمورین کی بزده معاش وریکز فلان دیسه

مراجعت ایدوبده جوابلرینی آملشدری . ایشته
اونلر اینی بالای کتیه لری بوکورتان چالیدی کی
دیکنلی اشخس بوقی ..

— ای ..
— کندیلرینی تشهیره اصل سبب اولان

مزاح غزته لری اولدینی ایچون اولیله بره هلیک
ایتمشدر ..

جمعه ایرتسی	۱۰ تشرین اول	۱۴ رمضان
۲۷ ایلول	۱۹۰۸	۱۳۲۶
۱۳۲۴		

زاده لرك برجوغندن ده ده اینی یازارم دهاده اینی
عقل ایردیریم ..

— بن اینی دیمک ایستیموردمکه ...
— یاه خلط ایدیورسک سولسه ک آ ..

— جام شو قیانتت نه مناییتی وار دیسه
صوره جقدم ..

— سببی نه اوله حق هیچ .. بات بازارندن
کیبوردم . صانل صانا .. معلوم آرشیتی چوق

صانارلسه اوچوز اولور . حساب ایتمم ، کتاب
ایتمم .. اک چوروك برحاضر البسه آلسم بوندن

زیاده یاره ورمحکم . باری بونی آیرم هم اوچوز
همده شاناقالی ولورددم آلمه . بر فکر مخصوصله

دکل محضا تصرف ایچون . قامی ایتمم .
— فکر قنصاده رعایت فساد دکل اما ..

— کیمک اولدینی بیلیورمیسک ؟
— بووه ... نه مه لام کیمک اولورسه

مخاوره

— آمان قره کوز یوقیانت نه ؟
— قیانتده نه وار ؟ بکنه مدکی ؟

— خیر ایش بکنوب بکنایسکده دکل . سنی
هیچ بویله قیانتده کورمدیکم کی .. بورجه یه

چیقه جنکی عقلمه بیله کتیرمزم ..
— سبب .. بن آدم دکلیم ..

— جام اونی دیمک ایستیمورم ..
— پاشا زاده اولدینگ ایچونمی بکا لایق

کوره یوسک ؟
— خیر آبرادر خیر ..

— اونلرک بابایی پاشا ایدیه ده بابارینک
باباری ده پاشا دکل ایدی یا ..

— خیر آکوزم ..
— اقتدارمی ؟ . سن مراق ایجه .. بن اوپاشا

ÖZGEÇMİŞ

Mikail DEMİR 1990 yılında Gaziantep Oğuzeli’nde doğdu. Orta öğrenimini Oğuzeli’nde tamamlayan Mikail Demir, 2007 yılında Şahinbey Cumhuriyet Lisesi Sosyal Bilimler Alanından mezun oldu. 2013 yılında Kilis 7 Aralık Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü’nden mezun olarak, 2013 yılının Eylül ayında Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans öğrenimine başladı. Başlangıç düzeyde İngilizce bilen Demir, alanındaki çalışmalarına devam etmektedir.

VITAE

Born in 1990, Oğuzeli/ Gaziantep, Mikail Demir completed primary and secondary schools in Oğuzeli. Mikail Demir graduated from Şahinbey Cumhuriyet High School, Department of Social Science in 2007. After graduating from Kilis 7 Aralık University Science and Letters, Faculty Department of History in 2013, Demir started his MA Degree at Kilis 7 Aralık University Institute of Social Sciences Department of History Division of Modern Century in 2013. With basic knowledge of English. Demir still continues his studies in the department of Modern Century.